

Γ. ΑΘΑΝΑΣ

ΑΠΛΟΪΚΕΣ ΨΥΧΕΣ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ.—Ο ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΑΝΤΡΑΣ.—ΛΟ-
ΧΑΓΟΣ ΑΠΟΣΤΡΑΤΟΣ.—Ο ΝΤΟΥΡΗΣ ΞΕΡΕΙ ΤΟ
ΠΑΧΝΙ ΤΟΥ.—ΗΤΑΝ Η ΒΑΓΓΕΛΗ.—ΟΙ ΔΤΟ
ΚΑΠΕΤΑΝΙΟΙ.—ΣΤΟΝ ΚΑΣΤΑΝΟΛΟΓΓΟ.—Η ΛΑ-
ΜΙΑ ΠΟΥ ΒΓΑΙΝΕΙ ΣΤΗΝ ΚΟΥΒΑΡΟΤΡΥΠΑ

ΕΚΔΟΤΗΣ Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ — ΑΘΗΝΑΙ

Τ' ΑΦΙΕΡΩΝΩ

ΣΤΟ ΘΕΙΟ ΜΟΥ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ Γ. ΝΟΒΑ

ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ

Γ. ΑΘΑΝΑΣ

Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ

Μόλις καβαντσάρισε τὸν κάβο μὲ τὸ σύδεντρο ἀκρω-
τῆρι, ἄρχισε τὸ βαπόρι νὰ σφυρίζη. Νὰ σφυρίζη
ἐπίμονα. Ὁ πλοίαρχος, βηματίζοντας νευρικά στὴ γέφυρα,
κύταζε καὶ ξανακύταζε μὲ τὰ κιάλια κατὰ τὴν εἴσοδο τοῦ
μικροῦ λιμανιοῦ νὰ ἰδῆ ἂν θὰ ξεπροβάλλη κανένα καΐκι.
Καὶ πάλι ξανασφύριζε. Πότε μὲ τὴ χοντρὴ πότε μὲ τὴν
ψιλὴ σφυρίχτρα.

— Λιμάνι δὲν ἔχουν!... Μαοῦνες δὲν ἔχουν!... Φι-
λότιμο δὲν ἔχουν!... Μιὰ ὥρα κάνουν νὰ ρθοῦν ἀπάνω!...
ἔλεγε μοναχὸς του σὰ νὰ ἤθελε νὰ ἐξηγήσῃ στὸν ἴδιο τὸν
ἑαυτὸ του γιατί σφύριζε καὶ ξανασφύριζε ἀπὸ τόσο μα-
κρὰ τόσο ἐπίμονα. Εἶχε νὰ ξεφορτώσῃ σήμερα τετρακό-
σια κῶλα καὶ φοβόταν πῶς θ'ἄτρωγε κᾶνα-δυὸ ὄρες ἐδῶ.
Μόλις φουντάρισε ρώτησε ἂν εἶν' ἔτοιμο τὸ βίντζι καὶ σφύ-
ριξε τελευταία φορὰ.

— Τώρα! Τώρα! καπ'τὰν Γιάννη! Μὴ βιάζεσαι! φώ-
ναξε μιὰ δυνατὴ θαλασσοδαρμένη φωνὴ μέσ' ἀπ' τὸ μῶλο.
Κι' ἀμέσως ξεμπουκάρισαν ἓνα, δυό, τρία καΐκια γιὰ τὸ
φορτίο κι' ἄλλες τόσες βάρκες γιὰ τοὺς ἐπιβάτες.

Ἀπάνω στὸ κατάστρωμα καὶ στὶς γέφυρες οἱ ἐπιβάτες
εἶχαν μαζευτῆ ὅλοι στὴν πλευρὰ πῶβλεπε πρὸς τὴν πολι-
τεία κι' ἀκουμπισμένοι στὴν κουπαστὴ μὲ τὰ πλεχτὰ κάγ-

κελα χάζευαν κυτάζοντας τὰ γέρικα βενετσάνικα κάστρα, ποῦ ὅσο πάληωναν τόσο κι' ὁμόρφαιναν, τὰ φτωχικά σπίτια, ποῦ ἀνέβαιναν τῶνα πίσω στ' ἄλλο σὰ νὰ ἤθελαν νὰ ἰδοῦν κι' αὐτὰ μὲ τὰ παραθυράκια τους πειὸ καλύτερα τὸ βαπόρι, τὰ μεγάλα φουντωτὰ δέντρα, ποῦ κατέβαιναν ὅλα μαζὺ στὸ γιαλὸ σὰ νὰ ἤθελαν νὰ μπαρκαριστοῦν καὶ νὰ φύγουν μακριά, πέρ' ἀπ' τὴ θάλασσα.

— "Ὁμορφο μέρος! . . . ἔλεγαν πολλοί.

— "Ἰδίως τὰ φρούρια! . . . παρατηροῦσε μιὰ ρωμαντική δεσποινίδα, κι' ἀνατριχίαζε ἡδονικά στὸ θρόισμα τῆς μεταξωτῆς ἐσάρπας, ποῦ περιδενε τὰ μαλλιά της κι' ἀνεμιζότουσαν ἐλεύτερη στὸ ζέφυρο.

— Δὲ βλέπεις τί πρᾶσινάδα πὺν ἔχει!

— Τὰ σπίτια του ὅμως εἶνε ὅλα παληά.

— Μὰ εἶνε ἀρχαία πόλις! . . .

Οἱ ἐπιβάτες ποῦ θὰ βγαίνανε εἶχαν στριμωχτῆ κοντὰ στῆς σκάλες μὲ τὰ μπαγάζια τους στὰ χέρια κι' ὄλο τὰ κύταζαν καὶ τᾶψαχναν μήπως εἶχαν ξεχάσει κανένα κομμάτι στὴν καμπίνα. Ἐνας γεροντάκος, ἀνάμεσα σ' αὐτούς, κύταζε μὲ ὀρθάνοιχτα μάτια πρὸς τὰ ἔξω, πρόσεχε κάθε σπίτι καὶ κάθε σημάδι τοῦ κάστρου καὶ τοῦ μώλου σὰ νᾶχε ἀμφιβολία ἂν ἦταν πραγματικά αὐτὸ τὸ μέρος ποῦ κουβαλοῦσε τὰ γηρατεία του. Ἐβλεπε καινούργια σπίτια, καινούργια σημάδια, ἄλλη μορφή.

— Τίνος εἶν' ἐκεῖνο τὸ μεγάλο σπίτι στὴν παραλία ρώτησ' ἕναν διπλανό του.

— Τοῦ γιατροῦ τοῦ Τρίγκα! . . .

— Τοῦ γιατροῦ τοῦ Τρίγκα; . . . Τρίγκας. . . Τρίγκας. . .

"Ἄγνωστο ὄνομα. . . Καὶ γιατρὸς μάλιστα! . . .

Τὰ καίκια ἔχουν πλευρίσει, τὸ βίντζι δουλεύει ἀκατά-

παυστα, σκληρά, γκρινιάρικα. Τὰ παραγγέλματα τῶν ναυ-
τῶν πέφτουν, θαρρεῖς, μαζί μὲ τὰ σακκιὰ στῶν καϊκιῶν τ'
ἀμπάρια.

— Μάϊνα ! . . .

— Μάϊνα μπάντο ! . . .

— Βίρα ! . . .

Οἱ ἐπιβάτες βγαίνουν. Ὁ γεροντάκος ρωτᾷ ἀπ' τὴν
κουπαστή.

— Ὁ Γιακουβάκης ποιός εἶνε; Θέλω νὰ βγῶ μὲ τὸ
Γιακουβάκη ! . . .

— Τὸ Γιακουβάκη; . . . Ζωὴ στὰ μουλάρια του ! . . .
Ἔχει τριάντα χρόνια πεθαμένος. . . Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι,
μπάρμπα;

— Τί λές, παιδί μου; Ἀλήθεια μοῦ λές; Πέθανε ὁ
Γιακουβάκης; . . . Αἶ τὸν καῦμένο ! . . . Καλὸς ἄνθρωπος..

— Ζωὴ σὲ λόγου σου, γέροντα ! . . . Μὰ δὲ μοῦ λές;
συλλείτουργα θὰ κάνουμε τώρα ἢ θὰ βγαίνουμε ὄξω; . . .
Θέλεις νὰ ρθῆς; κατέβαινε ! . . . Περιμένει κι' ὁ κόσμος!..

Ὁ γεροντάκος μὲ μιὰ γεροντότερη βαλίτσα κοντά του
κ' ἕνα μπόγο στὸ χέρι μπῆκε στὴ σκάλα.

— Ἔχω καὶ δυὸ μπαούλα ἀκόμα !

— Τὰ μπαούλα τοῦ γέροντα ! . . . φώναξε ὁ βαρκάρης
στὸν καμαρωτο. Κάμε γρήγορα νὰ φεύγουμε ! . . .

— Αἶ τὸν καῦμένο τὸ Γιακουβάκη! ὥστε πέθανε; . . . δὲ
μοῦ λές ψέματα; εἶπε ὁ γέροντας μόλις κάθησε στὴ βάρκα.

— Ἄν ἤξερα, μπάρμπα, πῶς θὰ σὲ στενοχωρήσω τόσο
θὰ σοῦ τῶλεγα σιγά-σιγά καὶ μὲ τρόπο !.. εἶπε ὁ βαρκάρης.

— Κι' ὁ Τρίγκας ὁ γιατρὸς ποιός εἶνε;

— Εἶν' αὐτὸς ποῦ πέθανε τὸ Γιακουβάκη. Κατάλαβες
τώρα;

Οἱ ἄλλοι ἐπιβάτες ἔσκασαν στὰ γέλια.

— Ἀπὸ ποῦ εἶσαι, μπάριμπα; ρώτησε ὁ βαρκάρης, κάμνοντας τὰ κουριά.

— Ἀπὸ ἴδῶ, παιδί μου!

Τὸν κύταξε παράξενα.

— Ἀπὸ ἴδῶ; . . .

— Ἀπὸ ἴδῶ!

— Ἀπὸ κάνα χωριὸ θάσαι . . .

— Ὅχι! ἀπὸ ἴδῶ μέσα . . .

— Δὲ σὲ θυμᾶμαι!

— Ἔχω πενήντα χρόνια ποῦ λείπω.

— Τότε θὰ σὲ θυμᾶται χωρὶς ἄλλο ἢ μακαρίτισσα ἡ βάβα μου! Γι' αὐτὸ μὲ ρωτᾷς τί κάνει ὁ Γιακουβάκης καὶ ποιὸς εἶν' ὁ Τρίγκας;

Οἱ ἄλλοι ἐπιβάτες ἔσκασαν πάλι στὰ γέλια. Ὁ γεροντᾶκος κουνούσε λυπητερὰ τὸ κεφάλι σὺν ἀπογοητεμένος. Δὲν τᾶβρισκε ὅπως τὰ περίμενε.

— Δὲ μοῦ λές, παλληκᾶρι μου, ὁ Κούβρας τῶχει τὸ ξενοδοχεῖο;

— Ὁ Κούβρας; . . . Τῶχει καὶ παρατῶχει καὶ κανεὶς δὲ μπορεῖ νὰ τοῦ τὸ πάρη! .

— Ἐκεῖ θέλω νὰ μείνω! Καλὸς ἄνθρωπος!

— Δὲ χωρᾶς ἐκεῖ, παπούλη! . Εἶνε μικρό! . . .

-- Μικρό! . . . Ἦταν κοτζᾶμ σπίτι! . . .

— Ἄλλαξε σπίτι τώρα. . . Ἔχει χρόνια!

— Καὶ ποῦ πῆγε;

— Στὸ νεκροταφεῖο! . . .

— Πέθανε κι' αὐτός;

— Δὲν πέθανε, χρόνους μᾶς ἄφησε!

Οἱ ἄλλοι ἐπιβάτες σπαρτάρισαν στὰ γέλια.

— Δὲ θὰ τοὺς βροῆς τοὺς παλῆοὺς σου φίλους, γέροντα! τοῦ εἶπαν.

— Αὐτὸ βλέπω κ' ἐγώ, παιδιά μου! εἶπε ὁ γέροντας περίλυπα κ' ἔννοιωσε κάτι σαῦμπως νᾶφευγε μέσ' ἀπ' τὰ μάτια του, μιὰ παληὰ ὀπτασία. . .

Εἶχε, ἀληθινά, πενήντα χρόνια ποῦ ἔλειπε ἀπ' τὴν πατριίδα. Πολὺ νέος ἀκόμα, ἔρμος στὸν κόσμο καὶ πεντάρφανος, πούλησε ὅ,τ' εἶχε καὶ δὲν εἶχε κ' ἔφυγε γιὰ τὴν Βλαχιά, ὅπου ἔμενε κάποιος μπάρμπας του. Ἐκαναν ἀγροτικές δουλειές. Νοίκιαζαν μεγάλα κτήματα καὶ τὰ καλλιεργοῦσαν. Ὁ μπάρμπας του ἔκαμε πολλὰ χρήματα, πῆρε τὴ φαρμελιά του κ' ἔφυγε γιὰ τὴν Εὐρώπη. Ἔστειλε ὅμως καὶ στὸ χωριό του κάμποσες χιλιάδες νὰ φριάσουν τὴν ἐκκλησία, τὸ σχολεῖο καὶ τὸ ὕδραγωγεῖο. Αὐτὸς ἔπαθε μιὰ δυὸ χρονιὲς στὴν ἀράδα μεγάλες ζημιές καὶ τὸν πῆρε ἡ κάτω μεριά. Παντρέφτηκε μὲ μιὰ Ρουμάνα. Παιδιά δὲν ἔκαναν. Ἀρρώστησε κι' ὅλα ἡ γυναῖκα του, χρόνια πολλὰ ἔζησε παραλύτη. Τὸν βασάνισε. Ὅταν τὴν ἀνάπαψε ὁ Θεὸς κι' αὐτή, τίποτα πειὰ δὲν ἔδενε τὸ γέρο-Θανάση μὲ τὴ Βλαχιά, ὅπου εἶχε δώσει ὅλα του τὰ νεῖατα κι' ὅλα του τὰ νεῦρα χωρὶς τίποτα ν' ἀπολάβῃ οὔτε σὰν ἐπιχειρηματίας, οὔτε σὰν οἰκογενειάρχης. Ἡ νοσταλγία τῆς πατρικῆς γῆς ποῦ τὴν εἶχαν σκεπάσει τόσα χρόνια μέσα στὴν ψυχὴ του τὰ χιόνια τῆς Βλαχιάς καὶ τὴν εἶχαν ξεπλύνῃ τὰ νερά τοῦ Δούναβη, ξαναπρόβαλε μέσα στὰ γεροντικά του στήθη ζωηρὴ καὶ λαμπρόχρωμη. Θυμήθηκε μὲ πόνο τὰ νεανικά του χρόνια, τοὺς πρώτους φίλους του, τὰ παιχνίδια του, τὰ γλέντια του, τοὺς ἔρωτές του. Γιατί νὰ μὴν πάῃ νὰ ξαναἰδῇ τ' ἀγαπημένα μέρη, τ' ἀγαπημένα πρόσωπα; Γιατί νὰ μὴν πάῃ νὰ πεθάνῃ στὰ πατρικά χρώματα; Αἶ

βέβαια, ἔπειτα ἀπὸ πενήντα χρόνια βασανισμένης ξενιτειᾶς καλὸ θᾶταν, κ' ἔτσι ἔπρεπε, νὰ γυρίσῃ πλούσιος, ἔτοιμος γιὰ κάθε λογῆς καλωσύνη. Νὰ φτιάσῃ κι' αὐτὸς ἐκκλησίες, νὰ παντρεύῃ κορίτσια. Ἄκόμα κ' ἓνα νοσοκομεῖο μποροῦσε νὰ φτιάσῃ—νὰ τὸ λένε μὲ τ' ὄνομά του «Μαργώνειον»! Ἄς ὄψονται οἱ κακοτυχιές! . . . Μὰ κ' ἔτσι φτώχος, νὰ πῆς, ποῦ θέλει νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα, καλὸ μπορεῖ νὰ κάμῃ, κακὸ ὄχι. Γιατί νὰ μὴ γυρίσῃ; Χάρισε στοὺς ἀνιψιοὺς τῆς γυναίκας του ὅλο τὸ νοικοκυριό του, ἔμασε τίς οἰκονομίες του καὶ μαρκάρισε ἓνα βροχερὸ δειλινὸ ἀπ' τὴν Κωστανίτζα. Καθὼς ξανοίγονταν στὴ Μαύρη Θάλασσα ἔβλεπε τὴ Ρουμανία νὰ ξεμακραίνῃ στὸ βάθος καὶ νὰ μικραίνῃ, νὰ μικραίνῃ ὅσο ποῦ ἔγινε ὄλ' ἡ Βλαχιά, ὄλ' ἡ Ρουμανία μὲ τοὺς ἀπέραντους κάμπους τῆς, μὲ τὰ πυκνὰ δάση τῆς, μὲ τοὺς μεγάλους ποταμούς τῆς, ὅσο ποῦ ἔγινε ὅλη δυὸ μέτρα γῆς — ὁ τάφος τῆς γυναίκας του! . . .

Ἐπειτα, σ' ὅλο τὸ ταξίδι, ἔπλαθε καὶ ξανάπλαθε τὴν εἰκόνα τοῦ χωριοῦ του, ὅπως τὴ θυμόταν ἀπὸ παλιὰ μὲ τὰ ἴδια πρόσωπα, μὲ τὰ ἴδια πράγματα. Ἐφκίασε μιὰ ἐπιθυμητὴ ὀπτασία μέσα στὰ μάτια του καὶ τὴν ἐπρόβαλε παντοῦ, στὰ θολὰ κύματα τῆς Μαύρης Θάλασσας, στὴν ὁμίχλη τῆς Προποντίδας, στὸ γαλανὸ ἀτλάζι τοῦ Αἰγαίου. Μέσα στὴν ὀπτασία αὐτὴ ἔβλεπε νὰ κινοῦνται μὲ τὴ σειρὰ ὅλα τὰ φιλικὰ του, ὅλα τὰ γνωστά του πρόσωπα. Ἄρχιζε ἀπ' τὸ βαρκάρη τὸ Γιακουβάκη ποῦ θὰ τὸν ἔβγαζεν ἔξω, προχωροῦσε στὸν ξενοδόχο τὸ Γκούβρα, ἔβρισκε ἔπειτα τὸν τοκιστὴ τὸ Γεραντώνη. Ἐπειτα τὸ συμβολαιογράφο τὸν Καρέλλα, ἔπειτα τὸν καφετζῆ τὸ Νίτσο, ἔπειτα τὴν Ἀρετὴ τοῦ Μαχοῦ, τὴν πρῶτη του ἀγάπη, ἔπειτα τὴν κυρὰ-Πέμπτενα,

τὴν πρώτη του φιλενάδα, ἔπειτα τὸν τάφο τῆς μητέρας του καὶ τοῦ πατέρα του ἔξω στὸ παλῆο νεκροταφεῖο. Πόσο ζωνερά, πόσο λαχταριστὰ τᾶβλεπε ὅλ' αὐτὰ ! Πόσο βέβαιος ἦταν πῶς θὰ τὰ ξανάβρισκε ὅπως τᾶχε ἀφήσει ἐδῶ καὶ πενήντα χρόνια ! Μέσα στὸ φούντωμα τῆς νοσταλγίας του ποτὲ δὲν τοῦ πέρασε ἀπ' τὸ νοῦ πῶς κάποιος ἀπ' αὐτοὺς μπορεῖ νᾶχη πεθάνη, πῶς καὶ μπορεῖ νᾶχη ἀλλάξη ! . . . Αὐτὸς γύριζε νὰ τὰ βρῆ ὅλα στὴ θέση τους, νὰ τὰ βρῆ ὅλα ἴδια ὅπως τ' ἀφῆσε. Καὶ τὸν χαροποιοῦσε τόσο ποῦ μπορεῖ καὶ νὰ πιστεue πῶς θὰ ξαναγινότουν κι' ὁ ἴδιος παιδί, παλληκάρι εἴκοσι, εἴκοσι πέντε χρόνων . . .

Κι' ἄρχισε νὰ τὰ βρίσκη τόσο ἀλλοιώτικα ! . . . Πέθανε ὁ Γιακουβάκης, πέθανε ὁ Γκούβρας, ἓνας ἄγνωστος γιατρὸς ἔχει χίτσιε ἓνα παλάτι στὴν προκυμαία. Ἡ ἀποβάθρα εἶνε καινούργια καὶ καλοχτισμένη. Τὸ λιμάνι γεμάτο πολλὰ καΐκια . . . Πέτρινη σκάλα. Μιά πλατεῖα μὲ ὠραιὰ δέντρα μπροστά. Κόσμος περιεργος πολὺς. Ἄγνωστες φάτσες ὅλοι τους. Δυὸ τρεῖς ξενοδόχοι μαλλώνουν ποιὸς νὰ πρωτοπάρη τοὺς ἐπιβάτες. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς τοῦ ἄρπαξε τὴ βαλίτσα.

— Ἐχω καὶ δυὸ μπουῦλα.

— Ἀμέσως, θὰ φέρω καροτσάκι !

— Τί ἔχουν τὰ μπουῦλα, κύριος ; ρώτησε ὁ φοροατζῆς.

— Ροῦχα . . .

— Μεταχειρισμένα ;

— Ναί· μεταχειρισμένα.

— Πρέπει νὰ τ' ἀνοίξουμε.

— Ψέμματα θὰ σοῦ πῶ ; Δὲ μὲ ξέρεις ;

— Ποῦ νὰ σὲ ξέρω, γέροντά μου !

Ἄλήθεια ποῦ νὰ τὸν ξέρη . . . Τ' ἄνοιξαν τὰ μπουῦλα.

Ἐνα σωρὸ παληόρουχα, πανωφόρια, γοῦνες.

— Αὐτὰ θὰ φορολογηθοῦν. Δὲν εἶνε πρὸς ἰδίαν χρῆ-
σιν...

— Δικά μου εἶνε... φορεμένα...

— Τόσο πολλά;... Μήπως εἶσαι παλαιοπώλης;...

— Παλαιοπώλης;!...

Τοῦ ἔκανε ἐντύπωση. Καὶ γέλασε μοναχός του πικρά.
Παλαιοπώλης; Μπορεῖ νὰ εἶνε καὶ παλαιοπώλης χωρὶς νὰ
τὸ ξέρη, χωρὶς νὰ τὸ νοιώθῃ.

Ἄφου βολεύτηκε στὸ ξενοδοχεῖο καλύτερα ἀπὸ τὸ τί
φантаζότου, θυμούμενος τὸ παλῆ ξενοδοχεῖο τοῦ Κού-
βρα, κατέβηκε στὴν ἀγορὰ καὶ προχώρησε στὸν πλατὺ
δρόμο. Εἶδε πολλὰ γνῶριμα σίτια, μαγαζιά, πρόσωπο
κανένα. Ἄ νὰ τὸ καφφενεῖο τοῦ Νίτσου! Πλησίασε. Φώ-
ναξε τὸ γκαρσόνι.

— Τοῦ Νίτσου δὲν εἶν' αὐτὸ τὸ καφφενεῖο, παιδί μου;

— Τώρα Νίτσος!... Ἔχει δεκαπέντε χρόνια πεθαιμένος!

— Πεθαιμένος;... Βρὲ τὸν καϋμένον!... Καλὸς
ἄνθρωπος!... Καὶ τώρα ποιὸς τῶχει τὸ καφφενεῖο;

— Ὁ Κάρφης.

— Ποιὸς εἶν' αὐτὸς ὁ Κάρφης;

— Ὁ ἀφεντικός μου!

Τὸ γκαρσόνι ἔφυγε. Ὁ κὺρ-Θανάσης προχώρησε συλ-
λογισμένος. «Γιὰ φαντάσου!... Πέθανε κι' ὁ Νίτσος!...
Συνομίληκοι...». Προχωρῶντας βρῆκε τὸ μαγαζὶ τοῦ το-
κιστῆ τοῦ Γεραντώνη. Ἐνα σκοτεινὸ μαγαζὶ μὲ τὰ ράφια
του ὀλόγυμνα ἔδῳ κ' ἕναν αἰῶνα. Μόνον κάτι στάμνες καὶ
μπότια, γεμάτα σκόνη, εἶχαν λησμονηθῆ ἀπάνω στὰ ράφια
ἀπὸ τότε ποῦ ὁ Γεραντώνης διάλυσε τὸ μαγαζὶ κ' ἔκανε
μόνο τὸν τοκιστῆ ὄχι βέβαια ἀπὸ ὀλιγάρεια... Πίσω ἀπ'
τὰ σκελεθρωμένα κάγκελλα τοῦ μπεζαχτῶ ἦταν τὸ γραφεῖο

καὶ ἡ κάσα μὲ τὰ κιτρινιασμένα χρεώγραφα, τὶς ἀποφάσεις, τὰ προγράμματα πλειστηριασμῶν, τὰ ἐνεχυρόγραφα. Ἐκεῖ καθότουν πάντα ὁ Γεραντώνης, ξερόβηχε, ποσπάτευε τὰ χαρτιά του καὶ κατέβαζε σχέδια πῶς θὰ παίρνη τῆς περιουσίας τοῦ κόσμου. Τὸν θυμότουν μιὰ χαρὰ ὁ κύρ-Θανάσης γιατί ἦταν λίγο συγγενής του καὶ σ' αὐτὸν εἶχε ξεπουλήση τὴν περιουσία του ὅταν ἔφευγε γιὰ τὴ Βλαχιά. Πλησίασε καὶ μπῆκε στὸ μαγαζί. Ἡ πόρτα του, καθὼς ἀνοίγούτουν σ' ἓνα σκοτεινὸ χάος, ἔμοιαζε σὰ μιὰ ἀπόμερη κι' ἀνεπίσημη δευτέρα πόρτα τοῦ Ἄδῃ. Μισόκλεισε τὰ μάτια του γιὰ νὰ συνειθίσουν ἀπ' τὸ φῶς στὸ σκοτάδι. Κύταξε καλὰ στὸ μεζαχιτᾶ. Κάτι ἀναδευότουν πίσω ἀπ' τὰ κάγκελλα. Νᾶνε ἄσπρη γάτα ἢ κεφάλι μὲ ψαριὰ μαλλιά;

— Ὁ κύριος Γεραντώνης; ρώτησε.

— Ἐγώ! εἶπε μιὰ βραχνὴ φωνὴ κ' ἓνας ἄντρας μὲ ψαριὰ μαλλιά ἀνασηκώθηκε.

— Δόξα σοι ὁ Θεὸς ποῦ σὲ βρίσκω, ἀγαπητέ! Καὶ τί καλὰ ποῦ κρατιέσαι!.. Ἐγὼ γέρασα!

— Δὲ σᾶς γνωρίζω, κύριε!

— Δὲ μὲ γνωρίζεις;

— Ὁχι!

— Κύταξέ με καλὰ.

— Ἀδύνατο! . . .

— Μὰ τί καλὰ ποῦ κρατιέσαι ὅμως! Μπράβο! . . Δὲν ξέρεις πόσο χαίρομαι! . . Εἶσαι καλύτερα ἀπ' ὅ,τι σ' ἄφησα! . . Καὶ γεμάτος ἐνθουσιασμὸ ὁ κύρ-Θανάσης ἔσφιγγε τὸ μπράτσο τοῦ Γεραντώνη. Ἐκεῖνος ἔσπαζε τὸ κεφάλτου χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ θυμηθῇ ποιὸς εἶνε ὁ ξένος. «Μήπως εἶνε κανένας λησμονημένος χρεοφειλέτης; . .» συλλογίζότουν.

- Μὲ τὰ σωστά σου τὸ λές, δὲ μὲ θυμᾶσαι ἀκόμα
 — Ἄδύνατο, σᾶς εἶπα. Ποιὸς εἶστε ;
 — Ὁ Θανάσης . . .
 — Ποιὸς Θανάσης ; . . .
 — Οὔτε τώρα ;
 — Θανάσης . . . Θανάσης . . .
 — Ὁ Μαργώνης, βρὲ ἀδερφέ ! . . .
 — Θανάσης Μαργώνης ; . . . Περίεργο ! . . .
 — Αἴ μά, βρὲ ἀδελφέ Ἡρακλῆ, δὲν ὑποφέρεσαι ! Ἄπ' τὴ μὰ μεριά ξανάνοιωσες κι' ἀπ' τὴν ἄλλη ἔχασες τὸ μνημονικό σου ! . . .
 — Ἡρακλῆ, εἶπες ; . . . Δὲν εἶμαι ὁ Ἡρακλῆς !
 — Δὲν εἶσαι ὁ Ἡρακλῆς ! . . . Ἀπαράλλαχτος ! . Κα ποιὸς εἶσαι ;
 — Ὁ γιὸς του ὁ Πᾶνος ! . . .
 — Ὁ Πᾶνος ! . . . Βρέ, βρέ, βρέ ! Σ' ἄφησα μικρὸ παιδάκι. Καὶ πῶς γέρασες ἔτσι, βρὲ παιδί μου ; ! Ἀντίγκιαστος πατέρας σου ὅμως ! . . . Ὁ γέροντας ;
 — Τώρα ! . . Ἐχει εἴκοσι χρόνια, εἴκοσι τρία γιὰ τὴν ἀκρίβεια, πεθαμένος . . .
 — Πεθαμένος κι' αὐτός ; . . . Θεὸς σχωρέσ' τον ! . . . Καλὸς ἄνθρωπος . . . Αἴ ! ὅλοι θὰ πεθάνουμε . . . Ἐγώ, ποῦ λές, παιδί μου Πᾶνο, ἔλειπα πενήντα χρόνια στὴ Βλαχιά κ' ἦρθα . . .
 Πειὸ πέρα, στὸ βάθος ἑνὸς στενοῦ, ποῦ ἀντικρυζότου ἀπ' τὸν κεντρικὸ δρόμο, ἦταν τὸ Συμβολαιογραφεῖο τοῦ Καρέλλα. Ὅταν ἔφτασε στὸ στενὸ τὸ θυμῆθηκε. Ἐρριξε μιὰ ματιά. Εἶδε τὸ παμπάλαιο σπιτάκι γερμένο μονόπλευρα, μὲ τοὺς τοίχους ξεφτισμένους, τὰ ξεθωριασμένα παραθύροφυλλα σφαλιστά. Μιὰ παληὰ στενόμακρη ξυλένια

καρτέλλα, πού ἔγραφε ἄλλοτε «Συμβολαιογραφεῖον», ἦταν ἀκόμα κρεμασμένη κάτω ἀπ' τὰ προεβάζια τῶν παραθύρων χωρὶς νὰ διαβάζεται τίποτα ἀπάνω στοῦ ἀπροσδιόριστο χρώμα της.

Στάθηκε ὁ κύριος Θανάσης, κύταξε... κύταξε... , κούνησε θλιβερὰ τὸ κεφάλι καὶ ψιθύρισε πένθιμα :

— Πέθανε κι' αὐτός ! . . . Εἶμαι βέβαιος . . . Λυπήθηκε πειὸ πολὺ γιὰ τὸ θάνατο τοῦ συμβολαιογράφου, γιὰτὶ λογάριαζε νὰ τὸν χρειαστῆ. Ἦθελε νὰ τοῦ κάμη τῆ διαθήκη. Καὶ νὰ τὸν συμβουλέψη ποῦ νὰ κληροδοτήση ὅ,τι τοῦ περὶσσευε.

Βγῆκε ἀπ' τὸ στενὸ τοῦ συμβολαιογραφείου καὶ σὰν ἀπελπισμένος δλότελα πειὰ προχώρησε μηχανικὰ πρὸς τὴν ὄξω γειτονιά. Ἐκεῖ ἦταν μιὰ φορὰ τὸ πατρικό του σπίτι. Δὲν τὸ ἀναθυμότουν ποτὲ μ' εὐχαρίστηση, γιὰτὶ ἐκεῖ εἶχαν πεθάνη οἱ γονιοὶ του κ' ἔπειτα — τρίτος θάνατος, τρίτο λείψανο — τῶβγαλε ἡ Τράπεζα στοῦ σφυρὶ καὶ τὸν πέταξαν, μικρὸ παιδί, στοῦ δρόμο. . . Μὰ τώρα ἔπρεπε νὰ πάη ὡς ἐκεῖ τὰ τὸ ἰδῆ, νὰ τὸ χαιρετήση, ἕναν ἀκόμα πεθαμένο κι' αὐτό. . . Περίλυπος βιάδιζε κι' ἀφαιρεμένος, ξεσκαλίζοντας στῆ μνήμη του τῆς θλιβερῆς παληῆς σκηνῆς. . . Τὸ λείψανο τῆς μάνας, ποῦ πέθανε στῆ γέννα. . . Τὸ λείψανο τοῦ πατέρα, ποῦ τὸν ἔφεραν ἀπ' τὴν ἀγορὰ νεκροῦ. . . Τὸ λείψανο τὸ δικό του ὅταν ἤρθε ἡ θειὰ καὶ τὸν πῆρε ἀπ' τὸ σπίτι. . . Τὸ λείψανο τῆς θειᾶς, ποῦ δὲν ἄργησε πολλὰ χρόνια νὰ πεθάνη κ' ἐκείνη. . . Ὅλο λείψανα, ὅλο θάνατοι. . . Καὶ τὰ μάζευε ὅλα μαζί ἡ ἀδυνατισμένη του μνήμη, ἡ ταραγμένη του φαντασία, τὰ μάζευε ὅλα μαζί καὶ τᾶκανε ἕνα μεγάλο λείψανο, ἕνα μεγάλο θάνατο. . . τὸ θάνατο τῆς ζωῆς. . . Κάθε ζωῆς. . . κάθε ἀγαπημένης ζωῆς.

Ἄκόμα καὶ τῆς δικῆς του ζωῆς ὁ θάνατος, νά, ἦταν ἀνάμεσα σ' ὅλα αὐτὰ κρυμμένος ! . . . "Ὅμως μιὰ γλυκειὰ ἰδέα τοῦ ἤρθε καθὼς προχωροῦσε ἀφαιρεμένος. . . "Ἄν μποροῦσε μὲ τὰ λίγα χρήματα ποῦ εἶχε ν' ἀγοράσῃ πάλι τὸ πατρικό του σπίτι. . . Νὰ τὸ ξανακάμῃ δικό του. . . Καὶ νὰ κατοικήσῃ ἐκεῖ μέσα τῆ μνήμη τοῦ πατέρα του, τὸν ἴσκιό τῆς μάνας του, τὴν εὐχὴ τῆς θειᾶς του . . . Θᾶηταν κάτι σὰν ἀνάσταση, σὰ νέα ζωὴ. "Ὅλο θάνατοι, θάνατοι ; . .

Μὰ ποῦ εἶνε, λοιπόν, τὸ πατρικό του σπίτι ; . . Ἐδῶ ἔπρεπε ν'ἄνε ! Κανένα σημάδι γνώριμο δὲ βλέπει. Οὔτε τὸ παλαιϊκό του σπίτι, οὔτε τὰ χαμηλὰ μικρομάγαζα ποῦ τὸ περικύκλωναν. Ἐδῶ εἶνε στὴ σειρά ἓνα, δύο, τρία, τέσσερα, πέντε . . . ὀχτώ.—Ὅχιτὼ καινούργια σπίτια κολλητά, σμιχτὰ τοῖχο μὲ τοῖχο καὶ σκεπὴ μὲ σκεπὴ, σπίτια ποῦ μοιάζουν σὰν ἀδερφοξάδερφα, σπίτια ποῦ φαίνονται σὰ ν'ἄνε χτισμένα τὴν ἴδια μέρα κ' ἀπ' τὸ ἴδιο χέρι ὅλα ! Κανένα σημάδι γνώριμο δὲ βλέπει. . . "Ὅμως ὡσὰν νὰ τὸ μυρίζεται στὸν ἀγέρα, ὡσὰν νὰ τοῦ τὸ χτυπήσῃ ἀπὸ κάτω ἓνας μυστικὸς παλμὸς τῆς γῆς, ὡσὰν τὰ βήματά του νὰ σταμάτησαν ἐδῶ, μετρημένα ἀπὸ ἓνα κρυφὸ ἐλατήριο, καρφώθηκε στὸν τόπο κ' εἶπε μέσα του :

—Ἐδῶ εἶνε !

"Ἐμεινε σὰν ἀποσβολωμένος. Τώρα ἄρχισε νὰ καταλαβαίνει, τώρα ἄρχισε νὰ πιστεῦσῃ αὐτὸ ποῦ εἶχε συμβῆ. Τὸ πῶς εἶχε πεθάνῃ ὅλη ἡ ἐποχὴ του, ὅλη ἡ παλιὰ του πατριδα ! Τὸ μικρὸ ἀγαπημένο χωριὸ ποῦ τὸ εἶχε στερηθῆ πενήντα χρόνια τώρα καὶ ποῦ ξεκίνησε ἀπὸ χιλιάδες μίλια μακρὰ νᾶρθῃ νὰ τὸ ξανάβρῃ στὴν ἄκρη μισοῦ αἰῶνα, τὸ ἀγαπημένο αὐτὸ χωριὸ μὲ τοὺς παιδικοὺς φίλους καὶ

της νεανικῆς ἀναμνήσεις, ὄχι, δὲν ὑπάρχει πειά! Ἔχει βου-
λιάξει στὸν καταποτῆρα τοῦ χρόνου καὶ στὴ θέση του ἔχει
ξεπροβάλει μιὰ ξεκαιουρωμένη μικρὴ πολιτεία μὲ ἄλλη
μορφὴ, μὲ ἄλλα μέσα, μὲ ἄλλο ρυθμὸ στὴ ζωὴ της. Τί θέ-
λει αὐτός, ἄγνωστος μέσα σ' ἀγνώστους, ξέθωρο φάντασμα
τῶν περασμένων, ἔδω σ' αὐτὴ τὴ γωνιά τοῦ κόσμου, ποῦ
μιὰ νέα ζωὴ προσπαθεῖ νὰ βρῆ τὸ δρόμο της καὶ τὴν ἀνά-
πτυξή της; Ἄπο ἐκεῖ μακρὰ τοῦλάχιστο μποροῦσε νὰ
πλάθῃ ὅπως ἤθελε τὴν ὀπτασία τῆς ἀγαπημένης μικρῆς
πατρίδας, νὰ τὴ ζωντανεύῃ μὲ τὴ δύναμη τῆς νοσταλγίας
του καὶ νὰ τὴν κατοικεῦῃ μὲ τὰ πρόσωπα τῆς ἐποχῆς του.
Τώρα, ἔδω ποῦ ἦρθε, μπροστὰ σὲ μιὰ τόσο σκληρὰ διαφο-
ρευτικὴ πραγματικότητα, τί μποροῦσε νὰ κάμῃ; Πῶς νὰ
γεμίση τὰ μάτια του καὶ τὴν ψυχὴ του μὲ τὸ δικό του κό-
σμο, μὲ τὴ δική του ἐποχὴ;

Νὰ γυρίση πίσω στὴ Ρουμανία; Κόλλησε ἀσάλευτος
ἐκεῖ ποῦ βρισκόταν, ἀντίκρου στὸ κεντάφιο, θαρροῦσες,
τοῦ πατρικοῦ του σπιτιοῦ, ἀσάλευτος χωρὶς νὰ τολμᾷ νὰ
κάμῃ ἓνα βῆμα! Τοῦ φαινόταν τάχα πῶς ἓνα βῆμα ἂν
ἔκανε θὰ ξαναγύριζε μ' αὐτὸ στὴ Ρουμανία. Καὶ πῶς ἐκεῖ
δὲ θᾶβρισκε τάχα τὸ Καλαφάτι μὲ τὴν περιοχὴ του ἔτσι
ὅπως τῶξερε πενήντα χρόνια, ἔτσι ὅπως τ' ἄφησε ἔδω καὶ
λίγες ἡμέρες — ἀλήθεια . . . λίγες ἡμέρες πέρασαν μόνο: . . .
— ἀλλὰ θᾶβρισκε ἓναν ἄλλον ἄγνωστο τόπο μ' ἄλλον κό-
σμο σ' ἄλλην ἐποχὴ. Καὶ τότε δὲ αὐτὸς ὁ γεροντῆκος θὰ
βρισκόταν ἔξω ἀπ' τὸν κόσμο, ἔξω ἀπ' τὸ χρόνο, σ' ἓνα
ἀπέραντο κενὸ διάστημα, μὲ τὰ πόδια κρεμασμένα στὸ
χάος, μὲ τὸ στηθὸς ἄδειο χωρὶς αἰσθήματα, χωρὶς φιλίες
χωρὶς ἀγάπες! . . . Ἄ! ὄχι, ὄχι, δὲ θὰ ξαναγυρίση πειὰ
στὴ Ρουμανία, θὰ μείνῃ ἔδω, θὰ συρθῆ στὸ φτωχικὸ αὐτὸ

χῶμα, θὰ ψάξη, θὰ πασπατέψη καὶ θὰ βρῆ, κάπου θὰ βρῆ, ἕναν τόπο, μιὰ θέση, νὰ τόσο δά, μιὰ σπιθαμὴ τόπο τοῦ καιροῦ του, τῆς ἐποχῆς του, τοῦ κόσμου του, τόσο δά τόπο νὰ πατήση, νὰ σταθῆ, νὰ στεριώσῃ.

Καὶ νὰ μὴν κρεμαστῆ στὸ χάος! . . .

Εἶδε πειὸ πέρα τραπεζάκια καὶ καρέκλες ἑνὸς μικροῦ καφφενείου. Μὲ κλονισμένῳ βῆμα προχώρησε προφυλακτικὰ σὰν ἀπὸ φόβο μήπως παραπατήσῃ καὶ βρεθῆ ἔξω ἀπ' τὸ στενὸ μονοπάτι του, καὶ βρεθῆ πάλι στὴ Ρουμανία, προχώρησε καὶ σωριάστηκε σὲ μιὰ καρέκλα. Ὁ καφφρετζῆς ἔφτασε μὲ τὸ τσιγάρο κολλημένῳ στὸ κάτω ἄχειλι.

— Διατάξτε!

— Ἐνα ποτῆρι νερό, σὲ παρακαλῶ.

— Πρώτῃ φορὰ κόπιασες στὸ μαγαζί μου νερὸ μοῦ ζητᾶς; . . . Ἀγγάριες;

— Νὰ μὲ συγχωρῆς, παιδί μου. Νὰ σοῦ τὸ πληρώσω. .

— Δὲ θέλω νὰ μοῦ τὸ πλερώσῃς! . . . Ἐνα νερὸ παγωμένο! . . .

— Φέρε μου ὅ,τι ἔχεις . . . Γλυκό. . . καφφέ. . . κονιάκ . . .

— Κ' ἕνα Καμπᾶ!

«Τὰ βλέπεις λοιπόν; συλλογίστηκε ὁ κύριος Θανάσης. Ἄν μὲ γνώριζε, ἂν ἤμουν στὸν καιρὸ μου, στὴν ἐποχὴ μου δὲ θὰ μοῦ μιλοῦσε ποτὲ μὲ τέτοιο τρόπο. . . Τώρα μὲ τὸ δικητοῦ . . . Ποιὸς νᾶνε αὐτὸς ὁ παληόγερος; σοῦ λείει.» Ἐχω κάνα χρέος νὰ τοῦ κουβαλῶ νερό. . . ἐπειδὴ ἦρθε καὶ δὲ βρῆκε οὔτε τὸ πατρικὸ του σπίτι;! . . .»

Πίκρα πηχτὴ καὶ φαρμακερὴ καταστάλαξε στὴν ψυχὴ τοῦ. Καταχνιά θολὴ καὶ ζαλιστικὴ κατέβαινε στὰ μάτια του. Ἐκεῖ ποῦ δὲν ἔβλεπε τίποτα μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἀδιαπέραστη καταχνιά, ξαφνικά, κάτι σάλεψε, κάτι φανερώ-

θηκε, μιὰ μορφή, ἕνας ἄνθρωπος, ἕνας κόσμος. Κύταξε καλά, ἔνοιωσε χτυποκάρδι. Ἕνας κόμπος γλυκοῦ σοροποῦ ἔσταξε μέσα στὴν πηχτή, φαρμακερὴ πίκρα του... Νὰ καὶ μιὰ ζωὴ τοῦ καιροῦ του, τοῦ κόσμου του!... Ποιὸς νᾶνε;... Νὰ ἰδοῦμε θὰ τὸν θυμηθῆ, θὰ τὸν γνωρίση;... Ἕνας ἄλλος γέρος, πολὺ γέρος, ἐρχότουν ἀπὸ πέρα σκυφτά, ψαχουλευτὰ μὲ τὸ ραβδάκι του. Πλησίασε. Τὸν κύταξε καλά, προσεχτικά, ἔβαλε δύναμη στὸ θυμητικό του, ἀνασκάλεψε εἰκόνες, παραστάσεις, ὀνόματα, πρόσωπα. Ἄδύνατο νὰ τὸν γνωρίση, νὰ τὸν θυμηθῆ!... Πέρασε ἀπὸ μπροστά του. Κυτάχτηκαν στὰ μάτια. Κᾶτι πρέπει νὰ τοὺς εἶπε ὅτι ξανάχουν κᾶποτε ἰδωθῆ. Ποιὸς νᾶνε; Τοῦ μίλησε:

— Αἶ πατριώτη! Δὲν κάθεσαι νὰ σὲ τρατάρω ἕνα καφφέ;!

Τοῦ φάνηκε πῶς μιλοῦσε, πῶς καλοῦσε, πῶς προσκαλοῦσε ὅλην τὴν ἐποχὴ του, ὅλον τὸν κόσμο του. Οὔτε τοῦ ἀπάντησε καθόλου!

— Δὲν κάθεσαι; εἶπα...

— Μὴ τοῦ χαλᾶς τ' αὐτιά!... φώναξε ὁ καφφετζῆς.

— Δὲ μ' ἄκουσε;

— Εἶνε θεόκουφος!

— Ἔτσι αἶ;... Βρὲ τὸν καῦμένον!

— Ναί. Κριμα στὸ νέο!

— Καὶ ποιὸς εἶνε τοῦ λόγου του;

— Ξούρα τὸν λένε.

— Ὁ Ξούρας; ὁ... ὁ... ὁ χασάπης;

— Ναί, γειά σου! Τὸν ξέρεις βλέπω πῶς ἦτανε χασάπης...

— Ναί, ναί, τώρα θυμᾶμαι... Βρὲ τὸν καῦμένον!...

— Θᾶτρωγες ἄλλοτε ἄγαρδούμπες ἀπ' τὰ χέρια του...

— Καί . . . πῶς κουφάθηκε ;

— Ἄπ' τὰ πολλὰ τὰ νειῶτα !

Ἔσο ν' ἀποσώση τὸ λόγο του ὁ καφφετζῆς, ξαφνίστηκε, ἔστριψε μὲ γρηγοράδα τρομαχτή, ἄρπαξε τὶς μπάγκες τοῦ καφφενείου κι' ἄρχισε νὰ τῆς σφαλίζη βιαστικά. Θαρρεῖς καὶ προσπαθοῦσε νὰ προφυλαχῆ ἀπὸ κανέναν ἀνεμοστρόβιλο ἢ ἀπὸ καμμιὰν ἐχθρικήν κομματικὴν διαδήλωση. Ὁ κύρ-Θανάσης τρώμαξε.

— Τ' εἶνε ; Τί συμβαίνει ;

— Λεῖψανο ! Ἔρχεται τὸ λείψανο !

Ἔλα τὰ μαγαζιά ἐκλείσαν γύρω τῆς μπάγκες τους μὲ τὸν ἴδιο τρόπο κι' ὅλα τὰ σπίτια τὰ παραθυρόφυλλα. Ὁ δρόμος πῆρε μὲ μιᾶς πένθιμην ὄψη. Οἱ μαγαζάτορες ἔστηκαν ὀρθοὶ ἀπέξω ἀπ' τῆς κλειστῆς μπάγκες καὶ σταυροκοπιόντουσαν μὲ πολλὴν εὐλάβεια. Τὸ λείψανο περνοῦσε. Μιὰ γρηούλα ἦταν. Ἔκαμε κι' ὁ κύρ-Θανάσης τὸ σταυρό του. Ποιὰ νᾶνε τάχα ; Καθὼς τῆς εἶχαν γυρίση τὸ πρόσωπο δεξιὰ ἀπάνω στὸ νεκρὸ προσκέφαλο δὲν εἶδε καλὰ τὴ μορφὴ τῆς. Πολλῆς ἄλλης γρηούλης ἀκολουθοῦσαν χιλιοπικραμμένες κάτω ἀπ' τῆς μαῦρες σκέπες τους. Καὶ γέροι ἀρκετοί. Δὲν πρόσεξε ἰδιαίτερα κανέναν. Τὸ συναπάντημα αὐτὸ τὸν εἶχε κάπως ἀλλοιώτικα ταράξη. Νὰ βρεθῆ μόλις ἦρθε σὲ κηδεῖα ! . . . Ὅμως ἦταν μιὰ σκηνή, μιὰ ὑπόθεση τῆς ἐποχῆς του. ὦ, ὦ — ναί ! . . . Τὸ ξόδι αὐτὸ ξεκίνοῦσε μακρὰ, πολὺ μακρὰ ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ καιροῦ του καὶ τοῦ κόσμου του. Μπορεῖ ν' ἀκολουθήσῃ κι' αὐτὸς τὴ νεκρὴν πομπή. Ἔχει τὴ θέση του ἐκεῖ μέσα . . .

Τὴν ἀκολούθησε. Τὶ παράξενο ! . . . Αἰσθάνεται βαθειὰ του κάτι σὰν ἀνακούφιση. Τώρα μονάχα ξαναβρῆκε τὸ χαμένο δρόμο. Τώρα ξαναγυρίζει στὸ χωριό του. . . Γύρισε..

Ἦρθε. Εἶπε χωριανοί του, φίλοι του ὅσοι τὸν περιτριγυρίζουν. Τὸν γνωρίζουν, τὸν ἀγαποῦν. . . Ἔτσι λυπημένοι. ἔτσι πρόθυμοι θὰ τὸν συνοδέψουν κι' αὐτὸν μιὰ μέρα στὴν τελευταία κατοικία. . . Ὡ βέβαια, ἐδῶ ἔχει ἐξασφαλισμένη, σίγουρη, μόνιμη τελευταία κατοικία! Ξέρει ποῦ θὰ πέσουν τὰ κόκκαλά του. Εἶπε κι' αὐτὸ κάτι.

Ἐφτασαν στὸ νεκροταφεῖο. Τὰ παληά του κυπαρίσσια σκέβρωσαν. Ἐνα πλῆθος νέα ξεπετιῶνται ἀπὸ παντοῦ. Ἦσυχο, ὁμορφο μέρος. Καὶ νὰ τὴν ἔξασα πῶς ἦταν τόσο ὁμορφο! Ἀπὸ πάνω τὸ βουναλάκι, μὲ τὰ σπάρτα καὶ τὰ σφαλάχτια. Ἀπὸ δίπλα τὸ λειβαδάκι μὲ τὰ σφερδούκλια. Ἀντίκρου ἡ γαλανὴ θάλασσα μὲ τ' ἀφρόλευκα κυματάκια της. . . Τὶ ὁμορφα! . . . Τὶ ἡσυχα! . . . Τὶ μακάρια!..

Ἄλλοι στάθηκαν ἀνάμερα στὴν πόρτα. Ἄλλοι προχώρησαν — καθένας πρὸς τὸν οἰκογενειακὸ του τάφο σὰ νὰ τὸν τραβοῦσε κάποιος μαγνήτης μὲς' ἀπ' τὸ χῶμα του. Πολλοὶ περιζῶσαν τὸ νεϊόσκαφο τάφο τῆς μακαρίτισσας. Ὁ κύρ-Θανάσης βρέθηκε μὲ τοὺς τελευταίους. Εἶχαν ἀπιθώση τὴν κάσα ἀπάνω στὰ ξεχωμένα ὑγρὰ χῶματα. Κἄνα — δυὸ κόκκαλα ξεχώριζαν ἀνάμεσα. Ὁ λάκκος ἔχασκε. Οἱ νεκροθάφτες εἶχαν κατεβῆ μέσα. Οἱ παπάδες ἔλεγαν τὶς τελευταῖες εὐχές. Οἱ συγγενεῖς ἔσκυψαν, γονάτισαν γιὰ τὸν τελευταῖο ἀσπασμό. Τὰ μάτια ἦταν ὅλα δακρυσμένα.

— Ὡρα καλή, μανούλα! εἶπε σιγαλὰ ἕνας πενηντάρης ἄνθρωπος καὶ ξέσπασε σὲ πυκνοὺς λυγμούς.

— Φίλησε καὶ τὰ πόδια τῆς βάβας! εἶπε κάποιος ἄλλος σ' ἕνα κερωμένο ἀπ' τὸ φόβο ἀγγόνι καὶ τῶβαλε νὰ γονατίση καὶ ν' ἀσπαστῆ τὰ πόδια, ποῦ εἶχαν πατήση πειὰ στὸν ἄλλον, τὸν αἰώνιον κόσμο.

— Θ' ἀσπαστῆ ἄλλος; ρώτησε σκληρὰ ὁ καντηλανάφτης.

Ὁ κύρ - Θανάσης χωρὶς νὰ τὸ θελήσῃ, χωρὶς νὰ τὸ νοιώσῃ ἔσκυψε ν' ἀσπαστῇ κι' αὐτός. Καθὼς ἔγυρε τὸ κεφάλι του κι' ἀντίκρουσε τῇ μορφῇ τῆς πεθαμένης γρηούλας — πάγωσε, μαρμάρωσε. Πρέπει ν' ἀπόμεινε κἄμποσες στιγμὲς ἔτσι γιὰτὶ ὁ καντηλανάφτης ξανάπε σκληρότερα :

— Ἔλα, γέρο ! τελείωνε !

Ἄνοιξε τὰ μάτια του διάπλατα. Τᾶκλεισε σφιχτά. Τ' ἄνοιξε πάλι. Τὰ ξανάκλεισε. Ἄνασηκώθηκε, κύταξε τοὺς παπάδες, τοὺς συγγενεῖς, τοὺς ἄλλους, τοὺς κύταξε καλά, τοὺς ξανακύταξε καὶ ρώτησε :

— Δὲν εἶνε ἡ . . . Ἄρετή ; . . . Ἡ Ἄρετὴ τοῦ Μαχοῦ ;

Δὲν τοῦ ἀπάντησε κανεὶς. Μὰ ἐκεῖνος γονάτισε στὸ κῶμα καὶ τὴν ἀσπάστηκε τρυφερὰ στὸ παγερό της μέτωπο . . .

Ἐφυγαν οἱ ἄλλοι. Αὐτὸς ὅμως ἔχει ἔρθῃ ἀπὸ τόσο μακριά ! Πῶς μπορεῖ νὰ γυρίσῃ ἀμέσως ; Ἐμεινε. Ἄφοῦ στράγγιξε ὅλο τὸν πόνο τῆς καρδιᾶς του πάνω ἀπ' τὸ νεϊόσκαφο τάφο τῆς πρώτης του ἀγάπης, προχώρησε καὶ σταματοῦσε ἀπὸ τάφο σὲ τάφο ψάχνοντας τοὺς σταυροὺς καὶ διαβάζοντας τὰ ὀνόματα. Ὁ ἥλιος κατέβαινε στὴ δύση. Οἱ ἴσκιοι τῶν κυπαρισσιῶν καὶ τῶν σταυρῶν μεγάλωναν. Ὁ δικός του ἴσκιος, πελώριος, ἀπλωνόταν σὲ δυό, σὲ τρεῖς μαζὶ τάφους . . . Καθὼς οἱ σιαυροὶ ἔβλεπαν στὴν ἀνατολὴ κ' εἶχαν τῆς δυσμικῆς ἀχτίνες πίσω τους δὲ μποροῦσε νὰ διαβάσῃ τὰ γράμματά τους τόσο καλά. Πολλὰ ἦταν καὶ ξεθωριασμένα ἀπ' τῆς βροχῆς, ἀπ' τὴν πολυκαιρία. Μὰ ἐκεῖνος μὲ χαρὰ, μὲ κέφι, μὲ περιέργεια ποῦ τὸν ζωογονοῦσε, πλησίαζε τοὺς σταυροὺς, τοὺς ξυλένιους, τοὺς μαρμαρένιους, τοὺς σιδερένιους σταυροὺς, ἔσκυβε ἀπ' τὸ πλάϊ τους, συλλάβιζε, διάβαζε, θυμότου, ξανάλεγε μνημονευτικὰ τὰ ὀνό-

ματα καὶ προχωροῦσε εὐχαριστημένος, ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὸν ἕναν στὸν ἄλλον.

— Ἄχ! ἔδῶ εἶνε τὸ χωριό μου! εἶπε κάποτε δυνατού-
ταικα. Ἐδῶ εἶνε ὄλοι! . . . Ὅλους σᾶς ξέρω! Ὅλους σᾶς
γνωρίζω! . . . Κανέναν δὲν ξέχασα! . . . Νὰ κι' ὁ φίλος μου
ὁ Καρέλλας!. Νὰ κι' ὁ Γεραντώνης. Νὰ κι' ὁ Νίτσος!! Τὸ
Γιακουβάκη μόνο δὲ βρῆκα . . . Ὅμως ἔδῶ κάπου θᾶνε κι'
αὐτός . . .

Γέλασε πικρά. Καὶ τοῦ φάνηκε πῶς ὄλοι οἱ γνωστοί
του, οἱ χωριανοί του, οἱ φίλοι του, οἱ συγγενεῖς του τὸν
ἔννοιωσαν, τὸν κατάλαβαν, τὸν καλωσῶρισαν μέσ' ἀπὸ τοὺς
τάφους καὶ καρτεροῦσαν ἀνυπόμονα νὰ νυχτώσῃ καλά, νὰ
πεταχτοῦν ἔξω καὶ νὰ τοῦ σφίξουν τὸ χέρι!

Ναί, ναί. Τί θὰ γίνῃ ἀπόψε!. Τί θὰ γίνῃ! . . . Θὰ ξα-
ναγυρῶσῃ ὄλος ὁ παλιὸς καιρός. Θ' ἀναστηθῇ ὄλος ὁ κό-
σμος του. Θὰ ξαναἰδῇ τὸ χωριό του ἔτσι ἀπαράλλαχτο ὅπως
τῶχε ἀφήσει ἔδῶ καὶ πενήντα χρόνια! . . . Ἐδῶ εἶνε τὸ
χωριό του, ἔδῶ εἶνε ἡ πατρίδα του κι' ὄχι ἐκεῖ κάτω στὰ
σπίτια καὶ στὰ μαγαζιά ποῦ κανέναν δὲ γνώριζε, κανέναν
δὲν τὸν ἔξερε! Ἐδῶ τοὺς γνωρίζει ὄλους. Κι' ὄλοι τὸν ξέ-
ρουν. Πόσο χάρηκαν ποῦ γύρισε! Ναί, τὸ καταλαβαίνει,
τὸ πιστεύει πῶς χάρηκαν πολύ. Δὲν τοὺς ἄκουσε, ὄμως εἶνε
βέβαιο, πῶς ὄλοι ξεφώνισαν χαρούμενα ὅταν κατέβηκε ἡ
Ἄρετὴ τοῦ Μαχοῦ καὶ τοὺς εἶπε :

— Ξέρετε ποιὸς εἶνε ἀπάνω; . . . Ὁ Θανάσης ὁ Μαρ-
γώνης! . . .

Μὰ βέβαια! Ἐδῶ εἶνε τὸ χωριό του, ὁ τόπος του, ἡ
θέση του. Ἐδῶ ἔπρεπε νᾶρθῇ ἴσα, ὀλόϊσα. Θυμήθηκε τὸ
βαρκάρι ποῦ τοῦ εἶχε πῆ τὸ γιόμα πῶς ὁ Γκούβρας εἶχε
μεταφέρει ἔδῶ τὸ ξενοδοχεῖο του. Μὰ τί νὰ τὸ κάμῃ ἔδῶ

τὸ ξενοδοχεῖο ; Μήπως δὲν εἶνε ἐδῶ καὶ τὸ πατρικό του σπίτι ; . . . Ἐψαχνε νὰ τὸ βρῆ μέσ' στήν πολιτεία, ἐκεῖ ποῦ ὑψώνονται τὰ καινούργια σπίτια ! . . . Τί θέλει πειὰ ἐκεῖ τὸ πατρικό του σπίτι ; . . . Ἐδῶ πρέπει νὰ ψάξη νὰ τὸ βρῆ . . . Στάσου νὰ θυμηθῆ καλύτερα . . . Ὅπως μπαίνουμε δεξιά . . . Μήπως ἄλλαξαν τὴν πόρτα ; . . . Δεξιά . . . Κι' ἔπειτα πρὸς τ' ἄπάνω . . . Λίγο προτοῦ φτάσουμε στὸ ριζό . . . Ἐκεῖ ! Τὸ θυμᾶται καλά ! . . . Καὶ ψάχνει, ψάχνει. Ψάχνει νὰ βρῆ τὸ πατρικό του σπίτι . . .

Νοιώθει μὰ παράξενη χαρά, μὰ δυνατὴ συγκίνηση. Ἕνας ἔντονος παλμὸς χτυπᾷ—ντούκου ! ντούκου !—στὸ γέρικο σιῆθος του. Ἡ καρδιά του πάει νὰ σπάση.

Τὰ κοκκινόχρυσα συνεφάκια τῆς δύσης σκουραίνουν πίσω ἀπ' τὰ κυπαρίσσια. Τὰ πουλιὰ σωπαίνουν. Βραδυάζει. Τὸ φῶς χάνεται. Οἱ πεθαμένοι θὰ βγοῦν ὅπου καὶ νᾶνε. Πρέπει νὰ βρῆ τὸ πατρικό του σπίτι. Ποῦ θὰ τοὺς δεχτῆ; Ψάχνει, ψάχνει . . . Δὲ βλέπει πειὰ. Ἀνάβει κάθε τόσο σὲ κάθε σταυρὸ ἀπῶνα σπύρτο καὶ διαβάζει, ξαναδιαβάζει τὰ ὀνόματα. Τί νᾶγινε ; Θυμᾶται καλά πῶς εἶχε φκιασῆ ἕναν σιδερένιο σταυρὸ . . . μὲ μιὰ λαμαρίνα στὴ μέση . . . Κ' ἔγραφε ἄπάνω μ' ἄσπρα γράμματα ὅλα τὰ ὀνόματα . . . Τὸ θυμᾶται καλά ! Τί νᾶγινε ; . . . Αὐτὸν τὸ σταυρὸ μόνο δὲν εἶχε ξεπουλήσει στὸν Γεραντώνη προτοῦ φύγη . . .

Τὰ σπύρτα κοντεύουν νὰ σωθοῦν. Δὲ θὰ βρῆ τάχα τὸ πατρικό του μνημῆ ;

Μιὰ γυναικούλα ἑνὸς ξωμάχου, ποῦ ἀντίκρυζε τὸ καλύβι της τὸ νεκροταφεῖο, ἔβλεπε τὰ σπύρτα ν' ἀνάβουν ἕνα—ἕνα κ' ἔκανε τὸ σταυρὸ της ἀπὸ μακρυὰ.

—Κάποιος βρυκολάκισσε ἀπόψε ! Ὁ Θεὸς νὰ τὸν σχωρήσει ! . . .

Τὴν ἄλλη μέρα οἱ χωροφυλάκοι κ' οἱ γιατροὶ εἶχαν
τρεξίματα. Καὶ στὰ καφενεῖα οἱ ἄνεργοι εἶχαν κουβέντα.

— Λοιπόν, τί νέα ; . . . Μαθεύτηκε τέλος πάντων ποιὸς
εἶνε ὁ γέρος ποῦ βρῆκαν πεθαμένο στὸ νεκροταφεῖο ; . . .

Ο ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΑΝΤΡΑΣ

Η ἀδερφή τῶν Κοντραίων ἔπεσε σὲ βαρὺ σφάλμα. Ἀγάπησε μὲ ὄλη τὴν τρέλλα τῶν ἑικοσιδυό της χρόνων τὸν Κωστάκη Ντούφη καὶ τοῦ παραδόθηκε μιὰ χειμωνιάτικη βραδυὰ κάτω ἐκεῖ σὲ κάποιαν ἀπόμερη γωνιά τοῦ Κάστρου. Ὅταν αἰσθάνθηκε τὸ σφάλμα της ἀξίωσε ἀπ' τὸν Κωστάκη μέσα σὲ ὄχιτὸ μέρες νὰ τὴν ζητήσῃ ἀπ' τ' ἀδέρφια της. Κι' ὅταν εἶδε πῶς οἱ ὄχιτὸ μέρες πέρασαν χωρὶς νὰ κάμῃ ἔτσι μὰ καὶ πῶς τὴν ἀπόφευγε συστηματικά, τότε δὲ δίστασε καθόλου νὰ τὰ μαρτυρήσῃ ὅλα στὴ μάνα της γιὰ νὰ πάρῃ τὸ ζήτημα μιὰ λύση. Τ' ἀδέρφια της ἔγιναν ἔξω φρενῶν. Ζήτησαν νὰ τὴ σκοτώσουν ἀμέσως. Καὶ θὰ τὴ σκότωναν. Μὰ ἡ μάνα πρόβλεψε καὶ τὴν ἔδιωξε στὴν ἀδερφή της. «Νὰ μὴν ξαναπατήσῃ σιὸ σπίτι ἢ ἄτιμη θὰ τὴ σφάξω ἀνάποδα!».

«Στὸ σουβλί θὰ τὴν περάσω!».

«Θὰν τὴ μαδήσω ζωντανή!».

Κάθε ἀδερφὸς κι' ἀπῶναν σκληρὸ θάνατο τῆς ἀπειλοῦσε. Μόνον ὁ πειὸ μικρός, ὁ τέταρτος, δὲ μιλοῦσε, παρά, καθὼς ἀντίκρυζε τὴν πρωτόφανη ἄγρια τρικυμία τοῦ σπιτιοῦ του, ἔτρεμε σύγκορμος κ' ἔκλαιγε μαζεμένους σὲ μιὰν ἄκρη. Ἦταν παιδί δεκάξη χρόνων καὶ κανεὶς δὲν πρόσεχε σὲ δαῦτο, οὔτε περίμενε

ἀπ' αὐτὸ ἄλλη βοήθεια περισσότερη ἀπ' τὰ φοβιτσαρικά δάκρυά του.

Ἀποφασίστηκε, ὁ Σωτήρης, ὁ μεγαλύτερος, νὰ πιᾶσιν τὸν Κωστάκη καὶ νὰ τοῦ ἀπαιτήσῃ ὀρθὰ κοφτὰ σὲ τρεῖς μέρες μέσα ν' ἀρρεβωνιάσῃ τὴν προσβλημένη ἀδελφή τους.

Ἄν ἀρνιότουν, τότε θὰ λάβαιναν ἄλλην ἀπόφαση. Ὁ Κωστάκης, ὄρφανὸ πλουσιόπαιδο, μονάκριβος γυιὸς μιᾶς διαβολεμένης χήρας, ποῦ κρατοῦσε τὴν περιουσία τοῦ ἀντρα της καλύτερα κι' ἀπ' ὅταν ζοῦσε ὁ ἴδιος, δὲν εἶχε δική του γνώμη καὶ θέληση. Ἄν καὶ πάτησε τώρα πειὰ τὰ εἴκοσι πέντε, δὲν ἔλεγε καὶ δὲν ἔκανε παρὰ ὅ,τι καναναρχοῦσε ἡ μητέρα του. Γλεντοῦσε ὅταν, ὅπου κι' ὅπως ἤθελεν ἔκείνη. Πήγαινε μὲ τοὺς φίλους ποῦ τοῦ διάλεξε. Ζοῦσε τὴ ζωὴ ποῦ τοῦ εἶχε κανονίσει. Τὰ εἶχε ὅλα στὸ χέρι, γιὰ τίποτα δὲ φρόντιζε, κι' ὅσο γιὰ τὴν περιουσία του, ἦταν ἕνας ἀπλὸς ὑπάλληλος τῆς μητέρας του. Ἡ πρώτη λεύτερη, αὐτόβουλη καὶ μυστικὴ ἀπ' τὴ μητέρα του πράξι, ἦταν ὁ ἔρωτάς του μὲ τὴ Φωτεινὴ. Αὐτὸς σπάζει πάντα τῆς ἀλυσίδες καὶ τῶν σκλαβωμένων κοριτσιῶν καὶ τῶν ὑποταγμένων ἀγοριῶν. Ἦταν φυσικὸ κ' ἐπόμενο στὸ πρῶτο ἀπόχτημα τῆς λευτεριάς του νὰ μὴ λογαριάσῃ τίποτα, νὰ μὴν κρατηθῇ πουθενά. Ὅταν ἔγινε τὸ κακὸ, καλύτερα ὅταν μπόρεσε νὰ σκεφθῇ ὅτι τὸ κακὸ εἶχε γίνῃ, τὸ εἶδε τόσο μεγάλο κ' ἕνα τόσο βαρὺ προαίσθημα τοῦ πλάκωσε τὴν καρδιά, ποῦ δὲ θέλησε καθόλου νὰ βασανίσῃ τὸ μυαλό του μ' αὐτό. Τὸ κακὸ ἔπαιρνε τὴν πελώρια διάσταση τοῦ μοιραίου καὶ στὸ μοιραῖο πρέπει νὰ παραδίνεται κανεὶς χωρὶς σχέδια καὶ λογαριασμοὺς καὶ τεχνάσματα! Ὅταν τοῦ ἔβαλε ἡ Φωτεινὴ τὴν προθεσμίαν δὲν ἔβλεπε τὴν ὥρα πότε νὰ περάσουν οἱ ὀχτὼ μέρες, γιὰτὶ ὅσο διαρκοῦσαν ἔπρεπε νὰ συλλογιζέται

·δλοένα τὸ ζήτημα αὐτό, ἐνῶ αὐτὸς δὲν ἠθελε νὰ τὸ συλλογίζεται καθόλου! "Ὅταν θὰ περνοῦσαν οἱ ὄχτῳ μέρες δὲ θ'ἀφερναν κάποια μοιραία λύση; "Ἐπαιρνε τὸ ἄλογό του καὶ πήγαινε ἔξω στὰ χτήματά τους. Οἱ ἀργάτες κλάδευαν τὰ κλίματα κ' ἔσκαβαν λάκκους γύρω στὰ κούρβουλα ἢ ὠργωναν τὰ χωράφια γιὰ νὰ σπείρουν καλαμπόκι. "Ἐβρισκε μιὰ παρηγοριά στὸν ἀνοιχτὸ κάμπο. Ξεχνοῦσε τὸ ἄτομό του καὶ ζοῦσε μὲ τὸν ἀπλὸ παλμὸ ἐνὸς ἐλάχιστου ζουδίου, ἐνὸς μυρμηγκιοῦ ἀπ' αὐτὰ ποῦ πατοῦσε τὸ ἄλογό του ἢ ἐνὸς ἐντόμου ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ βιβίνιζαν γύρω στ' αὐτιά του.

Τὴ μέρα ποῦ τὸν φώναξε ἰδιαίτερα ὁ Σωτήρης τὸ προαίσθημά του ἔγινε βαρύτερο. Κάτι τοῦ ἀπάντησε, οὔτε ναὶ οὔτε ὄχι, δὲν ξέρεي τίποτα, ὅμως τὴ θέλει τὴν ἀδερφή του μὰ πρέπει νὰ θελήσῃ κ' ἢ μητέρα του, ἄλλοιῶς πῶς νὰ τὸ κἀνῃ...

— Αὐτὲς δὲν εἶνε ἀντρίκειες κοιβέντες! . Ἐκεῖνο ποῦ μᾶς ἔκανες ὅμως εἶνε ἀντρίκειο καὶ πολὺ ἀντρίκειο μάλιστα... Δὲν ἔχω νὰ κάμω μὲ τὴ μητέρα σου τίποτα. Ἐχω μ' ἐσένα. Σὲ τρεῖς μέρες περιμένουμε τὸν ἀρρεβῶνα τῆς ἀδερφῆς μας. Ἄλλοιῶς εἴμαστε τρεῖς... μπορεῖ νὰ λείψῃ ὁ ἕνας. Μὰ κ' ἐοὺ δὲ χωρᾶς ἄλλο στὸν ἀπάνω κόσμο!...

— Μὲ φοβερίζεις; ...

— Κάθε ἄλλο. Σὲ τέτοια ζητήματα δὲν πᾶνε φοβέρες!... Σ' ἀφήνω στὴν καλή σου διάθεση καὶ σὲ προειδοποιῶ...

— Δὲν παραδέχομαι τίποτα ἀπ' ὅσα μοῦ λές...

— Τότε μᾶς κοροϊδεύει ἡ ἀδερφή μας καὶ πρέπει νὰ σφάξουμε αὐτὴν πρῶτα...

— Ὅχι! ὄχι!... "Ἄν ἡ μητέρα μου παραδεχτῆ... τὴν ἀδερφή σου... ἐγὼ θὰ τὴν πάρω.

— Ἡ μητέρα σου ; . . . Δὲν ξέρω ! . . . Σὲ τρεῖς μέρες περιμένουμε τὸν ἀρρεβῶνα. Τίποτ' ἄλλο ! . . .

Σὲ τρεῖς μέρες. Δὲ γινόταν ἄλλοιῶς. Ἐπρεπε νὰ τὸ πῆ τῆς μητέρας του.

— Ξέρεις, μητέρα, θέλω νὰ παντρεφτῶ !

— Μακάρι κι' ἀπόψε, παιδί μου.

— Πρέπει νὰ βρῶ νύφη . . .

— Σοῦχω διαλέξῃ τὴν καλύτερη . . .

— Μὰ τώρα ποῦ διάλεξα κ' ἐγώ ; . . .

— Πέσμου την. Μπορεῖ ν'ἀνε κ' ἡ ἴδια . . .

— Ἡ Φωτεινὴ τοῦ Κόντρα . . .

— Σὲ καλό σου ! . . . Πειὸ κάτω δὲν κατέβαινες ; . . . Δὲν ἔχουμε ἀρχοντοπούλες στὸν τόπο μας, ὄμορφες, πλούσιες, καλές ; . . .

— Αὐτὴν ἀγαπῶ !

— Μωρὲ σόι κι' ἀνθρωπο ποῦ διάλεξες ! . . .

— Τὴν ἀγαπῶ πολὺ !

— Νὰ τὴν ξαγαπήσης . . . εἶνε ἀταίριαστο.

— Τῆς ἔχω ὑποσχεθῆ.

— Πῶς ; ! . . . Μὲ ρώτησες ; . . . Δὲ μπορεῖ νὰ γίνῃ !

— Εἶμαι δεμένος . . .

— Νὰ λυθῆς ! . . . Ἄδύνατο, ἀδύνατο !

— . . . Τὴν ἔχω κάμη δική μου !

— Ἐσὺ ; . . . Ἐσὺ ; . . . ! Ποιὸς σοῦ τῆς ἔμαθε τέτοιες ἀνοησίες καὶ τῆς λές ; . . . Αὐτὴ ; . . . Πάψε νὰ ζήσης ! . . . Νὰ πάῃ νὰ βρῆ κουτούς . . .

— Τὸ ξέρουν τ' ἀδέρφια της . . .

— Νὰ πᾶνε νὰ τυλιξοῦν ἄλλον ! . . . Δὲν εἶσαι γιὰ τὴ βρωμοφαμελιά τους, ὄχι ! . . .

— Θὰ μὲ σκοτώσουν ! . . .

— Ἐσένα ; . . . Μπᾶ ποῦ νὰ τοὺς σκοτώσῃ ὁ Θεός ! Δάγκωσέ τὴ γλώσσα σου . . . Ἄϊντε πῆγαινε στ' ἀμπέλι κι' ἄσε αὐτὲς τῆς χαζοκουβέντες . . . Δικό μου παιδί νὰ σκοτώσουν ;

— Μάνα, θὰ μὲ σκοτώσουν ! . . .

— Ἔτσι σκοτώνουν τοὺς ἀνθρώπους ; . . . Τί λές ; . . . Οὔτε παιδάκι νᾶησουν ! . . . Ποιὸς θὰ γγαϊάξῃ δικό μου παιδί ! . . . Τί λές ;

Κι' ἄρχισε ἡ μάνα νὰ γεμίξῃ τοὺς δρόμους καὶ τῆς γειτονιῆς μὲ φλυαρίες καὶ μὲ φοβέρες γιὰ τοὺς πείσους γιὰ τοὺς δειξοὺς ποῦ κυτοῦν νὰ μπλέξουν τὸ μοναχοπαῖδι τῆς, γιὰ τὴ βρωμοφαμελιά πῶστησε τ' ἄτιμα δίχτυα στὸν Κωστάκη τῆς, γιὰ τὸ παληοκόριτσο ποῦ μὲ μάγια καὶ μὲ βότανα δοκίμασε νὰ ξεμυαλίσῃ τὸν ἀκριβογιό τῆς. Ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα κι' ἀπὸ ροῦγα σὲ ροῦγα, γειτονιά σὲ γειτονιά, ξαπλώθηκε τὸ σκάνταλο σ' ὅλον τὸν τόπο καὶ στῆς τρεῖς μέρες ἀπάνω ἀντὶς γι' ἀρρεβῶνα ἔλαβαν οἱ Κοντραῖοι τὸ πόμπημα καὶ τὴ βοὴ τοῦ κόσμου, τὴν ἀτιμία καὶ τὸ ρεζιλῆκι ! Τὴν τρίτη μέρα πῆγε ἡ μητέρα τους στὴ βρύση γιὰ νερὸ κ' οἱ ἄλλες νοικοκυρὲς κρυφογελοῦσαν.

— Ποῦεῖνε ἡ Φωτεινοῦλα ; ρώτησε πονηρὰ μιὰ φαρμακολειτουργιά.

— Εἶνε στὴ θειά τῆς σήμερα . . .

— Στὴ θειά τῆς ; Κι' ὁ κόσμος ἔβγαλε πῶς πάει τάξει . . . τάχα ν' ἀρρεβωνιαστῆ ! . . .

— . . . Ὅσα λέει ὁ κόσμος !

— . . . Ἐκεῖνο εἶπαν πῶς τάχα θὰ τὴν πάρῃ ὁ Κωστάκης τῆς κουμπάρου μου τῆς Ντούφαινας, εἶπε μιὰ ἄλλη. Ἀκοῦς ὁ Κωστάκης ! . . .

— Γιατί, αὐτὸς εἶνε κανένας πρίγκηπας ; !

—“Οχι... ἀλλὰ δὲν τὴν παίρνει.
— Καὶ πῶς τὸ ξέρεις ἐσύ;...
— Σοῦ κακοφαίνεται;... Νὰ ποῦ δὲ τὴν παίρνει!...
— ... Παληογύναικα, ποῦ θὰ πῆς ἐσὺ γιὰ τὸ δικό μου κορίτσι!... Δὲν εἶσαι ἄξια νὰ τὸ πιάσης στὸ στόμα σου!
Τ’ ἀκοῦς;

— Ποῦ δὲν τὰ ξέρουμε τάχα! .
— Τί ξέρεις, μωρὴ στρίγλα, αἴ; ;...
— Ὁ κόσμος τῶχει τούμπανο...
— Σὲ πνίγω, σκρόφα!

Ντενεκέδες, μπότια, στάμνες, ὅλα ἔγιναν ἄνω κάτω. Μαλλιὰ τραβήχτηκαν, μαντηλῶτα σκίστηκαν, μάγουλα μάτωσαν. Κακὸ μεγάλο.

Ἐφτασε στ’ αὐτιά τῶν παιδιῶν. «Δὲ μποροῦμε νὰ ζήσουμε!». Εἶνε φανερὸ πῶς δὲν ἔχει σκοπὸ νὰ τὴν πάρη. Πέρασε κ’ ἡ τρίτη μέρα χωρὶς νὰ παραγγείλῃ τίποτα.

— Ἀκοῦς νὰ τὴν πάρη; !... Μὴ σᾶς ἀκούω νὰ κουτίζετε!... Αὐτοὶ γιόμισαν ὅλον τὸν κόσμον σήμερον... φώναζε ἡ μάνα. Κυτάχτε μόνο τί θὰ κάμετε...

Ἦταν νύχτα. Ἡ φωτιά ἔτριζε στὸ παραγῶνι. Κάθε τόσο ξεπετοῦσε ἄγριες φλόγες. Ἐξω φυσοῦσε λυσσασμένος βορριάς. Οἱ μακρυνοὶ ἀντίλαλοι τῆς θάλασσας ἔφταναν φριχτοὶ μεσ’ στὴ νύχτα. Ἡ μάνα καθότουν κουλουριασμένη σὲ μιὰ κασέλα. Οἱ τρεῖς ἀδερφοί, ὀρθοί, πηγαινορχόντουσαν πέρα — δῶθε στὴν κάμαρα μὲ τὰ χέρια στὶς τσέπες τοῦ παντελονιοῦ. Οἱ ἴσκιοι τους ἔπεφταν ἄταχτα στὸ κιλίμι, στοὺς τοίχους, στὰ ἔπιπλα. Τὸ γέρικο σκεβρωμένο πάτωμα ἔτριζε στὰ βήματά τους.

— Θὰ βάλουμε κλῆρο! εἶπε ὁ μεγαλύτερος.

— Θὰ πᾶμε κ’ οἱ τρεῖς! εἶπε ὁ δεύτερος.

— Νὰ περιμένουμε κι' ὡς αὔριο . . . , εἶπε ὁ τρίτος.

— Δὲν ξέρω ! . . . Εἶστε τρεῖς ἄντρες ! εἶπε ἡ μάνα. Ἐγὼ δὲ μπορῶ νὰ μὲ δέρονουν στὴ βρῦση ὡς κ' οἱ κουμπάρες τους ! . . . Εἶστε τρεῖς ἄντρες ! . . .

«. . . Δὲν εἴμαστε τρεῖς . . . εἴμαστε τέσσεροι ! . . . ».

Θέλησε νὰ φωνάξῃ ὁ Λευτέρης, ὁ μικρότερος, δεκάξη χρονῶν παιδί, ποῦ καθότουں καταγῆς σὲ μιὰ γωνιά κ' ἔτρεμε σύγκορμος κ' ἔκλαιγε ἀπ' τὸ κακό του. Λίγο ἔλειψε νὰ τὸ φωνάξῃ. Μὰ εἶδε τ' ἀδέρφια του πῶτριζαν τὰ δόντια τους καὶ συγκρατήθηκε . . . Αὐτὸν ἔδεν τὸν λογαριάζουσαν καθόλου. Ὅ,τι καὶ νὰ πῆ δὲ θὰ τὸν ἀκούση κανεὶς. Θὰ τὸν μαλλώσουσαν κι' ὄλα. Κύταξε τ' ἀδέρφια του ποῦ βηματίζουσαν πάντα νευρικά κ' ἔτριζουσαν τὸ δόντια κ' ἔσφιγγουσαν τῆς γροθιές. Κύταξε τὴ μάνα ποῦ τὰ κυτοῦσε τὰ παιδιὰ τῆς κάπως παράξενα, μ' ἐπιβολὴ καὶ μ' ἀνησυχία.

— Λὲς νὰ περιμένουμε κι' αὔριο ; Εἶπε ὁ μεγαλύτερος.

— Ἄς περιμένουμε ! εἶπε ὁ δεύτερος.

— Κι' αὔριο βράδου θὰ ρίξουμε κλῆρο ; ρώτησε ὁ τρίτος.

Κανεὶς δὲν ἀπάντησε. Ἡ μάνα τοὺς κύταξε ὕποπτα καὶ τοὺς τρεῖς. Ὁ Λευτέρης τὸ ἴδιο. Καὶ σὰ νᾶνοιωσε τὴ σκέψη τῆς μάνας.

— . . . Δὲν ξέρω ! . . . Εἶστε τρεῖς ἄντρες . . . ξανάειπε ἡ μάνα.

— Γιατὶ δειλιᾶτε ; . . . Θέλησε νὰ φωνάξῃ ὁ Λευτέρης. Μὰ ξαφνικά ἡ φωτιά πέταξε μιὰ κόκκινη φλόγα ποῦ ἔλαμψε ἄγρια μέσα καὶ μέσα στὴν ψυχὴ του. Δὲν εἶπε τίποτα.

Ὁ Λευτέρης ἀπὸ μικρὸς εἶχε μανία μὲ τὸ κυνήγι. Δὲν ἄφηνε πουλάκι στὸ ληοστάσι μὲ τὴ σφεντόνα. Στὸν κῆπο-
τους ἦταν πάντα στημένες ἰξόβεργες καὶ πλακοπαγίδες. Τώρα

ποῦ μεγάλωσε πειδὸ πολὺ εἶχε πάρει καὶ τὸ δίκαιο τῶν ἀδερφῶν του. Πρῶτα - πρῶτα ὅλως διόλου κρυφά. Ἔπειτα μὲ τῆς μάνας μονίχα τὴν ἐκβιασμένη συγκατάθεση. Κάποτε ποῦ σκότισε δυὸ πέροδικες τῶμαθαν καὶ τ' ἀδέρφια του.

— Πρόσεξε νὰ μὴ στραβωθῆς καμμιὰν ὥρα! τοῦ εἶχαν κοροϊδευτικά πῆ.

Ἐβγαίνει τώρα, τέτοιαν ἐποχή, γιὰ μεκατίσες ἐκεῖ γύρω στὴν ἀχροποταμιά, ἀνάμεσα στίς ἰτιές ποῦ σκέπαζαν τὰ πιγερά βαλτιονέρια. Τὸ ἄλλο προῦ εἶδε τὸν Κωστάκη Ντούφη ποῦ πῆγαινε καβάλλα στὰ χτήματά του. Στάθηκε καὶ τὸν κύταξε καθῶς προσπερνοῦσε ξέγνοιαστος. Ὡρες πολλὲς τριγύρισε μέσα στοὺς βάλτους. Ἀπάνω στὸν κρουσταλλιασμένο ψιλὸν ἄμμο ἦταν χιλιάδες τρουπίτσες ποῦ τῆς εἶχαν ἀνοίξει μὲ τῆς μύτες τους οἱ μεκατίσες. Πόσες δὲν πέρασαν μπροστά του! Καμμιά δὲ μπόρεσε νὰ χτυπήση. Ἐνας καβαλλάρης ἔμπαινε ἀναμεταξὺ καὶ τοῦ στράβωνε τὰ σκάγια. Νὰ τὸν ἔβρισκαν αὐτόν!

Τὸ βράδυ στὸ σπῆτι ξανάγινε ἡ ἴδια σκηνή. Ὅταν μαζεύτηκαν καὶ τὰ τρία παιδιά, ἡ μάνα, συδουλίζοντας τὴ φωτιά στὸ τζάκι, ρώτησε χωρὶς νὰ τοὺς κυτάζη.

— Τὶ θὰ κάνουμε;

— Νὰ βάλουμε ἀπόψε κλῆρο... εἶπε κάποιος.

— Τὶ κλῆρο καὶ ξεκλῆρο! εἶπε ἄλλος. Νὰ πάη ἓνας ἀπὸ μᾶς... ὅποιος!...

[— Μάνα, θὰ μὲ σκοτώσουν!

— Ἔτσι σκοτώνουν τοὺς ἀνθρώπους; Τὶ λές;].

— Δὲν ξέρω... εἶστε τρεῖς ἄντρες! ξανάειπε μηχανικά, στερεότυπα ἡ μάνα.

— Φικιάστε τρεῖς κλήρους! εἶπε ὁ μεγαλύτερος.

Μπήκε ὁ Λευτέρης μὲ τὸ δίκανο. Τοὺς κύταξε περιφρονετικά, ἀκούγοντας τὸ στερνὸ λόγο.

— Οἱ κληῖροι ἦταν τέσσεροι! . . . τοὺς εἶπε. Καὶ βγήκε ὁ δικός μου . . .

Ἡ Μάνα τινάχτηκε ἀπ' τὸ παραγῶνι μ' ἓνα δαυλὶ στὸ χέρι. Οἱ τρεῖς ἀδερφοὶ πισωπάτισαν ἀποσβολωμένοι.

— Πῶς εἶπες;

— Τὸν σκότωσα μὲ τὸ δίκανο τὴν ὥρα ποῦ γύριζε ἀπ' τὸ χτήμα. . . «Μάνα μου! . . . Φωτεινή μου!» φώναξε καθὼς ἔπεφτε ἀπ' τ' ἄλογο. . . ,

— Ἐσύ!

Ἡ Μάνα πέταξε τὸ δαυλὶ στὸ τζάκι, χύμηξε, ἀγκάλιασε τὸ Λευτέρη καὶ τὸν φίλησε σφιχτά.

— Ὅλους θὰ μᾶς πιάσουν τώρα . . . εἶπε ὁ μεγαλύτερος. Θὰ ποῦνε πῶς ἔμεῖς σὲ βάλουμε! . . .

ΛΟΧΑΓΟΣ ΑΠΟΣΤΡΑΤΟΣ

Κάτω ἀπ' τὸν ἴσκιο τοῦ δασύφυλλου πλατάνου τὸ χῶμα εἶνε καταβρεγμένο δροσερά. Ἐξ-ἑφτὰ κλουβιά μὲ κανερίνια, τσώνους, γαρδέλια κρέμονται ἀπ' τὰ κλαδιὰ καὶ σταλάζουν σὰ δροσοῦλα τὸ κελαΐδημά τους. Μιὰ ντουζίνα τραπέζια, στολισμένα μὲ μικρὲς γλάστρες βασιλικοῦ, εἶνε σκορπισμένα στὸν ἴσκιο καὶ γεμίζουν κόσμο. Ἀπόστρατοι ἀξιωματικοὶ καὶ συνταξιούχοι ὑπάλληλοι, καταστηματαρχεὶ τῶν γύρω μαγαζιῶν καὶ περαστικοὶ ἀγωγιάτηδες πίνουν τὸν ἀπογευματινὸ τους καφέ. Ἡ σιδερένια βρύση τρέχει ἐκεῖ μπροστά, συγκρατητὰ κι' ἀδιάκοπα, μὲ χαρωπὸ μουρμούρισμα, τὸ κρουσταλλένιο νερό της καὶ ξεδιψάει κανεὶς μόνο ποῦ νὰ τὸ βλέπη, χωρὶς νὰ πιῇ.

Ὁ κ. Πάφλας, λοχαγὸς ἀπόστρατος, κόβει βόλτες, ἀνάμεσα στὰ τραπέζια, ἀπ' τὸ ἓνα σύνορο τοῦ ἴσκιου ὡς τὸ ἄλλο, ἐκεῖ ποῦ πίσω ἀπ' τὸν καλαμωτὸ φράχτη ἀνθίζουν οἱ νιάλιες. οἱ ἦλιοι καὶ τὰ τσιτσέκια τοῦ μερακλῆ καφετζῆ. Καὶ δηγιέται κοφτὰ, καμπανιστὰ, μονότονα τῆς ἀτέλειωτες ἱστορίες του ἀπ' τὸν πόλεμο τοῦ 97 κι' ἀπ' τὴν καταδίωξη τῆς ληστείας στὸ Ξηρόμερο. Σταματάει ὀρθὸς στῶνα τραπέζι, κάθετα ἀκάλεστος στὸ ἄλλο, κόβει τὴν κουβέντα τῆς ξένης παρέας ἢ μπαίνει κι' αὐτὸς μέσα χωρὶς παραξήγηση.

Τὸν ξέρουν. Τὸν ἔχουν συνειθίση. Μὰ τὸ σωστό, εἶνε κ' εὐχάριστος στὴν κουβέντα του, ἔχει περῶση πολλά. Ξέρει ἀπ' ὅλα. Τὰ στουρνίζει κι' ὄμορφα.

Διακοπὲς δὲ δέχεται ἀπὸ κανένα. Τὸ ἀπαγορεύει ὁ κανονισμός.

— Παρακαλῶ! Παρακαλῶ! . . . Μὴν ἐπιλαμβάνεσθε! . . . Μόλις τελειώσω ἐγὼ θὰ σᾶς παραχωρήσω τὸν λόγο! . . .

Ὅταν ὅμως ἔχει ἄλλος τὸ λόγο, ἀλοίμονο! Τὸν πιάνει νευρική κατάσταση. Βήχει, φυσάει, τριβει τὸ λαιμό του, χτυπάει τὰ πόδια του, σκάβει μὲ τὴ χοντρὴ μπαστοῦνα τὸ χῶμα.

— Τελειώσατε! . . . ὅταν τελειώστε θὰ σᾶς διηγηθῶ παρόμοιο συμβεβηκός. . .

Χρόνια ὀλόκληρα τώρα κ' εἶναι ἀκόμα ἀνεξάντλητα τὰ «παρόμοια συμβεβηκῶτα»! . . .

— Χμ, χμ! Γιὰ νὰ μὴ μοῦ διαφύγῃ θὰ σᾶς διακόψω. . . Μὲ τὴν ἄδεια σας.

Καὶ χωρὶς καμμιάν ἄδεια, μόλις σταματήσῃ μὲ κάθε τρόπο τὸν ἄλλον, πάντοτε ἀρχίζει νὰ δηγιέται κάτι ὅπως διόλου ἄσχετο κι' ἀνόμοιο. Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶνε πῶς καταπιάνεται ἀπὸ τόσο μακρὰ καὶ παραγεμίζει τόσο πολὺ τὴν κουβέντα του μὲ «συμβεβηκῶτα» ὥστε τρέχα γύρευε νὰ θυμηθῆς τὴν πρώτη κουβέντα τοῦ ἄλλουνοῦ καὶ νὰ βρῆς τὸ παρόμοιο! . . . Ἄλλ' αὐτὸ δὲν ἔχει βέβαια νὰ κάμῃ. Ἔτσι ἢ ἄλλοιῶς ἢ ὥρα περνάει εὐχάριστα κι' ἀποξεχαστικά γιὰ τοὺς ἀργόσχολους αὐτοὺς ἀποστράτους ποῦ ξεκουράζονται μὲ τὰ κόπια τῆς νειότης τους καὶ δὲν ἔχουν τώρα νὰ κάμουν ἄλλη δουλειὰ παρὰ κάθε πρώτη νὰ πηγαίνουν στὸ Ταμεῖο γιὰ τὴ σύνταξη καὶ κάθε τριμηνία στὴν Ἀστυνομία γιὰ τὴ μετοχὴ.

— . . . Τὸ στρατεύμα καταλίσθην ἐν Φιλιπιάδι ὁ ἐχθρὸς ὑπεχώρει πρὸς Ἰωάννινα. . . . Αἴφνης. . . .

Ὁ κοντὸς αὐτὸς παχὺς καπετάνιος μὲ τὸ κόκκινο πρόσωπο, τὰ γαλανὰ μάτια καὶ τὰ κατὰμαυρα μουστάκια καὶ μαλλιά, δὲν εἶνε ντόπιος. Κατάγεται ἀπὸ βουνοχωρὶ τῆς γειτονικιάς ἐπαρχίας, μὰ ἔκαμε στὸν τόπο μας μεταβατικὸς, τοῦ ἄρесе καὶ μόλις πῆρε τὴ σύνταξή του ἦρθε νὰ μείνη. Ὅλοι τὸν τίμησαν καὶ τὸν σεβάστηκαν ὄχι μόνο σὰν ξένο, οὔτε μόνο σὰν εὐεργέτη ποῦ εἶχε κόψει ἄλλοτε τὴ ζωοκλοπή, ἀλλὰ καὶ σὰν καλὸν ἄνθρωπο. Τίμιος, ἴσος, καλομίλητος, ταχτικὸς οἴην ἐκκλησιά, ταχτικὸς σὲ γιορτάσια, σὲ λειψανα. Κοινωνικὸς. Φορεῖ πάντα μὲ περηφάνεια τὴ στρατιωτικὴ του στολή Γαλάζιο μακρὸν παντελόνι καὶ μαῦρο ἀμπέχονο. Ὅταν αὐτὸς ἔφυγε ἀπ' τὸ στρατὸ δὲν εἶχαν ἀκόμα φορέση τὸ χακὶ καὶ τῆς ἐπωμίδες. Τὰ ἔξ ἄστεράκια εἶνε κολλημένα, τριγωνικά, στὰ κόκκινα τετράγωνα τῆς τσόχας στὸ περιλαίμιο, κάτω ἀπ' τὸ σαγόνι. Ἐχουν σκουργιάση ἀπ' τὴν πολυκαιριά, μὰ ὅσο καὶ νῆναι ὁ βαθμὸς ξεχωρίζει καλά. Ἐπειτα στὸ καπέλλο ὀλοτρογούρα τὰ χρυσὰ σφιοθήτια φωνάζουν. Στὴν ἀρχὴ ποῦ ἦρθε φοροῦσε κἄμπσο καιρὸ καὶ τὸ μακρὸν σπαθὶ του. «Τὸ ξίφος!» . . . Πῶς χτυποῦσε ἀντρίκεια—σπίθες πετοῦσε τσακμακίζοντας ἀπάνω οἱ πέτρες τοῦ δρόμου! Καὶ μιὰ χρυσὴ φοῦντα πηγαινορχόταν πέρα - δῶθε κ' ἔδινε ἄλλον ἀγέρα στὴν περπατησιά! Τελευταῖος τῶβγαλε τὸ σπαθὶ καὶ μὲ ἀφάνταστη θλίψη κι' ἀγανάκτηση ὅταν εἶδε πῶς, ἀλήθεια, δὲν τὸ «ἔφεραν» πειὰ οὔτε οἱ «ἐν ἐνεργείᾳ» συναδελφοὶ του. Τὸ τὶ τράβηξε τότε ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν μόνον ὁ . . . πλάτανος τὸ ξέρει.

— Ἀκοῦς ὑπουργός! . . . Ἀφοῦ βάνουν δικηγόρους

ύπουργοὺς τῶν Στρατιωτικῶν, τί περιμένεις ; . . . Ἄν τὸν εἶχα θὰ τὸν κρεμοῦσα σ' αὐτὸ τὸ πλατάνι τὸν ἄνανδρο ! . . . Ἄλλὰ καλὰ κάνει — ἔτσι ποῦ κατάντησε τώρα τὸ στρατεύμα ! . . . Εἰς τὸ δεξιὸν ὄλε τὰ παιδαρέλια ! . . . Ποῦ τὴν βρῆκαν αὐτὰ τὴν στρατιωτικὴν ἀνατροφὴν ; . . . Ὅταν παίρνουν τὰ γαλόνια καὶ τὰ μακρὰ σπαθιά στὰ θρανία — ἀκοῦς στὰ θρανία ! — καλὸ περιμένεις ; . . . Ἐν ἐνεργείᾳ καὶ νὰ δεχτοῦν τοιοῦτον ἀτιμωτικὸν μέτρον ἀδιαμαρτυρήτως ! . . . Σωστὴ καθαίρεσις ! . . . Ἐπρεπε νὰ εἶπουν . . . νὰ εἶπουν . . . νὰ εἶπουν : « Κύριε ὑπουργέ ! Τὸ ξίφος μᾶς τὸ ἔδωσεν ἡ Πατρίς ! Οὐδὲν δικαίωμα ἔχετε νὰ μᾶς τὸ ἀφαιρέσετε ! . . . Μετα - βολή !

Καὶ νευριασμένος ἔκανε μιὰ κανονικὴ μεταβολή, ἔστριβε τὰ νῶτα στὸν κ. Ὑπουργὸ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ ἀπομακρυνόταν καταταραγμένος ἀπ' τὸ ἀντιπειθαρχικὸ ἐπεισόδιο ποῦ δὲν εἶχε γίνῃ !

Ἦταν λίγο νευρικός. Τυχρό του ὅμως ν' ἀποκατασταθῇ καλὰ. Πρόκειται γιὰ τὸ δεύτερο γάμο του. Τὸν πρώτο — καλύτερα μὴ τὸν μελετᾶτε καθόλου. Ἦταν αὐτοχος. Ἄλλὰ μοναχὸς του ἔφταιξε. Κακὸ τοῦ κεφαλιοῦ του. Παποῦτσι ἀπὸ τὸν τόπο σου κι' ἄς εἶν' καὶ μπαλωμένο, λέει ὁ μῦθος. Αὐτὸς πῆγε καὶ πῆρε στὴν Ἄρτα μιὰ ξενομερίτσια, νέα κι' ὄμορφη. Δὲν ταίριωζαν τὰ χούγια τους. Δὲν ἔμοιαζαν τὰ χνῶτα τους. Καὶ θὰ βρισκότου, ἀκόμα σήμερα, σὲ δύσκολη θέση μὲ δαῦτινε ἂν δὲν τὸν εἶχε εὐκολύνη μονάχη της ἢ καϋμένη. Μιὰ νύχτα ποῦ γύρισε ξαφνικὰ στὸ σπίτι ἀπὸ ὑληροσία τὴ βρῆκε νὰ κἀνῃ σωματικὲς ἀσκήσεις μ' ἕναν νταβλαρᾶ λοχία τῶν εὐζώνων. Στὴν ἀρχὴ τᾶχασε. Ἐπειτα τράβηξε τὸ σπαθί καὶ θὰ τοὺς ἔκοβε στὴ μέση ἂν δὲν συλλογιζότου ἔγκαιρα πῶς θὰ τὸ λέρωνε

μέ τὴν ἀτιμία του; — ἀλλὰ ἡ Πατρις δὲν τοῦ τῶδ' ὠσε γι' αὐτό. Λένε πῶς διάταξε τὸ λοχία νὰ σταθῇ προσοχὴ καὶ νὰ φέρῃ τὸ σκῆμα. Ὁ στρατιωτικὸς δὲν πρέπει νὰ χάνῃ ποτὲ τὴν ψυχραιμίαν του, οὔτε νὰ ξεχάνῃ τὸν κανονισμό.

— Τίνος λόχου εἶσαι;

— Τοῦ ἰβδόμ'!

— Ἔχεις ἄδεια διανυκτερεύσεως;

— Ὁχι, κύριε ὑπολοχαγέ!

— Λέγε τώρα τί ἔχεις ν' ἀναφέρῃς περὶ τῆς ἐνταῦθα εὐρέσεως ἄνευ διαταγῆς καὶ μετὰ τὸ ἔσπερινὸν προσκλητήριον;

— Λαμβίνω τὴν τιμὴν ν' ἀναφέρω ὅτι διερχόμενος ἦταν ἡ κυρία στὸ παρεθῦρι καὶ μοῦ εἶπε πῶς μπῆκε κλέφτης στὸ κατώϊ. . . .

— Ψεύδῃσαι ἀτιμωτικῶς! . . . Νὰ πᾶς ἀμέσως στὸ πειθαρχεῖο καὶ αὐριο νὰ εἶσαι στὴν ἀναφορὰ Συντάγματος. Μάρς!

Ἢταν ἔφυγε ὁ λοχίας ἔπεσε τὸ ἀναγκαῖο ξύλο καὶ βγήκε ἡ διαταγή.

— Φύγε!

Κλάματα, φωνές, γονατίσματα, δαρμοί.

— Τοὺς ζυγοὺς λύσατε! εἶπα. Μάρς!

Τὴν ἔβγαλε κακὴν κακῶς ἀπ' τὸ σπῆτι ὅλη νύχτα. Ἢπεσε σ' ἓναν καναπέ νὰ κοιμηθῇ. Τὸ κρεββάτι τοῦ ἔφερε συχασιά. . . . Τὴν ἄλλη μέρα ἀνάφερε ἱεραρχικὰ τὸ πάθημά του. Πρῶτα στὸν κ. Ταγματάρχην κ' ἔπειτα στὸν κ. Διοικητή. Τὸν παρηγόρησαν.

— Μετανόησα ποῦ δὲν τοὺς πέρασα τὴν ἴδια ὥρα διαμπαξ καὶ τοὺς δυό! .

— Νὰ μὴ μετανόησ καθόλου. Φέρθηκες ὅπως πρέπει μὲ ψυχραιμία κ' ἀξιοπρέπεια.

“Όταν πήρε τὸ διαζύγιο τοῦ στείλανε σωρὸ συμπεθεριές.
Καὶ μὲ «προικίον» μάλιστα. Οὔτε κουβέντα ! Τὸ πήρε ἀπό-
φραση νὰ μὴν ξαναπαντρεφτῆ . . .

*
* *

Ἐπίστρατος ὅμως, μὲ τὴν ἡλικία του τώρα, χωρὶς ὑπε-
ρεσία, χωρὶς κανένα συγγενῆ, ὀλομόναχος, στὸ κέφι καὶ
στὸ κουράγιο τῆς γερόντισσας σπιτονοικοκυρᾶς του, ἀάμπως
ἄρχησε νὰ σκέφτεται διαφορετικά.

— Τί, ἔτσι τῶχεις σκοπὸ νὰ μείνης ; ρωτοῦσε πονηρὰ ἡ
σπιτονοικοκυρὰ του.

— Τώρα πίσω-πίσω . . .

— Τί ; Σὲ πήραν τὰ γεράματα τάχα ; Σὰν τὴν ἀφεντιά
σου παίρνουν κοριτσόπουλα . . .

— Δὲ λέω . . .

Αἶ, ἂν βρεθῆ κανένα σοβαρὸ μέρος, γιὰ τὴν ἡλικία του
καὶ γιὰ τὴ θέση του δηλαδή, ὄχι ντροπὲς πράματα,
μπορεῖ νὰ τὸ ἀποφασίσῃ . . . Μὰ ἡ σπιτονοικοκυρὰ του
τὴν εἶχε ἔτοιμη τὴν κυρὰ-Κατίγκω. Χήρα, μὲ τὸ σπλί-
της, μὲ τὴ θέση της, μὲ τὴν περιουσία της. Περὶ τιμῆς,
οὔτε λόγος. Τὸ κράτησε ψηλὰ τῶνομα τοῦ μακαρίτη
δεκαπέντε χρόνια τώρα.

— Καὶ τί ἦταν ὁ πρώτος σύζυγος ;

— . . . Ἐχτηματίας !

— Παιδιά δὲν εἶχαν ;

— Δὲν τοὺς ἔδωσε ὁ θεός . . . Ἐνα κούτσουρο εἶνε καὶ
αὐτὴ ἡ καινούρα καθὼς ἡ ἀφεντιά σου ! . . .

— Καὶ περὶ ἡλικίας ; . . .

— Ἐ μπᾶ ! Δὲν εἶνε μεγάλη ! . . . Ποιὸς τὸ λέει ; . . .

“Αμ’ δόλιο χήρεψε μικρὴ ἢ καφερούλα. . . Τὸ θυμᾶμ’ ἐγὼ
σὰ νᾶνε χιές . . .” Ἄν εἶνε σαράντα π. . .

— Πόσο ;

— Τριάντα-ὄχιτὼ —σαράντα. . . “Ἐμ’ εἶστε καὶ τοῦ λό-
γου σας πενήντα πέντε, δὲν εἶστε ;

— Δηλαδή πενήντα δύο. . . Διότι ἡ ἔπετηρίς, ὡς εἶνε
γνωστόν, μὲ φέρει λανθασμένον ! . . Τρεῖς ἀναφορὰς ὑπέ-
βαλον περὶ διορθώσεως ἡλικίας καὶ οὐδὲν ἐνηργήθη. . .
Θὰ ἤμην ἀκόμη ἐν ὑπηρεσίᾳ. . . Καὶ δὴ ταγματάρχης ! . .
” Ἄς εἶνε. . . Τέλος πάντων ! . .

“Ὅταν εἶνε ἀπ’ τὸ Θεὸ νὰ γίνη ἓνα πράμα δὲν ἀργο-
πορεῖ. Τσάκα μπαράκα τελείωσε ἡ συμπεθεριά, κουβάλησε
τὰ προικιά του ὁ γαμπρός, ἔγιναν τὰ στέφανα ἓνα βράδυ.
” Ὅλος ὁ κόσμος τὸ βρῆκε σωστὸ καὶ ταιριασμένον : Θὰ γη-
ροκομηθοῦν ! . . .

Λένε ὅμως πῶς τᾶχει τὰ ἐξῆντα ἢ κυρὰ-Κατίγκω. Ποῦθε
νὰ τὸ καταλάβη κανεὶς ; Τὰ μαλλιά της κατάμαυρα εἶνε
ἀκόμα καὶ τὰ μάγουλά της κόκκινα. Λένε πάλι πῶς βάφε-
ται ! Ποιὸς τὸ ξέρει αὐτό ; Μὰ κι’ ἂν βάφεται πάλι οὔτε
ποῦ φαίνεται καθόλου. Καὶ κανεὶς δὲν παίρνει τὸ κριμα ! . .
” Ἄν πῆς ὅμως γιὰ τὸν Πέτρο της, τὸν κ. Πάφλα, αὐτὸς ὁ
βλογημένος ! . . . Τί, βάφεται ; . . . “ Αἶντε-αἶντε ! . . . Ὁ
κόσμος δὲν εἶνε στραβός ! . Πρῶτα-πρῶτα δὲν πιτυχαίνει
τὴ βαφή καὶ μερικὲς φορὲς τὰ μαλλιά του εἶνε ἀπὸ πίσω
γαλαζοπράσινα. ” Ἐπειτα δὲν ξουρίζεται κάθε μέρα καὶ τὰ
γενάκια του ἀσπρίζουν σὰ μουχλίτσα ἀπάνου στὴν κροστή
κόκκινη σάρκα τοῦ προσώπου του. “ Ἀλλὰ σὰν εἶν’ ἔτσι,
πάλι μοιάσανε !

Κι’ ὡς τόσο περνοῦν καλὰ ! Ὁ κύρ-Πέτρος, μπορεῖ
νᾶχη τὰ μπουρίνια του σὰν ἄνθρωπος, — τὸ σωστὸ εἶνε

πῶς ἔχει νεῦρα - ὅμως εἶνε ἀλλέγγρος στὸ σπίτι του καὶ περιποιητικός. Ἀπάνω ἀπ' τὸ κρεβάτι ἔχει κρεμασμένον τὸν ταμπουρᾶ, παλιὸ σύντροφο τῶν εὐζωνικῶν χρόνων. Πρωτὶ, γιόμα, βράδυ θὰ τὸν ξεκρεμάσῃ καὶ, μὲ τὸ νυχτικὸ, μὲ τῆς παντόφλες, θὰ βιρέσῃ τὸ τραγουδάκι του. Τὸ καλοκαῖρι στὴ χαγιάτα, τὸ χειμῶνα στὸ παραγῶνι θὰ κάμη τὸ μωχαμέτι του. Ἀγαπάει τὰ λουλούδια. Γεμάτη δλόγυρα ἢ χαγιάτα γλάστρες καὶ τενεκέδια : Βασιλικοί, τσιτσέκια, καλαμάτες, μαντζουράνες, γαρουφαλλιές. Τὰ ποτίζει κάθε μέρα μοναχός του. Ἀγαπάει τὰ πουλιά. Στὰ σύρματα τῆς χαγιάτας εἶνε κρεμασμένα τρία-τέσσερα κλουβιά μὲ γαρδέλια. Κάποτε κονόμησε καὶ μιὰ πέρδικα. Ἄιντε, πῶς τῷ λεγε ἢ καυμένη! . . . Μήπως δὲν ἀγαπάει τὰ ζῶα ; Ἐτέμ εἶνε ὁ σκύλος του, πασσᾶς εἶνε ὁ γάτος του. Τὰ φωνάζει μ' ἓνα ὄνομα :

— Ἐτέμ-Πασσᾶ, ποῦνισαι ! . . Καὶ τᾶχει ἀγαπημένα μεταξύ τους, τόσο ποῦ τρῶνε σ' ἓνα πιᾶτο καὶ ποτὲ δὲ γκρινιάζουν ! . . .

Ἄσε δὰ τὰ дуούλια τους ! . Ὅλο χάρδια κι' ἀγάπες, ὄλο γλύκες καὶ τρυφεράδες. Ποτὲ δὲν κράζονται μὲ τ' ὄνομά τους ἕνας τὸν ἄλλον.

— Ποῦνισαι, πέρδικα :

— Ἐδῶ μ' ἀητέ μ' ! . .

Ὅλα τὰ ὄμορφα πουλιά καὶ τὰ ποιητικὰ ζῶα, ὅλα τ' ἀγαπημένα λουλούδια καὶ τὰ περήφανα δέντρα, ταιριάζονται μὲ τὴ σειρά :

— Τὸ τραπέζ' εἶν' ἔτοιμο, πλάτανέ μου ! .

— Ἐρχομαι, μηλίτσα μου !

— Θὰ πιῶ καφφέ, ἀλαφίνα ;

— Στὴ φωτιά τὸν ἔχω, πλατόνι μου !

— Μαντζουράνα, θέλω μαντήλι !

— Πάρε, τσιτσέκι μου, εσύ !

Όμως κοντά τῆς πρῶτες βδομάδες μπῆκε κάποιος συ-
νεφάκι στο σπίτι καὶ τρόμαξε βαθειὰ τὸ κύρ Πέτρο θυμί-
ζοντάς του παλιές πληγές. Ἡ Κατίγκω κλειδωνότου
κάποτε πότε στὴν ἄλλη κάμαρα καὶ χασομεροῦσε κάμποση
ῶρα. Κλειδώθηκε μιά, κλειδώθηκε δύο,—τρεις. Μπᾶ !
Χτύπησε τὴν πόρτα. Δὲν τοῦ ἀνοίξε ἀμέσως. Γιατί ; Τρο-
μερές ὑπόνοιες πέρασαν ἀπ' τὸ νοῦ του. Θυμήθηκε τὸ
πρῶτο του τυχερό ... Μήπως καὶ ... ; — Αἶ ! !

— Ἄνοιξε ! Τί κάνεις ; !

— Νὰ συγυράω, καπλάνι μου.

Χμ. Ἐκεῖ στὸν τοῖχο εἶν' ἓνα ντουλάπι ποὺ τῶχει πάντα
κλειδωμένο. Μήπως εἶναι καμμιά μυστικὰ πόρτα ; Πῶς ;
Αὐτὸ ἔλειπε !.. Καλύτερα ὅμως νὰ μὴν τῆς πῆ τίποτα
παρὰ νὰ παραμονέψη ἀκόμα ...

Ἄλλὰ μήπως κι' αὐτὸς δὲν ἔχει τὸ μπαουλάκι του, ποὺ
δὲν τ' ἀνοίγει ποτὲ μπροστά της παρὰ μόνο βιαστικά—βια-
στικά κι' ὅταν λείπη ἐκείνη ; Λίγο τὴν πείραξε αὐτὸ τὴν
κυρὰ - Κατίγκω ; Γιατί νὰ κρύβεται ἀπ' αὐτή ; «Τίποτα
λεφτούλια θᾶχη, συλλογίστηκε, Καὶ τὰ κρύβει—ἀπὸ μένα
τώρα !.. Πόσο θὰ τὰ κρύψη ;»

Καὶ μὲ λίγον καιρὸ ἔπιασαν, ναί, ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου νοῦ
τὰ κρυψιμιά...

Πῶς ; Τί ;... Γι' αὐτὸ λοιπὸν κλειδώνεται στὴν ἄλλη
κάμαρα ; Βάφεται ! Καλὰ τῶχε ὑπονοιαστῆ αὐτός ! Μὰ
τί νὰ πῆ καὶ τότε καὶ τώρα ;... Γεμάτο τὸ ντουλάπι ἀπὸ
βαφές ! Θὰ εἶν' Εὐρωπαϊκὴ. Ἐκεῖν' ἢ δική του δὲν εἶναι
σὸϊ.— Παραλλάζει ἀπ' τὸ μαῦρο. Νὰ δοκιμάση ἀπὸ τούτη
᾽δῶ ;

Ἔτσι λοιπόν, αἶ ; Γι' αὐτὸ διπλοκλειδώνει τὸ μπαουλάκι ; Βάφεται ! Καλὰ τῶγε ὑπονοιαστῆ αὐτῆ. (Ὅμως νόμιζε πῶς πάει στὸν κουρέα—ἔχει ἓνα ἰδιαίτερο λένε ποῦ..) Γεμάτο τὸ μπαούλο ἀπὸ βαφὲς καὶ σύνεργα. Καὶ τί βαφή ! Καραμπογιὰ !... Μήπως εἶνε καλύτερη ἀπ' τὴ δική της ποῦ λιγδώνει λίγο ; Ἄς δοκιμάση μιὰ φορὰ κι' ἀπ' αὐτῆ !..

Γεράματα !...

Τὸ ντουλάπι καὶ τὸ μπαούλο ἔμειναν περὶ ἑκλείδωτα, σὲ κοινὴ χρῆση. Μὰ κρυφά, μυστικά, ἁμαρτύρητα κλέβει ὁ ἓνας ἀπ' τὴ μπογιὰ τοῦ ἄλλουνοῦ καὶ τῆς δοκιμάζουν σταυρωτὰ τώρα. Μένουν κ' οἱ δύο τους εὐχαριστημένοι, ὅμως ποτὲ δὲ βάφηκε κανεὶς μπροστὰ στὸν ἄλλον. Ἄ ! αὐτὸ εἶναι τὸ μυστικὸ τους. Μὰ τὴν ὀριστικὴ προτίμησιν τὴν πῆρε περὶ ἡ εὐρωπαϊκὴ βαφή τοῦ ντουλαπιοῦ καὶ τὸ μπαουλάκι ἀπόμεινε κατάκλειστο . . .

*
* *

Ἄλλὰ ναί, διαβαίνουν τὰ χρόνια. Ἄλλάζουν οἱ καιροί. Χαλαεὶ ὁ κόσμος. Πόλεμοι γίνονται. Σκοτώνονται οἱ λεβέντες. Πλουτίζουν οἱ ἔμποροι. Θρόνοι πέφτουν. Βασίλεια χάνονται. Ἄλλα γενιῶνται. Ἄναποδογύρισμα φοβερό. Ἡ ζωὴ γίνεται δύσκολη κι' ἄχαρη. Οἱ γέροι νοιώθουν τὸν παλιὸν κόσμο, τὸν κόσμο τους, νὰ βουλιάζη. Τὰ μάτια τους δὲ φτάνουν νὰ ἰδοῦν τὸν καινούργιο κόσμο, τὴν καινούργια ζωὴ, ποῦ βγαίνει, πέρα, μακριά, μέσ' ἀπ' τῆς φλόγες τῶν πολέμων . . . Κι' ἀλαλιάζουν οἱ γέροι . . . Ἔπειτα, δυστυχίες, ἀκρίβειες, φτώχειες, στέρησες. Πῶς νὰ τὰ βγάλουν πέρα μὲ τόση σύνταξη ; Καὶ τί νὰ σοῦ κάνει τῆς κυρὰ - Κατίγκως τὸ εἰσοδηματάκι ; Δὲ φτάνουν οὔτε γιὰ τὸ ψωμί, ποῦ λένε ! Καὶ πότε ; — Τώρα, ποῦ . . . ἀρ-

χίζουν τὰ γεροντάματα, κ' ἔχει κανεὶς ἀνάγκη ἀπὸ καλο-
πόρευση ! . .

— Δὲν τὰ βγάζουμε πέρα, Κατίγκω !

— Τὸ βλέπω, Πέτρο μου, δὲν τὸ βλέπω ! . .

Μαράθηκαν τὰ τσιτσέκια κ' οἱ βασιλικοί. Ξερριζώθη-
καν οἱ μηλίτσες καὶ τὰ πλατάνια. Τὰ ζαρκάδια κ' οἱ ἀλα-
φίνες ψώφησαν ! . . . Κάποτε παίζαμε καὶ ταμπουρά. Κά-
ποτε τραγουδούσαμε κι' ὅλα. Μὰ τώρα πάει κι' ὁ ταμπου-
ράς, πάει καὶ τὸ τραγοῦδι ! . . . Τὰ κλουβιά μείναν ἀδειανά.
'Ο Ἐτέμ ψώφησε τῆς πείνας κι' ὁ Πασσᾶς δὲν ἄφησε ἀν-
τικαταστάτη. Εἶνε ἀκριβὸ τὸ ψωμί . . . Κόπηκε ὁ καφφές
τοῦ καφφενείου. «Παίρνω στὸ σπίτι τώρα, εὐχαριστῶ !
Χμ ! . . . χμ . . . » Ἡ στολή πάραπάληωσε. Μπαλώθηκε,
ξαναμπαλώθηκε . . . Κακὰ γεράματα ! Ἔτσι τᾶφερε ἡ Μοῖρα !
Μόνον «τὸ φάρμακο» ἔρχεται ταχτικὰ μὲ τὸ ταχυδρομεῖο
καὶ τὰ μαλλιά δὲν ἀσπρίζουν μόνον.

Αὐτὸ ἔλειπε ! Κοντὰ στοὺς ρεματισμούς, στοὺς νευρό-
πονους, στῆς κακοκεφιές, στῆς γκρίνιες νᾶχουμε κι' ἄσπρη
μαλλιά ! . . .

Μὰ τέτοιος ἀνεπάντεχος ξεπεσμός ! . . . Ποιὸς νὰ τῶ-
λεγε ὅταν ἄρχησε ὁ εὐρωπαϊκὸς πόλεμος καὶ γιομάτος χαρὰ
ὁ κύρ - Πέτρος ξεκρεμοῦσε τὸ σπαθὶ καὶ τὰ κιάλια στὸ σπίτι,
λάδωνε τὸ γκρά, ἔτσι ἀπὸ μακρυνὸν ἀντίχτυπο . . . καὶ στὸ
καφφενεῖο ξηγοῦσε στοὺς ἀνήξερους ἀπὸ τέτοια τ' ἀνακοι-
νωθέντα καὶ τὰ σκέδια τῶν Γερμανῶν, ποιὸς νὰ τῶλεγε
τότε πῶς θᾶειχε ὁ πόλεμος αὐτὸς τέτοια φοβερὰ ἀποτελέ-
σματα καὶ μιὰ κανονιὰ ἀπ' τὸ Βερνιέν θᾶφτανε στὴ Ρού-
μελη ν' ἀναποδογυρίση ὅλο τὸ σπιτικὸ κι' ὅλη τὴν προ-
κοπὴ τοῦ κύρ - Πέτρο !

— Πᾶμε χαμένοι . . . Δὲ μπορούμε νὰ ζήσουμε πειά ! . .

Μιά μέρα πρότεινε ὁ συμβολαιογράφος στὸν κύρ - Πέτρο, τὴν ὥρα ποῦ κλαιγότουν γιὰ τὰ οἰκονομικά του, πρότεινε νὰ τοῦ δίνη νὰ κάνη ἀντίγραφα. Ἔστω καὶ στὸ σπίτι. Δὲν τὸ δέχτηκε. Πρῶτα τὸ θεωρεῖ ξευτελιστικό. Ἀντίγραφα! Σὰν παληόπαιδο! Ἐπειτα ναί, ἡ δουλειὰ ποτὲ δὲν εἶνε ντροπή, μὰ δὲν βλέπει καὶ τόσο καλὰ νὰ κάθεται νὰ γράφη ὄρες . . . Εὐχαριστεῖ πολὺ μολταταῦτα. Ὅμως εἶν' ἓνα ζήτημα κ' αὐτό, ποῦ πολλές φορές συζητήθηκε στὸ καφενεῖο, ἂν ξέρη ὁ κύρ - Πέτρος γράμματα ἢ ὄχι! Ἡ κρίση του εἶνε γραμματιζούμενη, τὴν ὑπογραφή του τὴν βάζει καλὰ. Τῆς ἀναφορὸς καὶ τῆς καταγγελίης τῆς ὑπαγορεύει μιὰ χαρὰ, μὰ ποτὲ δὲν τῆς γράφει μοναχὸς του. Κ' ἔλα ποῦ δὲ διαβάζει οὔτ' ἐφημερίδα μοναχὸς του ποτὲ! Κάθεται κ' ἀκούει τοὺς ἄλλους ποῦ διαβάζουν. Αὐτὸς ξηγᾷ καὶ κρίνει. Ὅπως καὶ νῆνε, ξέρει δὲν ξέρει γράμματα, ἢ καθαρεύουσα ἔχει περάση καλὰ ἀπὸ πάνω του καὶ τὸν μογιάτισε μιὰ χαρὰ — εὐρωπαϊκὴ βαφή — γραμματιζούμενον! . . . Ἀλλὰ τὶ μᾶς νοιάζει;

Τὸ κακὸ εἶνε ποῦ ἡ φτώχεια κ' ἡ κακοπέραση κ' ἡ στενοχώρια ἔφεραν παραξενιές. Δὲν εἶνε ὁ παλῆος ὁ Κύρ - Πέτρος μὲ τῆς λεβεντιές, τῆς ἱστορίης καὶ τὴν ἀλλεγρία. Σκανταλίστηκε, ἀναπόδιασε. Εἶνε ὄλο νεῦρα. Καὶ στὸ παζάρι καὶ στὸ σπίτι, γκρινιάζει καὶ τρώγεται. Ἐφτασε νὰ πῆ μιὰ μέρα στὴν Κυρὰ - Κατίγκω πῶς εἶνε μετανιωμένος ποῦ τὴ φορτώθηκε! Ἐξω καταγγέλλει ἀράδα μπακάληδες καὶ χασάπηδες γιὰτὶ κρύβουν τὰ τρόφιμα κ' αἰσχροκερδοῦν. Ἐδειρε κάποτε μὲ τὴ μαγκούρα τὸ παιδὶ τοῦ καφενεῖου γιὰτὶ τοῦπε κατάμουτρα πῶς πιάνει κάθε μέρα τὸ τραπέζι χωρὶς νὰ διατάξη τίποτα! Τὸν πῆγαν στὸ πταισίμα. Εἶχε τὴν ἀξίωση νὰ ζητήση ὁ ἀστυνόμος — δημόσιος κα-

τήγορος τὴν ἀθώωσή του γιὰ τὴν ἀξιοπρέπεια τᾶς τῆς στρατιωτικῆς οἰκογένειας. Μὰ ποῦ! Θύμωσε ὅσο δὲ λέγεται. Ἀρπάχτηκε μεσ' στὸ δικαστήριο. Τὸν ἔβρισε ἐπὶ τῆς ἔδρας! . . . Ἄναψε καὶ κόρωσε ὁ ἀνθυπασπιστής. «Σέβονται τὴν ἡλικία σου καί. . . τ' ἄσπρα σου μαλλιά (τοῦ εἶπε κοροϊδευτικά) ἀλλοιῶς θὰ σ' ἔχωνα μέσα!» Ὅλο τὸ ἀκροατήριο γέλασε. «Ὅσο γι' ἄσπρα μαλλιά δὲν ἔχουμε ἀκόμα!» φώναξε κάποιος. Τρόμαξε ὁ πταισματοδίκης νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν τάξη. Τ' εἶν' αὐτά; Ἄλλ' ἀκοῦς ἐκεῖ νὰ μιλήσῃ ἔτσι σ' αὐτὸν ἓνα παιδαρέλι, ἓνας παλιοανθυπασπιστής — χωροφύλακας, σαραντακορωνᾶς, πλιατσικολόγος! Ὅμως θὰ τὸ βρῆ τὸ δίκη του. Τοῦ χρειάζεται μιὰ καλὴ ἀναφορὰ στὸ Ἀρχηγεῖο.

Ἄπ' τὸ ἐπίσῳδιό αὐτὸ ἔμεινε τρεῖς μέρες ἄρρωστος. Μὲ κόμπο στὸ λαιμὸ καὶ μὲ πονοκέφαλο. Νὰ ὄψεται! . . . Μὰ τ' ἦταν αὐτὸ τὸ νταραβεράκι μπροστὰ στὴν καινούργια μεγάλη φασαρία ποῦ τὸν βρῆκε; Τὸν κάλεσε μιὰ μέρα ὁ Ἀστυνόμος στὸ Γραφεῖο. «Δὲν ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ τὰ μούτρα του!» εἶπε καὶ δὲν πῆγε. Ξαναγύρισε ὁ χωροφύλακας καὶ τοῦ ἔφερε γραφτὴ τὴν πρόσκληση.

— Τί λέει βρέ;

— . . πρὸς κοινοποίησιν διαταγῆς τοῦ Σεβαστοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν». Ἔλαβον γνῶσιν. Νὰ ὑπογράψτε κάτω ἐδῶ κύριε λοχαγέ. . .

Μήπως πρόκειται τίποτα γιὰ τὴ σύνταξη, γιὰ τὴ μετοχή; . . . Πῆγε.

— Διαβάστε αὐτὴ τὴ διαταγὴ, κύριε λοχαγέ. . .

— Χάμ. . . χού. . . χμ. . . Πέστε μου περὶ τίνος ἐνδιαλαμβάνει. . . Τὸ ἴδιο κάνει. . .

— Ὅπως θέλετε. . . Τὸ σεβαστὸν Ὑπουργεῖον διατάσ-

σει ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς ἀποστράτους ἀξιωματικοὺς νὰ φέρουν τὴ στολὴ καὶ νὰ ἐκτελεσθῇ αὐστηρῶς καὶ ἀπροφασίστως. . . Σῶς παρακαλῶ λοιπόν, κύριε Λοχαγέ, νὰ βάλετε καὶ σεῖς τὰ πολιτικά σας. . .

Πῶς δὲν τὸν χτύπησε ἀποπληξία; Πῶς δὲν τοῦ ἦρθε συγκοπή; — Νὰ βγάλῃ τὴ στρατιωτικὴ του στολή; Γιατί; Μήπως τὴν ἔκλεψε; Μήπως τὴ φόρεσε ἀνάξια; Μήπως τὴν ἀτιμάζει; . . . Δὲν τὴ φορεῖ ἀντάξια καὶ τιμημένα σαράντα χρόνια τώρα; Αὐτὸ εἶνε ποῦ εἶνε στρατιωτικὴ καθαίρεση! . . . Κἄτι περισσότερο ἀκόμα: Στρατιωτικὸς θάνατος! Νὰ βγάλῃ τὴ στολή; Ἄτιμία! Χίλια ἐρωτηματικά καὶ χίλια θαναμαστικά τοῦ κοπανοῦσαν ἀπὸ μέσα τὸ κεφάλι σὰ σφυριές ποτ' ἔδῳ, ποτ' ἔκεῖ. Ἔτρεμαν τὰ χέρια του, τὰ πόδια του, τὰ μουστίακια του. Ἦθελε νὰ μιλήσῃ καὶ δὲ μποροῦσε. Τοῦ ἔρχόταν ν' ἀρπάξῃ τὸν Ἀστυνόμο ἀπ' τὸ λαιμὸ καὶ νὰ τὸν καρυκώσῃ. «Δὲ θὰ τὴ βγάλω ποτέ!» Αὐτὸ ἤθελε νὰ πῆ, αὐτὸ ἦταν τὸ μόνο σίγουρο ἀπ' ὅσα χοροπηδοῦσαν στὸ νοῦ του. Μὰ πῶς νὰ τὸ πῆ; Χίλιες βρисиές ἀνέβηκαν στὰ χεῖλη του. Γιὰ τὸν Ἀστυνόμο, γιὰ τὸν ὑπουργό, γιὰ τὸ χαρτοβασιλεῖο. Μὰ συγκρατήθηκε. Δάκρυα μαζεύτηκαν στὰ μάτια του. Τί; θὰ κλάψῃ σὰ γυναίκα; Ἄτ! Ντροπὴ! . . . Φύσκωσε μέσα του ἓνα τρομερὸ κῦμα θυμοῦ, περηφάνειας καὶ περιφρόνησης. Βρέθηκε στὸ ὕψος ποῦ φτάνει κανεὶς μόνο σὲ στιγμὲς τῆς ἔσχατης ἀπόφασης μπροστὰ στὸν ἐχθρὸ στὴν ἀκμὴ τῆς χαμένης μάχης. Τοῦ φάνηκε πῶς εἶδε μιὰ Σημαία νὰ ξεδιπλώνεται. . . Τέντωσε τὸ κορμί του ὅσο μποροῦσε, σήκωσε τὸ κεφάλι, πρόβαλε τὸ στήθος σὰν τάχα σὲ βροχὴ ἀπὸ σφαῖρες κ' εἶπε δυνατὰ.

— Αὐτὸ εἶνε ἀδύνατο νὰ γίνῃ!

— Τότε, κύριε λοχαγέ, νά μου δώσετε μιὰ δήλωση πενίας νά τὴν ὑποβάλω στό ὑπουργεῖο καὶ ἄν. . .

— Δήλωση πενίας; ! . .

— Δηλαδή ὅτι εἶστε φτωχὸς καὶ ἀδυνατεῖτε νά. . .

— Ἄρκετά! Ἄρκετά! Νόμισες πῶς βρῆκες εὐκαιρία νὰ μ' ἐξευτελίσης; Εἶσαι ἀπατημένος! . . Καὶ δὲ θέλω πολλὰς κουβέντες. . . Ἄρνοῦμαι νὰ βγάλω τὴ στολή! Ὅποιος θέλει ἄς ἔρθῃ νά μὲ καθαιρέσῃ!

Τίποτε ἄλλο. Βγῆκε ἀπ' τὴν Ἀστυνομία μανιωμένος. Ἔτρεμε ὄλος. Ἔσφιγγε τὴ μαγκούρα του ἀποφασιστικά. Τοῦ φαινόταν πῶς τὸν κυνηγοῦν οἱ χωροφυλάκοι νά τὸν γδύσουν στὴ μέση τοῦ δρόμου.

— Καλημέρα, Κύρ-Πέτρο! τοῦ φώναξε ὁ κλητῆρας τοῦ ταμείου.

— Αὐτὸ εἶνε ἀδύνατο νά γίνῃ! . . . ἀπάντησε.

Ἔφτασε στό σπίτι του ἀναστατωμένος. Ἀμάρωσε τὴν ὀξώπορτα. Κύταξε ἀπ' τὴ χαγιάτα ὀλοτρόγυρα καλὰ μήπως τὸν παραφυλάει κανεὶς. Μπῆκε μέσα, ξεκρέμασε τὸ Γκρᾶ, τράβηξε τὸ κινητὸ οὐραῖο, τὸ ξανάκλεισε. Κατέβασε τὸ σπαθὶ του καὶ τ' ἄφησε ἀπάνω στό τραπέζι. Ξαναβγῆκε στὴ χαγιάτα καὶ «ἀνίχνευσε» καλὰ τὰ «πέριξ». Ἡ Κυρὰ-Κατίγκω τᾶχασε, σάστισε.

— Τ' εἶνε; Τ' ἔχεις; Τὶ κάνεις ἔτσι; Μὲ ποιὸν πιάστηκες, χριστιανέ μου;

— Μὴν ἀνακατεῦσαι στὰ στρατιωτικά μου καθήκοντα!

— Ἔλα Χριστὲ καὶ Παναγιά! Δὲν εἶνε καλὰ ὁ ἄνθρωπος!

Ποιὸς ἄνθρωπος; Δὲν εἶνε αὐτὴ τὴ στιγμή ὁ Πέτρος Πάφλας, δὲν εἶνε ἕνας ἄνθρωπος. Ἕνας ὀλόκληρος στρατὸς συντάζεται, τάχα, μέσα του. Κι' αὐτὸς εἶνε τάχα ἕνας

τόπος, μιὰ χώρα, ἓνα βασίλειο. Μιὰ Ἑλλάδα δλάκερη! Κι' ἄξαφνα ἐχθρικοὶ στρατοί, μπουλούκια, λεφούσια, φουσατά, σπᾶνε τὰ σύνορα, μπαίνουν ἀπ' ὄλες τῆς μεριές, καταπατοῦν τὸν τόπο, σφάζουν, καΐνε, ἀρπάζουν καὶ προχωροῦν ἴσια στὴν καρδιά!... Ἄμυνα! Ἄμυνα! Μὰ ὁ στρατὸς μας φεύγει κι' ὁ στρατὸς παραδίνεται κι' ὁ στρατὸς γδένεται, πετάει τῆς στρατιωτικῆς στολῆς καὶ τρυπώνει σὲ σπηλιῆς καὶ σὲ φαράγγια!.. Χάθηκαν λίγα παληκάρια;.. Δὲν ἔχει κανεὶς φιλότιμο; Ἄλτ! Ἄλτ! Αἰσχος! Ντροπή! Πίσω! Σταθῆτε! Ντροπή! Ὀνειδος!... Ἄμυνθῆτε!... Πῦρ ὀμαδόν!

Ὅταν τοῦ πέρασε ὁ μεγάλος παροξυσμὸς ἔπεσε σὲ βαθύτατη μελαγχολία.

Ἡ γυναῖκα του τὸν ἐγδυσε καὶ τὸν ξάπλωσε στὸ κρεβάτι. Δὲν τῆς ἔφερε καμμιά ἀντίσταση. «Τὸ νοῦ σου στὴ στολή μου!» φώναξε. Τὴν κρέμασε ἀντίκρου του στὰ καρφιά τοῦ τοίχου κ' ἔτρεξε νὰ φέρῃ λιβάνι.. Κάρφωσε τὰ μάτια του ἀπάνω στὴ στολή του καὶ δὲν τὰ ξεκολλοῦσε. Τοῦ φαινόταν πῶς τὴν ἔβγαλε γιὰ πάντα καὶ δὲ θὰ τὴν ξαναφορέσῃ πειά! Τὴ στολή του!.. Ἐπειτα ἀπὸ σαράντα τόσα χρόνια!.. Πέθανε λοιπὸν ἡ στολή του; Πέθανε ὁ λοχαγὸς Πάφλας;.. Ποιὸς τὸν τύλιξε σ' ἓνα νυχτικὸ μέσα; Δάκρυσαν τὰ μάτια του! Τόσα βάσανα, τόσοι κόποι γι' αὐτὴ τὴν ἔρημη στολή! Ἐφαγε τὰ νειᾶτα του στὸ στρατῶνα καὶ στὰ κατσάβραχα.. Πέντε χρόνια δεκανέας... Ἄλλα τόσα λοχίας... Ἄλλα δύο ἐπιλοχίας... Δώδεκα χρόνια στὸν Ἄμυντικὸ Στρατῶνα τῆς Ἄρτας! Καὶ τῶναιρό του ἦταν ἓνα μακρὸ σπαθί ποῦ νὰ χτυπᾷ στὰ καλντερίμια. Τῶβλεπε στὸν ὕπνο του. Τῶβλεπε στὸν ξύπνο του. Ἐβλεπε τὸν Ἄραχθο μπροστά του καὶ θαρροῦσε πῶς ἦταν

τὸ στοιχειωμένο σπαθί τὸ δικό του, ἀσημένιο γυριστό. Νὰ τὸ σηκώσῃ καὶ νὰ τὸ ζώσῃ στὴ μέσῃ του!.. Μὲ τέτοιες λαχτάρες, μὲ τέτοιες ψύχωσης βγῆκε νὰ κυνηγήσῃ τοὺς ληστές, μεταβατικὸς στὰ Τζουμέρκα. Χίλιες φορές κιντύνεψε. Τ' ἦταν ἡ ζωὴ ἐνὸς ἐπιλοχία μπροστὰ σ' ἓνα μακρὸ σπαθί! Καὶ σκότωσε ληστές, ἔπιασε ἄλλους. Πῆρε ἔπαινο. Ἔγινε ἀνθυπασπιστής! Ὅσο μακρὸς εἶχε τὸ σπαθί του, τόσο ψηλότερ' ἀπ' τὴ γῆ περπατοῦσε τώρα... «Κύριε ἀνθυπασπιστά!...». Σκέλασε στὴν πρώτη κορφή... Καινούργιος ὀρίζοντας μπροστὰ του. Κ' εἶχε ν' ἀνέβῃ ἄλλη κορφὴ ψηλότερη... Καινούργιες λαχτάρες, καινούργιοι πόθοι. Ἐνα χρυσὸ ἀστεράκι!... Ἔλαμπε πάντα πίσω ἀπ' τὰ μάτια του. Τὸ πρῶτ' γινόταν αὐγερινός, τὸ βράδυ ἀποσπερίτης... Κάποτε, ἀνήμερα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, βγῆκε ἀπ' τὰ βάρη τῶν ματιῶν του κ' ἤρθε καὶ κόλλησε, τ' ἀστεράκι τὸ λαμπρό, διπλό, στὸ περιλαίμιό του. Ἀνθυπολοχαγός! Καὶ τὸ πλατὺ χρυσὸ σειρήτι γύρω στὸ καπέλλο—τί δόξες!.. Ἔπειτα τὸ 97... Πόλεμος!.. Καὶ ποιὸς πολέμησε καλύτερα ἀπ' αὐτόν;.. Τραυματίας στὸ Γρίμποβο... Ὑπολοχαγός... Λοχαγός..

Ἀνασηκώθηκε στὸ κρεβάτι. Κ' ἔδειξε μὲ τὸ δάχτυλο τὴ στολή του σὲ κάποιους ἀόρατους φίλους.. Τὴν ἔδειχνε περίλυπα. Καὶ τοῦ φάνηκε πῶς ἦταν τὰ ἔξι τ' ἀστεράκια τῆς τρία ζευγάρια δάκρυα, ἔξι κόμποι αἶμα! Ἦθελε νὰ τοὺς πῆ—μὰ δὲν ἔβρισκε τὰ λόγια—νὰ τοὺς πῆ:

— Σᾶς βάζω κριτὲς ἂν ἔχω δίκη!... Ἐκεῖνοι τὸν κατασύχασαν. (Ἦταν τάχα ὅλοι οἱ παλhoὶ ὑπουργοὶ τῶν Στρατιωτικῶν...). Κι' ἀποκοιμήθηκε. Τὴ νύχτα πετάχτηκε ὄνειροβαρεμένος. Ξάμωσε ν' ἀδράξῃ τὸ σπαθί.

— Σαλπιγχιτής! . . Σαλπιγχιτής! . . Συναγερμός! . . .
"Ολοι άπάνω! Χτυπάτε!

— Πέτρο μου! Πέτρο!

— Φύγε άπ' τή μέση έσύ! Δέ βλέπεις τó ίππικό; . .

"Εμεινε κλεισμένος στό σπίτι. Στήν άγορά είπαν πώς τρελλάθηκε. Του φαινόταν πώς τόν πολιορκοῦν στόν "Αμυντικό Στρατώνα τής "Αρτας. "Επιανε ταμπούρια.

— Είμαι άπόρθητος! Δέν παραδίδομαι! . . φώναζε κάθε τόσο. Ξέρεις πόσο βάσταξε ó Ταρκαζίκης; ρωτοῦσε τή γυναίκα του.

Πέρασε μεγάλη κρίση. Κάποτε ήσύχασε και μοναχός του ζήτησε νά βγῆ έξω. "Ηθελε νά πάει και τó σπαθί μαζί του. «"Ασε νά σοῦ τó γυαλίω και τó παίρνεις τ' άπόγευμα!» Τόν ξεγέλασε ή γυναίκα του και τó κράτησε. Καλύτερα νά κρατοῦσε τόν ἴδιον! . . Είδε στό δρόμο νάρχεται κάποιος νωματάρχης με δύο χωροφυλάκους.

— Είστε δειλοί! . . Είστε άνανδροι! Τó ξέρετε πώς είμαι άοπλος! και τούς ρίχτηκε με τή μαγκούρα. Χτύπησε κάποιον. Τόν έπιασαν. Είδαν κ' έπαθαν όσο νά τόν πάν στό σπίτι Είχε τρομερούς παροξυσμούς.

— "Εκρηχύθη ó πόλεμος! . . Δέν έχω δυνάμεις . . Στείλατε πολεμοφόδια . . "Αναμένω ενισχύσεις . . "Ο έχθρός . . Θάρρος! Θάρρος! "Εφοδος! Κάμπτεται . . Φεύγει . . Δειλοί . . Καταδίωξις . . Καταδίωξις . . .

"Η έμπόλεμη αυτή κατάσταση δέ μπορούσε νά βασιτάξει πολὺν καιρό. Μιά νύχτα σώθηκαν τά πολεμοφόδια κ' ó άπόστρατος Λοχαγός παραδόθηκε χωρίς όρους στόν άρχηγό τῶν άσωμάτων δυνάμεων . . .

"Η κυρά - Κατίγκω έβγαλε άπ' τó μπασῦλο τή μεγάλη στολή, τó λοφίο και τó παράσημο. Σκέφτηκε άν πρέπει

νά τοῦ βάψη τὰ μαλλιὰ καὶ τὰ μουστάκια. Μὰ δὲν εἶχε κουράγιο. Καὶ τ' ἄφησε κάτασπρα, ὅπως εἶχαν γίνη ἀπ' τὰ τελευταῖα βάσανα τῆς πολιτοκίας.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ ἀστυνόμος μὲ τοὺς χωροφυλάκους—τὰ ὄπλα ὑπὸ μάλης, τὰ ὑποσιάγωνα κατεβασμένα—ἦρθαν ν' ἀποδώσουν τιμές. Κι' ὅταν κατέβασαν τὴν κάσα εἶδαν ἓνα γεροντάκι ἀγνώριστο, ἀδυνατισμένο, μὲ κάτασπρες τρίχες, ποῦ χαμογελοῦσε περιφρονητικὰ σὰ νὰ τοὺς ἔλεγε :

— Εἶμαι ὁ νικητής ! Δὲ σᾶς πέρασε !

Ο ΝΤΟΥΡΗΣ ΞΕΡΕΙ ΤΟ ΠΑΧΝΙ ΤΟΥ

Ο γιατρός ό Κάρφος εΐνε άκούραστος. Μεσόκοπος τώρα πειά δέν έχει βαρεθῆ τῆ δουλειά του καθόλου. Μπορεΐ νά πῆ κανείς πῶς τῆν κυνηγάει περισσότερο τώρα παρὰ σάν ἦταν εΐκοσιπέντε χρόνων παιδί. "Έχει στήν περιφέρειά του όχτώ — δέκα χωριά. Μά συχνά τόν καλοῦν καί σέ δυό φορές άλλα τόσα, γύρω, όλόγυρα, στής περιφέρειες άλλων συναδέρφων του, πότε για κουράντη πότε σέ συμβούλια. "Έχει τό καλύτερό όνομα σ' όλην τῆν έπαρχία. Μά καί στή γειτονικά ακόμα εΐνε ξακουσμένος για καλός γιατρός καί για καλύτερος άνθρωπος. "Έχει καί τό καλύτερο φαρμακειό άπ' όλους. Τί θέλεις καί δέν τό βρίσκεις εκεί. "Ακόμα κι' όλα τά εὐρωπαϊκά φάρμακα μέσα σέ βουλωμένα κουτιά καί παραμέσα σέ βουλωμένα μπουκάλια. Ούτε στήν πολιτεία δέ βρίσκεται εύκολα τόσο γεμάτο φαρμακειό. "Ακοῦς νάχη καί μυρουδιές! Τί λουλοῦδι θέλεις έχει, λένε, τῆ μυρουδιά του σ' ένα τόσο δά μπουκαλάκι. "Όσο για ένέσεις δά έχει όλων τῶν ειδῶν. Καί τῆς κάνει άλαφρά — άλαφρά ποῦ δέν τῆς καταλαβαίνεις καθόλου. Αὐτά τά πράματα εΐνε καί στόν τρόπο μά εΐνε πειό πολὺ καί στό χέρι. "Έχει καλὸ χέρι. Δέν εΐδες πῶς πετάει τά δόντια; Φράπ! μιὰ κι' όξω! . . . Καί μόνο τά δόντια; Σέ ποιὰ δύσκολη γένα έβα-

λε αὐτὸς τὸ χέρι του καὶ δὲ λευτέρωσε μὲ τὸ πρῶτο τῆ λε-
χῶνα ; Εἶνε καὶ τυχερὸς φαίνεται. Ἐξ αὐτοῦ κάποτε ἔλεγον
πῶς ἔχει κάμη συμφωνία μὲ τὸ Θεό. Ἡ μὲ τὸ χάρο. Σπά-
νια νὰ τοῦ πεθάνῃ ἄρρωστος. Ἐξω ἀπὸ κανέναν γέροντα.
Αὐτὸ δὰ θὰ ἔλειπε νὰ μὴν πεθαίνουν κ' οἱ γερόντοι! . .

Λένε πῶς εἶνε λίγο ἄρμυρὸς στὴν πλερωμὴ του. Καὶ
πρὸ πάντων θέλει νὰ πλερώνεται ταχτικά κι' ἀπ' ὄλους. Δὲν
κάνει σεμπάπια. Οὔτε βερεσέδια τοῦ ἀρέσουν. Δὲν πάει γιὰ
βουλευτῆς. Οὔτε γιὰ δήμαρχος. Δουλεῖ — πλερώνεται.
Καὶ πρέπει νὰ τοῦ χωστᾶνε μεγάλη εὐγνωμοσύνη ποῦ κά-
θεται ἐκεῖ στὰ βουνά καὶ τοὺς ὑπερετεῖ. Αὐτὸς μποροῦσε
καὶ κάτω στὴ χώρα καὶ σ' ὅποια πολιτεία πεῖδ μεγαλύτερη,
νὰ κἀνη χρυσὲς δουλειές. Ψέμματα ; Καὶ ὅμως ἔμεινε στὰ
κατσάβραχα ἀπὸ ἀγάπη στὸν τόπο καὶ στὸν κόσμο. Παν-
τρεύτηκε, νοικοκυρεύτηκε. Ἐρριξε θέμελο βαθύ. Φαμέλε-
ψε. Καὶ μήπως δὲν ἀδικεῖ τὰ παιδιὰ του ; Θὰ τὰ ξηνητέψῃ
μικρὰ — μικρὰ γιὰ νὰ πᾶνε στὸ Ἑλληνικὸ Σχολεῖο. Ἐν
κατέβαιναν ὅλοι στὴ χώρα πόσο θᾶηταν καλύτερο ! Ἐ γυ-
ναῖκα του τὸ πρότεινε. Κι' ὁ ἴδιος τὸ συλλογίστηκε πολὺ.
Μὰ στὸ τέλος τὸ παράτησε. Ὅχι ! Δὲν πάει πουθενά. Θὰ
μείνῃ ἐδῶ στὰ πατρικὰ γκριτσόπια μὲ τοὺς ἀνθρώπους ποῦ
τοὺς ξέρει καὶ τὸν ξέρουν, τοὺς ἀγαπᾶ καὶ τὸν ἀγαποῦν.
Ὅσο γιὰ τὰ παιδιὰ του ἄς μάθουν τὰ γράμματα ὅπως τᾶ-
μαθε κι' αὐτός. . . . Ἐν μαζευτοῦν ὅλοι στὴς πολιτεῖες θὰ
φάη ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Πῶς θὰ ζήσουν ; . . . Εἶχεν ὅμως
μαθευτῆ πῶς θὰ φύγῃ κ' ἔπασαν ἄντρες - γυναῖκες νὰ τὸν
ἀγκαλιάσουν, νὰ τὸν κρατήσουν. Νὰ μὴ τοὺς κἀνη αὐτὸ
τὸ κακό !

Δὲ μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς. Τὸν ἀγαποῦν καὶ τὸν σέβον-
ται ὅλοι. Ὁ γιατρός μας κι' ὁ γιατρός μας ἀκοῦς ὀλοῦθε.

Κανένα παράπονο δὲν ἔχει. Ποτὲ δὲν τοῦ θόλωσαν νερό. Ποτὲ δὲν τοῦ κακοφέρθηκε κανεὶς. Κάποτε χάθηκε μιὰ κότα τῆς κυρὰ - γιατρίνας κι' ἀναστατώθηκε τὸ χωριό. Θὰ τὴν εἶχε πάρει κανένα ξεφτέρι. Δίχως ἄλλο. Μολοντοῦτο δέκα χωριανὲς τῆς πρόσφεραν ἄλλη κότα ἀπὸ τῆς δικῆς τους. Χάθηκαν τόσες κότες τοῦ χωριοῦ νὰ πάρη τὸ ξεφτέρι; Τοῦ γιατροῦ πῆγε καὶ βρῆκε; Κ' ἦταν μιὰ κότα σημαδιακιά. Πολὺ φανεσημιά, σοῦλίτσια. Ἐκόμα τὸ λένε: «τότε ποῦ πῆρε τὸ ξεφτέρι τὴν κότα τοῦ γιατροῦ! . . .». Ἄλλοτε πάλι τοῦ φύγανε δυὸ μελίτσια. Συναγεμὸς στὸ χωριό. Τὰ κυνήγησαν μέσα στὰ γιοῦρτια καὶ μέσα στὸ λόγγο μὲ ξόρκια, μὲ τραγούδια, μὲ μαϊλίκια ὅσο ποῦ τᾶπιασαν καὶ τᾶκλεισαν πάλι στὰ κουβέλια τους. Ἄφησε κι' αὐτὸ ἐποχή. «ὅταν ἔφυγαν τὰ μελίτσια τοῦ γιατροῦ . . .». Σ' αὐτὴ τὴν κοσμαγάπη ἔβρισκε κι' ὁ γιατρός ὅλη του τὴν ἡθικὴ ἱκανοποίηση. Ἄπ' αὐτὴν ἔπαιρνε κουράγιο καὶ δύναμη. Καὶ γέλιο καὶ χαρὰ. Ποτὲ δὲν ἦταν κακοκαρδισμένος. Ὅπως ποτὲ δὲν ἔλεγε κεφάλι. Καὶ ποτὲ δὲν ἔβαζε κακὸ μὲ τὸ νοῦ του. Οὔτε μήπως κρουολογήσει τὴ νύχτα ποῦ τὸν φώναζαν σ' ἄλλο χωριὸ καὶ χιόνιζε. Οὔτε μήπως πνιγῆ στὸ ποτάμι ποῦ δὲν εἶχε γέφυρα κ' ἦταν κατεβασμένο. Λησιτὲς φάνηκαν κάποτε στὴν περιφέρεια. Δὲν τοῦ μπῆκε φόβος! Καβάλλα στ' ἄλογό του γύριζε ἄφοβα καθὼς καὶ πρῶτα, ὀλομόναχος, ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριό. Στ' ἄλογό του! Δὲν ἦταν μέρα ποῦ νὰ μὴν κάμη μερικὲς ὥρες, ἄλλοτε λίγες, ἄλλοτε πολλές, καβάλλα. Τὸν ἔξεραν πειὰ καὶ τὰ τσοκάρια τῶν βράχων καὶ τὰ δέντρα τοῦ λόγγου καὶ τὰ χαμόκλαδα τῆς ποταμιάς. Τὸ ποδοβολητὸ τοῦ ἄλογου του ἀντηχοῦσε στὴ μοναξιά τῆς ἔρημης χωριάτικης φύσης σὰ νὰ μάζευε ἀπ' ὄλουθε τὴ φωνὴ τῶν ἀψύχων ποῦ μουρμούριζαν μέσα τους

«ὁ γιατρός! ὁ γιατρός! . . . » Ἕνας ἄλλος μπορεῖ νὰ μὴν τ' ἀκουγε. Μὰ τ' ἀκουγε ὁ ἴδιος κι' αὐτὸ ἦταν ποῦ εἶχε ὄλη τὴ σημασία. Τὸν ξεκούραζε, τοῦ γλύκαινε τὴν καρδιά. Γι' αὐτὸ δὲν τοῦ φαινόταν ποτὲ κόπος. Γι' αὐτὸ δὲν τοῦ χαλοῦσε ποτὲ κέφι. Μικρὸ πρᾶμα εἶνε νὰ περναῖς καὶ νὰ σοῦ φωνάζουν πρόσχαρα τὸ πέρασμά σου ἰὰ τσοκάρια καὶ τὰ ρουπάκια καὶ τὰ δαφνόκλαδα; . . Πλάνες καὶ ξεγελάσματα; Καὶ τί καλύτερο στὴ ζωὴ ἀπὸ μιὰ γλυκειὰ κι' ἀπέραντη πλάνη; ἀπῶνα μεγάλο κι' ἀτέλειωτο ξεγέλασμα;

Εἶχε σεβντὰ μὲ τ' ἄλογά του ὁ γιατρός ὁ Κάρφος. Πολὺ φυσικά. Περνοῦσε τὴν περισσότερη ζωὴ του καβάλλα στὴ σέλα τους. Τόσο πολλὰ εἶχε; Πολλά; Ἕνα. Μόνον ἕνα! Ὅμως ἕνα κάθε φορά. Τ' ἄλλαζε συχνά. Γιατί τάχα; Ὅλο γιὰ νὰ βρῖσκη τὸ καλύτερο. Κι' ὄλο καλὰ ἄλογα εἶχε. Μὰ ἐδῶ κι' ὀχτὼ χρόνια ποῦ τοῦ ψόφησε ὁ Ψαρῆς δὲ μπόρεσε νὰ ξαναβρῆ τέτοιο ἄλογο. Οὔτε μέσα στὰ χωριά, οὔτε μέσα στὰ παζάρια. Ὅπου ἀκουγε πῶς ἦταν κανένα περίφημο ἄλογο ἔστελνε καὶ τὸ ἀναζητοῦσε καὶ τὸ παζάρευε. Ἄν τοῦ τῶδιαν, πουλοῦσε τὸ δικό του καὶ τ' ἀγόραζε. Τῶτυχαν πολλὰ καλὰ. Μὰ ὁ Ψαρῆς ἕνας ἦταν. Δὲ βρέθηκε δεῦτερος!

Αὐτὸ ποῦ ἔχει τώρα δὲν εἶνε κακό. Καλὸ σουλοῦπι, καλὴ περπατησιά, γερὰ πόδια. Κι' οὔτε πολὺ φαγανὸ εἶνε. Μὰ σὰν μποροῦσε νὰ βρῆ κανένα καλύτερο. . . Ἐπειτα δὲν εἶνε καὶ τόσο μικρὸ ἀπὸ χρόνια. Ὅταν γεράση τί νὰ τὸ κάνη; Ὅχι! Ὅχι! Καιρὸς εἶνε νὰ τ' ἀλλάξη.

Σὲ καλὸ σου! τοῦ λέει ὁμως ἡ γιατρίνα. Τῆς φαίνεται πολὺ καλὸ ἄλογο. Καλύτερο κι' ἀπ' τὸν Ψαρῆ! Κι' ἀπ' τὸν Ψαρῆ; Αὐτὸ δὲ θέλει νὰ τοῦ τὸ λέει κανένας. Γιατ' εἶνε πολὺ βέβαιος πῶς ἀπ' τὸν Ψαρῆ δὲ θᾶβρη ποτὲ καλύτερο ἄλογο. Ξέρεις γιατί σοῦ φαίνεται ἔτσι; τοῦ λέει ἡ γιατρίνα.

Είχε γούστο νὰ ξέρης ἐσύ! τῆς ἀπαντᾷ. Κι' ὅμως ἡ γιατρίνα, ναί, τὸ ξέρει. Καὶ τοῦ τὸ λέει. Μὰ ποῦ νὰ τὸ παραδεχτῆ ὁ γιατρός! Ἡ ἀλήθεια εἶνε πῶς ἔπρεπε νὰ παραδεχτῆ κι' αὐτὸς πῶς ἀγαπάει κ' ἐχτιμάει πειὸ πολὺ τὸν Ψαρῆ —τὴ μνήμη του νὰ ποῦμε—γιατὶ δὲν πρόφτασε νὰ τὸν ἀλλάξη καθὼς ὅλα τᾶλλα μὰ πρόφτασε ὁ Ψαρῆς καὶ ψόφησε στὰ χέρια του! Ἔτσι θᾶναι. Φαίνεται πῶς τὸ βρῆκε καλὰ ἡ γιατρίνα. Τ' ἄλλα τὰ ξέχασε εὐκολα. Τὸν Ψαρῆ δὲ μπορεῖ νὰ τὸν ξεχάσῃ.

Μὰ τοῦτο ἴδῳ τὸ ὑπάκουγο καὶ βασταγερὸ ζωντανὸ πῶχει τώρα τί τοῦ βάλθηκε νὰ τ' ἀλλάξῃ; Ἡ γιατρίνα τοῦ ἀντιστέκεται, χαμένα λόγια. «Δὲ θὰ βρῆς ἄλλον Ψαρῆ! Βγάλ'το ἀπ' τὸ νοῦ σου!» τοῦ λέει γιὰ νὰ τὸν πιᾶσῃ ἀπὸ κεῖ ποῦ τὸν πονεῖ. Πονεῖ μὰ δὲν πιάνεται! «Τὸ ξέρω: Ψαρῆ δὲ βρῖσκω. Μὰ τὸ γέρω-Ντουρή μου θὰ τὸν δώσω φέτο. Χωρὶς ἄλλο!» Λὲς νὰ φοβᾶται μήπως ξαναψοφήσῃ κι' ἄλλο στὰ χέρια του; Κι' ὄλο τὰ ξεκαινουργῶνει: Μπορεῖ!

Ὅσο κοντοζυγώνει τὸ παζάρι, τόσο ἡ ἀπόφασή του δυνατεύει. Δὲ δέχεται κουβέντα τώρα πειά. Πάει ὁ Ντουρῆς εἶνε πουλημένος! Ἡ γιατρίνα θυμᾶται τι καλὰ τὴν πάει καὶ τὴν φέρνει στὸ χτήμα τοὺς ἢ στὸ Μοναστήρι, ἀκόμα καὶ στὴ χώρα κάποτε, τὸ θυμᾶται καὶ βρῖσκει πῶς ὁ γιατρός κάνει μεγάλο σφάλμα: χῶρια ποῦ κάνει καὶ μεγάλο ἄδικο. Ὁ καϋμένος ὁ Ντουρῆς! Πειὸ ἤσυχο ζωὸ ποτὲ δὲ θὰ βρεθῆ. Δὲν ἔχει καμμιά ζάντζα. Οὔτε μυῖγα τὸ πιάνει ποτέ. Νὰ παραπατήσῃ; Οὔτε μιὰ φορὰ! Νὰ ξαφνιστῆ; Ἄς πέσουν κανόνια! Πατάει στὰ βράχια καλύτερα κι' ἀπὸ μουλάρι. Τρέχει στὸ ἴσωμα μαλακὰ σὰ νᾶχουν ρόδες τὰ πόδια του κι' ὄχι πέταλα. Πλέκει στὸ ποτάμι σὰ χέλι. Γιατὶ

νά τὸ ἀλλάξῃ ; « Ἄφου θέλεις ἄλλο πάρε ! τοῦ εἶπε. Τὸ Ντουρη θά τὸν κρατήσω ἐγώ ! Γέλασε ὁ γιατρός ἀπ' τὴν καρδιά του. « Ἄν ἔχῃς κόμπο κι' ἀναφακᾶ δὲν ἔχω ἀντίρρηση ! » Μακάρι νὰ μποροῦσε. Θὰ τὸν κρατοῦσε ἡ γιατρία χωρὶς τ' ἀστεῖα.

Ἔφτασαν οἱ μέρες τοῦ παζαριοῦ. Γίνεται ἀπὸξω ἀπ' τὸ χωριό τους. Καλούτσικο παζαράκι. Οὔτε πολὺ μεγάλο, οὔτε πολὺ μικρό. Μέτριο. Φέρουν χωριάτικα προϊόντα, ὄσπρια, μῆλα, καρύδια, κάστανα, Μάλλινα ὑφαντά. Πανικά. Γυαλικά. Ποδέματα. Καὶ ζῶα. Ζῶα πολλά. Μικρὰ καὶ μεγάλα. Πρὸ πάντων ἀλογομούλαρα. Φέτος εἶνε καλὸς ὁ καιρός. Καὶ δείχνει πῶς θὰ γίνῃ καλὸ παζάρι. Πῆγε καλὰ ἡ ἐσοδεία τῶν χωριάτων. Κ' ἔχουν κομπόδεμα. Οἱ ἔμποροι τὸ μυρίστηκαν καὶ ξεκίνησαν. Ἄρχισε τὸ μάζεμα. Πρῶτοι πρῶτοι ἦρθαν οἱ τσαμπάσηδες μὲ τῆς ἀλογοκοπές τους. Ἔπειτα οἱ γέροι μὲ τ' ἄσπρα ποντικάκια ποῦ λένε τὴν τύχη στὰ κορίτσια. Κι' ἂν δὲν κάνω λάθος τρίτοι ἦρθαν οἱ ἀνάπηροι μὲ τὰ τυχερὰ παιχνίδια ποῦ λίγα βάνετε καὶ πολλὰ παίρνετε. Τὸ καφφὲ - ἀμὰν καθυστέρησε. Ἦρθε φέτο τελευταῖο, ἀνήμερα τοῦ πανηγυριοῦ. Ὅμως ἔχει καλὲς γυναῖκες. Ἰδίως μιὰ ψηλὴ, χεροδύναμη Σέρβα. Οἱ τσαμπάσηδες τὴν προτιμοῦν ἀπ' ὅλες. Καὶ λένε πῶς αὐτοὶ ξέρουν καλὰ κι' ἀπὸ γυναῖκες. Τῆς ἀνοίγουν κάθε βράδυ πολλὰς μποτίλιες, ἄλλοι μύρα κι' ἄλλοι « σίδερο ». Ἀφήνει κι' ὁ βιολιτζῆς μὲ τὸ σαντουριέρη ; Χτυποῦν ὄμορφα καὶ μερακῶνουν τὰ παιδιά. Μερακῶνουν ἀκόμα καὶ τοὺς γέρους. Ὁ κλαριντζῆς δὲ λέει μεγάλα πράματα μ' ὄλο ποῦ κάνει τὸν καμπόσο. Ἄς γλεντᾶει ὁ κόσμος !

Φώναξε ὁ γιατρός τοὺς δικούς του ἀνθρώπους καὶ τοὺς εἶπε νὰ δώσουν προσοχή. Θέλει νὰ πουλήσῃ τὸ Ντουρη

καὶ νὰ πάρῃ ἄλλο ἄλογο καλύτερο. Τὸν ἔβγαλαν στὸ παζάρι. Μὲ δάκρυα τὸν ξέβγαλε ἀπ' τὴν αὐλόπορτα ἡ γιατρίνα: «Ἀϊντε, Ντουρή μου! Στὸ καλό! Στὸ καλό! Δὲ θὰ σὲ ξαναἰδῶ, κουρούνη! . . .».

Νὰ τὸν ξαναἰδῇ; Αὐτὸ τῆς ἔλειπε. Νὰ τὸν ξαναβλέπῃ σὲ ξένα χέρια! Ὁχι, αὐτὸ ποτέ! «Ἄκουσε, εἶπε τοῦ γιατροῦ, μὴν τὸν πουλήσῃς σὲ νιόπιον. . . . Οὔτ' ἐδῶ σὲ κοντινὸ χωριό! Δὲ μπορῶ νὰ τὸν βλέπω σὲ ξένα χέρια. . . Τ' ἀκοῦς;» Ὁ γιατρὸς τῆς τῶταξε. Τότε τὸν χάιδεψε γιὰ τελευταία φορὰ κι' ἄφησε νὰ τὸν πάρουν. «Δὲ θὰ σὲ ξαναἰδῶ, κουρούνη! . . . Μᾶς δούλεψες μπιστά! . . .». Νέα δάκρυα ἀνέβαιναν στὰ μάτια τῆς γιατρίνας. Ὁ γιατρὸς κοροῖδευε. Ὁμως μέσα του ἕνας μικρὸς πόνος τὸν τρυποῦσε κι' αὐτὸν μὲ τὸ νυστεράκι του.

Ὁ Ντουρὴς χλιμιντροῦσε συγκινητικά. Καὶ θαρρεῖς πῶς ἔδινε σχώρηση στὸ γιατρὸ γιὰ τὴ σκληρή του τὴν ἀχαριστία. Δὲν πειράζει. Μπορεῖ νὰ πέσῃ καὶ σὲ καλύτερα χέρια. . . .

Τὸ βράδυ δὲν ἤξερε ἡ γιατρίνα τί ἔγινε. Οὔτε τὸ Ντουρὴ ἔφεραν πίσω στὸ παχνί του, οὔτε καινούργιο ἄλογο τῆς παρουσίαςαν. Κ' ἔχει νυχτώσῃ πειά. Ἄργεϊ κι' ὁ γιατρὸς ἀπόψε. Ἄ — νάτος ἔρχεται. . . . Λοιπὸν; Αἶ, τί ἄλλο. Ὁ Ντουρὴς πουλήθηκε μὲ τὸ πρῶτο. Κουτοὶ ἦταν οἱ παζαριῶτες; Τέτοιο ἄλογο δὲ βρίσκεται καλοπίχρα! Καὶ πόσο; Ἐφτὰ χιλιάρικα. Μόνο; Καλὰ ἦταν νὰ πάρουμε δεκαπέντε. Ἄν μᾶς τᾶδιναν ὅμως! Καί. . . ποιὸς τὸν ἀγόρασε; Ντόπιος; Ξένος; . . . Ξένος. Ἐνας τσαμπάσης γύφτος. Πρῶτη φορὰ ἔρχεται στὸ πανηγῦρι μας. Φαίνεται τετραπέρατος. Ξέρει καλὰ τὴ δουλειά του. Ὅλους τοὺς ἄλλους τοὺς ἔβαλε κάτω. Καὶ τί τραμπαδόρος! Ἀπὸ χέρι σὲ χέρι περνάει τ' ἄλογο-

μούλαρα χωρίς ἄρογητα. Τράμπα καὶ πανωτίμι. Ὅσο νὰ πῆς φῖ.

Τὸν ἄρπαξε τὸ Ντουρὴ μόλις τὸν εἶδε. Κύταξε τὰ δόντια του. Χαίδευσε τὴν τραχηλιά του. Τοῦ τράβηξε τὴν οὐρά. Τοῦδωσε μιὰ στά καπούλια. Ἔπειτα τὸν καβαλλίκεψε καὶ τὸν πῆγε ὡς τὸ ποτάμι. Δίνω ἕξη χιλιάρικα! εἶπε μόλις ξεπέζεψε. Ἔξη; Ἐννιά ζητάει ὁ γιατρός! τοῦ εἶπαν. Ποιὸς γιατρός; Ξέρει ὁ γιατρός πόσο χρονῶν εἶνε τ' ἄλογό του; Ἄν ἀξίζει ἔννια χιλιάδες γιατί τὸ πουλάει τάχα; . . . (Γιατὶ τὸ πουλάει ἀλήθεια! . . .). Κατέβηκαν στὶς ὄχτώ. Μπά! μπά! Ὅχι! Ἔξη! Ἐφτάμιση ἀκατέβατα! Οὔτε τόσο. Ἔλα ἕξημιση καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ πιστοποιητικοῦ; Δὲ γίνεται! . . . Ἄς εἶνε γιὰ νὰ κάνη σεφτὲ — δίνει ἕφτά! . . . Τί; τὸ συλλογιῶνται κι' ὅλα; . . . Αὔριο δὲ θὰ βροῦν οὔτε ἕξη! . . . Ἐμπρὸς ὅ,τι ἔχουν νὰ κάνουν ἄς τὸ κάνουν! . . . Μὴν τὸν χασομεροῦν ἄλλο! . . . Δόστε το! εἶπε ὁ γιατρός στοὺς ἀνθρώπους του. Ἔτσι ὁ Ντουρὴς ἔγινε ἕφτά χιλιάρικα καὶ μπῆκε στὴν τσέπη τοῦ γιατροῦ. Κλείδωσε τα στοὺς συρτάρι! τῆς εἶπε ὁ γιατρός. Τάπιασε μὲ ἀνατριχίλα σὰ νὰ ἦταν τὰ ἴδια τὰ λείψανα τοῦ Ντουρὴ, τὸ πετσί του, τὰ κόκκαλά του, οἱ τρίχες του. Τὰ πέταξε γρήγορα — γρήγορα στοὺς συρτάρι καὶ μουρμούρισε.

Τί μουρμουρίζεις; τῆς εἶπε ὁ γιατρός. «Εἶπα πῶς δὲ θὰ τὸν ξαναἰδῶ πειὰ τὸν καψο — Ντουρὴ!» . «Καὶ βέβαια δὲ θὰ τὸν ξαναἰδῆς. Ἀφοῦ τὸν πουλήσαμε; . . . Κατὰ τὸν ἀγοραστή ποῦ τὸν πῆρε ποιὸς ξέρει σὲ λίγες μέρες πόσα χέρια θὰ περάση καὶ σὲ πόσα μίλια θὰ βρεθῆ μακριά! . . . Πάει ὁ Ντουρὴς τώρα! Νὰ ἰδοῦμε τὸ καινούργιο τί θὰ νε! . . .». «Χμ! Σὰν τὸ Ντουρὴ δὲν ξαναβρίσκεις ἄλλο ἄλογο! Νὰ τὸ ξέρης! . . .». «Ὁραῖα! Ἐγὼ κλαίω τὸν Ψαρῆ, ἐσὺ θὰ

κλαῖς τώρα τὸ Ντουρὴ — καλὰ θὰ περνᾶμε ! Βρήκαμε κουβέντα ! . . . « Ὁ Ψαρῆς κᾶνε ψόφησε. Τὸν κλαῖς μὲ τὸ δίκιο σου. Ἐνῶ ὁ Ντουρῆς . . . ». « Κι' αὐτὸς ψόφησε ! Πῆς πῶς ψόφησε ! . . . ». . . . « Θὰ ἰδῆς ποῦ δὲ θὰ βρῆς καλύτερο . . . ». « Μήπως θέλεις νὰ σοῦ ἄγοράσω πάλι τὸν ἴδιον ; . . . Βάζεις τὸ πανωτίμι ; . . . Ὁ γύφτος θέλει τώρα πανωτίμι ! Τί λές ; ».

Κ' ἔσκασε στὰ γέλια ὁ γιατρός μὲ τὸ ἀστεῖο του. Ἡ γιατρίνα δὲ μπορούσε νὰ γελάση.

Τὴν ἄλλη μέρα ρώτησε τοὺς ἀνθρώπους του : Βάλατε κανένα στὸ μάτι ;

Τὸ πειὸ καλό, τὸ μόνο καλό, τί καλό ; Καλό ; — Ἐξοχο !, εἶν' ἐκεῖνο τὸ τσίλικο ποῦ ἔχει ὁ ἴδιος ὁ τσαμπάσης. Ὁ γύφτος. Ἄλογο τὸ ἄτιμο ! Περίφημο ! Ὅσοι τὸ βλέπουν τὸ φτοῦνε νὰ μὴ τὸ ἀβασκάνουν . . . Ζητάει ὅμως δώδεκα χιλιάδες. Σκαστές ! Οὔτε δραχμὴ παρακάτω.

Τόσα, ὄχι, δὲν τὰ δίνει ὁ γιατρός. Δὲν τὸ λέει ὅμως. Δὲ μοῦ φαίνεται τσιπουράσιο ! λέει. Δὲ θὰ πατάει καλὰ στὰ μέρη μας. Αὐτὸ θέλει νὰ τ' ἀμολήσης στὸν κάμπο τῆς Γαστουῆς. Ἄραβάνι ! Ἐκεῖ θὰ τὸ γλεντήσης ! Δὲν εἶνε γιὰ ἴδω ! . . . Μὰ καὶ κανένα ἄλλο τῆς προκοπῆς δὲν εἶνε. Εἶνε δυὸ τρία. Καλοῦτσικα. Μὰ ὄχι ὅπως τὸ θέλει αὐτός. Δὲν ἀποφασίζει νὰ διαλέξη ἀπ' αὐτά. Καὶ ποῦ νὰ βγῆ μπροστὰ στὴ γυναῖκα του ! Χώρια τ' ἄλλα. Μὰ κι' αὐτὸ μικρὸ τῶχεις ; Θὰ τὸν κοροῖδεύη ἀλύπητα. Καὶ μὲ τὸ δίκιο της.

Ποῦεῖνε τ' ἄλογό σου ; τὸν ρώτησε τὸ βράδυ. « Σᾶμπως θὰ σοῦ κάνω τὴν καρδιά ! τῆς ἀπάντησε. Δὲ βρίσκω καὶ μοῦ φαίνεται πῶς θὰ ξαναπάρω τὸ Ντουρὴ τὸν ἴδιον ! ». Ἡ γιατρίνα τὸν κύταζε παράξενα. Μήπως τὸ λέει ἀλήθεια ; . . . Μπᾶ ! « Πέστο στὰ ψέμματα ! » τοῦ εἶπε.

Ούτε τὴν ἄλλη μέρα μπόρεσε νὰ διαλέξη. Κανένα! Κι ὁ Ντουρῆς ἦταν ἀπούλητος. Γύριζε καὶ τὸν κύταζε κρυφά. Καὶ κρυφά μετάνιωνε. Ὁ Ντουρῆς χλιμιντροῦσε ἀπ' ἀντίκρου σὰ νὰ καταλάβαινε τὸ μυστικὸ τοῦ ἀφεντικοῦ του. Καὶ σὰ νὰ τῶλεγε: «Εἶνε καιρός. Ξαναπάρε με! . . . Δὲ σοῦ κρατῶ κάκια! . . .».

Πολλοὶ τὸν ζήτησαν τὸ Ντουρῆ. Ὁ γύφτος δὲν τὸν πουλοῦσε Γιατί; «Δὲν τὰ πιάνω τὰ λεφτά μου!» ἔλεγε. Ξαναπέρασε κι ὁ γιατρός. «Ξέρεις; τοῦ εἶπε. Δὲ βροῖσκω ἄλογο! Μοῦ ξαναδίνεις τὸ Ντουρῆ;» «Ἐσένα, μὰ τὸ Θεό, σοῦ τὸν δίνω ὅσο-ὅσο. Σ' ἄλλον ὄχι! . . . Τὸν θέλεις;» Ἄστειεύτηκα! εἶπε ὁ γιατρός. Πῶς νὰ κάνη τέτοια ντροπή: Νὰ ξαναπάρη πίσω τὸ ἴδιο τὸ ἄλογό του! . . . Δὲν εἶνε ντροπή; Τὸ περιγέλιο τῆς γυναῖκας του μονάχα! . . .

«Μὴ στενοχωριέσαι! τοῦ εἶπε ὁ γύφτος. Τὸν ἄλλο μῆνα εἶνε τὸ μεγάλο παζάρι στὴ χώρα. Κοντὰ εἶστε. Ἔλα! Θὰ φέρω ἐκεῖ καλὸ πράμα. Καὶ θὰ βρῆς τῆς ἀρεσκείας σου. Ἔχεις τὸ λόγο μου!» Καλὴ ιδέα. Ἔτσι θὰ κάμη. Λίγες μέρες εἶνε. Ὡς τότε κάπως θὰ περάση. Ἄν χρειαστῆ νὰ πάει στὰ χωριὰ λέει καὶ τοῦ φέρνουν οἱ ἴδιοι οἱ χωριάτες.

Ἡ δανεῖζεται κανένα ἀπ' τοὺς δικούς του. . . . Δὲν εἶνε σπουδαῖο. Θὰ κυλήσῃ ὡς τότε καὶ χωρὶς ἄλογο.

«Ἔχω τὸ λόγο σου; ρώτησε τὸ γύφτο. Θὰ μοῦ φέρῃς ἄλογο; Ἐοὺ κατάλαβες τώρα πῶς τὸ θέλω!» «Γιατί νὰ σὲ γελάσω τοῦ ἀπάντησε ὁ τσαμπάσης. Δουλειά μου δὲν εἶνε; Μήπως θὰ σοῦ τὸ φέρω χάρισμα;»

— Καλά!

Οἱ μέρες περνοῦσαν. Στὸ ἀναμεταξὺ ἡ γιατρίνα τὸν πείραζε κάθε μέρα: «Νὰ ἰδῶ τί ψώνιο θὰ κάνης! Μεγάλο ἐμπόριο τὸ φετεινὸ σου!» «Περίμενε καὶ θὰ ἰδῆς!» ἀπαν-

τοῦσε ὁ γιατρὸς βέβαιος πῶς θὰ τὴν ξαφνίση σὲ λίγο μὲ τὸ πετυχημένο ψώνιο του.

Ὁ γύφτος μαζὺ μὲ τοὺς δυὸ τρεῖς συντρόφους του εἶχαν πάρει τ' ἀλογομούλαρά τους καὶ κατέβαιναν σιγά-σιγά στὸν κάμπο. Δὲ βιάζονταν. Ἦθελε νά ναι στὴ χώρα ἴσα-ἴσα δυὸ-τρεῖς μέρες πρὶν ἀπ' τὸ παζάρι. Ὅπου ἐβρισκε χορτάρι καὶ νερὸ σταματοῦσε. Ἀπὸ τσαίρια ἄλλο καλὸ στὸ δρόμο. Κι' ἀπὸ βρύσες τὸ ἴδιο. Μὰ ἐκεῖ στὸ πλατανόρεμμα τὰ βρῆκε ὅλα. Καὶ ἄπλα καὶ βοσκὲς καὶ νερά. Καὶ τριφῦλλι ν' ἀγοράση ἐκεῖ κοντὰ ὅσο ἤθελε. Ἔστησε τὸ τσατοῦρι του στὸ πλατανόρεμμα κι' ἄρχισε νὰ περιποιέται τ' ἄλογά του. Τὰ κουρεύει, τὰ πλένει, τὰ χτενίζει. Τοὺς κόβει τὴν οὐρά, τὴ χ αίτη, τὰ νύχια. Τὰ ξυστρίζει καλά. Τὰ καλοτρέφει. Ἀκόμα καὶ στὰ δόντια τὰ φροντίζει.

Ξέρει καλὰ τὴ δουλειά του.

Καὶ μὲ τοὺς περαστικοὺς διαβάτες ἔκαμε στὸ ἀναμεταξὺ νταραβέρι. Πούλησε κι' ἀγόρασε δυὸ-τρία. Καὶ στὰ γειτονικά χωριά ἔκαμε τὸ σεφέρι του. Κἄτι πῆρε, κἄτι ἔδωσε. Τώρα μένει τὸ πειὸ χοντρὸ ἐμπόριο!

Ἔφτασε τὸ μεγάλο παζάρι. Καὶ θὰ γινότουν φέτο μεγάλος τζίρος. Πειὸ μεγάλος ἀπὸ κάθε ἄλλη χρονιά. Ἄς ὄφεται ὁ καιρὸς! Ἀπ' τὴν παραμονὴ ἀκόμα ἔπιασε φοβερὴ βροχή. Βροχή; Κατακλυσμός! Τρεῖς μέρες βάσταξε. Συγκράτι. Πῶς νὰ ρθῆ ὁ κόσμος; Πῶς ν' ἀνοίξουν πρᾶματα οἱ ἐμπόροι; Πολλοὶ οὔτε τᾶλυσαν τὰ μπαλότα τους. Ὅπως τᾶφεραν ἔτσι τὰ πῆραν κ' ἔφυγαν. Εἶχαν γκρίνια καὶ μὲ τοὺς φορατζῆδες τοῦ λιμενικοῦ. Ἦθελαν νὰ τοὺς ξαναφορολογήσουν κι' ὅταν ἔφευγαν. Γιατί; Ἐπειδὴ βράχηκαν καὶ λασπώθηκαν τὰ ἐμπορεύματά τους; Ἐπειδὴ ζήμωσαν λίγο; Τὴν τρίτη μέρα κἄπως ξάνοιξε ὁ καιρὸς.

Ἦρθε λίγος κόσμος. Ἐγινε λίγο νταραβέρι. Ἐτσι γιὰ τὰ χρόνια πολλά. Κρῖμα! Πόσος κοσμάκης περιμένει νὰ ζήση ἀπ' αὐτὸ τὸ παζάρι! . . .

Ὁ γιατρός ὁ Κάρφος ἦρθε. Μποροῦσε νὰ μείνη χωρὶς ἄλογο; Ἄναζήτησε κάτω ἀπ' τὸ δασωμένο λοφίσκο, ποῦ γίνεται τὸ παζάρι τῶν ζωντανῶν, τὸν τσαμπάση τὸν γύφτο. Νάτος! Ἐδῶ εἶνε. Μὲ τὸν μαῦρον ἀστραχένιο σκοῦφο του ξεχωρίζει μέσα σ' ὅλους. «Καλῶς τὸ γιατρό! Σοῦ ἔχω κἄτι ἄλογα πρώτης! Ὅπως τὰ θέλεις. Διάλεξε καὶ πάρε! Εἶσαι τυχερός. Θὰ τὰ πάρης καὶ φτηνά. Τὶ νὰ κάμω; Μᾶς κατάρτησε ὁ καιρός! Πρέπει νὰ ξεπουλήσω καὶ νὰ φύγω.»

Εἶδε τὸ ἓνα. Εἶδε τὸ ἄλλο. Ἐβαλε τοὺς φίλους του καὶ τὰ καβαλλίκεψαν. Εἶχαν ἀραβάνι καλὸ. Ποιὸ νὰ προτιμήση; Ὁ γύφτος τὸν παρακινουσε νὰ πάρη ἓνα Γρίβα περήφανο. Τοῦ ζητοῦσε ὅμως δέκα χιλιάδες. Πολλά! Πάρε τότε τὸν Ψαρή. Δὲν τοῦ πολυαρέσει. Ἐνας ἦταν ὁ Ψαρῆς! Νᾶβρισκε σὰν ἐκεῖνον μάλιστα! . . Ἀπόκλινε σ' ἓνα Ντουρὴ σκοῦρον. Αὐτό; «Καλὸ εἶνε. Μὰ γιατί νὰ μὴν πάρης καλύτερο; Ἐγὼ δὲ θὰ σοῦ τὸν ἔδιναι!» εἶπε ὁ γύφτος. Πόσο; Ἐννιά χιλιάδες. Πολύ! Τὶ δηλαδή; Ἐπειδὴ δὲν ἔκανε δουλειὰ κυτᾶει νὰ τὰ βγάλη ὅλα ἀπ' τὸ γιατρό; Δὲ θὰ τὰ χαλάσουν! . . .

Ὁ Γρίβας ἔχει δέκα χιλιάδες κ' εἶνε λίγο ἄγριος. Ὁ Ψαρῆς ἔχει ὀχτὼ καὶ δὲν εἶνε καὶ τόσο καλός. Ὁ Ντουρῆς ἔχει ἔννιά κ' εἶνε καλύτερος. Στὸ Ντουρὴ πέφτει ἡ μπάλα. Θὰ χαρῆ κ' ἡ γυναῖκα του. «Πάλι Ντουρὴ σοῦ φέρνω! . . .» Ἄς τὸν κυτᾶξουν-καλύτερα. «Δὲ μπαίνεις ὁ ἴδιος καβάλλα, κὺρ-γιατρέ;» Ὅχι! Καλύτερα μποροῦνε νὰ δοκιμάσουν οἱ ἄνθρωποι του. Καβαλλίκεψε ὁ πρῶτος. Καβαλλίκεψε δεύτερος. Ὅμορφα περπατᾶει. Στρωτὰ κ' ἦσυχαι. Ἐχει ἀγέρα.

Ἐλάττωμα δὲν τοῦ φαίνεται. Εἶνε γερὸ καὶ περιποιημένο ἄλογο. Ἐπὶ περιποίηση δά! . . . Ἡ οὐρά του εἶνε κοιμημένη μὲ γοῦστο. Ἡ χαιτή του καλοχτενισμένη. Ὅλο του τὸ κορμὶ βουρτισμένο μὴ χαρά. Λάμπει. Ἀστράφτει. Σὰ νᾶνε βερνικωμένο εἶνε τὸ πετσί του. Μωρὲ μάτια μου, θαρρεῖς πῶς μὲ κάτι τῶχουν περάση!

Ὁ γιατρὸς κοντοστέκεται. Τοῦ χαμοαρέσει. Μὰ νὰ ξαναπάρη Ντουρή; Καὶ γιατί τάχα; Ἐπειτα εἶνε σκορρότερος, δυνατώτερος, νεώτερος. Αὐτὰ ὅλα θὰ τὰ ἴδῃ κ' ἢ γυναῖκα του καὶ θὰ τὰ παραδεχτῆ. Μπορεῖ; . . . Καὶ πρέπει νὰ τῆς ἀρέσει ποῦ πάλι Ντουρὴ τῆς πηγαίνει. Ἀλήθεια ὅμως ὁ ἄλλος ὁ Ντουρὴς τί νᾶγινε; Ρώτησε τὸν τσαμπάση. Ὁ γύφτος ξεροκατάπιε. «Ποιὸς Ντουρὴς; Ἄ ναι! ὁ δικός σου; Ποῦ νὰ θυμηθῶ! . . . Περνοῦν τόσα πολλὰ ἀπ' τὰ χέρια μου! Τὸν πούλησα. . . Βέβαια τὸν πούλησα. . . Τὸν πῆρε . . . τὸν πῆρε ἓνας γυρολόγος . . . ζήμωσα ὅμως, κῆρυγατρέ. . . Νὰ ὄρκο σοῦ κάνω! Εἶχε τὰ χρόνια του βλέπεις πῶς νὰ τὰ κρύψης; . . . Κρύβονται τὰ χρόνια στ' ἄλογα; Ἐτσι νὰ κυτάξῃς τὰ δόντια τους τὰ βλέπεις γραμμένα! . . .» Ὁ γύφτος πῆρε κατήφορο κ' ἔλεγε πολλὰ λόγια. Ὁ γιατρὸς συλλογιζότου πῶς ἂν τᾶκουγε ἢ γυναῖκα του θὰ παραδεχόταν πῶς ἔκαμε πολὺ καλὰ νὰ πουλήσῃ τὸ Ντουρὴ. Ἦταν καιρὸς, εἶχε γεράσει πειά. . . Ἀφοῦ κι' ὁ γύφτος ζήμωσε!

Καὶ τοῦτο πόσω χρονῶν εἶνε;

Νέο ἄλογο! Πεντέμιση χρονῶν! Δὲν τὸ βλέπεις; Κρύβονται τὰ χρόνια τῶν ἀλόγων;

Ὅριστε τὰ δόντια του! ὁ γύφτος ἄρπαξε τὰ σαγόνια τοῦ ἀλόγου καὶ τ' ἄνοιξε, παραμέρισε τὰ χεῖλια του κ' ἔδειχνε τὰ δόντια του. Τὴν ἴδιαν ὥρα, ἀπὸ νευρική συνήθεια,

ἀνοιγόκλειγε καὶ τὰ δικά του σαγόνια, ἔδειχνε καὶ τὰ δικά του δόντια. Εἶχε καὶ δυὸ χρυσᾶ.

Εἶνε μικρὸ τὸ ἄλογο! Δείχνουν τὰ δόντια του καθαρά! εἶπαν οἱ φίλοι τοῦ γιατροῦ. «Τὶ θὰ σᾶς γελάσω; ἔλεγε ὁ γύφτος. Ἄν ἤθελα νὰ σᾶς γελάσω εἶχα παληάλογα νὰ σᾶς δώσω!... Θαρρεῖτε πῶς ἂν ἤθελα δὲ μπορούσα νὰ σᾶς γελάσω;» Ποιὸς τὸ λέει; Αὐτὸ ἔλειψε ὅμως νὰ γελάση ποιόν; Τὸ γιατρὸ τὸν Κάρο! Ποῦ ὅταν χάνεται μιὰ κότα του ἀναστατώνεται τὸ χωριό! Κι' ὅταν τοῦ φεύγει ἓνα μελίσι χαλαίει ὁ κόσμος!

«Μόνο στὴν τιμὴ θὰ τὰ χαλάσουμε!...» «Δὲν τὰ χαλάμε, κὺρ-γιατρέ! Ἐγὼ τὸ ἐπιμένω ὅμως νὰ προτιμήσης τὸ Γρίβα. Τὸν ἀφήνω ἔννια χιλιάδες γιὰ χατῆρι σου!...» «Γιατὶ δηλαδὴ; Δὲν εἶνε καλὸς ὁ Ντουρή;» «Καλὸς, κατὰκαλος. Τέτοιο ἄλογο σὰν αὐτὸ δὲν ξανάχες στὰ χέρια σου! Μὰ ὁ Γρίβας εἶνε ἀκόμα καλύτερος. Ἐγὼ θέλω νὰ μὲ θυμᾶσαι...» «Ἄς εἶνε. Καὶ μὲ τὸ Ντουρὴ θὰ σὲ θυμᾶμαι πειὸ πολὺ! Φτάνει νὰ τὰ φκιάσουμε στὴν τιμὴ». «Ὅπως θέλεις. Ἐγὼ τὴν ιδέα μου τὴν εἶπα. Ἐσὺ νὰ μὴ μετανοιώσης!...»

Ἐφτὰ ἔδινε ὁ γιατρός. Ὁχτώμιση ζητοῦσε ὁ γύφτος.

«Ἐφτὰ πῆρες τοῦ λόγου σου γιὰ τὸ γέρικο Ντουρὴ σου, ποῦ τρέμαν τὰ πόδια του. Ἐδῶ σοῦ δίνω ἄλογο πέντε χρόνια μικρότερο καὶ κοτσανάτο. Κύταξέ το: σὰ χέλι εἶνε!.. Κι' ἂν δώσης ἐνάμιση χιλιάρικο παραπάνω τὶ πλερώνεις;» Δὲν ἔχει ἄδικο ὁ τσαμπάσης, ἔφτὰ πῆρε ἀπ' τὸ δικό του. Ἐτοῦτο εἶνε νεώτερο. Κι' ἂν δὲν εἶνε πέντε χρόνια, τέσσερα εἶνε. Ἄς εἶνε καὶ τρία!... Εἶνε πειὸ καλοδεμένο, πειὸ γερό, πειὸ ὁμορφο. Περιποιημένο ἄλογο! Ἄς δώση καὶ χίλιες δραχμὲς παραπάνω. Μιὰ φορὰ χωρὶς ἄλογο δὲ

μπορεῖ νὰ γυρίσῃ στὸ χωριό. Καὶ χωρὶς καλὸ ἄλογο δὲ μπορεῖ νὰ γυρίσῃ στὴ γυναῖκα του. Μὰ πρέπει νὰ τελειώ- νη. Ἔχει καὶ τόσα ψώνια νὰ κάμῃ. Ὁ καινούργιος Ντου- ρῆς θὰ γυρίσῃ φορτωμένος πολλὰ καινούργια πράματα. . .

Ἔδωσε χιλιάδες ἐφτάμιση. Ἄδύνατο. Ὁ γύφτος ἐπίμενε πῶς ζήμιωνε σ' αὐτὴ τὴν τιμὴ. Κι' ἄρχησε νὰ δοκίμειται στὰ παιδιά του. «Δὲν ἔπρεπε νὰ κατέβω ἀπ' τῆς ἐννια! ἔλεγε. Μὰ κάπως σὲ ντρέπομαι, κύρ - γιατρέ! Ἄπο ντροπὴ σοῦ λέω κατέβηκα στὶς ὀχτώμιση! . . .» Ὁ γιατρὸς ἦταν ἔτοι- μος νὰ τῆς δώσῃ. Σ' ἓναν ἄνθρωπο ποῦ τὸν ντρέπεται τόσο πολὺ! Ἔπειτα ἔπρεπε νὰ ντραπῇ κι' αὐτὸς μὲ τὴ σειρὰ του. Πάει νὰ ψωνίσῃ σ' ἄλλον μὰ φορὰ ποῦ ὁ γύφτος εἶχε ἀγοράσῃ τὸ δικό του στὸ ἄλλο παζάρι; Τοῦ τὸ εἶπε. «Κ' ἐγὼ δὲ θέλω νὰ πάω σ' ἄλλον. Δὲν κάνει!»

«Ἐγὼ λέω νὰ συμφωνῆστε στὴς ὀχτώ!» εἶπε ὁ χω- ρικὸς ποῦ εἶχε δοκιμάσῃ τὴν καβάλλα τοῦ Ντουρῆ προῶ- τος.

«Θὰ μοῦ κόψῃς κ' ἐσὺ ἓνα πεντακοσιάρικο, ὀρὲ γέρο;» ρώτησε ὁ γύφτος κλονισμένος τάχα.

«Εἶνε καλὰ! Εἶνε καλὰ!»

«Αἴ! ἀφοῦ εἶνε καλὰ χαλάλι σας! Ὅχτώ; Ὅχτώ! Γιὰ τὸ χατῆρι τοῦ γιατροῦ ἄς χάσω καὶ κατὶ λίγα! . . .»

«Κάναμε ψώνιο καλὸ, κύρ - γιατρέ!» εἶπε ὁ γέρος μόλις ξεμάκρυναν. «Ἔτσι μοῦ φαίνεται κ' ἐμένα. . .» μουρμού- ρισε ὁ γιατρὸς. Κι' ὁ νοῦς του πήγαινε στὴ γυναῖκα του. Πῶς θὰ τῆς φανῇ;

Ὁ γύφτος τοὺς κύταζε ἀπὸ κοντὰ κοροϊδευτικά. Κατά- λαβες; γύρισε κ' εἶπε στὸ σύντροφό του κλείνοντας τὸ μάτι. Ξεκαρδίστηκαν στὰ γέλια. Πρέπει νὰ φύγουμε τ' ἀπόγεμα! εἶπαν ἔπειτα.

Τὰ ψώνια τοῦ γιαιτροῦ δὲν ἄργησαν. Ὅ,τι τοῦ σημεί-
ωσε ἢ γιαιτρίνα κι' ὅ,τι θυμήθηκε αὐτὸς τ' ἀγόρασε ὄλα.
Καὶ τ' ἀποσήμερο ξεκίνησε μαζί με τοὺς ἄλλους χωριανούς.
Περήφανος, καβύλλα στὸ νέο Ντουρή. «Καλορίζικο!» τοῦ
λέγαν ὄλοι. «Εὐχαριστῶ!» «Αἰ πῶς σοῦ ἀρέσει;» «Ὁραῖα!
Ὁραῖα! ἔχει καλὴ περπατησιά. Δὲν τὸ καταλαβαίνω καθό-
λου! . . .» Ὁ Ντουρή περπατοῦσε μὲ κέφι.

Πειὸ πέρα, στὸ χάνι—ἐδῶ ἄρχιζε ἡ περιφέρεια τοῦ
γαιτροῦ—ξεπέξεψαν νὰ πάρουν ἕνα καφφέ. «Αἰ πῶς σοῦ
φαίνεται τὸ καινούργιο μου ἄλογο;» ρώτησε τὸ χατζῆ. Ἐκεῖ-
νος ἔρριξε μιὰ κακὴ ματιά. «Ποιὸ εἶνε τὸ καινούργιο σου
ἄλογο;». «Ὁ Ντουρή, δὲν τὸν βλέπεις;» «Ὅχι μὴν εἶνε
καινούργιο! . . . Αὐτὸ εἶνε τὸ παλὸ σου τὸ ἴδιο!» «Λάθος
κάνεις, χριστιανέ μου! Τὸ παλὸ τὸ πούλησα! . . .» «Ἐσὺ
κάνεις λάθος, κύρ-γαιτρέ! Καὶ νὰ μὲ συμπαθῆς κι' ὄλα!»
«Πῶς εἶνε δυνατό; Ἄφου τὸ πούλησα σοῦ λέω!» «Τὸ
πούλησες καὶ τὸ ξαναγόρασες τὸ ἴδιο. Νὰ πῶς εἶνε δυ-
νατό!» «Γίνεται ποτέ; . . .». «Νάτο πῶγινε καὶ τὴν ἔπα-
θες! Σὲ τζερεμέτισε πολλὰ;»

Ὁ γαιτρός, ἄλαλος, κύταζε μιὰ τὸ χατζῆ μιὰ τὸ Ντουρή
του. Κι' ὄλο ἔβλεπε μπροστά του τὸ γύφτο τὸν τσαμπάση
μὲ τὸν ἀστραχένιο σκοῦφο. Οἱ χωρικοὶ μαζεύτηκαν γύρω
στὸ Ντουρή. Ἄλλος τὸν κύταζε ἀπὸ ὄδῶ. Ἄλλος ἀπὸ κεῖ.
Πῶς εἶνε δυνατό; Ἐλεγαν ὄλοι. Πῶς εἶνε δυνατό; ἔλεγε
κι' ὁ γαιτρός.

Ὁ χατζῆς πλησίασε κι' αὐτὸς. Ἐπιασε τὴ χαιτή τοῦ
Ντουρή. Τὴν κούρεψε! εἶπε. Ἐπιασε τὴν οὐρά. Τὴν ἔκοψε!
εἶπε. Χό! χό! Καὶ τὴν ἔβαψε λίγο! . . . «Ποῦνε τὸ μπά-
λωμα; Δὲν εἶχ' ἕνα μπάλωμα στὰ καπούλια; . . .» Νάτο:
τῶχει βαμμένο κι' αὐτό!

«Καλὰ καὶ τὰ δόντια ; ρώτησε ὁ γέρος, προσβλημένος πειὸ πολὺ αὐτὸς ἀπ' τὴν ἀπάτη.

«Τὰ δόντια ; . . . Ἐνοιξε ὁ χατζῆς τὰ σαγόνια τοῦ ἀλόγου. Χμ ! Τὰ λιμάρισε λίγο μὲ τὴ λίμα. Νάτο ! Καὶ τὰ πέρασε ἀπὸ πάνω μὲ βερνίκι ! Νάτο ! Ἔτσι κάνουν αὐτοί !».

«Τὶ κάθεται καὶ μᾶς λές ; εἶπε ὁ γέρος θυμωμένα. Δὲ γίνονται αὐτὰ τὰ πράματα !».

«Δὲ γίνονται ! Δὲ γίνονται !» εἶπαν οἱ πειὸ πολλοὶ χωρικοί.

«Αὐτὸ τ' ἄλογο εἶνε πέντε χρόνια μικρότερο ἀπ' τ' ἄλλο. Φαίνεται !» εἶπε ὁ γέρος.

«Φαίνεται ! Φαίνεται !» εἶπαν οἱ ἴδιοι χωρικοί.

«Φαίνεται ἀλλὰ δὲν εἶνε ! Εἶνε ὅσο ἦταν ! Ξανάπε ὁ χατζῆς. Κύρ - γιατρέ, δὲν ἔπρεπε νὰ σοῦ τὸ κάνει ἐσένα τοῦλάχιστο ὁ παληόγυφτος ! . . . Τὸν ἔβλεπα ἄγῳ ποῦ κρύφτηκε μέρες στὸ πλατανόρεμα κι' ὄλο πάλευε μὲ τ' ἄλογά του. Ποῦ νὰ ξέρω τί ἔκαν' ἐκεῖ ! . . . Ἐχω ἀκουστὰ ὅμως τί κάνουν αὐτοὶ οἱ τσαμπάσηδες καὶ γελοῦν τὸν κόσμο. Νάτο ποῦ τᾶεῖδα καὶ μὲ τὰ μάτια μου !»

«Ἄστειεύεται μοῦ φαίνεται !» εἶπε ὁ γιατρὸς τοῦ χατζῆ κι' ὄλο κύταζε τὸ Ντουρὴ χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζῃ . . . Ἐμοιάζε λίγο. Μὰ ἦταν τόσο ἀπίστευτο !

«Πᾶμε νὰ φύγουμε, κύρ - γιατρέ ! εἶπαν οἱ χωρικοί. Ὁ χατζῆς χωρατεύει.»

«Χωρατεύω ; Ἔτσι σᾶς συμφέρει ! . . . Ποῦ τᾶχατε τὰ μάτια σας νὰ μοῦ πῆτε ! . . . Καλὰ ὁ κύρ - γιατρὸς δὲν ξέρει. Μὰ ἐσεῖς ; Τόσοι ἀλογοσύρτες ! Ντροπὴ σας ! Μόνο νὰ τὰ κλέβετε ξέρετε τ' ἄλογα ; Νὰ τὰ ψωνίσετε ὄχι ; !».

«Χωρατεύει ! Χωρατεύει ! εἶπαν πολλοί. Κ' ἔσκασαν στὰ γέλια. Πᾶμε νὰ φύγουμε».

«Νὰ πᾶτε στὸ καλὸ! . . . Καὶ γιὰ νὰ ᾄητε τὰ χωρατὰ μου μὸλις φτιάσετε στὸ χωριὸ ἀμολᾶτε τὸ Ντουρή: Θὰ πάη ὀλόϊσα στὸ παχνί του!»

«Ἀλήθεια, νὰ δοῦμε!» εἶπαν οἱ πειὸ κλονισμένοι χωρικοὶ ποῦ δὲ μιλοῦσαν ὡς τώρα.

Παλοῦκι ποῦ θέλει ὁ παληόγυφτος! . . . ἔλεγε ὁ χατζῆς βλέποντας τὸ γιατρὸ νὰ ξεμακραίνει καβάλλα στὸ Ντουρή. Οἱ ἄλλοι χανιώτες, μὸλις ξεμάκρυνε ὁ γιατρὸς, ποῦ τὸν σεβόντουσαν, ἔσκασαν ἀθέλητα στὰ γέλια. «Μωρὲ δουλειὰ ποῦ τὴν ἔπαθε! Αὐτὸ θὰ μείνη μολόημα! . . .».

Καὶ βέβαια ἄλλη κουβέντα δὲν εἶχε τὸ καραβάνι στὸ δρόμο. «Λὲς νὰ τὴν πάθαμε τὴ δουλειά;» ρωτοῦσε στενοχωρημένα. «Τί λές, κὺρ - Γιατρέ: Κάθεσαι κ' ἀκοῦς τὸν ξεκούτη; . . . Γίνονται αὐτὰ τὰ πράματα; . . . Λιμάρισε τὰ δόντια καὶ τὰ πέρασε μὲ βερνίκι! . . . Ἄκου σοφία! Πῶς μπορεῖ νὰ γίνη αὐτό;».

«Δὲ μπορεῖ! Δὲ μπορεῖ! . . . Ποτὲ τέτοιο πράμα! . . .» ἔλεγαν οἱ πολλοί.

«Σᾶμπως μοῦ φαίνεται γνωρίζω τώρα τὴν περπατησιά του . . .».

«Σοῦ ἔβαλε τὴν ιδέα, κὺρ - γιατρέ. Αὐτὸ εἶνε!».

«Αὐτὸ νᾶνε; . . . Βρὲ Ντουρή; Μίλα κ' ἐσύ, βρὲ!» εἶπε ὁ γιατρὸς, προσπαθῶντας νὰ τὸ ρίξη στὸ ἄστεϊο.

«Γιὰ νὰ ἰδοῦμε στὸ χωριὸ ποῦ θὰ πᾶμε!» εἶπαν οἱ ἄλλοι.

«Στὸ χωριὸ θὰ δείξη τὸ πράμα!» εἶπαν ὅλοι μαζί.

. . . Θᾶινε μασκαράλικο! . . . Καὶ μήπως μπορεῖ νὰ μείνη κρυφὸ; συλλογιζότουν ὁ γιατρὸς μέσα του, κυτάζοντας τὴν ἀλλαγμένη κοντὴ χαίτη τοῦ Ντουρή. Θὰ γίνη τούμπανο! Θὰ γελᾶση καὶ τὸ κοντσὸ σκυλλί!

“Όταν ζύγωσαν στο χωριό ο γιατρός κατέβηκε, άφησαν μπροστά τὸ Ντουρή μονάχον κ’ οἱ ἄλλοι ἀπόμειναν παραπίσω. «Κρατᾶτε ὅλα τὰ ζῶ πίσω! “Όλα τὰ ζῶ πίσω!».

Μπροστά ὁ Ντουρής, πίσω ὁ γιατρός, παραπίσω οἱ χωριανοί. Κι’ ὁ δρόμος τους δὲν ἀλλάζει! . . . Στάθηκε στὴ βρύση κ’ ἔπιε νερό. Ἐπειτα ἔστριψε δεξιᾶ, ἔπειτα, ἐκεῖ ποῦ χωρίζουν οἱ δρόμοι, πῆρε τὸν ἄριστερό. Τὸν ἀκολουθοῦσαν ἄφωνοι. Μόλις ἔφτασε στὸ μαχαλά τους ἡ περπατησιὰ του ἔγινε γοργότερη. Οἱ χωριανοὶ κουντηρήθηκαν μὲ τοὺς ἀγκῶνες. Καὶ μόλις κοντοζύγωσε στὸ σπῖτι τοῦ γιατροῦ χλιμίντρισε δυνατὰ καὶ χαρμόσυνα. Οἱ χωριανοὶ κυτᾶχτηκαν στὰ μάτια. Γνώρισε τὸ παχνί του!

Ἡ γιατρίνα πετᾶχτηκε ἀπ’ τὸ σπῖτι στὴν αὐλόπορτα. Ὁ Ντουρής ξαναχλιμίντρισε τρυφερά.

— Ἀκούω τὸ χλιμίντρισμα τοῦ Ντουρή! φώναξε ἡ γιατρίνα. Μὴν κάνω λάθος;

— Σοῦ τὸν ἔφερα πίσω! εἶπε ὁ γιατρός. Δὲν κάνεις λάθος! Ἐγὼ ἔκανα! . . . Κέρασε τώρα κανένα τσίπουρο τοὺς χωριανούς.

— Πῶς μοῦ κουβαληθήκατε ὅλοι ἐδῶ; ρώτησε παραξενεμένη.

— Ἡρθαν, γυναῖκα, νὰ σοῦ πάρουν τὰ σαχάρια! Τοὺς ἔλεγα πόσο ἀγαποῦσες τὸ Ντουρή. . . Καὶ μὲ βόηθησαν, νᾶνε καλά, νὰ τὸν ξανάβρω!

— Ἄν τὸν ἀγαποῦσα; ! ἀνάκραξε ἡ γιατρίνα μὲ ἀληθινὴ χαρὰ. Κι’ ἀγκάλιασε τὸ λαιμὸ τοῦ Ντουρή. Μωρὲ τοῦτος ὁμόρφηνε κι’ ὅλα! . . . Φιού! . . . Θὰ τοῦ κρεμάσω ἀβασκαντηρι!

ΗΤΑΝ Η ΒΑΓΓΕΛΗ

Η Βαγγελή τούς είχε αναθρέψει στα χέρια της όλους, παιδιά — κορίτσια. Και τὴν είχαν ἄν ὄχι σὰ δευτέρα μάνα, χωρὶς ἄλλο σὰ μεγαλύτερη ἀδερφή. Ὑπερήτρια τοῦ σπιτιοῦ τους ἀπὸ μικρὴ εἶχε μεγαλώσει μοζι μὲ τὰ παιδιά κ' εἶχε δοκιμάσει πιστὰ ὄλες τῆς χαρὲς κι' ὄλες τῆς πίκρας τῆς φαρμακείας. Ἦταν γερό, καλοδεμένη, ἐργατικά, ἐπάκουη, καθαρὴ, νοικοκυρεμένη. Ἐβγαζε καμμιά φορά λίγη γλώσσα στὴν κυρά της. Ἄνθρωπος ἦταν κι' αὐτή. Εἶχε τὰ νεῦρα της καὶ τὰ ἐλαττώματά της. Τὸ μεγαλύτερο μορεῖ νὰ ἦταν ἡ ἐρωτομανία της. Μὰ ἦταν τόσο κρυφὴ σ' αὐτό! Κανεὶς δὲν καταλάβαινε τὰ καμώματά της. Ἀκόμα οὔτε κ' ἡ κυρά της, ποῦ παρακολουθοῦσε ἄγρυπνα τὸ κάθε της φέροσιμο.

— Χρειάζονται αὐτὰ τὰ διαβολοκόριτσα στὸ σπίτι . . . ἔλεγε. Μὰ ἔλα ποῦ ἔχουν μεγάλη εὐθύνη!

— Αἶ! ἡ δική σου εἶνε φρόνιμη! παρατηροῦσε ἡ γειτόνισσα.

— Ναί, ναί. Ὡς τὴν ὥρα δὲν ἔχω παράπονο . . .

— Ἡ γειτονιά ἔχει νὰ κάμῃ μὲ τὴ φρονημάδα της.

— Ἄς ἔχει τὸ νοῦ της νὰ σταθῇ τίμια νᾶχη καλὴ τύχη!

— Αὐτὸ ν' ἀκούγεται! . . .

Μὰ στὴν καυμένη τὴ Βαγγελὴ ἄρεγαν λίγο τὰ ζαχαρώματα. Τὴν ὥρα ποῦ δούλευε βαρειά καὶ κουραστικά τίσιπτε

ἄλλο δὲ μπορούσε νὰ συλλογιστῆ ἔτσι τάχα γιὰ ξεκούραση καὶ γιὰ παρηγοριὰ παρὰ τὸ ἀγκάλιασμα ἑνὸς ὄμορφου παλληκαριοῦ, τὰ φιλιὰ του, τὰ χάδια του. Ἐν ἡ ζωὴ της ἦταν μιὰ σκλαβιὰ μεγάλη, καμμιὰν ἄλλη λευτεριὰ δὲν ποθοῦσε παρὰ τὴν ἀγάπη, τὸν ἔρωτα, τὸ ζευγάριον. Ἦταν ὁ μοναχὸς πόθος της, τὸ μοναχὸ της ὄνειρο, ἡ μοναχὴ λύτρωση, ποῦ μπορούσε νὰ ἐλπίσῃ. Κριφοκουτοῦσε ὅλα τὰ ὄμορφα παλληκάρια ποῦ περνοῦσαν καὶ τὰ λαχταροῦσε, τὰ ζητοῦσε, τὰ φώναζε μὲ τὴ μουγκὴ φωνὴ τῶν αἱμάτων της. Πῶς νᾶηταν τρόπος νὰ σφίξῃ ἓνα στὴν ἀγκαλιὰ της καὶ νὰ τὸ κάμῃ νὰ τρίξουν τὰ κόκκαλά του! . .

Ἦξερε πῶς αὐτὲς οἱ φλογερὲς ἐπιθυμίαι της ἦταν κρίματα, πῶς αὐτοὶ οἱ σφοδροὶ της πόθοι ἦταν ἁμαρτίαι. Τὸ ἤξερε. Μὰ πῶς νὰ τῆς ἀποφύγῃ; Πῶς νὰ τῆς ξεοκίσῃ; Πολλὲς φορὲς κατηγοροῦσε ἡ ἴδια τὸν ἑαυτὸ της γι' αὐτοὺς τοὺς πονηροὺς, τοὺς κολασμένους διαλογισμοὺς ποῦ τὴν κυρίευαν. Μὰ πάλι ὑπερασπιζόταν τὸν ἑαυτὸ της. Κ' ἔβρισκε πολλὰ δίκαια γιὰ τὴν ὑπεράσπισί της. «Εἶμαι κ' ἐγὼ ἄνθρωπος!» Ἔλεγε καὶ ξανάλεγε μέσα της μηχανικά, ἀσυναίσθητα, ἀνόητα κάθε φορὰ ποῦ ἡ τύψη τὴν ἐνοχλοῦσε πειὸ ἐπίμονα. «Εἶμαι κ' ἐγὼ ἄνθρωπος! . . . Δὲν εἶμαι ζῶο! . . .».

Τὸ μυαλό της δούλευε. Καὶ κάποτε ἀνακάλυψε πῶς ἂν ἔχει ψυχὴ, ἂν διαφέρει ἀπὸ τὰ ζῶα, ἂν εἶνε κι' αὐτὴ ἄνθρωπος — αὐτὸ τίποτε ἄλλο δὲν τὸ ἀποδείχνει παρὰ ἡ προσευχὴ της στὸ Θεὸ κ' ἡ προσευχὴ της στὸν ἔρωτα. Εἶχε δικά της εἰκονίσματα στὴν καμαρούλα της. Ἐκαίγε πάντα καντῆλι. Καὶ κάθε βράδυ, προτοῦ πλαγιάσῃ, κάθε αὐγὴ, προτοῦ πιάσῃ δουλειά, ἔκανε τὴν προσευχὴ της μὲ σταυροὺς καὶ μετάνοιες. Καὶ μὲ λόγια πολλὰ. Ἔλεγε, ἔλεγε,

πολλά ἔλεγε. Μὰ τί νᾶλεγε τάχα; Ὅπως τᾶβγαζε μέσ' ἀπ' τὰ βάρη τοῦ λάρυγγα, μέσ' ἀπ' τὰ βάρη τῆς ψυχῆς, χωρὶς νὰ περνοῦν καθόλου, θαρρεῖς, ἀπ' τὰ χεῖλη, ἦταν τὰ λόγια τῆς προσευχῆς της τόσο ἀχνά, τόσο ἀγέρρινα ποῦ κανεὶς ποτὲ δὲν τᾶπιασε, δὲν τ' ἄκουσε, δὲ μποροῦσε νὰ τ' ἀκούσῃ.

Κ' ἡ προσευχή της στὸν ἔρωτα; Αἶ, αὐτὴν τὴν τραγουδοῦσε πότε σιγαλά, πότε δυνατὰ ὅταν εἶχε κέφι, ἐκεῖ ποῦ δούλευε, ἐκεῖ ποῦ ξέπλενε, ἐκεῖ ποῦ σάρωνε, ἐκεῖ ποῦ ξεκουραζότου, ἀνοίγοντας κι' ἀνασκαλεύοντας τὴν κασέλα της. Τὴν τραγουδοῦσε. Ποῦ τᾶχε μάθη καὶ ποῦ τὰ θυμότου τόσα τραγούδια, τόσα στιχάκια, τόσες ρίμες ἐρωτικές; Ἐνα θησαυρό! Καὶ τᾶνοιωθε, τὰ αἰσθανότου, τὰ πίστενε. Τᾶλεγε μὲ πάθος, μὲ σεβντιά, μὲ κέφι. Τὰ γλύκαινε καὶ τὴν γλύκαιναν. Ἐβγαῖναν ἀληθινὰ μέσ' ἀπ' τὴν ψυχὴ της. Κι' ὅπως πετοῦσαν ἀνάλαφρα καὶ χαριτωμένα, τὰ λόγια, οἱ στίχοι, οἱ ρίμες, σὰν κοπάδι ἀπὸ ὀλόλευκες πεταλουδίτσες, ἔπαιρναν καὶ τὴν ψυχὴ της μαζί, τὴν ἀνάρπαζαν, τὴ σήκωναν, τὴ στριφογουρίζανε σ' ἕναν ἀθέρα ρόδινο καὶ χρυσό.

Χωρὶς τὰ ψέμματα, ἡ δόλια ἡ Βαγγελὴ μόνον ὅταν προσευχότου ταπεινὴ στὴν Παναγία καὶ μόνον ὅταν τραγουδοῦσε ποθοπλάνταχτη στὸν ἔρωτα ἔνοιωθε πῶς εἶχε ψυχὴ, ἔνοιωθε πῶς ἦταν κι' αὐτὴ ἄνθρωπος!

— Πάλι τὸ τραγοῦδι μ' ἄρχισες, Βαγγελή;

— Εἶνε κακὸ πρᾶμα, κυρά; . . . Μ' ἀρέσει τὸ ἔρομο!

Ἄλλα ἦταν τὰ κακὰ πρᾶματα. Ὅμως κι' αὐτὰ τῆς ἄρεγαν τὰ ἔρομα! Εἶχε στιγμὲς ποῦ δὲ μποροῦσε νὰ κρατηθῇ. Ἦθελε νὰ λυώσῃ, νὰ ξεχυθῇ, νὰ τρέξῃ σὰν ἀναλυτὴ φωτιὰ μέσα στὴν πλάση. Ἦθελε ν' ἀπλώσῃ, ν' ἀγκαλιάσῃ,

νά φιλήση, νά χαϊδέψη, νά δαγκώση, νά μπήξη τὰ νύχια της σ' ἓν' ἄλλο κορμί. Δὲν μπορούσε νά κρατηθῆ! . Πόσες φορές ἄρπαζε ξαφνικά τὰ παιδιὰ στὴν ἀγκαλιά της, τᾶσφιγγε μανιακά, τὰ χαΐδευε τρελλά, τ' ἀνασήκωνε ἀπότομα, τὰ φιλοῦσε στὸ στόμα, τὰ ξάπλωνε στὸ κρεβάτι, τὰ γαργαλοῦσε, τ' ἀναστάτωνε, τὰ παίδευε.

Ἐκεῖνα, μικρότερα της, ἀθῶα κι' ἀπονήρευτα, ξαφνισμένα ἀπὸ τὸ ἀνεπάντεχο ξέσπασμα, ἀντιστεκότουν, τὴν κλωτσοῦσαν, τὴ γροθοκοποῦσαν, φώναζαν, ἔκλαιγαν. Καμμιά φορὰ παρалуοῦσαν ἀπ' τὰ γαργαλητά της τὰ πολλά, τᾶπιανε ἓνας γλυκὸς σπασμός, ξεφωνοῦσαν χαρδακιστὰ κ' ἔνοιωθαν μιὰ καρραμελλένια φροικίασι, ἓνα ζαχαρένιο ἀποκάρωμα. Κάποτε ἄκουσε τὸ νταβατοῦρι ἢ κυρά.

—Τί τὰ κάνεις ἔτσι τὰ παιδιὰ; φώναξε αὐστηρά. Μὰ δὲν ἔβαλε κακὸ μὲ τὸ νοῦ της.

Ἐνα μεσημέρι καλοκαιρινό, εἶχαν ὅλοι πλαγιασῆ στὸ σπίτι. Ὁ Λάμπρος, ὁ μεγαλύτερος γυιός, ξεκλέφτηκε καὶ ξυπόλητος μὲ τὰ παπούτσια στὸ χέρι κατέβαινε τὴ σκάλα πατώντας στὴς μύτες τῶν ποδιῶν. Φοβότουν μήπως ξυπνήση κανένα ὄχι ἀπὸ διάκριση μὰ γιατί δὲν τὸν ἄφηναν νὰ βγαίνει ἔξω τὸ καταμεσήμερο καὶ νὰ γυρίζη στοὺς ἥλιους. Κρατοῦσε καὶ τὴν ἀναπνοή του. Ξάφνου ἓνας ἀλλοιώτικος ψίθυρος ἔφτασε στ' αὐτί του. Κάτι σὰ γέλιο καὶ σὰ φιλιμαζί, σὰν χὰδι μαζὶ καὶ σὰν κουβέντιασμα. Στάθηκε. Καὶ τοὺς εἶδε. Κάτω ἀπ' τὴ σκάλα, πλαγινά, ἦταν μιὰ ἔσωτερικὴ πόρτα ποῦ συγκοινωνοῦσε τὸ σπίτι μὲ τὸ μαγαζὶ ὅταν εἶχε, παληότερα, τὸ ἐμπορικὸ ὁ πατέρας. Τώρα ἡ πόρτα αὐτὴ ἦταν καρφωμένη καὶ ποτὲ δὲν τὴν ἀνοίγαν. Τὸ μαγαζὶ τὸ εἶχαν νοικιασμένο σ' ἓνα ράφτη. Ἀπάνω ἀπ' τὴν πόρτα ἦταν ἓνας μεγάλος φεγγίτης σιδερόφραχτος. Κανείς

δὲ μποροῦσε νὰ πῆ τί ἀκριβῶς χρειαζότουσαν καὶ ποῦ ἔδινε φῶς. Ἄπ' τὴν ἀμπατὴ τοῦ σπιτιοῦ στὸ μέσα μέρος τοῦ μαγαζιοῦ ἢ ἀπ' τὸ μέσα μέρος τοῦ μαγαζιοῦ στὴν ἀμπατὴ ; Κ' ἔδῳ κ' ἐκεῖ ἦταν τὸ ἴδιο μισοσκόταδο πάντα. Ὅμως ὁ φεγγίτης μὲ τῆς σιδεριές του ἦταν πάντοτε ἀνοιχτὸς καὶ τὸ μαγαζὶ μὲ τὴν ἀμπατὴ μοιραζόντουσαν ἀδερφικὰ τὸ θαμπόφωτό τους.

Ὁ Λάμπρος εἶδε τὴν καρφωμένη μεσόπορτα λίγο σὰν ἀνοιγμένη. Πρόσεξε. Καὶ μέσ' ἀπ' τῆς τετραγῶνες σιδεριές τοῦ φεγγίτη εἶδε τὴ Βαγγελὴ στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Γρηγόρη τοῦ ράφτη. Ἐκεῖνος τὴ χაῖδευε καὶ τὴ φιλοῦσε. Ἐκεῖνη χαχανοῦσε καὶ καμωνότουσαν ναζιάρικα.

— Τί θὰ μὲ κάνης τώρα ; τί θὰ μὲ κάνης ; τὸν ρωτοῦσε προκλητικὰ κι' ἀνυπόμονα.

Ἐκεῖ μέσα, στὸ πίσω μέρος τοῦ μαγαζιοῦ, εἶχε τὸ κρεββάτι του, ποῦ κοιμότουσαν. Πολλὲς φορὲς τὸν ἄκουγαν ἀπὸ πάνω νὰ γρατσουνᾶ τὰ βράδουα, προτοῦ κοιμηθῆ, ἓνα μαντολῖνο.

— Καλύτερα τῶχ'ω ν' ἀκούω τὴ μηχανὴ του νὰ γαζώνη κι' ὅλη τὴ νύχτα παρὰ τὸ μαντολῖνο του ἔτσι ποῦ τὸ παίξει ὁ ἀθεόφοβος !. Ἔλεγε ὁ πατέρας.

— Ἄσογος ἄνθρωπος !. ἔλεγε ἡ μητέρα.

— Δίκηο ἔχεις, κυρά ! ἔβαζε τὸ λόγο της κ' ἡ Βαγγελή. Ἄσογος ἄνθρωπος. Κι' ἄνοστος !

— Ἐνα μόνον καλὸ μᾶς κάνει . . . πρόσθετε ὁ πατέρας. Διώχνει τὰ ποντίκια μὲ τὸ μαντολῖνο του !.

Γελοῦσαν ὄλοι.

— Νὰ σοῦ πῶ, ἀφέντη : Δὲν ξαναβρῆκα ποντίκι στὸ κελλᾶρι μας καθὼς ἦρθε στὸ μαγαζὶ ὁ κύρ-Γρηγόρης ! . . .

Πόσες φορὲς τάχε ἀκούση, κάπως ἔτσι, κάπως ἀλλοιῶς..

ὁ Λάμπρος. Καὶ τώρα : κύταξέ τους ! Διώχνει τὰ ποντίκια καὶ τσακαρώνει τὴ Βαγγελὴ στὴν ἀγκαλιά του ! . . .

— Ποῦ μὲ πᾶς ; . . . ποῦ μὲ πᾶς ; . . . ρωτοῦσε φοβισμένα τάχα, μὲ κάποια ψεύτικη ἀνησυχία, ἡ Βαγγελὴ καθὼς τὴν ἔσερνε ὁ Γρηγόρης πρὸς τὸ κρεββάτι του.

— Μὴ φοβᾶσαι ! τῆς ἔλεγε λαχανιασμένα ἐκεῖνος.

— Φοβᾶμαι . . . θὰ μᾶς ἀκούσουν ἀπάνω . . . " Ἄσε με ! . . . " Ἄλλη φορά ! . . .

— " Ὅχι ! . . . τώρα . . . τώρα . . .

— . . . " Ἄλλη φορά . . . " Ἄσε με ! . . .

Ὁ Λάμπρος φοβήθηκε. Δὲν ἤξερε τί νὰ κάμη. Νὰ φύγη καὶ νὰ τοὺς ἀφήσῃ ; Μὰ νόμιζε πῶς ἡ Βαγγελὴ δὲν ἤθελε, πῶς ἀντιστεκότου μὲ τὰ σωστὰ σὲ κάτι ποῦ ἤθελε νὰ τῆς κάμη ὁ Γρηγόρης. Ν' ἀνεβῆ νὰ ξυπνήσῃ τὴ μητέρα ; Μάντενε πῶς αὐτὸ πῶκανε ἡ Βαγγελὴ μὲ τὸν ἄσογο, μὲ τὸν ἄνοστο τὸ Γρηγόρη ἦταν κακό, πολὺ κακὸ πρᾶμα. " Ὅταν τῶβλεπε ἡ μητέρα θὰ τὴ μάλλωνε τὴ Βαγγελὴ, θὰ τὴν ἔδερνε. Μπορεῖ καὶ νὰ τὴν ἔδιωχνε ἀπ' τὸ σπίτι. Πόσες φορὲς τὴ φοβέριζε ὅταν ἔκανε τίποτε κακό !

— Σοῦ μυρίζει γιὰ τὸ χωριό σου μοῦ φαίνεται ! . . .

Θέλεις νὰ ξαναμαυρίσῃ τὸ μάτι σου γιὰ ψωμάκι !

Τί νὰ κάμη ; " Ἄκου ἡ Βαγγελὴ ξεφωνίζει δυνατότερα :

— Στάσου ! . . . Στάσου ! . . . Μὴ μὲ καταστρέψῃς !

— Τί κάνεις αὐτοῦ, Βαγγελή ; φώναξε ἀνθόρμητα ὁ Λάμπρος.

Πετάχτηκαν ὄρθοι μὲ τρόμο.

— Χάθηκα ἡ ἔομη ! φώναξε ἡ Βαγγελὴ κρύβοντας τὸ πρόσωπο μέσ' στῆς ἀπαλάμες.

— Σὲ ζητοῦν ἀπάνω ! . . . ψιθύρισε ὁ Γρηγόρης κωμικὰ μέσ' στὴν ἀμηχανία του.

Ὁ Λάμπρος κατέβηκε ἀπ' τὴ σκάλα καὶ πλησίασε τὴ μεσόπορτα. Ἡ Βαγγελὴ τὴν ἀνοιξε λίγο καὶ βγήκε γρήγορα — γρήγορα στὴν ἀμπατὴ. Οἱ σκουριασμένοι ρεζέδες ἔτριξαν φοβηριστά.

— Σκάσε, μαγκούφα! . . . εἶπε ἡ Βαγγελὴ μὲ βάσανο. Κ' ἔκλεισε ἀλαφρὰ τὴν πόρτα βάζοντας τὸ σύρτη καὶ γυρίζοντας μιὰ χαλαρωμένη πρόκα ἀπάνω του. Κάποιες ἀράχνες ξανάπεσαν ἐδῶ κ' ἐκεῖ στὶς χαραμάδες τῆς πόρτας καὶ κανεὶς δὲ θάλλεγε ποτὲ πῶς ἀνοικοκλείνει, πῶς ἦταν τώρα δὰ σὲ λιγάκι ἀνοιχτή, πῶς τὴν εἶχε περάσει κι' ὄλα ἀνθρώπος.

— Μὰ πῶς τὴν ἀνοιξες;! ρώτησε μὲ ἀληθινὴ ἔκπληξη ὁ Λάμπρος καὶ στὸ παιδιάστικο αὐτὸ ρώτημα ἔκλεισε ὅλη του τὴν περιέργεια γιὰ τὰ ὅσα εἶχε δῆ. Πῶς τὴν ἀνοιξες;

— Σούτ! σούτ! πρόσταξε ἡ Βαγγελή. Τὸν πῆρε στὴν ἀγκαλιὰ καὶ καθίζοντας στὸ πρῶτο σκαλὶ τῆς σκάλας τὸν ἔβαλε στὰ γόνατά της. Ἄκου ἔδῳ, Λαμπρούλη μου: Μὴν πῆς σὲ κανέναν τιποτα γιὰ . . . τὴν πόρτα! Τ' ἀκοῦς; . . . Οὔτε στὴ μαμά, οὔτε στὸν μπαμπᾶ, οὔτε στ' ἄλλα παιδιά — σὲ κανέναν! . . . Ἄμα τὸ μαρτυρήσης θὰ μὲ διώξουν! Κ' ἔπειτα δὲ θάχης Βαγγελή. . . νὰ σὲ βάζη νὰ κοιμᾶσαι. . . νὰ σοῦ δίνη γλυκιά. . . νὰ σ' ἀφήνῃ νὰ βγαίνης τὸ μεσημέρι στὸ δρόμο. . . Θὰ τὸ μαρτυρήσης;

— Ὁμι . . . σὲ κανέναν! . . .

— Μπράβο, καλὸ μου παιδί! Τώρα θὰ σ' ἀγαπάω κ' ἐγὼ πειὸ πολὺ . . . Νὰ ἰδῆς τί θὰ σοῦ δίνω. . . ὄ,τι θέλεις! . . .

Καὶ τὸν ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιὰ της τρελλά, μανιακά, παράφορα. Τὸν ἐπνιξε στὰ φιλιὰ. Ἐνας δυνατός, ἀκράτητος σπασμὸς τὴν ταρακουνούσε σύγκορμη. Ἦταν συνέχεια; . . .

Ἵταν ἠούχασε ξέσπασε σ' ἓνα βαθύ, ὑπόκουφο κλάμα. Λυγμοὶ σπάραζαν τὸ στήθος της. Τὰ δάκρυά της ἔβρεχαν τὰ μαλλάκια τοῦ Λάμπρου.

— Γιατὶ κλαῖς; τὴ ρωτοῦσε.

— Δὲν τὸ θέλω . . . Δὲν ξέρω . . .

— Δὲν ξέρεις; . . . Ἐγὼ τὸ ξέρω! . . .

Τὸν κύταξε ξαφνισμένη. Τί μποροῦσε νὰ ξέρη ἓνα τόσο παιδί;

— Ἵταν κακὸ προῶμα αὐτὸ ποῦ ἔκανες μὲ τὸ Γρηγόρη. Καὶ γι' αὐτὸ κλαῖς! Μὴν τὸ ξανακάνης, Βαγγελή! . . .

Τὸν ἄφησε κάτω. Σηκώθηκε ὀρθή. Σφουγγίσει τὰ δάκρυά της.

— Πήγαινε νὰ παίξεις τώρα! τοῦ εἶπε.

ἽΟ μικρὸς τὴν κυτοῦσε στὰ μάτια σὰ νὰ περίμενε καὶ κάποιαν ἄλλη ἀπάντηση προτοῦ φύγη.

— Τί μὲ κυτᾶς ἔτσι; . . . Δὲν τὸ ξανακάνω! . . .

ἽΟ Λάμπρος ἔφυγε σκιαχτά, μουδιασμένα. ἽΟ Γρηγόρης, ποῦ κρυφάκουγε ὀρθὸς πίσω ἀπ' τὴ μεσόπορτα, χτύπησε ἀλαφρὰ τὸ ξύλο καὶ φώναξε πνιχτά, λαχταριστά:

— Βαγγελή! . . . Βαγγελή! . . . Ἐλα! ἔλα πάλι! . . . Σέ . . . περιμένω! . . .

Ἵταν τόσο κωμικό! Τῆς ἦρθε νὰ γελάση. Καθὼς εἶχε ξεγλυστρήσει κ' εἶχε μισανεβῆ στὴ σκάλα τοῦ σπιτιοῦ, στάθηκε, ἀκούμπησε στὰ κάγκελλα, ἔγυρε τὸ κορμί της κατὰ τὴν πόρτα καὶ τοῦ ἀπάντησε ξερά, σκληρά, ἐχθρικά:

— Μὲ περιμένεις; . . . Ἄντε χάσου! . . .

ἽΑνέβηκε ἀθόρυβα στὸ σπίτι, τρύπωσε στὴν καμαρούλα της, γονάτισε μπροστὰ στὰ εἰκονίσματά της κ' εἶπε μὲ συντριβὴ καὶ μὲ φόβο:

— Δὲν τὸ ξανακάνω! . . . Δὲν τὸ ξανακάνω! . . . Βόηθα

με, Παναγίτσα μου. Διῶξε τὸν πειρασμό. Βόηθα με!...

Ἄχ! ἄχ! Τὸ ξανάκανε!... Τάχα μποροῦσε νὰ μὴν τὸ ξανακάνῃ; Δυστυχισμένα πλάσματα, ποῦ ἔχετε τυφλὴ ἐμπιστοσύνη στὴν προσευχὴ καὶ στὰ ἔρωτικά δίστιχα, ἐγὼ ξέρω τί παθαίνετε πάντα καὶ τί θὰ παθαίνετε αἰώνια!

Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς ποῦ ἡ Βαγγελή... ἀρρώστησε. Ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα κουβέντιαζαν κρυφὰ γι' αὐτὴν καὶ γιὰ τὴν ἀρρώστεια της. Ὁ Λάμπρος καὶ τ' ἄλλα τὰ παιδιά μαντεύανε πῶς κἀτι κακὸ εἶχε πάθῃ ἡ Βαγγελή, κάποιος κίντυνος τὴν ἀπειλοῦσε.

— Ἄς βαρέσῃ τὸ κεφάλι της! ἔλεγε ὀργισμένα ἡ μητέρα. Ἄς πάῃ στὴ θάλασσα νὰ πνιγῇ!...

— Στὸ σπίτι μου δὲ μπορεῖ νὰ μείνῃ ἄλλο! ἔλεγε ὁ πατέρας. Νὰ πάρῃ τὴ δούλεψή της καὶ νὰ φύγῃ! Νὰ φύγῃ!

Ἡ Βαγγελή, ντροπιασμένη, βρισκότουν σὲ μεγάλη ἀλλασμάρα. Δὲν ἔλεγε σὲ κανέναν τίποτε. Μόνον κάτω στὸ μαγαζὶ κατέβαινε στὸ Γρηγόρη καὶ τὸν γκρίνιαζε, τὸν γκρίνιαζε. Θὰ σὲ σκοτώσω καὶ θὰ σκοτωθῶ! τοῦ φώναζε τρεῖς φορὲς τὴ μέρα. Ὅσο ποῦ σηκώθηκε μιὰ νύχτα ὁ Γρηγόρης, πῆρε τὴ μηχανή του στὸ νῶμο, τὰ ψαλλίδια στὴν τσέπη, τὸ σίδερο στὸ χέρι — κ' ἔγινε ἄφαντος!

Τώρα;

— Κυρά, ἐγὼ δὲν ἔχω παράπονο ἀπὸ σᾶς. Ἐσεῖς ἔχετε ἀπὸ μένα. Καὶ μὲ τὸ δίκηο σας. Ντρέπομαι τὸν ἀφέντη. Ντρέπομαι τὸν κόσμο. Πρέπει νὰ φύγω προτοῦ... Δόστε μου ὅ,τι κάνει... Καὶ νὰ μὲ συμπαθᾶτε... Ἐγὼ σᾶς ἀγαπῶ...

Ἐέσπασε σὲ δάκρυα πικρά. Ἡ κυρά, δακρυσμένη κι' αὐτή, τὴ ρώτησε συμπονετικά:

— Ποῦ θὰ πᾶς, κουρούνα ; . . . Ποῦ θὰ πᾶς μὲ τὸ μυαλὸ ποῦ κράτησες : . . .

— Θὰ πάω νὰ τὸν εὔρω ! . . . Ἔμαθα ποῦ εἶνε . . . Ἄν ὑπάρχη Θεὸς θὰ μὲ βοηθήσῃ . . . Ἔφταιξα . . . Μὰ τὸ κρῖμα μου ξαγοράζεται . . .

Ἐπορασίστηκε νὰ φύγῃ. Ὅλοι ἔκλαιγαν. Πειὸ πολὺ ὁ Λάμπρος. Δὲν ἤθελε νὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ φύγῃ. Τὴν πονοῦσε. Ὅλοι τὴν πονοῦσαν. Τόσα χρόνια στὴν ἴδια σκεπή, στὸ ἴδιο σπίτι. Τοὺς δούλεψε. Τοὺς θαράπεψε. Τὰ παιδιὰ μεγάλωσαν στὰ χέρια τῆς.

— Μητέρα ! Μητέρα ! Δὲ θέλω νὰ φύγῃ ! φώναζε πειὸ πολὺ ὁ Λάμπρος. Ἔφταιξα κ' ἐγὼ ! . . . Κ' ἐγὼ ἔφταιξα ! . . . Νὰ μὴ φύγῃ ! .

— Τί παταλαλᾶς ; . . . Τί ἔφταιξες, λέξ, ἐσύ ; . . .

— Ἔφταιξα ! . . . Νά : Τῶξερα πῶς . . . πηγαίνει κάτω στὸ Γρηγόρη καὶ δὲν τὸ μαρτύρησα ! . Δὲν ἔφταιξα ;

Ἐφυγε ἓνα πρωτὶ θαμπὰ μὲ τὸ βαποράκι κρυφὰ ἀπὸ τὰ παιδιὰ. Ὁ ἀφέντης δὲ σηκώθηκε ἀπ' τὸ κρεββάτι του. Ἐκανε καὶ κρῦο. Ἐκείνη γονάτισε μπροστὰ σιτὸ κρεββάτι καὶ τοῦ φίλησε τὰ χέρια μὲ ἀναφιλητά.

— Σχώρα με ! . . . σχώρα με, ἀφεντούλη μου, τὸ κακὸ ποῦ σᾶς ἔκαμα ! . . .

— Σχωρεμένη νᾶσαι ! . . . Κύταξε νὰ γλυτώσῃς τὸ κεφάλι σου. Μὴν κάνῃς καμμιά κουτουράδα ! . . . Κι' ὅλα δι-ορθώνονται . . .

Ἡ κυρὰ τὴν πῆγε ὡς τὴν αὐλόπορτα πνιγμένη στὰ δάκρυα. Ἐνας λόνος τῆς σπάραξε καὶ τῆς δυό.

— Δὲν ἔπρεπε νὰ φύγῃς, Βαγγελή, δὲν ἔπρεπε ! . Ὅ, τι ἔγινε, ἔγινε ! . Κάτσε ! .

— Θὰ πάω νὰ τὸν βρῶ ! . Θὰ πάω νὰ τὸν βρῶ ! . . .

Ἄγκαλιάστηκαν στὴν αὐλόπορτα, φιλήθηκαν, ξαναφιλήθηκαν. Τρόμαξαν νὰ ξεχωριστοῦν. Ἄρπαξε τὸ μπόγο της ἡ Βαγγελὴ καὶ τῶβυλε στὰ πόδια τρεκλίζοντας κι' ἀναφέροντας σπαραχτικά.

— Νὰ μοῦ φιλήσης τὰ παιδιά, κυρά! . . . εἶπε μονάχα καθὼς ἔφευγε.

— Νὰ ξανάρθης, Βαγγελή! Νὰ ξανάρθης! . Τ' ἀκοῦς; Νὰ ξανάρθης! . . . Νὰ μάθουμε! . . .

Τὴν παρακολούθησε κάμποσο μὲ τὰ δάκρυα στὰ μάτια, ἔπειτα ἔκλεισε τὴν αὐλόπορτα, ἔβαλε τὸ σύρτη κι' ἀνέβηκε παρασανταλισμένη στὸ σπίτι.

— Θὰ πάη χαμένη ἡ μαύρη! εἶπε στὸν ἄντρα της.

Ἔτσι τᾶθελε! . μουρμούρισ' ἐκεῖνος γυρίζοντας ἀπὸ τὸ ἄλλο πλευρὸ

- Νὰ ποῦμε ὅμως τὴν ἀλήθεια, ἦταν καλή! . . Ἦταν καλή! . Σ' ὅλα της τ' ἄλλα ἦταν καλή! . Καὶ μᾶς ἀγαποῦσε! . Ὁ Θεὸς νὰ τὴν προστατέψῃ νὰ μὴ χαθῆ ἡ δόλια! . . .

Κάθησε σὲ μιὰν ἄκρη κ' ἔκλαιγε οἰγαλὰ ἡ μητέρα. «Ἦταν καλή! . . .» ξανάλεγε κάθε τόσο ἀνάμεσα στὸ ἀνώφελο κλάμα της. Καὶ μιὰ τύψη τῆς δάγκωνε τὴν καρδιά. Δὲν ἔπρεπε νὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ φύγῃ! Ἄνθρωπος ἦταν κι' αὐτή. Ἀμάρτησε. Ἐπρεπε νὰ χαθῆ; . . . Ἐρριξε μιὰ μουσκεμένη ματιὰ γεμάτη καταδίκη στὸν ἄντρα της ποῦ ροχάλιζε πάλι ἀδιάκριτα.

Ὅταν ξύπνησαν τὰ παιδιά καὶ μπῆκαν καὶ βγῆκαν, δὲν ἄργησαν νὰ καταλάβουν πῶς κάποιος ἔλειπε ἀπ' τὸ σπίτι. Τὴν ἀναζήτησαν. Τὸ μάντεψαν. Θᾶφυγε!

— Ποῦεῖνε ἡ Βαγγελή;

— Γιατὶ νὰ τὴ διῶξετε! . . . Ἐμεῖς τὴ θέλαμε! . . .

— Ποῦεῖνε ἡ Βαγγελή;

— Βαγγελή ; . . . Βαγγελή ; . . .

Ὁ Λάμπρος ὥρμησε στήν κάμαρά της. Τὸ καντηλάκι ἔκαιγε ἀκόμα θαμπά-θαμπά μπροστά στῆς ἅγιες εἰκόνες. Μόνον ἡ Παναγία ἔλειπε. Ἄς τὴν προστατεύη στὸν καινούργιο δρόμο, στήν καινούργια ζωὴ . . .

Πέρασε λίγος καιρὸς. Ἐμαθάν. Τὸν ἀνακάλυψε. Δούλευε στήν πόλη, κάλφας σ' ἓνα ραφτάδικο. Τὴν πῆρε. Ἔτσι ἄστεφάνωτη. Γιά δυὸ-τρεις μῆνες. Ἰσα ποῦ γέννησε. Ἐπειτα τὴν ἄφησε πάλι. Τότε τᾶφκιασε κι' αὐτὴ μ' ἓναν ἄλλον. Ἦταν σαντουριέρης. Ἐπαιξε στὸ καφφέ-ἀμάν. Τὴν ἔβγαλε κ' ἐκείνη, στὸ πάλκο. Εἶχε καλὴ φωνή. Δὲν τῆς ἄρεγαν πάντα τὰ τραγουδία ; Καὶ δὲν τᾶλεγε μὲ πάθος, μὲ σεβντιά, μὲ κέφι ;

(— Πάλι τὸ τραγουδι μ' ἄρχισες, Βαγγελή ;

— Εἶνε κακὸ πρᾶμα, κυρά ; Μ' ἄρέσει τὸ ἔργο ! . . .)

Πέρασε πολὺς καιρὸς. Οὔτε ξανάμαθαν πειά. Τί νὰ μάθουν ;

Ὅμως δὲν τὴν ξεχοῦν. Μένει πάντα στὸ σπίτι τους, μιὰ συμπαθητικὴ ἀνάμνηση ἀπ' τὸ καλόκαρδο καὶ δουλεντάρικο κορίτσι . . .

Ὁ Λάμπρος εἶνε τώρα πειὰ φοιτητῆς τῆς Ἰατρικῆς στήν Ἀθήνα. Νέα ζωὴ, νέα θέλητρα. Μέσ' στήν πολυκοσμίά, ποῦ τὸν διασκεδάζει, χάνει κανεὶς ὅποιον θέλει καὶ βρίσκει ὅποιον δὲ θέλει. Κάποια μέρα τοῦ πέρασε ἀπ' τὸ νοῦ πῶς δὲ θᾶταν παράξενο ν' ἀπαντήση ξαφνικὰ μπροστά του μέσ' στὸ ἀνώνυμο κι' ἄγνωστο πλῆθος τῆ... Βαγγελή ! Ποῦ τὴ θυμήθηκε ! . . . Ἄκου ἰδέα !. Αὐτὴ, ἡ δυστυχισμένη, πάει τώρα πειὰ σβύστηκε, χάθηκε, χάθηκε ἔξω ἀπ' τὸν δικό του τὸν ὀρίζοντα. Εἶνε καὶ σὰ νὰ μὴν ὑπῆρξε κἄν ποτέ. Μοιάζει μὲ παραμῦθι, μ' ἓνα παραμῦθι ἀπ' τὰ πολλὰ ποῦ εἶχε ἀκούση σὰ μικρὰ του χρόνια. . .

Δειλοί καὶ πρωτόβγαλτοι μπῆκαν στὸ σημαδεμένο σπι-
τι. Ἡ βροχὴ κι' ὁ ἀγέρας, ποῦ ἐρήμωναν τοὺς νυχτερινούς
δρόμους, τοὺς ἔδωσαν τὸ τελευταῖο θάρρος νὰ χτυπήσουν,
πάλι δειλά, τὸ κοιδοῦνι. Στὸ ξεθωριασμένο σαλόνι βρῆκαν
δυὸ βαμμένες γυναῖκες. Ὅμως αὐτοὶ ἦταν τρεῖς.

— Τώρα θαρθεῖ κι' ἡ Λούλα. Εἶπε ἡ μιὰ γυναῖκα.

— Θά'νε τυχερὸς ὅποιος τὴν πάρη ἀπόψε!.. εἶπε ἡ
ἄλλη. Τὴν ἔδειρε ὁ ἀγαπητικός της κι' ἔχει μερέψη! Ξέρεις
τί γλυκεῖα ποῦ γίνεται ὕστερ' ἀπ' τὸ ξύλο;

Οἱ δυὸ γυναῖκες ἀγκάλιασαν μὲ τεχνητὸ πόθο τοὺς δυὸ
νέους.

Ὁ τρίτος θὰ προτιμοῦσε νὰ σηκωθῆ νὰ φύγη.

— Ἐσ' εἶσαι ὁ τυχερός, Λάμπρο! εἶπαν πειραχτικά οἱ
ἄλλοι. Θὰ πάρης τὴν δαρμένη!

Ἄπ' τὸ βάθος τοῦ σπιτιοῦ ἀκουγόντουσαν βρυσιές, χτυ-
πιές, σκουξίματα. Μιὰ βραχνὴ φωνὴ ξεχώριζε.

— Δὲ μπορῶ νὰ βαστάξω ἄλλο!.. Πότε θὰ γλυτώσω;.

Ἐνας ἄντρακλας πέρασε στὸ διάδρομο μπροστὰ στὴν
ἀνοιχτὴ πόρτα τοῦ σαλονιοῦ κι' ἔρριξε μιὰν ἄγρια ματιὰ
μέσα.

— Δόξα σοι ὁ Θεός!.. Ἐφυγε!... εἶπαν οἱ δυὸ βαμ-
μένες γυναῖκες. Τὴν καϋμένη τὴν Λούλα!... Κύταξε νὰ τὴν
παρηγορήσης κολά, βρε μικρούλη!

Τράβηξαν τοὺς δυὸ νέους ἔξω ἀπ' τὸ σαλόνι κι' ἄφη-
σαν τὸ Λάμπρο μοναχό.

— Τώρα θάρθη. Μὴ σὲ πάρη τὸ παράπονο!...

Ὁ Λάμπρος ἀνασηκώθηκε νὰ φύγη. Ἡ σιχασιὰ ξεχεί-
λιζε στὰ σπλάχνα του. Μιὰ ξεμαλλιασμένη γυναῖκα πρό-
βαλε στὴν πόρτα. Ἐπесе ἀπάνω του καὶ τοῦ φώναξε
βραχνά:

— Βρὲ σύ! . . . Ἔπια σουπλιμέ . . . Τί λὲς θὰ πεθάνω ;
Θὰ ξεγνοιάσω ; . . .

Ἐκεῖνος πάγωσε. Ἔστριψε τὸ κεφάλι του ἄλλοῦ καὶ
προσπαθοῦσε μὲ τὰ χέρια του νὰ τὴν ξεμακρύνῃ.

— Γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ ; . . . Σ' ὁμορφα χέρια πεθαίνω ! . . .
Γιατί μοῦ κρύβεσαι ; . . . Δὲν παθαίνεις τίποτα ! . . . Κύταξέ
με ! . . . Σὲ λίγο πεθαίνω σοῦ λέω ! . . . Δὲ μὲ πιστεύεις ;
Χά ! Χά ! Χά ! . . . Μὰ . . . ποιὸς εἶσαι ; . . . Ποιὸς εἶσαι ; . . . !

Σωριάστηκε στὸ πάτωμα. Ὁ Λάμπρος τὴν ἀδρασκέ-
λισε, βγῆκε στὸ διάδρομο κ' ἔφυγε λαβατωμένος χωρὶς οὔτε
νὰ γυρίσῃ νὰ τὴν κυτάξῃ.

— Ποιὸς . . . εἶ . . . σαι . . . ; . . .

Ἄκουσε νὰ λήθῃ ξεψυχισμένα πίσω του.

Τὴν ἄλλη μέρα εἶχαν μάθημα στὸ Νεκροτομεῖο.

— Θὰ σκίσουμε τὴν δαρμένη ! εἶπαν ἀναίσθητα οἱ φί-
λοι του. Ἔδῶ μᾶς τὴν ἔφεραν ! . . .

Ὁ Λάμπρος ἀνατρίχιασε. Κρῦος ἰδρῶς ἀνάβλυσε στὸ
μέτωπό του.

— Θὰ φύγω, παιδιά ! Τοὺς εἶπε. Δὲ μπορῶ ! .

Τὸν κράτησαν μὲ τὸ στασιό. Πρέπει νὰ συνειθίσῃ. Τί
γιατρὸς θὰ γίνῃ ;

Ἦρθε ὁ καθηγητής.

Τὴν εἶχαν ξεπλωμένη στὸ τραπέζι. Πλησίασαν ὅλοι.
Ἔπесαν καὶ τὰ δικά του μάτια στὸ πρόσωπό της.

— Ἄα ! ξεφώνισε μὲ φρίκη κ' ἔκλεισε τὰ μάτια του μὲ
τὴν ἀπαλάμη. Χλώμια ἔσαν τὸ κερί.

Ἔσυρε λίγο τὸ χέρι του καὶ τὴν ξανακύταξε.

— Αὐτὴ εἶνε ! . Αὐτὴ ! .

Ἦταν ἡ Βαγγελή.

ΟΙ ΔΥΟ ΚΑΠΕΤΑΝΙΟΙ

Ο καπετάν-Νικόλας, σκυμμένος, μπίλωνε τὸ πανὶ τοῦ καϊκιοῦ του σ' ἓνα προσηλιακὸ κι' ἀπάνεμο ἀγκωνάρι, κάτω στὰ μουράγια τοῦ θαλασσινοῦ κάστρου, ποῦ κατεβγαίνει ὀρηκτικὸ ἀπ' τὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ κι' ἀγκαλιάζει μὲ πετρωμένη, ἐδῶ καὶ πολλοὺς αἰῶνες, λαχτάρα τὸ συμπαθητικὸ μικρὸ λιμανάκι. Τὸ καϊκι τοῦ χοροπηδοῦσε ἀλαφρὰ ἐκεῖ ἀπ' ἀντίκρου, παίζοντας, θαρρεῖς, μὲ τὰ μικρὰ κυματάκια, ποῦ ξεγελοῦσαν τὴ μπούκα τοῦ λιμανιοῦ κ' ἔμπαιναν μέσα σπρωγμένα ἀπῶναν παιχνιδιάρη νοτιά. Εἶχε στείλη σήμερα στὴν πέρα πάντα τὸν ἀνηψιὸ του Γαβρίλη μὲ τὴ «Χήνα» κι' αὐτὸς ἔμεινε νὰ μερεμετίση τὸ πανὶ τῆς «Ἀχιβάδας». Ἡ «Χήνα» ἦταν τὸ καϊκι ποῦ εἶχε ἀνταμικὸ μὲ τὸν ἀνηψιὸ του. Λένε πῶς εἶχε μερίδιο καὶ κάποιος μπακάλης. Ἡ «Ἀχιβάδα» εἶνε τὸ δικό του καϊκι τὸ ἀγαπημένο, ὁ πόνος του κι' ὁ καϋμός του. Τῶβγαλαν «Ἀχιβάδα» γιατί ἔχει ἓνα παράξενο σκαρὶ πλατὺ, κοντὸ καὶ βαθύ. Καὶ μὲ κάτι γραμμὲς ποῦ εἶνε ζωγραφισμένες στὴν πλώρη του μοιάζει λίγο σὰ ροβδωτὴ ἀχιβάδα. Δὲν εἶνε πολὺ γρήγορο μὰ εἶνε καλοθάλασσο καὶ γερό. Εἶνε τὸ ἀγαπημένο καϊκι τοῦ μώλου. Τὸ προτιμοῦν ὅλοι οἱ ταξιδιῶτες.

—Ἄν θὰ ταξιδέψ' ἢ «Ἀχιβάδα» ἔτσι νὰ μπῶ! ἀκοῦς καὶ λένε πολλοί.

Ἡ «Χήνα» εἶνε κομψότερη καὶ γοργότερη μὰ ἔχει ἓνα σουλοῦπι κᾶπως περήφανο κ' ἀντιπαθητικό. Οὔτε δίνει τόσο βαθὺ τὸ αἶσθημα τῆς σιγουριᾶς ὅσο ἡ «Ἀχιβάδα». Ἄν πῆτε καὶ γιὰ τὸν καπετὰν-Νικόλα ἡ «Ἀχιβάδα» κ' ἡ ψυχὴ του ὅλη Ποτὲ ἄνθρωπος δὲ θ' ἀγάπησε τὴν ἔρωμένη του ὅσο αὐτὸς τὴν «Ἀχιβάδα» του. Τὴν παλαμίζει, τὴ μερμερίζει, τὴ χρωματίζει μοναχὸς του. Εἶνε καρφωμένος μέσα στὰ σκαριά της. Εἶνε ὑφασμένος μέσα στὸ πανί της. Εἶνε πλεγμένος μέσα στὰ ξάρτια της. Δὲ θᾶξερε κανεὶς νὰ πῆ ποιὸς ὑπάρχει γιὰ τὸν ἄλλον, ἡ «Ἀχιβάδα» γιὰ τὸν καπετὰν-Νικόλα ἢ ὁ καπετὰν-Νικόλας γιὰ τὴν «Ἀχιβάδα».

Ράβοντας τὸ πανί της σήμερα στὴ λιακάδα εἶχε μιὰ τρυφερὴ ψυχικὴ διάθεση ποῦ δὲ θὰ τὴν εἶχε καμμιὰ μητέρα ράβοντας τὸ νυφικὸ τῆς μοναχοθυγατέρας της. Σὲ κάθε βελονιά ποῦ ἔβαζε μὲ τὴ χοντρὴ σακκοράφα ἀναδευότου μὲσα του κᾶτι σὰν εὐχὴ καὶ σὰν ἐγκώμιο καὶ σὰ μακαρισμός.

Ὁ Γιάννης ὁ τελωνοφύλακας, περνώντας ἐκεῖ κοντά, τὸν ἔβγαλε ἀπ' αὐτὴ τὴν τελετουργικὴ του εὐδαιμονία.

— Τᾶμαθες τὰ νεώτερα τοῦ μώλου, καπετὰν-Νικόλα;

— Ὅχι, κύρ-Γιάννη! Τ' εἶνε :

— Αἶ, δὲ θὰ τῶχεις πειὰ μονοπώλιο!

— Δὲ σὲ καταλαβαίνω.

— Ὁ κύρ-Πέτρος ὁ κελευστής φέρνει μεγάλο κανὸ γιὰ τὴν πέρα πάντα.

— Σώπα δά!

— Μὰ τὴν ἀλήθεια. Σὲ λίγες μέρες φτάνει. Τ' ἀγόρασε στὸ Γαλαξειδί.

— Καὶ ποιὸς θὰ τὸ δουλέψη; ... Δὲν κάνουν αὐτοὶ οἱ

μεγάλοι καπεταναῖοι τοῦ πολεμικοῦ γιὰ τέτοια βσανισμένη καθημερινή δουλειά! . . . Αὐτοὶ θέλουν θωρακωτά . . . " Ἄς εἶνε πάλι. Μὲ τὸ καλὸ νᾶρθη! . . . Γιατί ὁ ἄνθρωπος; . . . " Ἄς ζήσει κι' αὐτός . . . Μονάχα ἐμεῖς θὰ πλουτίζουμε;

— Καταλαβαίνω πῶς θᾶχουμε νταραβέρια . . . μουρμούρισε ὁ τελωνοφύλακας κ' ἔφυγε.

Ὁ καπετὰν Νικόλας ἔμεινε σκεπτικὸς μὲ τὴ σακκοράφα στὸ χέρι. Γύρισε καὶ κύταξε γνοιασμένα τὴν « Ἀχιβάδα » του. « Λὲς νὰ μᾶς λιγωστέψουν τὸ ταῖνι; » τὴ ρώτησε σιωπηλά. Ἐπειτα ξακολούθησε τὴ δουλειὰ του, μὰ χωρὶς κέφι. Ὅταν μπουκάρισε ἡ « Χήνα » σηκώθηκε νὰ βοηθήσει τὸ Γαβρίλη. Μὲ τὴν πρώτη ματιὰ μέτρησε τοὺς ἐπιβάτες. Ἦταν κᾶμποσοι. Ἐβγαине τὸ μεροφᾶϊ . . .

Σὰν ἔφυγαν οἱ ξένοι φώναξε τὸ Γαβρίλη παρᾶμερα.

— Τᾶμαθες; Ὁ κελουστής ὁ Πέτρος φέρνει κανό . . .

— Δὲν πάει νὰ κόψη τὸ λαιμό του!

— Ἐνας λόγος εἶνε . . . Προτοῦ κόψη τὸ λαιμό του θὰ μᾶς κόψη τὴ δουλειά . . .

— Δὲ θὰ μᾶς ἀφήση ἐμᾶς ὁ κόσμος, μπάρπα! Δὲν τὸν ὑπηρετοῦμε καλά:

— Αἴ, παιδί μου! . . . Ἐδῶ εἶνε κόσμος, εἶνε καὶ κοσμάκης! . . . Ἐχεις μπέσα στὸ ντουניᾶ;

— Καὶ ποιὸς θὰ τὸ δουλέψη τὸ κανό; Μοναχός του; Ἄς πιάσουν οἱ σοροκάδες καὶ βλέπουμε! . . . Θὰ τοῦ χαλάη ἡ ἄρμη τὰ χουσαῖ γαλόνια! . . . Εἶδες πῶς τὰ φορεῖ; . . .

— Αὐτὸ τῶπα κ' ἐγώ. Ὅμως . . .

— Πᾶμε νὰ πιοῦμε τώρα κανένα καὶ βλέπουμε. Ὅ, τι θέλει ὁ γεραμπῆς θὰ γίνη! . . .

Τὸ χαμπέρι ἦταν ἀληθινό. Στὴν ταβέρνα ποῦ πῆγαν

τῶξεραν κι' ἄλλοι. Γαλαξειδιώτικο ἦταν τὸ κανό. Τ' ἀγό-
ρασε. Τ' ἄρματώνει. "Ὅπου καὶ νῆνε φτάνει . . .

Ἦρθε. Εἶνε μαῦρο μὲ μιὰ πλατειὰ λουρίδα ἄσπρη.
"Ἐχει ψηλὸ κατάρτι κι' ὄμορφα, σγοιρὰ ξάρτια μὲ σχοιέ-
νια σκαλοπάτια. Ἡ ἀντένα του εἶνε λιγερὴ καὶ περήφανα,
τὸ πανί του κατακαίνουργο. Τί μακρὸ μπαστοῦνι ποῦ ἔχει! .
Κι' ὁ φλόκος κατακαίνουργος εἶνε. Σκότις, μαντάρια, σο-
ραπινοί, μπούργλια ὅλα καινούργια. Πίσω στὴν πρύμη ἔχει
ἓνα ὠραῖο καμαράκι, βυθισμένο βέβαια στὸ ἀμπάρι, μὰ
μὲ πολλὰ σιδερόφραχτα παραθυρίκια ὀλόγουρα στὸ κού-
φωμα ποῦ προεξέχει. Χωρὶς τὰ ψέμματα εἶνε ὄμορφο καίκι.
Ἀπόχτησε ὁ μῶλος ἄλλο ἓνα στολίδι. Καὶ θαρρεῖς πῶς
τὰ γέρικα κάστρα, τὰ κουφοθέμελα μουράγια, οἱ ραγισμέ-
νες τάπιες, ἡ ξεφτισμένη σκαλωσιά, ἡ παραμερισμένη ση-
μαδούρα, ὄλος ὁ μῶλος, τὸ δέχτηκαν μὲ χαρὰ καὶ μὲ περη-
φάνεια τὸ καινούργιο καίκι. Στὴ γαλήνη τοῦ λιμανιοῦ τὸ
σουλοῦπι του καθρεφτίστηκε πειὸ ὄμορφότερο κι' ἀπ' ὅσο
ἦταν στ' ἀλήθεια, τὰ ξάρτια του ξετυλίχτηκαν βαθειὰ μέσ'
στὰ νερὰ τὰ στοιχειωμένες νεροφίδες. Κ' ἡ ἄγκυρά του ἔπесе
μ' ἓνα μουσικὸ γλουπάκισμα, γλύστησε γλυκὰ στὰ νερὰ καὶ
πρωτόπεσε στὴν πειὸ μαλακιά μούτελη, ὅπου χώθηκε πολὺ
ἀναπαυτικὰ καὶ πολὺ σίγουρα."Ἐγινε καλοπρόσδεχτο, δίχως
ἄλλο. Οἱ ἄνθρωποι, ποῦ μαζεύτηκαν πρόθυμα καὶ περιέργη
στὸ μῶλο, τὸ καμάρωναν ἀνυπόκριτα.

— Μπράβο, κύρ - Πέτρο! Μπράβο!

— "Ὁμορφο σκαρί! . . .

— Κατακαίνουργο! . . .

— Καὶ μεγάλο! . . .

— Γιὰ κύτα καλά. Σὰ ντελφίνι δὲ μοιάζει; . . . εἶπε κά-
ποιο μικρὸ παιδί.

Τάκουσαν ὅλοι. Καὶ σὰν ὅλοι νὰ τὸ παραδέχτηκαν τοῦ ἔμεινε γιὰ πάντα τ' ὄνομα. «Ντελφίνι».

Ἐκεῖνος καπετὰν - Πέτρος πετοῦσε ἀπ' τὴ χαρὰ του. Καθὼς φοροῦσε ἀκόμα τὴ στολὴ τοῦ κελουσιῆ, (δυσὸ μῆνες εἶχε ποῦ πῆρε σύνταξη), τὰ χουσαῖ του γαλόνια ἔλαμπαν δέκα φορὲς περισσότερο.

— Καλορρίζικο νάνε!

— Εὐχαριστῶ! Εὐχαριστῶ!.. Εἶνε μιὰ πρόοδος γιὰ τὸν τόπο μας... Ἦ ὄχι;

— Βέβαια. Καὶ μεγάλη...

— Τὴν ὑποστήριξή σας θέλω νὰ ἱκανοποιηθῶ κ' ἐγώ...

— Καὶ πρέπει νὰ τὴν ἔχης...

— Εὐχαριστῶ! Εὐχαριστῶ πολὺ!..

Οἱ τρόποι του ἄρχισαν νὰ σκλαβώνουν τὸν κόσμον, ποῦ τρέχει πάντα στὸ καινούργιο.

— ...Ἐπειτα ἔχεις νὰ κάμης μὲ πλοίαρχο σωστό. Ἦχι μὲ βαρκάρη!... Ἐλεγαν οἱ πειὸ προσδευτικοί.

Ἦχι!... Καὶ νὰ τ' ἀκουγε ὁ καυμένος ὁ καπετὰν - Νικόλας!

Ἦσαν τὰ ἐγκαίνια. Σημαῖες. Σινιάλα. Ἄγιασμός. Γλυκά, ποτά. Εὐχές.

— Καλορρίζικο! Καλοτάξειδο! Καλὰ κέρδη!...

— Εὐχαριστῶ! Εὐχαριστῶ πολὺ!

Ἐκεῖνος καπετὰν Νικόλας δὲν εἶχε ἴπῃ ποτὲ στὴ ζωὴ του «Εὐχαριστῶ». Τί σ' εὐχαριστῶ καὶ μ' εὐχαριστεῖς; Μὲ τὰ λόγια; Ἄφου σὲ ὑπηρετῶ τίμια καὶ πρόθυμα, βέβαια σ' εὐχαριστῶ. Κι' ἀφου μὲ πληρώνεις τίμια καὶ ταχτικά, βέβαια μ' εὐχαριστεῖς κ' ἐσύ. Πρέπει νὰ τὰ λέμε;

Ἦμως ὁ ἀγῶνας ἄρχιζε σκληρός. Ἐκεῖνος πρέπει νὰ πάρη τὰ μέντα του. Ἐκεῖνος καπετὰν - Πέτρος ἔκοβε ρεκλά-

μεν. Ὁ καπετὰν Νικόλας μὲ τὸν ἀνηψιό του τὸν Γαβρίλη βγήκαν ἀράδα στὰ μαγαζιά καὶ στὰ σπίτια ἀκόμα. Ἐπὶ ἀπὸ μαγαζὶ σὲ μαγαζὶ. Καλημέρα σας. Καλησπέρα σας.

— Πόσα χρόνια σᾶς δουλεύαμε; Δὲν πιστεύω νᾶχετε κανένα παράπονο ἀπὸ μᾶς. . . Νομίζω; . . . Τώρα θέλουμε κ' ἔμεῖς τὴν προτίμησή σας. . . Ἐμεῖς δὲν εἴμαστε συνταξιούχοι. . . Μεροδοῦλι μεροφάϊ. . . Δὲ μᾶς περιμένει κάθε πρῶτη τὸ Ταμεῖο. . . Δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀφήσετε!

Παντοῦ τοὺς δέχτηκαν μὲ συμπάθεια καὶ μὲ καλὸ λόγο.

— Ἐννοία σας! . . . Ξέρομα' ἔμεῖς. . . Θᾶψαν ἀχαριστία νὰ σᾶς ἀφήσουμε ἔπειτα ἀπὸ τόσα χρόνια. . .

— Αὐτὸ λέμε κ' ἔμεῖς. . . Ἐπειτα ὁ κύρ-Πέτρος μὲ τὰ χρυσᾶ γαλόνια δὲν εἶνε ντόπιος. Εἶνε ξένος! . . .

— Ξένος;

— Δὲν ἦταν ὁ πατέρας του ἀπ' τὸν Πόρο; Τί πῶς ἦρθε σὼγαμπρος ἐδῶ; . . .

Οἱ πειδὸ συντηρητικοὶ τοὺς μιλοῦσαν πειδὸ καθαρά, πειδὸ σίγουρα.

— Δὲν τὴν ἀφήνω ἐγὼ τὴν «Ἀχιβάδα»! Ἐλεγε ὁ ἔνας.

— Καὶ στὸν κάτω κόσμον ἐστὶν θὰ μὲ πᾶς, καπετὰν Νικόλα! ἔλεγε ἄλλος.

— Γιατί νὰ σ' ἀλλάξω, καπετάνιο μου; ρωτοῦσε ὁ τρίτος.

Αἶ, ναί, βρέθηκαν καὶ μερικοὶ μασκαράδες. Ἐνας θυμῆθηκε κάποιον παλιὸ νιτερέσο, ἐδῶ καὶ δέκα χρόνια:

— Θυμᾶσαι ποῦ μοῦ πῆρες μιὰ φορὰ χωριστὸ ναῦλο γιὰ δυὸ κασόνια; τοῦ εἶπε τοῦ καπετὰν-Νικόλα.

— Ἐγὼ δὲν τὸ θυμᾶμαι. Ἐφοῦ τὸ θυμᾶσαι τοῦ λόγου σου χαλάλι σου! τοῦ ἀπάντησε.

Ἄλλος—ἐκεῖνος ὁ χαμένος ὁ φαρμακομύτης ὁ τοκογλύφος ὁ Τσικνιάς—τοὺς εἶπε:

— Αἴ . . . ἄς φάη κι' ἄλλος ψωμί!

— Ἐχεις δίκηο, κύρ-Ἀνέστη! . . . Τὸ χορτάσαμε, βλέπεις, τὸ ψωμί ἔμεις! . . . Κοντεύουμε νὰ γίνουμε τοκιστὲς σὰν τὴν ἀφεντιά σου! . . .

Ἐο Πατούλης ὁ μπακάλης, γκρινιάρης καὶ κακορρίζικος πάντα, τοὺς εἶπε μὲ πολλὴ κακία.

— Δὲ σᾶς εἶδα νὰ ψωνίσετε ποτὲ ἀπὸ τὸ μαγαζί μου! . . .

— Ἐέρεις τί μεγάλο νταραβέρι θὰ σοῦ κάναμε, κύρ-Νῆκο! Μιὰ δραχμὴ ἑληὲς κάθε βράδυ! . . .

— Ἀδιάφορο! . . .

Ἐὸλο τὸν κόσμο δὲ μπορεῖ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ κανεὶς. Οὐτε ὁ Χριστὸς δὲν τὸ κατάφερε. Λεῖπουν ποτὲ οἱ κακοί, οἱ γκρινιάρηδες, οἱ ἀχάριστοι, ἐκεῖνοι πού τὰ θέλουν ὅλα δικά τους; «Ἐδῶ εἶνε κόσμος εἶνε καὶ κοσμάκης. . . Ντου-νιᾶς ἀγάλαγος! . . .» μουρμούριζε ὁ καπετὰν-Νικόλας ὅταν ἔβγαιναν ἀπ' τὰ μαγαζιά τῶν δυσσαρεστημένων. Καὶ πρόσθετε: «. . . Περάσαμε μπόρες! . . . Τέτοιες κι' ἄλλες πειὸ χειρότερες! . . .».

Ἐὸ Τελώνης, ποῦ ἔκτελεῖ καὶ χροὴ λιμενάρχῃ, πρόβλεψε τὴ γκρινία καὶ τοὺς καυγάδες. Ἐλάβε μέτρα νὰ τοὺς χωρίσῃ ὅσο μποροῦσε πειὸ πολύ. Ἐάφησε τοὺς παληοὺς στὴ δυτικὴ σκαλωσιά καὶ ὤρισε τοῦ καπετὰν-Πέτρου τὴν ἀνατολική. Μὰ οἱ ἐπιβάτες ἦταν συνειθισμένοι τόσα χρόνια νὰ πηγαίνουν μόνο στὴ δυτικὴ. Ἐἠ ἀνατολικὴ ἦταν γιὰ τὰ ἔμπορεύματα. Διαμαρτυρήθηκε ὁ καπετὰν-Πέτρος. Ἐαμετάπειστος ὁ Τελώνης.

— Μεροληπτεῖτε, κύριε Τελώνη! . . .

— Νὰ μὲ καταγγείλετε!

— Θὰ τὸ πράξω . . ., μετὰ λύπης μου!

— Δὲ μπορῶ νὰ σᾶς ἀφήσω νὰ μαλλιοτραβᾶτε τοὺς ἐπιβάτες. . .

— Εἴμαστε πολὺ εὐγενεῖς, νομίζω. . .

— Καὶ νὰ σκοτωθῆτε στὸ τέλος μεταξύ σας. . .

— Δὲν εἴμαστε μαχαιροβγάλτες! . . .

— Ὁ συναγωνισμὸς ὅλα τὰ φέρνει. . .

Εἶχε δίκιο ὁ Τελώνης. Ἄν ἔδεναν στὴν ἴδια σκαλωσιὰ δὲ θᾶλειπαν οἱ καυγάδες καὶ τὰ ντροβάλα. Κακὸ καὶ γιὰ τοὺς ἴδιους. Κακὸ καὶ γιὰ τὴ λιμενικὴ Ἀρχή. Πεῖδὸ κακὸ γιὰ τοὺς ἐπιβάτες. Ἔτσι τοὺς χώρισε. Κ' ἔστησε καθέννας τὸ ναυαρχεῖο του στὴν ἄλλην ἄκρη τοῦ λιμανιοῦ. Οἱ ἐπιβάτες θὰ πήγαιναν ἐλεύτερα σ' ὅποιο μέρος ἠθέλαν. Θὰ μπαρκάριζαν μὲ τὴν ἡσυχία τους. Καὶ θὰ ξεμπαρκάριζαν τὸ ἴδιο.

Τὸ πρῶτο ταξίδι ἔγινε μὲ τελετή. Τὸ «Ντελφίνι» ἔβαλε ὅλες τῆς σημαῖες κι' ὅλα τὰ σινιάλα του. Κόσμος πολὺς εἶχε μαζευτῆ στὸ μῶλο, περίεργος νὰ ἰδῆ τί θὰ γίνη. Οἱ καπεταναῖοι ἔκοβαν βόλτες στὴ μέση τοῦ μώλου, μπροστὰ στὰ καφφενεῖα, περιμένοντας τοὺς ταξιδιωτὲς — νὰ τοὺς πιάσουν, νὰ τοὺς μιλήσουν, νὰ τοὺς παρασύρουν. Οἱ μοῦτσι φώναζαν καὶ προσκαλοῦσαν ὁ καθέννας γιὰ τὸ δικό του καίκι.

— Ἐδῶ μὲ τὴν «Ἀχιβάδα! . . .» Ἐδῶ μὲ τὴν «Ἀχιβάδα! . . .».

— Ὅλοι μὲ τὸ «Ντελφίνι! . . .». Ὅλοι μὲ τὸ «Ντελφίνι! . . .».

Ἀπὸ τὴν «Ἀχιβάδα» ὁ Γαβρίλης προσκαλοῦσε βαρῶνας μὲ τὸν «Κόρνο», ἓνα μεγάλο τροῦπιο κοχύλι, ποῦ ὅταν φυσοῦσες μὲ γερὰ πνεμόνια ἔβγαζε μιὰ δυνατὴ φωνὴ σὰν τὸν ἀχὸ τῆς θάλασσας. Ὁ ναύτης τοῦ «Ντελφινιοῦ» ἀλλά-

λαζε με μιὰ παληὰ σάλπιγκα τοῦ Ναυτικοῦ. Οἱ ταξιδιωτες ἄρχισαν νὰ ξεχωρίζουν, ἄλλοι ἀπὸ ἴδω, ἄλλοι ἀπὸ ἴκει. Πολλοὶ δίσταζαν καὶ δυσκολευόντουσαν. Μιὰ κύταζαν ἰὸν καπετὰν - Νικόλα, μιὰ τὸν κύρ - Πέτρο.

— Πᾶμε κάτω, κύρ - Χοῆσιο! εἶπε σὲ κάποιον παπουτσοῦ ὁ καπετὰν Νικόλας καὶ ξάμωσε νὰ τὸν πιάσῃ φιλικὰ ἀπὸ τὸ μπράτσο.

— Κάτω τὰ χέρια! . . . Ὁχι διὰ τῆς βίας! . . . φώναξε ὁ κύρ - Πέτρος. Ὁ καθένας θὰ μείνῃ ἐλεύθερος νὰ πάῃ ὅπου θέλει! . . .

— Θὰ μοῦ ἀπαγορέψῃς νὰ καλημερίσω τὸ γείτονα μου; . . . Καὶ πῶς τὸν προσβάλλεις τὸν ἄνθρωπο; Τί εἶπε ποῦ θὰ τὸν πάρω διὰ τῆς βίας; . . . Ἄ χά! . . .

Οἱ χωροφυλάκοι μπῆκαν στὴ μέση. - «Ἀπὸ τώρα ἀρχίσατε;» Ὁ κύρ - Χοῆσιος χωρὶς νὰ πῆ λέξι πῆγε στὴν «Ἀχιβάδα».

Κατέβηκαν οἱ καπεταναῖοι στὰ καΐκια κ' ἔβαλαν τὴ γέκια στὰ τιμόνια. Ἔτοιμοι;

— Εἶν' ἄλλος γιὰ μέσα; Ἐμπρός, κύριοι! . . . φώναζαν οἱ μοῦτσοι.

— Λύστε μου τὰ πρυμνήσια! φώναξε ὁ καπετὰν Πέτρος ἔτοιμος νὰ ξεφωνήσῃ μ' ἐπισημότητα ὅλα τὰ παραγγέλματα τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ.

— Τὰ πρυμνήσια; . . . Ἄψωσον! φτέρωσον! . . . φώναξε κοροϊδευτικὰ ὁ Γαβρίλης ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. Ἦταν τόσο κοντὰ οἱ δυὸ σκαλωσιὲς τοῦ μικροῦ λιμανιοῦ ποῦ ἀκουγόντουσαν μιὰ χαρά. Κι' οὔτε χωροῦσαν νὰ ξεμπουκάρουν κ' οἱ δυὸ μαζί. Ἐπρεπε νὰ περιμένη ὁ ἓνας νὰ βγῆ πρῶτα ὁ ἄλλος. Πρῶτα βῆ ἡ «Ἀχιβάδα». Τὸ σηματολόγιστο «Δελφίни» βγῆκε δεύτερο.

— Οὐ — οὐ — οὐ! πῆρε πειὸ πολλοὺς ἢ «Ἀχιβάδα! . . .»
φώναξαν τὰ παιδιά.

Κ' ἦταν ἀλήθεια.

— Πρώτη φορὰ πάλι καλά! . . . παρατήρησε κάποιος
ξάδερφος τοῦ κὺρ - Πέτρου, ὅχι καὶ τόσο εὐχαριστημέ-
νος μέσα του.

Τὰ λευκὰ πανιά φούσκωσαν ἀγέρα καὶ τὰ καΐκια γλύ-
στησαν ἀλαφρὰ στὴν πρωϊνὴ θάλασσα, ἀναμερίζοντας
παιχνιδιάρικα τοὺς ἀφροὺς τῶν κυμάτων. Τὰ παιδιά, μὰ
καὶ πολλοὶ μεγάλοι, ἔτρεξαν κι' ἀνέβηκαν στὰ μπεντένια τῆς
τάπιας γιὰ νὰ τὰ παρακολουθήσουν πειὸ πάλυ.

— Θὰ τὴ φτάση τὴν «Ἀχιβάδα»! . . .

— Ὅχι μὴν τὴ φτάση! .

— Τὴ φτασμένη καὶ τὴν περασμένη μοῦ λές! .

— Νὰ ἰδοῦμε ποιὸ θὰ γυρίση πρῶτο τὸ δειλινό! . .

— Ἡ «Ἀχιβάδα»!

— Τὸ «Ντελφίνι»!

— Στοίχημα;

— Στοίχημα!

— Δέκα δραχμές;

— Ὅσες θέλεις!

— Σὲ τρίτο χέρι;

— Βάλτες!

Τὸ ἀπόγεμα γεμάτα τὰ μπεντένια, γεμάτος ὁ μῶλος κόσμος.

— Ἔρχονται! Ἔρχονται!

— Πρῶτο εἶνε τὸ «Ντελφίνι»!

— Ὅχι μὴν εἶνε! . .

— Δὲν τὸ βλέπεις ποῦ μαυρίζει;

— Τώρα θὰ ἰδῆς καὶ τὴν «Ἀχιβάδα» πῶς θὰ μπῆ
πρώτη!

“Ομως μῆκε πρῶτο τὰ «Ντελφίνι». Δὲν ἔφερε πολ-
λούς. Ἡ «Ἀχιβάδα» μῆκε δεύτερη μὲ τοὺς περισσότερους.

—Ἦταν γιομάτη τίγκα καὶ γι’ αὐτὸ μᾶς ἀργοπόρησε
λίγο! ἀπαντοῦσαν οἱ ἄλλοι. Τὸ στοίχημα βγῆκε! . . .

Ὁ Γαβρίλης εἶχε πῆ τοῦ καπετάν-Νικόλα νὰ μὴ βάλουν
τὴν «Ἀχιβάδα» νὰ βάλουν τὴν ἀνηψιά της τὴ «Χήνα» ποῦ
ἦταν γρηγορότερη. Μὰ ποῦ νὰ τὸν ἀκούση! Πρώτη ναυ-
μαχία ποῦ θᾶδινε καὶ νὰ μὴν εἶνε μὲ τὴ ναυαρχίδα του ;
Οὔτε παραδεχότουν τὸν ἑαυτὸ του νικημένον. Ἄς εἶνε
καλὰ ὁ κοσμάκης ποῦ τὸν προτίμησε! . . .

Τὴν ἄλλη μέρα ὅμως ἔβαλαν τὴ «Χήνα». Κ’ ἦρθε πρώτη.

—Τέτοιο Ντελφίνι εἶνε ποῦ τὸ πέρασε μιὰ Χήνα! φώ-
ναζε ἢ μαρίδα ἀπ’ τὸ κόμμα τοῦ καπετάν-Νικόλα.

Μὰ τὸ ταῖνι κόβεται, μοιράζεται. Ἄν δὲν παίρνη τοὺς
μισούς, παίρνει τοὺς λιγώτερους. Αὔριο μπορεῖ νὰ πάρη
καὶ τοὺς περισσότερους. Ἐφκιασε τὸ κόμμα του κι’ αὐτός.
Ὁ ἀγῶνας ἔγινε τραχύς, ἄγριος. Δὲν ἔφτανε ἡ τραμουντάνα
κι’ ὁ γαρμπῆς, δὲν ἔφτανε τὸ νερόχιονο κ’ ἡ ξεπαγιασμένη
ἄρμη, ἦρθαν κι’ ἄλλες φουρτοῦνες τῆς στεριᾶς! . . . Κι’ ἄλ-
λες κακοπάθειες! . . . Τί νὰ γίνη; Ὑπομονή! Τὰ βάσανα τῆς
ζωῆς ποτὲ δὲ σώνονται. Ἄλλα περνοῦν, ἄλλα ἔρχονται.
Σὰν τὰ κύματα. . .

Πέρασαν μέρες πολλές. Μῆνες. Ἡ νέα τάξη ἔχει στερ-
γιωθῆ. Δυὸ σκαλωσιές. Δυὸ καίκια. Στὸ ἓνα χτυπιέει πάντα
ὁ κόρνος. Στὸ ἄλλο ἡ σάλπιγκα. Τὸ ἓνα εἶνε πάντα μαῦρο.
Τὸ ἄλλο ἄσπρο. Ἡ μεγάλη γκρίνια κατάρπεσε καθὼς τὰ
κύματα ὅταν ξεθυμαίνη ὁ βοριᾶς. Αἱ βέβαια δὲ λείπει ποτὲ
ἡ ξεσυναίρεση, μέσα - μέσα κ’ ἡ λογομαχία. Ὁ κόσμος συ-
νειθισε πάει καὶ στὸν ἓναν, πάει καὶ στὸν ἄλλον. Φεύγει μὲ
τὴν «Ἀχιβάδα» γυρίζει μὲ τὸ «Ντελφίνι». Εἶνε καὶ πολ-

λοιὶ φανατικοὶ ποῦ δὲν ἐννοοῦν, δὲ μποροῦν ν' ἀλλάξουν
σκαλωσιὰ καὶ καΐκι. Ὅποτε ξεπέφτει κανένας ξένος, κανέ-
νας χωριάτης, ποῦ δὲν ξέρουν τὰ κατατόπια τοῦ μώλου,
τότε ἀρχίζει τὸ κυνηγητὸ πάλι, τότε ξανάβει ὁ καυγᾶς.
Ἄλλος τοὺς τραβάει γιὰ τὴν «Ἀχιβάδα». Ἄλλος γιὰ τὸ
«Ντελφίσι».

— Ἄσε τὸν ἄνθρωπο! . Τὸ καλὸ ποῦ σοῦ θέλω! . . .

— Ἐσὺ νὰ τὸν ἀφήσης, ἄντρα! . . . Ἐμένα εἶνε χωρια-
νός μου! . . .

— Κ' ἐγὼ τὸν ἔχω συμπέθερο! . . .

Ὁ καπετάν-Πέτρος ἔκαμε πολλὰ κόλπα. Κατέβασε τὸ
ναῦλο μυστικά. Ἐπειτα καὶ φόρα. Τί νὰ κάμη κι' ὁ καπε-
τάν-Νικόλας; Τὸν παρακολούθησε.

— Πελεκᾶς ἀπάνω στὰ πόδια σου! . . .

— Τὴ δουλειά μου κάνω! . . .

— Τὰ μάτια μας βγάνουμε κ' οἱ δυό! . . .

— Ἄς ὠφελῆθοῦν κ' οἱ φτωχοί! . . .

— Ἄπο μᾶς τοὺς κουτούς! . . .

Στὸ πανηγῦρι ἡ κίνηση γίνεται μεγάλη, πολὺ μεγαλύτερη.
Χιλιάδες κόσμος ἔρχεται νὰ παζαρευτῆ. Ἐμπορεύματα
φέρνουν, ἐμπορεύματα παίρνουν. Ζῶα φορτώνουν, μικρά,
μεγάλα. Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ περιμένει ὁ κάθε ἐπαγγελματίας,
ὁ ναυτικός, ὁ καρροτσέρης, ὁ μάγερας, ὁ καφφετζῆς νὰ
βγάλῃ δυὸ παράδες, κάτι νὰ τοῦ μείνῃ χαρτζιλῆκι, νὰ
ντύσῃ τὸ σπίτι του, νὰ δώσῃ τὰ δανεικά, νὰ πληρώσῃ τὸ
γιατρό, νὰ πορέψῃ. . .

Τώρα χρειάζονται τρεχάλες, σβελτσόνες, ἐνέργεια.
Ὅποιοι πρωταρπάξῃ τοὺς πανηγυριῶτες! Ὁ καπετάν-
Νικόλας κι' ὁ καπετάν-Πέτρος ἔχουν ἐπιστρατέψῃ ὅλες τῆς
ἐφεδρεῖες τους. Ἄλλοι περιτριγυρίζουν στὸ παζάρι, ἄλλοι

στοὺς δρόμους, ἄλλοι πιάνουν τὰ πόστα τοῦ μώλου. Ἔχει νοικιάση κι' ἄλλο καίκι προσωρινὰ ὁ κύρ-Πέτρος. Ποῦ νὰ τὰ βγάλη πέρα μὲ τὸ «Ντελφίνι». Τῶνα πάει, τ'ἄλλο ἔρχεται. Δυὸ-τρεῖς φορὲς τὴ μέρα πέρα-δῶθε. Εἶνε τόση δουλειά! Κ' οἱ δυὸ μποροῦν νὰ ἱκανοποιηθοῦν καλά. Τί τοὺς ἔβαλε ὁ διάβολος; Ἄπάνω στὸν καυγᾶ γιὰ ἓνα φορτίο βώδια πιάστηκαν, σκοτώθηκαν. Ὁ ναύτης τοῦ κύρ-Πέτρου μαχαίρωσε τὸ ναῦτη τοῦ καπετάν-Νικόλα, ἓνα φουκαρᾶ φαρμελίτη. Πέθανε.

«Θὰ πάρω τὸ αἷμα του πίσω!» φοβέριζε ἀγριεμένος ὁ καπετάν-Νικόλας. «Θὰ ξεπληρωθῆ τὸ φονικό!» φοβέριζε ὁ Γαβρίλης. Τὰ πράματα ἀγρίεψαν. Τοὺς χώριζε αἷμα. Θαρρεῖς πῶς μιὰ κόκκινη, κατακόκκινη ἀϊλακιὰ χώρισε στὴ μέση τὸ λιμάνι, τὴ μιὰ σκαλωσιὰ ἀπ' τὴν ἄλλη. Ἔκοψαν τὴν καλημέρα. Βριζόντουσαν ἀπ' τὸ πρῶτ' ὡς τὸ βράδυ. Βριζόντουσαν ἀπ' τὴ σκαλωσιὰ. Βριζόντουσαν ἀπ' τὰ καίκια προτοῦ ξεκινήσουν. Ταξίδευαν κοντὰ-κοντὰ γιὰ ν' ἀκούγονται καλὰ καὶ νὰ βρίζονται ἀκόμα καὶ στὸ ταξίδι. «Κάποτε θὰ ξαναβγάλουν τὰ μάτια τους!» ἔλεγε ὁ κόσμος.

Πέρασαν μῆνες πολλοί. Χρόνια. Καλοκαίρια ζεστά. Βροχερὰ Χινόπωρα. Χειμῶνες παγεροί. Γελαστὲς Ἄνοιξες, ποῦ λουλουδιάζουν ἀκόμα ὡς καὶ τὴ θάλασσα. Οἱ καπεταναῖοι τὴ δουλειὰ τους. Δὲν τὸ ξαναμάτωσαν ποτέ. Ὅμως ἀντιμάχονται καὶ βρίζονται σὰ ν᾿αἶνε χτές τὸ φονικό καὶ σὰ νὰ πρόκειται κάθε ὥρα καὶ στιγμή νὰ διπλοτριπλώση. Ἐξακολουθεῖ ἓνας ἀγριος κηρυγμένος πόλεμος χωρὶς εἰρήνη, χωρὶς ἀνακωχή. Κάθε πρῶτ', πότε μὲ τοὺς πάγους τοῦ Γενάρη, πότε μὲ τοῦ Μάη τὰ γλυκοροδίσματα, ἢ ἑτοιμασία τους εἶνε συναγεμῶς, τὸ ξεκίνημά τους ἐπίθεση, τὸ ταξίδι τους ναυμαχία. Βομβαρδίζονται ἀκατάπαυστα μὲ

βραιοὺς καὶ μὲ φοβέρες. Αἷμα δὲν ξαναχύθηκε. Μὰ τὸ μαχαίρι δὲ λείπει ἀπ' τὰ ζωνάρια. Οὔτε τὸ πιστόλι ἀπ' τὴν τσέπη τῆς πατατούκας. . . Ἀκόμα κι' ὅταν εἶνε ἀναγκασμένοι ν' ἀλλάξουν ἓνα λόγο, νὰ συνεννοηθοῦν γιὰ τὴ δουλειὰ τους, καὶ τότε ἀκόμα βρίζονται κι' ἀποπαίρνονται μὲ μῖσος. Κάθε πρωτὶ, σὰ νὰ αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκη νὰ καλημεριστοῦν ἀπὸ τὴν ἀνάποδη, κἄτι θᾶχην νὰ φωνάξῃ ὁ ἓνας τοῦ ἄλλου.—Ἔχουν τόσο συνειθίση ποῦ δὲν τὸ παραλείπουν πειὰ ποτέ. Τῆς πειὸ πολλὰς φορὰς κάνουν πῶς μιλοῦν σὲ τρίτο πρόσωπο. Ἄλλοτε :

— Θὰ ξεμπουκάρῃ αὐτὸ τὸ γούρουνη ἢ νὰ τραβήξουμ' ἐμεῖς πρώτα ; . . .

— Κακό του χρόνο καὶ ψυχρό, δὲ βγαίνει τόσην ὥρα ὁ γέρω - ξεκούτης !

Κ' ἄλλοτε :

— Κάπου ἔχει πιάση τὸ σίδερο . . . Θὰ μᾶς τὸ τύλιξε ὁ γαῖδαρος ἀπὸ 'κεῖ ! Ἔχεις ἰδῆ θαλασσινὸ γαῖδαρο ;

— Θαλασσινὸ βόιδι ποῖὸς εἶδε ;

Κι' ἄλλοτε :

— Τί περιμένει αὐτὸς ὁ φονιάς ; Θαρρεῖ πῶς θὰ μάση κι' ἄλλον κόσμον στὸ κουφιοκάρυδό του ;

— Δὲ φεύγει τώρα, λέω ἐγώ, ὁ γέρω - φαφλατᾶς μὲ τὴ θαλασσοπνίχτρα του ! . . .

Πολλὰς φορὰς, ὀρθοὶ μέσ' στὰ καίκια τους, τὰ λένε καὶ κατὰ πρόσωπο.

— Σήμερα θὰ σοῦ πάει νὰ μὲ τὸ σορόκο, ψευτοναύαρχε ! Δὲν κάθεται στ' αὐγά σου ;

— Ἔσὸ νὰ μὴ γελαστῆς καὶ ξεμυτίσης μ' αὐτὴ τὴν καρυδότσουφλα, γερω - τσιφούτη ! . . .

— Πότε θὰ πνίξης τὸν κόσμον !

— Πότε θὰ ὀρφανέψης φαμελιές! . .

Τὸ δειλινὸ μὲν μόλις φτάνουν, μουσκεμένοι ἀπ' τὰ κύματα τῆς ὄστριας, καὶ βγάζουν τὸν κόσμον ἀπ' τ' ἀμπάρια, δὲν κἀνεὶ ἀλλοιῶς, πρέπει ν' ἀποχαιρετιστοῦν :

— Γλύτωσες πάλι, σκυλλοπνίχτη! Ἔννοια σου καὶ θὰ σὲ φᾶν τὰ ψάρια τοῦτ' τὸ χειμῶνα! . .

— Δὲ βουτᾶς στὸ λιμάνι νὰ ξεγνοιάσουμε ; . . . Βρώμισε ἢ γῆς κ' ἢ θάλασσο ἀπὸ σένα, γερόλυκε! . . .

Κ' ἔχουν πειὸ πολὺ κέφι τὸ καλοκαίρι ὅταν πέρα στὸν κάμπο χρυσοκοκκινίζει ἡ ἀνατολὴ πίσω ἀπ' τὰ πανύψηλα δέντρα τῆς ποταμιᾶς κ' οἱ πειὸ πολύχρωμες ἀνταύγειες βᾶφουν τὴ θάλασσα ἴσαμε τὴ μποῦκα τοῦ λιμανιοῦ.

— Θέλω νὰ μπουνατσάρη σήμερα μπεξεβένη, νὰ σοῦ βγῆ ὁ πάτος στὸ κουπί! . .

— Θὰ σ' ἀκούσω νὰ ξεφουσαίνης σὰ γρηὰ φώκη, κουρούνη!

Κάποτε, ὅταν τοὺς ἀκούει κανεὶς, δὲν καταλαβαίνει ἂν βρίζονται ἐχθρικά ἢ ἂν πειράζονται φιλικά. Ἔχουν τόσο κ' οἱ ἴδιοι συνειθίση ποῦ ξεθώριασε τὸ χρώμα κάθε λόγου τους καὶ κάθε βρισιᾶς τους. Μὰ ἡ ἐχθρα τους εἶνε μεγάλη κι' ἀσίγαστη, τὸ μῖσος τους εἶνε βαθὺ καὶ σκοτεινὸ. Ξαφνικά ἢ κουβέντα τους παίρνει κι' ἀγριεύει. Ἡ ματωμένη αὐλακιά ξαναφαίνεται νὰ χωρίζη τὸ λιμάνι στὰ δύο. Ἡ φοβέρα ζωντανεύει :

— Θαρρεῖ πῶς ἀμνηστεύτηκε ὁ κακοῦργος! Ἄπ' αὐτὸ τὸ πλευρὸ νὰ κοιμᾶται! . . . Θὰ τὸ βρῆ τὸ δίκηο του! . . .

— Πῆρε μιὰ φαμελιὰ στὸ λαιμό του κ' ἔχει λόγο νὰ κρένη ὁ χρουσοῦζης! . . . Ἐσύ, βρέ, τὸν σκότωσες! . .

— Ἐγώ, βρέ :

— Ἐσύ!

— "Αχ, μπόγια! "Αχ, φονιά! "Επρεπε ν'άμουν σιμότερα αὐτὴ τὴν ὥρα! . .

— Καὶ δὲν ἔρχεσαι νὰ ἰδοῦμε τὸ μπόι σου ;

— "Εννοια σου καὶ θὰ σὲ πᾶν στὸ ξυλοκρέββατο καὶ σένα! . . .

Θᾶλεγε κανεὶς πῶς αὐτὸς ὁ καθημερινὸς καυγᾶς εἶνε πειὰ ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς τους. Γι' αὐτὸ κατεβαίνουν στὸ λιμάνι. Γι' αὐτὸ μπαίνουν στὰ καίκια. Γι' αὐτὸ ταξιδεύουν στὴν πέρα πάντα. Ἔρχονται δὲν ἔρχοντ' ἐπιβάτες. Παίρνουν δὲν παίρνουν ναῦλα. Κιντυνεύουν δὲν κιντυνεύουν νὰ πνιγοῦν.— Αὐτὰ δὲν ἔχουν τόσο σημασία. Τὸ πείσμα τους, τὸ γινάτι τους, τὸ καπρίτσο τους, ὁ σκοπὸς τους, ἡ ἱκανοποίησή τους εἶνε νὰ βριστοῦν, νὰ μαλλώσουν, ν' ἀγριέψουν, νὰ ποῦν ὁ ἕνας τ' ἄλλουνοῦ ὅσα μπορεῖ περισσότερα!

— "Ἐβγα, λοιπόν, γερω-μασκαρά, ἔβγα! . . . Σπρωῖξε τὸ σαποκάϊκό σου κ' ἔβγα! . . .

— "Αφρισες, φονιά, ἄφρισες! . . . Ἄφρους ἔβγαλε τὸ στόμα σου. Σκάσε!

Ὁ κόσμος τοὺς ἔχει συνειθίσει. Στὴν ἀρχὴ τοὺς εἶχε βαρεθῆ. «Τὰ δικὰ σας θ' ἀκοῦμε ὅλην ὥρα;». Ἔπειτα, μὲ τὸν καιρὸ, τοὺς πῆρε στ' ἄστεϊο.

— Δὲ θὰ πῆτε καὶ τίποτα ;

— Χαιρετιστῆτε νὰ σᾶς καμαρώσουμε!

Πρέπει νὰ ξαφνίστηκαν πολὺ ἓνα χεϊμωνιάτικο προῶνὸ οἱ λιγαστοὶ ἐπιβάτες ὅταν ἄκουσαν μέσα στὰ οὐρλιατὰ τοῦ βοριά, κάτω ἀπῶναν πηχτό, θολὸν οὐρανὸ ποῦ ἀστραποβολοῦσε κάθε τόσο, ὅταν ἄκουσαν τὸν καπετὰν Νικόλα νὰ φωνάζη στὸν ἄλλον :

— Τὸ καλὸ ποῦ σοῦ θέλω, γαλονᾶτε, μὴν περάσης πέρα σήμερα! Θὰ πάρης τὸν κόσμο στὸ λαιμό σου!

— Καὶ τοῦ λόγου σου τί θὰ κάμης, χροουσοῦζι;

— Ἐγὼ θὰ δέσω! . . .

— Ἐδεσα κ' ἐγώ! . . .

— Κακὸ ψυχρό σου χρόνο!

— Μαῦρο χέρο καὶ γρήγορο!

Πάλι καλά· γιατί ὄχι μιὰ κι' ὄχι δυὸ πῆγαν νὰ πνίξουν τὸν κόσμο μὲ τὰ πείσματά τους καὶ τὰ καπρίτσια τους. Φοβέρες ἀπὸ ἴδω. Παλληκαριές ἀπὸ ἔκει. Ἐτριζαν οἱ ἄρμοι τῶν παλιοκαϊκιῶν στὸ λυσσασμένο πέλαγο κ' ἔλεγες τώρα θὰ τὰ κομματιάση τὸ κῆμα. Οἱ καπετάνιοι ἀρποκολλημένοι στη γέκια τοῦ τιμονιοῦ βριζόντουσαν μὲ ἀγανάχτηση σάμπως ὁ καπετὰν-Νικόλας νὰ ἦταν ὁ σορόκος ποῦ σήκωνε τὰ κύματα βουνὰ καὶ σάρωνε τὸ κατὰστρωμα τοῦ «Ντελφινιοῦ», σάμπως ὁ καπετὰν-Πέτρος νὰ ἦταν τ' ὀστριογάρμπι ποῦ κιντύνει νὰ σπάση τὰ ξάρτια τῆς «Ἀχιβάδας». Καὶ μουρμούριζαν.

— Τὸ σταυρό σου ἐδῶ ποῦ μᾶς ἦρθες βρωμο-Ποριώτη! . Καπετάνιος εἶσαι, μωρὲ σύ; . . Θὰ πνίξης τὸν κόσμο! . . Μόνο γιὰ νὰ πλένης τὰ καταστρώματα τῶν θωρακωτῶν ἔκανες! . Φτοῦ σου!

— Τὰ καντήλια σου, γερω κολασμένε! . Τρέμουν τὰ χέρια σου, μωρέ! Θὰ σοῦ φύγ' ἡ γέκια! . . Δὲν κάθεται στήν ταβέρνα νὰ κουτσοπιῆς! . Ταξίδια μοῦ θέλεις!

Ἄς ὁ κόσμος χαροπάλενε κάτω στ' ἀμπάρια. Μὰ ὁ Θεὸς ἔβαζε τὸ χέρι του καὶ τὰ καϊκια, τῶνα ὕστερα ἀπὸ τ' ἄλλο, ἔμπαιναν θαλασσοδαρμένα στὸ λιμάνι.

— Ἦρθες, μεκρούλιακα! ἔλεγα πῶς δὲ θὰ ρεῖς! .

— Γλύτωσες, μουφλούζη! Γλύτωσες, ἀφιλότιμε! . Εἶπα πῶς σὲ ρούφηξε ὁ σίφουνας! . .

Ἐνὶ δειλινῷ ἡ ἀντένα τῆς «Ἀχιβάδας» ἔσπασε ψηλὰ

στό σοραπινό. Τὸ κατάλαβε ὁ καπετὰν-Πέτρος, τᾶστριψε, κ' ἦρθε κοντά.

— Τί θέλεις, μωρὲ φονιά;

— Ἦρθα νὰ σὲ τραβήξω, γερω-μεθύστακα! Ἔσπασαν τὰ σαπιοάρμενά σου, πᾶνε!.

— Φύγε, κακοῦργε, φύγε! Παληάνθρωπε, λωποδύτη, μασκαρᾶ, τιποτένιε!. Φύγε μὴ σὲ τρακάρω μὰ τὸν ἅγιο!

— Νᾶστε μάρτυρες! Δὲ θέλει βοήθεια!...

— Οὔτε σὶο λείψανό μου δὲ σὲ θέλω, φύγε!

— Θὰ πνίξης τὸν κόσμο!.

— Φύγε, μωρέ, σοῦ λέω!. Δὸς μου τὸ πιστόλι, μωρὲ Γαβρίλη! Θὰ τὸν τουφεκίσω τὸ δολοφόνο!.

Ἔβαλαν τῆς φωνῆς οἱ ἐπιβάτες. Φοβήθηκαν. Ἄλλοι βρίζανε. Ἄλλοι ἔταζαν στοὺς ἅγιους.

— Νὰ πηδήσουμε σι' ἄλλο! φώναξαν πολλοί.

— Ὅχι, παιδιά! Δὲν εἶνε τίποτα!. Καθῆστε κάτω! Κάτω εἶπα! Δὲν εἶνε φόβος!. Αὐτὸς ὁ δολοφόνος τὰ κάνει ὅλα!

— Ἐγὼ σοῦ ἔσπασα τὴν ἀντένα, ξεκουτιάρη;

— Φύγε!... Θὰ σὲ τρακάρω!..

* * *

Ἔτσι πάντα. Κάθε πρωτὶ. Κάθε βράδυ. Μὰ ἓνα πρωτὶ ὁ καπετὰν-Νικόλας στριφογύριζε σὶο καῖκι του σὰν κᾶτι νὰ τῶλειπε κ' ἔψαχνε νὰ τὸ βρῆ. Γκρίνιαζε, μουρμούριζε, τρωγότουν μὲ τὰ ροῦχα του.

-- Αἶ; δὲ θὰ φύγουμε τώρα, μάρπα; τὸν ρώτησε ὁ Γαβρίλης.

— Ποῦειντος αὐτός;

— Ποιὸς αὐτός;

- Αὐτὸς ὁ διάλογος !
- Δὲν καταλαβαίνω. Ποιὸς λείπει ;
- Μωρὲ δὲ φάνηκε καθόλου σήμερα, χριστιανέ μου !
- Καλά. Μὰ ποιός ;
- Τὸν κουτὸ μου κάνεις ; . . . Αὐτός ! Ὁ γαλονᾶτος, ὁ Πέτρος !. Θέλεις νὰ σοῦ τὸν ὀνοματίσω ;
- Ἄ ! . . .
- Τὸν εἶδες ; Τὸν ἄκουσες σήμερα ;
- Ὅχι ! Καὶ τί μὲ μέλλει ;
- Τί σὲ μέλλει ; . . . Ἔτσι αἶ ; . . .
- Ναί. Τί μὲ μέλλει !
- Ἄλήθεια. Τί τὸν μέλλει κι' αὐτόν ; Τί τοὺς μέλλει ;
- Ν' ἀμολήσω ;
- Γιὰ στάσου λίγο ἄκόμα . . . Τί μὲ μέλλει ; . . . Καὶ ποῦ ξέρω ἐγὼ τί θὰ μοῦ κάμη αὐτὸς ὁ βαγαπόντης ἐδῶ πίσω ποῦ θὰ μείνη ;
- Ὁχι, καϋμένε μάρπα ! . . .
- Βρὲ σεῖς !. Βρὲ ντελφινάτοι !. Ποῦ εἶνε, βρέ, ὁ καπετάνιος σας ὁ βρωμο-Ποριώτης ; Τί ἔγιναν σήμερα τὰ σκυλλομούτσουνα του ;
- Εἶνε στὸ κρεββάτι, γέρω ! Ἄρρωσθησε . . . Ἔχει σφάχτη . . .
- Σφάχτη ; . . . Καὶ δὲ θὰ ταξιδέψη ; . . .
- Ψήθηκε ἀπ' τὴν κάψα καὶ σὺ μοῦ λὲς ταξίδι ! . . .
- Ποιὲ μὴ σώση καὶ ξαναταξιδέψη ! . . . Κακὸς ξεπαστρεμός ! . . .
- Τὰ χεῖλη του δούλευαν μὲ τὴ συνειθισμένη πειὰ τόσα χρόνια βρωμολογία ταχτική. Μὰ ἡ καρδιά του μονομιᾶς εἶχε ἀλλάξη ἔτσι ὅπως ἀλλάζουν κάποτε ξαφνικὰ οἱ καιροὶ καὶ τὸ πανὶ γυρίζει ἀπομοναχό του. Κι' ὁ νοῦς του πήγαι-

νε κάπου ἄλλοῦ σὰ νὰ γύρισε ἄξαφνα ἡ πυξίδα φευγάτη ἀπ' τὸν πόλο της. Ξεθύμανε πρῶτα — πρῶτα μέσα του ἡ ὄρεξη τοῦ ταξιδιοῦ. Τί νὰ κάμη σήμερα στὴν πέρα πάντα; . . . Σφάχτης; . . . Δὲν εἶνε καμμιά ἀνάγκη νὰ πάη ὁ ἴδιος πέρα . . . Σφάχτης; . . . Ἄς πάει μοναχός του ὁ Γαβρίλης . . . Τί σφάχτης; . . . Αὐτὸς θὰ μείνη! . . .

— Μπάρμπα! ἄμολησα . . .

— Θέλεις νᾶρθω κ' ἐγὼ μαζί; . . . Στάσου νὰ βγῶ!

— Μπᾶ! Πῶς τῶπαθες; . . . Κινήσαμε τώρα . . . Κάτσε . . . Βάλε δεξιά,

Ἄχαρο κ' ἀνοῦσιο ταξίδι. Καὶ τί τάχα πῶς γιόμισαν ἐπιβάτες; Τὸ «Ντελφίνι» δίπλα τους ἀγνώριστο. Ἐνα μαῦρο καίκι, κοινό, ἀδιάφορο, ἴδιο σὰν ὅλα τ' ἄλλα, σὰν ξένο. Ποτὲ ἄλλοτε δὲν ἦταν ἔτσι. Κ' ἡ «Ἀχιβάδα» του σὰν ἄψυχη, ξυλάρμενη ταξιδεῦει σήμερα. Ποῦεине ἡ χαρά της; Ποῦεине τὰ παιχνίδια της; . . . Μωρὲ δουλειὰ κ' αὐτή! . . . Πέρα - δῶθε, πέρα - δῶθε νὰ κουβαλᾷ ἀνθρώπους καὶ ζῶα. Τί πρόστυχη κ' ἄχαρη ἀγγάρεια! Ποτὲ δὲν τῶχε συλλογιστῆ ἔτσι καλά . . .

— Φτού σου, παληο - ζωή! . . . Μωρὲ καλύτερα σκουπιδιάρης παρὰ καϊξίης! Τί λὲς ἐκεῖ! . . . Καπετάνιος! . . . Πφ! . . .

Δὲν ἤξερε τί τοῦ φταίει. Ἐφτασαν. Ἄραξαν. Βγῆκε ὁ κόσμος. Αὐτὸς ὄχι. Ὁ μοῦτσος πῆρε τὸ μπουγέλο νὰ ξεπλύνη τὴν κουβέρτα. Ὁ ἄλλος μοῦτσος ἀπὸ κεῖ ξέπλενε τὸ «Ντελφίνι».

Τοῦ φώναξε :

— Βρὲ σύ! Βρὲ καρβόσκυλλο! Τί κάνει, βρέ, αὐτὸς ὁ . . . ὁ . . . ὁ . . . (χίλιες βραιοὶς τοῦ ἤρθαν στὰ χεῖλη. Μὰ δὲν πρόφερε καμμιά . . .) ὁ καπετάνιος σου, βρέ; . . .

— Ξέρω γώ; . . . Πούντα βαρειά λένε πῶς ἔχει.

— Πούντα ; . . . Βρὲ τὸ μαγκούφι ! Μήπως μᾶς ἀφήση χρόνους, μωρέ ; . . .

Ὁ καπετὰν - Νικόλας ἤθελε νὰ δώσει κακία, πολλὴ κακία στὰ λόγια του. Μὰ ἡ καρδιά του μέσα σφιγγότου μὲ μιὰ παρᾶξενη συμπόνια.

Τὴν ἄλλη μέρα πήδησε πρῶτος στὸ καΐκι. Βιαστικός. Τί βιαζότου ; Νὰ μάθη ! Κύταξε στὸ «Ντελφίνι».

— Βρὲ σεῖς ; . . . Κοιμᾶστε, μωρὲ κοπρίτες, ἀκόμα ; . . . Τί γίνεται, μωρέ, ὁ καπετάνιος σας ὁ προκομμένος ; . . . Ἄκόμα δὲν τοῦ πέρασε ὁ σφάχτης ; . . . Βρὲ τὸν παλληκαρᾶ ! . . . Συναχώθηκε καὶ κρεββατώθηκε ! . . .

Κανεῖς δὲν τοῦ ἀπαντοῦσε. Ἔκανε πῶς ἀστειευότου, πῶς γελοῦσε. Μὰ ἡ καρδιά του ἦταν κρῦα. Ἔνας παρᾶξενος, ἀνεξήγητος φόβος τὴν πάγωνε. Ἦθελε νὰ μάθη.

— Δὲν ἀκοῦτε, μωρὲ κουφάλογα ; Σῦρτε πέστε του νὰ σηκωθῆ ! . . . Τὸν περιμένω ! . . . Ἄς κάμη μιὰ περατζάδα μὲ τὸ σορόκο καὶ θὰ τοῦ περάση ἡ πούντα ! . . . Τί θεομπαίχτης ποῦνε ! . . . Βαρέθηκε τὴ γέκια κ' ἔπιασε τὸ κρεββάτι ! . . . Μωρέ, γοβιοί ; Δὲν ἀκοῦτε, μωρέ ; . . . Σῦρτε πέστε του ἂν συχάθηκε τὴ θάλασσα τ' ἀγοράζω ἐγώ, μωρέ, τὸ «Ντελφίνι» του . . . Τὸ παίρνω ναί ! Καὶ θὰ τὸ βουλιάξω γιὰ σημαδούρα ! . . . Γι' ἄλλο τίποτα δὲν κάνει ! . . .

Προσπαθοῦσε νὰ δώσει κωμικὸ χρωμα στὸ μονόλογό του. Μὰ κάποιος τραγικὸς τόνος ἔβγαινε ἀθέλητα ἀπὸ μέσα του μαζὶ μὲ τὴ φωνή του . . .

Πάλι σὲ λίγο ξαναφώναξε :

— Εἶχε γοῦστο νὰ μὴν ἔρθη καὶ σήμερα πέρα ! . . . Μωρὲ πολὺ καλομαθημένος εἶνε . . . Θὰ τὸν βάλουμε στὰ βαμπάκια ! . . . Καπετάνιος νὰ σοῦ πετύχη ! . . . Ἔνα σφαγιό-

καὶ πάρ' τον κάτω! . . . Βρὲ σεις! Βρέ, ἀχινιοί, ποῦ τρου-
πόσατε: Ἐσᾶς μιλάω! Δὲν ἀκοῦτε;

— Τί ξελαρυγγιάζεις, γέρω; . . .

— Ρωτάω . . . Ὁ θεομπαίχτης ὁ καπετάνιος σας, ρω-
τάω, τί κάνει; Βήχει; Βήχει:

— Ἄσκημα τὴν ἔχει, γέροντα! . . .

— Αἶ: Τί; . . . Ἄσκημα τὴν ἔχει; Καλὰ νὰ πάθη! . . .

Μοῦθελὲ καπετανιλήκια! . . . Δὲν τοῦφτανε ἡ σύνταξη! . . .

Τᾶθελὲ καὶ τᾶπαθε . . . ἔχει καὶ κριμα στὸ λαιμό του . . .

Θὰ τὸν πνίξη! . . . Ἄμ πῶς! . . . Πούντα ἔχει ὅμως . . . Μιὰ

πούντα δὲν εἶνε τίποτα . . . Θὰ τὰ σκαπουλίση ὁ μασκαράς . . .

Θὰ τὰ σκαπουλίση . . . Ἀκοῦς ἐκεῖ τὴν ἔχει ἄσκημα, λέει!

Μπιρμπάντες! Τίνοις τὰ πουλάτε αὐτά; . . .

«Δὲν εἶνε καλὰ ὁ μπάρπας», ἔλεγε μέσα του ὁ Γαβρί-
λης ἀκούγοντας τ' ἀσυνάρτητα λόγια. Καὶ σὰ νὰ μάντεψε
τὸ κέφι του, εἶπε:

— Τί θέλεις νᾶρθῃς πέρα; Κάτσε νὰ ξεκουραστῆς.

— Λές νὰ μὴν ἔρθω; (πούντα;).

— Μὴν ἔρχεσαι.

— Αἶ καλὰ. Θὰ μείνω. (Ἄσκημα τὴν ἔχει! Γιατί;)

Τὸ δειλινὸ μὲν μόλις γύρισαν τὰ καϊκία πήδησε μέσα στὸ
δικό τους ὁ καπετάν-Νικόλας, στάθηκε στὴν πρύμη καὶ
φώναξε στοὺς ναῦτες τοῦ «Ντελφινιοῦ»:

— Αἶ τί κάνει τὸ λοιπὸν ὁ τζαναμπέτης ὁ καπετάνιος
σας; . . . Θὰ γλυτώση; Ἡ θὰ τὰ τινάξη; . . .

— Δὲν τὸν ἔχουμε μέσα! ἀποκρίθηκε ὁ μοῦτσος βρί-
ζοντας μέσ' ἀπ' τὰ δόντια του . . .

— Μωρὲ δὲν ἔχει τίποτε ὁ ρουφιᾶνος! . . . Αὐτὰ εἶνε κα-
μώματα . . . Ἀκοῦστε με ποῦ σᾶς λέω . . . Θέλει νὰ φύγη
ἀπ' τὴ θάλασσα. Καὶ καλὰ θὰ κάνη . . . Ἡ θάλασσα δὲν εἶνε

για δλουνοὺς . . . Δὲν εἶν' ἔδῳ πολεμικὸ ναυτικὸ νὰ πάρῃ σύν-
ταξή! Ἐδῶ εἶνε θαλασσοφάγια! . . . Ξέρεις τί θὰ πῆ θαλασ-
σοφάγια; . . . Βάλτε του ἕνα κατάπλασμα ἀπόψε νὰ μαλα-
κώσῃ ὁ βῆχας . . . Καὶ λίγες ἀβδέλλες! . . . Τ' ἀκοῦτε; . . . Σὰ
γίνῃ καλὰ σᾶς τὸν διορθῶνω ἐγώ! Δὲ θὰ τὸν ἀφήσω νὰ
ξεφύγῃ ἔτσι . . . Ἄ! ὄχι! Λιποταξίες δὲν ἐπιτρέπονται στὸ
δικό μας ναυτικὸ! . . . Κατάπλασμα κι' ἀβδέλλες! Ἄκοῦτε;..

Ἐξω δὲ ρωτοῦσε κανέναν. Ἦθελε νὰ τὰ μάθῃ ὅλα
στὴ θάλασσα, στὸ λιμάνι, ἀπὸ καίκι σὲ καίκι, τὴν ὥρα
τῆς . . . ὑπηρεσίας. Ἡ ἀρρώστεια τοῦ ἐχθροῦ του ἦταν ἕνα
ζήτημα καθαρὰ ὑπηρεσιακό. Δὲν τὸν ἐνδιέφερε παρὰ ἐκεῖ
κάτω. Ἡ ἀπουσία του παράλυσε καὶ τὴ δική του ὑπηρε-
σία. Ἡ δουλειὰ ἐκεινοῦ εἶχε δεθῆ σὰν ἀντίβαρο μὲ τὴ δική
του δουλειά. Τώρα ἦταν σὰ νὰ ματατόπισε ἡ σαβούρα κ'
ἔπεσε ὅλη μονομερὶς. Μπάταρε τὸ καράβι. Θὰ βουλιάξῃ!

Τὸ πρῶτ' - πρῶτ' πάλι τὰ ἴδια.

— Αἴ — οὐ! . . . Ντελφίνια! . . . Εἶδα, μωρέ, ἕνα ὄνειρο
κακὸ ἀπόψε. Τί κάνει, μωρέ; Τί κάνει αὐτὸς ὁ μασκα-
ρᾶς; . . .

Ὁ μοῦτσος τοῦ «Ντελφινιοῦ» μουτζόκλαιγε.

— Δὲν εἶνε καλὰ, καπετὰν Νικόλα! . . . Μᾶς εἶπαν νὰ μὴν
πᾶμε πέρα . . . Ψυχομαχάει! . . .

— Τί λές, μωρέ; . . . Ψυχομαχάει; . . . Νὰ μὴ τὸ ξανα-
πῆς αὐτό! . . . Σᾶς κοροϊδεύουν! . . .

— Καλὰ . . . μᾶς κοροϊδεύουν! . . . Κοροΐδευε!

— Δὲ θὰ πᾶτε πέρα; . . . Χά! χά! Καιρὸς ἦταν . . . Θὰ
πάω ἐγώ! . . . Δὲν πειράζει . . . Ἐτοῦτος ὁ κάβος δὲ βαστάει
πολλὰ περάματα! . . . Δέστε! Δέστε! . . . Τώρα ν' ἀμολήσω
ἐγὼ νὰ ἰδῆτε ἀπὸ σουφράνο! . . . Μὰ σὰν ἀκούσω πὼς πε-
θαίνει ὁ καπετὰν-Πέτρος μοῦρχονται τὰ γέλια . . . Χά! χά!

χά! Καὶ τὰγαλόνια τί τὰ φοροῦσε; . . . "Ὅχι μὴν πεθάνη! .
"Ἔτσι πεθαίνουν; . . . "Ἄν τὸ σκοτώνα ἐγὼ ναί! . Κ' ἔπρεπε
νὰ τὸν σκοτώσω! . . Σῦρε πές του πῶς ἀμολῶ πανὶ ἀπὸ
σουφράνο . . "Ἄν θέλῃ ἄς ἔρθη νὰ τὸν περάσω πέρα με
τὴν «Ἀχιβίδα» . . . Λίγες φορὲς τὸν εἶχα περάσῃ τάχα; . . .
Τὸ ἔεχασε;

Στὸ ἀναμεταξὺ μπῆκε στὸ «Ντελφίνι» ὁ ναύτης ποῦ τὸ
κυβερνοῦσε τώρα τελευταῖα. Φώναξε τὸ μοῦτσο. Κάι τοῦ
εἶπε. Χάθησαν.

Ἐπιβάτες μαζεύτηκαν πολλοὶ στὴ σκαλωσιὰ τῆς «Ἀχι-
βίδας».

— Δὲ θὰ πᾶτε οὔτε σεῖς πέρα;

— Πῶς δὲ θὰ πᾶμε! Θέλει ρώτημα;

— Ξέρω 'γώ; Οἱ ἄλλοι δὲν πᾶν! . . .

— Δὲν πᾶν οἱ ἄλλοι;! . . . Ἔστριψε ὁ καπετὰν-Νικόλας
ξαφνισμένος κατὰ τὸ «Ντελφίνι».

— Βρὲ σεῖς! Δὲ θὰ πᾶτε, βρέ, πέρα; . . . Τί κουταμά-
ρες εἶν' αὐτές; . . . Μπιρμπάντες! . . . "Ἐλα, δρόμο! Ἄκους
δὲ θὰ πᾶν! . . . Σήκωσε τὸ πανί, καρὰβόσκυλλο! . . . Αἶ;
τί σηκώνεις αὐτοῦ; . . . Σημαία;

Ὁ μοῦτσος, κλαίγοντας, εἶχε δέση μιὰ σημαία στὸ
σκοινὶ καὶ τὴ σήκωνε στὸ κατάρτι. "Ὅταν ἔφτασε στὴ μέση
σταμάτησε κ' ἔδεσε τὸ σκοινί. Ἡ σημαία κρεμάστηκε βα-
ρεια πρὸς τὰ κάτω σὰ νὰ ἦταν μουσκεμένη σὲ πικρὰ δά-
κρυα.

— Μωρέ! . . . μὴν κάνεις χροσουζιές, μωρέ! . . . Τί
σοῦρθε;

— Καπετὰν Νικόλα . . . Πάει . . . Πέθανε! . . .

— Πέθανε; . . . "Ἐλα, Χριστὲ καὶ Παναγιά! . . . Πῶς
πέθανε; . . . "Αἶ στὸ διάλο! . . .

Ἐκλεισε τὰ μάτια του καὶ μὲ τὶς δυὸ ἀπαλάμες. Ἕνας σίφοντας σηκώθηκε μέσα του καὶ τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς του στριφογύριζε σὰ ρούφουλας μεσοκαναλὶς.

— Βγάτε ὄξω! . . εἶπε λυπητερὰ στοὺς ἐπιβάτες. Δὲν ἔχει σήμερα ταξίδι . . . Πέθανε ὁ ἄλλος καπετάνιος . . . Τὸν εἶχα ἔχτρο!

ΣΤΟΝ ΚΑΣΤΑΝΟΛΟΓΓΟ

Τὸ κεφαλάρι τοῦ χωριοῦ μας τὸ λένε Καστανόλογγο. Εἶναι καύχημα στὸ κάθε χωριὸ νάχη καλὸ κεφαλάρι πυκνὸ κι' ἀπάρθρο, ἀπὸ λαμπαδωτὰ ἔλατα ἢ ἀπὸ πλατύκλαδα ρουπιάκια. Εἶνε μιὰ ὑγεία καὶ μιὰ ἀσφάλεια. Τὸ δάσος καθαρίζει τὸν ἀέρα, φέρνει τὴ βροχή, κρατεῖ τὰ νερὰ καὶ τὸν τόπο, πὸν ξεσέρονει εὐκόλα στὰ βουνά μας. Αὐτὰ ὅλα τὰ γράφουν τὰ βιβλία καὶ μᾶς τὰ λένε οἱ δασκάλοι στὸ σχολειό. Θυμᾶμαι πὸν τᾶπε κάποτε κι' ἓνας δασοκόμος στὴν ἐκκλησία. Μεγαλύτερη ἀξία ἔχει ὅμως πὸν τᾶλεγε κι' ὁ γέρω-Φέκας, ἓνας παλῆς λογιίσκος ἄνθρωπος, πὸν δὲ διάβασε ποτὲ βιβλία καὶ δὲν ἄκουσε ποτὲ δασκάλους καὶ δασοκόμους. "Ὅ,τι ἤξερε τὸ ἤξερε ἀπὸ μοναχὸς του. Τοῦ τὸ διάβασε, ἀπὸ τὸ μεγάλο βιβλίο τῆς φύσης, τὸ ψιθύρισμα τῶν ἐλάτων καὶ τοῦ νεροῦ τὸ μουρμούρισμα." Ἐτσι καθὼς σ' ὄλους τοὺς παληούς. Κ' οἱ παληοὶ εἶχαν φυλάξη αὐτὸ τὸ δάσος σὰν κόρη ματιοῦ κ' ἔγινε τὸ θαυμαστὸ κεφαλάρι πὸν χαιρόμαστε : ὁ Καστανόλογγος.

Τὸ λένε ἀκόμα Καστανόλογγο κι' ἄς μὴν ἔχη καμμιά καστανιά. Ἄπ' ἄκρη σ' ἄκρη ἔλατα, μαυροπόρσινα, ψηλά, λαμπαδωτὰ ἔλατα, γεμάτα λεβεντιά, δροσιὰ κ' εὐωδιά. Κανεὶς δὲ θυμᾶται. Φαίνεται ὅμως ὅτι παληά, πολὺ παληά τὸ δάσος ἦταν ἀπὸ καστανιές, κ' ἔπειτα ξεφύτρωσαν ἀνάμεσα καὶ λίγα ἔλατα. Τί καταχτητικὸ δέντρο! "Ὅπου φυτρώση.

αὐτὸ θὰ ξαπλωθῆ σιγὰ - σιγὰ καὶ θὰ ἐπικρατήσῃ. Θὰ διώξῃ
κάθε ἄλλο δέντρο καὶ θ' ἀπομείνῃ κυρίαρχο. Τῆς καυμένες
τῆς κασιανιές, πού δὲ φοβῶνται τοὺς αἰῶνες, τῆς σφίγγει,
τῆς πνίγει, τῆς ἐξολοθρεύει. Ἔτσι λένε οἱ παλhoί. Τῶχουν
ἰδῆ πολλές φορὲς αὐτὸ τὸ βουβὸ κι' ἄφωνο δράμα τῶν
λόγγων. Ἔτσι θ' ἄγινε, χωρὶς ἄλλο, καὶ τὸν δικό μας τὸν
Καστανόλογο.

Ἄκόμα τώρα ὅλη τὴν περιοχὴ του τὴν ἔχουν ἀστυνο-
μέψῃ αὐστηρὰ κι' ἄγρυπνα φυλᾶν οἱ ἀγροφυλάκοι τὴν
ἀπαγόρευση. Δὲν πατάει μέσα οὔτε κόττα τοῦ χωριοῦ, ὄχι
μαρτίνα κι' ὄχι γίδι! Ἄλλοίμονό μας ἂν χαλάσῃ τὸ κεφα-
λάρι! Στὸ ποτάμι θὰ σωροβολιαστῆ ὅλο τὸ χωριὸ καθὼς
εἶνε ὁ τόπος σαθρὸς καὶ πετσοκομμένος ἀπὸ τὰ ρέματα...
Κ' ἔχει γίνῃ ἓνα δάσος μεγάλο κ' ἐπιβλητικό, πυκνό, παρ-
θενικό, ἀδιάβατο. Τὰ πρῶτα του ἔλατα σὲ προσκαλοῦν, σὲ
τραβοῦν, σὲ μαγνητίζουν μὲ κᾶποιο θέλητρο μαγικὸ σὰν
κράχτες, σὰν προκλητικὲς νεραϊδοποῦλες. Τὰ πειὸ μέσα σὲ
πιάνουν ἀπ' τὸ χέρι. Τὰ πειὸ μέσα σ' ἀγκαλιάζουν ἡδονικά.
Κ' ἔπειτα βρίσκεσαι σκλάβος σὲ μιὰ καταπράσινη φυλακὴ
γεμάτη μυστήριο, σ' ἓναν γλοερὸ λαβύρινθο γεμάτον θρύλο.
Τὸ πουλάκι πού τιτιβίζει, ἡ ἀχτίδα πού κατασταλάζει, ἡ
ἀράχνη πού ὑφαίνει, τ' ἀγριολούλουδο πού μοσκομυρίζει,
τὸ ἔντομο πού πεθαίνει πειὰ ἔπειτα ἀπὸ ἔντονη ζωὴ λίγων
ὥρων, χίλια δυὸ μικροπράγματα, ταπεινὰ κι' ἀσήμαντα,
προβάλλουν στὴν ἱερὴ ἔκπληξη τῆς ψυχῆς σου μεγαλοπρεπῆ
καὶ βαρυσήμαντα. Ἀπορροφιέσαι σ' ἓναν ἄλλο κόσμον πού
ζῆ ἄκόμα κοντὰ στὴς πηγὲς τῆς ζωῆς. Ἡ φαντασία ξανα-
γίνεται παιδική· ζωηροὶ ὄραματισμοὶ σὲ περικυκλώνουν.
Τὰ παραμύθια τῆς ἀπλοϊκῆς ὑπερέτριας τοῦ σπιτιοῦ ζων-
τανεύουν. Ἡ δειλινὴ ἀχτίδα τοῦ ἡλίου, πού ξεγλυστράει

πλαγινά-πλαγινά ανάμεσα ἀπὸ χιλιάδες κλάδους ἐλάτων, πέφτει ἀπάνω στὴ νεοῦφασμένη ἀράχνη κι' ἀμέσως χιτίζουν οἱ δυὸ τους, χωρὶς ἄλλο ὑλικό, ἓνα ὄνειρμένο παλάτι. Τὸ πουλάκι, πὺν φεύγει τρομαγμένο γιατί πρόβαλε στὴν κλαμούρα μιὰ νευρικὰ βερβερίτσα, τρομαγμένη κι' αὐτὴ, παίρνει ἀνθρώπινη μορφή καὶ γίνεται ὁλόκληρη τραγικὴ ἱστορία. Ὁ στρατὸς τῶν μυρμηγκιῶν, πὺν ἀγωνίζεται κατάχαμα κι' ὡς τοὺς κορμούς τῶν ἐλάτων, ξευτελίζει τοὺς μεγαλύτερους πολεμικοὺς ἄθλους τῶν ἀνθρώπων. Κι' ὅταν καμμιὰ περαστικὴ βοσκοπούλα μιὰ φαίνεται καὶ μιὰ χάνεται σ' ἓνα ξέφωτο βάθος, τότε ὅλες οἱ Νεραΐδες ξεθαρεύουν καὶ πετιῶνται ἀπ' τὰ ἀόρατα, κρουσταλλένια τους παλατάκια, κυνηγιῶνται ἀνάμεσα στοὺς κορμούς, κρέμονται ἀπ' τὰ λατσούδια ἢ χορεύουν γύρω στὴν πηγὴ.

Κι' ὅταν καμμιὰ περαστικὴ βοσκοπούλα... Τί μοῦ θυμίζει! Μαζὶ μὲ τὴ δροσιὰ τῆς ἀνοιξης, μαζὶ μὲ τὸ πρωτοβρόχι τοῦ χινοπώρου, ἀκόμα καὶ μαζὶ μὲ τοῦ χεμῶνα τὴ νεροποντὴ, ἔχω κ' ἐγὼ νὰ στάξω ἓνα δάκρυ, θυμητικὸ κι' ἀστεϊρευτὸ, ἀπάνω ἀπ' τὸν ἀγαπημένο μας Καστανόλογγο. Καὶ θέλω τὸ δάκρυ αὐτὸ νὰ κατασταλάξῃ ἀπὸ λατσούδι σὲ λατσούδι, ἔτσι ὅπως οἱ ἀχτίδες τοῦ ἡλίου καὶ οἱ στάλες τῆς βροχῆς, νὰ κατασταλάξῃ καὶ νὰ πάῃ νὰ πέσῃ ἀπάνω στὴν ψυχούλα ἑνὸς κοριτσιοῦ, πὺν δίχως ἄλλο περιπλανιέται, μὲ τὰ φτερὰ μαζεμένα, μέσα στὸν Καστανόλογγο. Τώρα πὺν κάνω χρόνια καὶ χρόνια ν' ἀνέβω στὰ ψηλὰ βουνὰ καὶ τὰ περιτριγυρίζω μόνο μὲ τὴν ἀνάμνηση, ὦ Θεέ μου, ποιά μυθικὴ μορφή παίρνουν τὸ δάσος αὐτὸ τῶν ἐλάτων, τὸ δυστυχημένο ἐκεῖνο κορίτσι καὶ τὸ παλὸ περιστατικὸ μου! Σὲ μιὰ θολὴ σύγκριση μέσα, πράγματα καὶ πρόσωπα, ξεφεύγουν ἀπ' τὴν ἀλήθεια τῆς ζωῆς καὶ ὑψώνονται στοῦ

παραμυθιοῦ τὸ ψέμμα! Ποῦ ἴῳχω ἀκούση αὐτὸ τὸ παραμῦθι;

Ἦμιον ἀκόμα μικρός. Πήγαινα τότε κάθε καλοκαῖρι στὰ ψηλὰ βουνά. Ὅταν δὲν βοηθοῦσα τάχα στὸ πότισμα τῶν κήπων — πόσο χαιρόμουν τὴ μικρὴ νεροσυρμὴ ποὺ τρύπωνε χαρούμενα μέσα στῆς ἀγριάδες! . . . Κι ὅταν δὲν ἐπιστατοῦσα τάχα στὸ κόψιμο τοῦ τριφυλλιοῦ — πῶς ἀνατρίχιαζα στὸ γοργὸ καὶ ρυθμικὸ δούλεμα τῆς κοσᾶς! . . . Τότε ἀνέβαινα στὸν Καστανόλογγο καὶ μάζευα χαμοκέρασα, ἀγριοφράουλες, μικροσκοπικὲς μὰ εὐωδιαστὲς καὶ νοστιμώτατες. Τῆς περνοῦσα στὸ καλαμάκι ἑνὸς ἀγριοσταχυοῦ καὶ τῆς ἔτρωγα ἔπειτα ὅλες μαζί γιὰ νὰ νοιώσω καλύτερα τὴ νοστιμάδα τους. Κι ὅταν δὲν ἔβρισκα πειὰ ἀγριοφράουλες μάζευα λατορέτσινο. Τῶκανα γρουμπουλάκια καὶ τὸ κατάπινα. Εἶχα ἀκούση ἀπὸ τὴ νόνα πῶς καθαρίζει τὰ αἷματα καὶ δίνει ὑγεία καὶ δύναμη. Κᾶποτε ἔψαχνα καὶ γιὰ λουλούδια. Πετύχαινα καμμιά φορὰ στὴν πειὸ ἀπόμερη ἀκρούλα κᾶτι κρινάκια λιλά, χωρὶς ἄρωμα, ἀλλὰ μὲ μιὰ κατάκρυα, καθαρὴ πνοούλα εὐχάριστη. Ποτέ μου δὲ μπῆκα στὸν πειρασμὸ νὰ σκοτώσω ἕνα πουλάκι ἢ νὰ πιάσω μιὰ πεταλοῦδα! Τὰ χαιρόμουν τόσο πειὸ καλὰ ἔτσι ζωντανὰ κ' ἐλεύθερα στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ! Γιατί νὰ τὰ πιάσω στὰ δικὰ μου χέρια; Μάλλονα τὰ χωριατόπουλα ποὺ στέναν ἰξόβεργα καὶ πλακοπαΐδες γιὰ τὰ πουλάκια ἢ τὰ σκότωναν μὲ τὸ λάστιχο. Πόσες φορὲς περνοῦσα κ' ἔρριχνα τῆς στημένες παγίδες καὶ χαλοῦσα τὰ ἰξόβεργα! Ἔλεγα μέσα μου: τάχα τὴν βλέπει ὁ Θεὸς τῶν μικρῶν πουλιῶν τὴν καλωσύνη μου αὐτή;

Ἐκεῖ στὸ δάσος ἀπάντησα μιὰ μέρα δυὸ χωριατοπούλες. Τὴ Λάμπρω καὶ τὴ Ρίνα. Θᾶηταν λίγο μεγαλύτερες ἀπὸ

μένα. Ὅμορφες κ' οἱ δυό, γελαστὲς καὶ δροσερώτατες. Ἡ μιὰ ἦταν γαλανὴ μὲ κάτι μεγάλα παράξενα μάτια. Ἡ ἄλλη μελαχροινὴ μὲ μάτια μπιρμπιλὰ πού ψιχαλίζαν. Ἔβοσκαν τῆς μαρτίνες τους. Μὰ ἐκεῖ τὸ μέρος ἦταν ἀπαγορευμένο.

— Γιατί βοσκάτε δῶ μέσα τῆς μαρτίνες; Δὲν τὸ ξέρετε πῶς...

— ὦχ, οἱ μαῦρες! Μὴν πῆς τίποτα σὲ κανένα. Ἔτσι περνᾶμε. Δὲν τῆς βοσκάμε δῶ. Ἐρχόμαστε ἀπὸ τὴν ἀνεμόραχη... νά, πάρε!

Ἐάμωσε ἡ Λάμπρω νὰ τοῦ δώσῃ ἓνα ξεπεταροῦδι ποῦ κρατοῦσε στὰ χέρια τῆς. Τὴν ἀγριοκύταξα.

— Δὲ ντρέεστε! Ἄκους κορίτσια καὶ νὰ πιάνετε πουλιά!

— Εἶνε κακό;...

— Δὲν τὸ ξέρετε πῶς εἶνε κακό;... Αὐτὸ εἶνε μικρό. Τὸ πήρατε ἀπ' τὴ φωληά. Ποῦ εἶνε ἡ φωληά νὰ πάω νὰ τὸ ξαναβάλω;

— Δὲ θὰ τὴ βρῆς μοναχός σου.

Σώπασα. Μὲ κύταζε κατάματα μὲ τὰ μεγάλα γαλανὰ τῆς μάτια.

— Θέλεις νὰ πᾶμε μαζί;... Ρίνα, πάρε τῆς μαρτίνες...

Γύρισε ντροπιασμένη καὶ πήγαμε νὰ ξαναβροῦμε τὴ φωληὰ οἱ δυό μας. Πῶς ἀλαφροπατοῦσε! Ἡ φωληὰ ἦταν κρυμμένη σὲ μιὰ πυκνὴ συσιάδα θάμνων. Θὰ μπῆς μέσα; μὲ ρώτησε. Κι' ἄνοιξε μὲ τὰ χέρια τῆς τοὺς σφιχτοὺς κλάδους σὰ νᾶνοιγε τὴν πόρτα κανενὸς πράσινου παλατιοῦ γνωρίμου, πού τὸ κατοικοῦσε ἀπὸ καιρὸ μαζί μὲ τῆς ἄλλες Ἀμαδρουάδες τοῦ δάσους. Μπῆκα, κι' ὅλο ἔπρεπε ν' ἀνοίγῃ τὸ δρόμο γιὰ νὰ περάσουμε. Τόσο πυκνὸς ἦταν ὁ λόγγος.

— Πρόσεχε! γύριζε και μου ἔλεγε κάθε τόσο. Μὴ σὲ χτυπήσῃ κανένα κλαρὶ στὸ μάτι!

Γιατὶ ὅπως τᾶφηνε τὰ κλαριά γιὰ νὰ προχωρήσῃ πειδὸ μέσα, πισογύριζαν ἐκεῖνα ἔλαστικά και χτυποῦσαν μὲ δύναμη.

— Ποῦ μπήκατε ἴδω μέσα! Σὲ καλό σας! τῆς ἔλεγα. Καὶ μου ἄρεσε νὰ βλέπω τὸ λιγερό της κορμὶ νὰ χάνεται μέσα στὰ πράσινα φυλλώματα σὰν μέσα σὲ μιὰ χλωρὴ θάλασσα. Ἦταν οἱ πρῶτες ἐρωτικὲς ἀνατριχίλες. Μὰ πόσο δειλὸς ἦμουν τότε, Θεέ μου! Ὅταν ἕνας γλυκὸς παλμὸς φλετουροῦσε στὴν καρδιά μου, κοκκίνιζα ὅλος σὰ νᾶχα ντροπιαστῆ ἀνεπανόρθωτα μπροστὰ στὸν κόσμον ὅλο!

Βρῆκε τὴ φωληὰ κι ἄπίθωσε πάλι μέσα τὸ πουλάκι.

— Τώρα σ' ἄρέσει;

— Τώρα ναί.

Δὲν ἔφευγε. Οὔτε κ' ἐγώ. Οἱ κλάδοι τῶν θάμνων μᾶς ἔσφιγγαν και μᾶς ἔσπρωχναν γιὰ νὰ μᾶς ρίξουν τὸν ἕνα στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ ἄλλου. Μερικοὶ μάλιστα ἀπὸ δαύτους μᾶς κεντοῦσαν και μὲ τ' ἀγκάθια τους. Τόσο ἐπίμονα μᾶς παρακινοῦσαν! Κοκκίνισα ὡς τὰ νύχια. Τὰ μεγάλα της, παράξενα γαλανὰ μάτια μὲ κυτοῦσαν παρακλητικά. Ἦταν πολὺ πονηρότερη ἀπὸ μένα.

Φαίνεται πὼς δὲν τῆς ἀπαντοῦσαν ἐνθαρρυντικά τὰ δικά μου τὰ μάτια. Καὶ μου εἶπε μὲ τὸ πειδὸ ἀγνὸ θάρρος τοῦ κόσμου:

— Γιατὶ δὲ μ' ἀγαπᾶς ὅπως σ' ἀγαπῶ;

— Μ' ἀγαπᾶς! . .

— Δὲν κατάλαβες ποὺ γιὰ σένα ἔρχομαι στὸν Καστανόλογο;

Ἦξι, δὲν τῶχα καταλάβῃ. Οὔτε τώρα μποροῦσα νὰ τὸ

καταλάβω. Ἐκείνη σὰ νὰ εἶχε ἀδειάση μὲ μιᾶς ὄλο τὸ θάρρος τῆς καρδιᾶς της, ἔτρεμε ἀλαφρὰ καὶ στὰ μεγάλα της μάτια ἔλαμπαν δυὸ δάκρυα ποὺ δὲν ἔτρεξαν ποτέ.

— Αὐτὰ δὲν εἶνε καλὰ πράματα! Εἶπα μηχανικὰ κ' ἤμουν κατάπληχτος, σὰν ἓνα πράσινο παραπέτασμα νὰ εἶχε ἀνασηκωθῆ ξαφνικὰ καὶ νὰ μοῦ ἔδειξε στὰ βάθῃ ἐκεῖ τοῦ δάσους ἓναν ἄλλον ἄγνωστο κόσμο. Ἐμπαινα στὴ ζωὴ ἀπ' τὴν πιὸ πρωτόγονη κ' αἰώνια πόρτα. Ὅσα εἶχα διαβάση κᾶπου στὸ Γυμνάσιο γιὰ τῆς Νύμφης τῶν δασῶν κ' ὅσα εἶχα ἀκούσῃ στὰ παραμύθια γιὰ τῆς Ἀνεραΐδες, ὅλα ζωντάνευαν ἐκεῖ μπροστά. Θάμπωσαν τὰ μάτια μου καὶ βούισαν τ' αὐτιά μου. Χίλιες νεραΐδες πετάχτηκαν ἀπ' τῆς ψυχῆς τῶν δέντρων. Οἱ ἀχιτιδοῦφαντοι πέπλοι τους ἀνέμιζαν ἀνέεροι. Ὀλόχρυσά ντέφια ἔπαιζαν στὰ χέρια τους καὶ γέμισε τὸ δάσος συναρπαστικὴ μουσικὴ. Ἡ Λάμπρω ἀνάμεσά τους μὲ προσκαλοῦσε νὰ τῆς πάρω τὸ ἀστεροκέντητο μαντήλι ἀπ' τὰ μαλλιά. Εἶχα ἓνα φόβο μήπως μοῦ ἀρπάξῃ τὴ μιλιὰ. Κι' ὅμως τῆς μίλησα.

— Πᾶμε τώρα! τῆς εἶπα. Καὶ πῆρα πολὺ θάρρος γιὰ νὰ τὸ πῶ.

— Πᾶμε! μοῦ ἀπάντησε. Καὶ μ' ἓνα κίνημα τοῦ χειριοῦ της ἔδιωξε ὅλες τῆς Νεραΐδες ἀπ' ὀλοτρόγυρα. Μὲ τὸ ἴδιο κίνημα μὲ χαΐδεψε στὸ μάγουλο. Μοῦ φάνηκε πὼς ἔπιασε τὴν ὥρα ἐκείνη ἓνα μικρὸ ξεπεταροῦδι μέσ' στὴν πιεὶ κρυφὴ φωλίτσα καρδιᾶς μου.

— Τόσο κουτὸς εἶσαι; μὲ ρώτησε.

— Δὲν εἶμαι κουτὸς!

— Τότε;

Στήριξε τὰ δυὸ της χέρια στοὺς δυὸ μου νώμους καὶ γλυκαίνοντας θερμὰ τὰ μάτια της ἔγυρε σὰν ἀπὸ ἑλαφρῆ

πνοή πρὸς ἐμένα καὶ μὲ φίλησε. Τὸ ἀγγελικώτερο φιλὶ τῆς ζωῆς μου.

— Πᾶμε τώρα ! μοῦ εἶπε ἀποφασιστικὰ σὰ νὰ εἶχε ξετελέψη πειὰ ὅλους τοὺς μυστικούς σκοπούς της μὲ τὴ βοήθεια τῶν πονετικῶν της ἀδερφῶν, τῶν Ἀνεράιδων.

Ἡ Ρίνα εἶχε χάση δυὸ μαρτίνες κι' ὅλη τὴν ὑπομονή της. Καὶ χούγιαζε τραγικὰ μέσα τὸ δάσος.

— Ὅρη Λάμπρω—οὔ—οὔ—οὔ!!

Λίγο προτοῦ τὴ φτιάσουμε μὲ σταμάτησε ἡ Λάμπρω καὶ μοῦ εἶπε προσταχτικά :

—Κύτα, κακομοίρη μου, μὴν πῆς σὲ κανέναν τίποτα!. Καὶ νᾶρχεσαι κάθε ἀπόγιομα στὸν Καστανόλογγο, τ'ἀκούς ;

Δὲν κοιμήθηκα ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Ὅλη αὐτὴ ἡ ἀνεπάντηχη κι' ἀπίστευτη σκηνὴ γύριζε καὶ ξαναγύριζε μπρὸς σὰ μάτια μου. Ποτὲ δὲν εἶχα περάση ὡς τότε μιὰ τόσο μεγάλη καὶ σοβαρὴ περιπέτεια. Φέρθηκα καλὰ ἢ ὄχι ; Καὶ τί ἔπρεπε νὰ κάμω στὸ μέλλον ; Δὲ μποροῦσα ν' ἀποφασίσω. Μιὰ φωνὴ μοῦ ἔλεγε «μὴν εἶσαι κουτός». Κ' ἦταν γλυκεῖα φωνούλα, χαϊδευτικὴ. Ἄλλη φωνή, ἄγρια, μοῦ ἔλεγε «συγκρατήσου!» Τί νὰ κάμω ; Ὅμως αὐτὴ ἦταν φαίνεται ἡ ἀγάπη ! Ὡς τότε ἦταν γιὰ μένα ἡ ἀγάπη ραβασάκια στῆς συμμαθήτριες καὶ στίχοι ἀφιερωμένοι σὲ ἀπρόσιτες κυρίες. Μὰ νάτην ! νάτην ! ἡ ἀληθινὴ ἀγάπη, ἓνα παρθενικὸ χάδι κ' ἓνα παρθενικὸ φιλὶ ἀπ' τὸ πειὸ παρθενικὸ κορίτσι, μέσα στὸ πειὸ παρθενικὸ δάσος. Πόσους στίχους θὰ γράψω ! Δὲν ἔγραψα κανένα.

Τὴν ἄλλη μέρα δὲν πῆγα στὸ Καστανόλογγο, οὔτε τὴν ἄλλη, οὔτε τὴν παρᾶλλη, πολλὰς ἡμέρες. Ἀπὸ μακροῦ τὸν ἀγνάντενα καὶ μοῦ φαινόταν σὰν ἀλλοιώτικος τάχα. Τὰ κορίτσια ἦταν ἐκεῖ κάθε ἀπόγιομα, κάθε ἀπόγιομα. Τᾶβλεπα

ἀπ' τὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ. Σκάριζαν τῆς μαρτίνες πειδὶ κάτω στὸ ἐλεύθερο μέρος κι' αὐτὲς ἀνέβαιναν πειδὶ ψηλά. στὴ ρίζα τρυ λόγγου. Ἦταν ἐκεῖ δυὸ μεγάλες πρασινωπὲς κοιτῶνες ποῦ ξέβγαιναν σὰν μπαλκονάκι μπρὸς ἀπ' τὰ πρῶτα πρῶτα ἔλατα, καταποπάνω ἀπ' τὸ χωριό. Ἔπαιζαν καὶ γελοῦσαν, τραγουδοῦσαν, χόρευαν μὲ θεοτόρελλη χαρὸν. Καμμιά φορὰ σαλαγοῦσαν καὶ τὶς γίδες τους.

— Ὅϊ! ὄϊ! Τσίπ, ἀστέρω, τσίπ! . .

Ἔβγαζαν τὰ μαντήλια τους καὶ μοῦ γνέφανε ν' ἀνεβῶ.

Κᾶποτε φώναζαν :

— Ἐλ' ἀπάν! ἔλ' ἀπάν! . .

— Ποιὸν κράζουν οἱ ζουρλές; μοῦπε ἢ θειά μου.

— Ξέρω γὼ τί παλάβωσαν!

Ὅμως κίνησα καὶ πῆγα ἓνα ἀπόγιομα. Ξαφνίστηκαν ποῦ μ' εἶδαν. Καὶ ντράπηκε ἡ Λάμπρω σᾶμπως πρώτη φορὰ νὰ μ' ἔνοιωθε κοντά της. Πειδὶ ξεθαρρεμένος ἦμουν ἐγώ. Κρατοῦσε ἀγριολούλουδα στὰ χέρια.

— Τί εἶν' αὐτά;

— Λελούδια! Πάρ' τα!

Ἦταν μικρά, ἀστερωτὰ καὶ κατάλευκα. Δὲν τὸ φανταζό-
τουσαν κανεὶς κι' ὅμως εἶχαν ἓνα λεπτότατο ἄρωμα, ποῦ ἀνά-
σταινε καὶ νεκρὸ. Δὲν ξανάειχα ἰδῆ ἄλλοτε τέτοια ἀγριολού-
λουδα. Ἡ Λάμπρω ἤξερε πειδὶ καλὰ κι' ἀπὸ μὲ τὰ μυστικά
τοῦ δάσους. ὦ, βέβαια.

— Πῶς τὰ λένε;

— Δὲν ξέρω. Δὲν ἔχουν ὄνομα. Διαλέτες!

— Θὰ τὰ βαφτίσω Λαμπρολούλουδα.

— Θὰ σὲ λέω νουνό μου!

— Ποῦ βγαίνουν;

— Θέλεις νὰ σὲ πάω; Ρίνα, φύλα τῆς μαρτίνες!

Τὴν ἀκολούθησα. Ὅταν κρυφτήκαμε πίσω ἀπὸ πολλοὺς κορμῶν ἐλάτων κ' εἴμαστε οἱ δύο μας καταμόναχοι στὸν κόσμο, τῆς πῆρα, καθὼς πῆγαινα πίσω τῆς, τὸ κάτασπρο μαντῆλι ἀπ' τὰ μαλλιά. Ἀνασήκωσε πρὸς τὰ πίσω τὰ χέρια γιὰ νὰ τὸ κρατήσῃ. Γέλασα.

— Εἶπα πὼς μοῦ τ' ἀνάρπαξε καμμιά κλαμούρα. . Ξεθάρρεψες! Ὅμως αὐτὸ πῶκαμες εἶνε κακό!

Μοῦ πῆρε τὸ μαντῆλι μὲ βίαιη κι' αὐστηρὴ κίνηση ἀπ' τὰ χέρια καὶ τὸ ξαναφόρεσε ἀπότομα καὶ χαριτωμένά. Τὴν ἄρπαξα στὴν ἀγκαλιά μου καὶ τὴ φίλησα στὰ μάτια πολλὲς φορές.

— Κάτσε! . . . Κάτσε φρόνιμα!

Φτάσαμε σ' ἓνα μικρὸ λειβαδάκι γλοερὸ καὶ ξέφωτο.

— Νά, ἐδῶ βγαίνουν. . .

— Τὰ Λαμπρολούλουδα;

— Ὅπως θέλεις πές τα!

Ἡ πρασινάδα ἦταν γεμάτη κάτασπρα, εὐωδιαστὰ ἀστεράκια. Ἀχόρταστα τὰ κύταζα.

— Δὲ θὰ κόψῃς;

— Ὅχι! Δὲν εἶναι πειὸ καλὰ νὰ τὰ βλέπουμε κάτω ἐκεῖ δροσερὰ κ' εὐτυχησμένα; Γιατὶ νὰ τὰ κόψουμε;

— Δίκιο ἔχεις!

Μ' ἔνοιωσε τάχα;

Στὸ γυρισμὸ κάποιον ἀγρίμι ξεπετάχτηκε ἀπῶναν κορμὸ καὶ τῶβαλε στὰ πόδια. Κουνάβι θάηταν. Σκιαχτήκα. Ἐσκασε στὰ γέλια.

— Ἐτσι σκιαζεσαι τὰ ζουλαπάκια; ποῦ νᾶβγαينه καὶ κανένας λύκος!

— Θὰ μᾶς ἔτρωγε!

— Θᾶτρωγ' ἐμένα γιὰ νὰ γλυτώσῃς ἐσὺ! . .

Τῆς ἔπιασα τὰ δυὸ σκληρὰ χέρια ὅσο μπορούσα πειὸ
τρυνφερά.

— Λάμπρω, εἶσαι ἀνεχτίμητο κορίτσι!

— Ἄλλο πού σ' ἀγαπάω δὲν ἀξίζω τίποτα. Ἐσὺ δὲ
μ' ἀγαπᾷς!

— Πῶς τὸ ξεύρεις;

— Μ' ἀγαπᾷς;

— Πολύ!

Μὲ πόσην εἰλικρίνεια τῶλεγα! Ἄστραψαν ἀπὸ χαρὰ τὰ
μάτια τῆς Λάμπρως. Ἐσφιξε δυνατὰ τὰ χέρια μου κ' εἶπε
μὲ τὸν πειὸ εὐτυχισμένο τρόπο:

— Ἄς πεθάνω!

Πολλὲς ἡμέρες δὲν ξαναπῆγα στὸν Καστανόλογγο. Ἐνα
δειλινὸ ἦταν ἐκεῖ τὰ κορίτσια. Χόρευαν καὶ πηδοῦσαν στὸ
βραχοθεμέλιωτο μπαλκόνι τους. Μὲ καλοῦσαν μὲ κάθε
τρόπο ν' ἀνεβῶ κ' ἐγώ. Ὅχι! χαιρόμουν ἀγνότατα, ἔτσι ἀπὸ
μακρυὰ, τὰ τρελλά τους καμώματα. Μὰ κάποια ὥρα τᾶεῖδα
πὺ ἀνησυχήσανε. Πειτάχτηκαν, τρέχανε δεξιὰ-ἀριστερά.
Τᾶχασα ἀπὸ τὰ μάτια μου μέσα στὸ δάσος. Τὶ νᾶπαθαν;
Κίνησα νὰ πάω νὰ ἰδῶ. Μόλις ἔφτασα στὸ μεσοχώρι εἶδα
τὸν καπετάνιο νὰ δένη στὸ πλατάνι δυὸ-τρεῖς μαρτίνες πὺ
βέλαζαν σπαραχτικά. Καπετάνιος ἦταν ἕνας ἀπόστρατος
χωροφύλακας, διωρισμένος, ἀπὸ τότε πὺ πῆρε τὴ σύνταξή
του, μόνιμος ἀγροφύλακας τοῦ χωριοῦ.

— Διαόλ' θηλυκά! μονολογοῦσε ὁ καπετάνιος. Ποῦ τὰ
χάνεις ποῦ τὰ βροῖσεις—στὸ Κεφαλάρι! Ἄς ἔρθουν τώρα
νὰ πλερώσουν τὸν τζερεμέ!..

Ἄπάνω στὴν ὥρα φάνηκαν νὰ ροβολᾶν τὸν κατήφορο
μουτζοκλαίγοντας τὰ δυὸ κορίτσια.

— Μὴν τὰ δένης, μπάρμπα! δικά μας εἶνε!..

— Μπᾶ καλῶς τες ! καλῶς τες ! Αὐτὸ θέλω νὰ μάθω κι' ἐγώ : Τίνος εἶνε ! . . . " Ἄς πλερώνη τώρα ὁ Σινιόρας κι' ὁ Μπακουλίτσας ! . . . " Ἐχουν ! . . .

— Κεὶὸ δὲν ἦταν στὸ λόγγο οἱ μαρτίνες . . . " Ἐβόσκαν παρακατούλια . . .

— Αὐτὸ δὰ ἔλειψε ! Νὰ μὲ βγάλετε καὶ ψεύτη ! . . . Δρόμο ἀπὸ δῶ ! Ναρθοῦν οἱ γονιοί σας νὰ τὰ παραλάβουν . . .

" Ἀρχισαν τὰ κλάματα τὰ κορίτσια. Βροχὴ πήγαιναν τὰ δάκρυα ἀπ' τὰ μεγάλα παράξενα μάτια τῆς Λάμπρωσ. Μὲ κύταζε μὲ τὰ δακρυσμένα μάτια τῆς ἱκετευτικὰ σὰ νὰ μοῦ ἔλεγε : « Μιὰ φορὰ σὲ χρειάστηκα κ' ἐγώ ! Κάμε τίποτα ! . . » " Ἀρχισαν νὰ μαζεύωνται οἱ χωριανοί. " Ἐπρεπε νὰ δώσω χέρι.

— Πρώτη καὶ τελευταία φορὰ, καπετάνιε. Σχώρα τες

— Δὲ μπορῶ ! Δὲ μπορῶ ! Μπᾶ ! μπᾶ ! μπᾶ !

— Γιὰ χατῆρι μου !

— Ξέρεις ἂν σ' ἀγαπάω ! . . . Μὰ δὲ μπορῶ τὰ ποδοκόπια σου τώρα !

— Εὐθύνομ' ἐγὼ γιὰ τὸ ποδοκόπι σου . . .

— Δὲ μπορῶ. Τὰ διαμαρτύρησα ! Τὶ θὰ πῆ τὸ χωριό ; . .

— Κάνω ἐγὼ καλά ! Ζημιὰ καμμιά δὲν ἔκαναν . . . Καὶ θὰ προσέχουν ἄλλοτε. Τὶ λέτε, χωριανοί ;

— " Ἄς γίνη σχωρεμένο ! Μὴ χαλᾶς τὸ χατῆρι τοῦ παιδιοῦ, καπετάνιε.

Γύρισε ὁ καπετάνιος καὶ μὲ κύταξε λοξὰ στοίβοντας συλλογισμένα τὸ μουστάκι του.

— " Ἄς ἔχετε χάρη στ' ἀρχοντόπουλο αὐτὴ τὴ φορὰ ! . . Πρώτη καὶ τελευταία ὅμως ! . . " Ἄλλοτε . . . " Ἐλα πάρτε τες καὶ ξεκουμπιστῆτε ! Διαόλ' θηλυκά ! . .

Σὰν ἔνοχος, ποὺ ἀθωώθηκε ἀνεπάντεχα, εὐχαρίστησα

τὸν καπετάνιο κυτάζοντας ὁμως τὴ Λάμπρω. Τὰ δακρυσμένα τῆς μάτια χαμογέλασαν γεμάτα εὐγνωμοσύνη. Τὰ σκούπισε μὲ τὴν κρεμάμενη ἄκρη τοῦ ἄσπρου τῆς μαντηλιοῦ, πῆρε τὴ μαρτίνα τῆς σέροντιας κ' ἔφυγε χαμηλοβλεποῦσα.

— Ἡ ἀλήθεια εἶνε πῶς δὲν ἔγινε ζημιὰ! εἶπε ὁ καπετάνιος μόλις ἔφυγαν. Τῶκαμα γιὰ νὰ τῆς σκιαῶ! . . . Πράμα πᾶνε κάτι νεραῖδοπαρμένες νὰ τσοπανέψουν καὶ δὲν ἔχουν τὸ νοῦ τους στὰ ζωντανά. Μηδὰ γνέθουν κάνε; . . . Μηδὰ πλέκουν; . . . Μπα! . . . ὄλο χορὸ καὶ τραγοῦδι! . . . Τὶ ἄλλη προκοπή! !

Ποῦ νᾶξερές καπετάνιο, ποῦ νᾶξερές! . . .

* *

Νωρὶς ποῦ φτάνει τὸ χινόπωρο στὰ ψηλά βουνά! Οἱ ράγες φοροῦν κ' ὄλα τὴ συννεφένια κατσούλα τους. Οἱ ποταμιές γεμίζουν γαλακτερὴ καταχνιά. Ἄνεβαίνει ἄνεβαίνει κάποτε ἢ καταχνιά σὰν πλημμύρα καὶ πνίγει τὸ χωριό. Κι' ὅταν ὁ ἥλιος τὴ σκορπίση, στὰ ἔλατα τοῦ Καστανόλογγου ἀπομένουν τὰ κουρέλια τῆς σὰν ἀραχνοῦφαντοι πέπλοι ποῦ περαστικὲς νεραῖδες τοὺς παράτησαν ἀγραδωμένους στὰ λατσούδια. Αὐτὸ τὸ ἀνακάτωμα τῆς ὀμίγλης στὰ λαγκάδια καὶ στὰ δάση καὶ στὰ κορφοβούνια παίρνει μιὰ κοσμογονικὴ μεγαλοπρέπεια. Θαρρεῖς πὼς πλάθεται αὐτὴ τὴν ὥρα ὁ κόσμος τῶν βουνῶν καὶ νὰ ποῦ ξεφυτρώνει μιὰ πρωτοθώρητη ραχούλα, νὰ ποῦ φανερώνεται ἓνα καινούργιο ἔλατο! . . . Ἡ ψύχρα ἀρχίζει νὰ γίνεται τσουχτερὴ καὶ εἶνε καιρὸς νὰ φεύγουμε ἀπ' τὰ ψηλά βουνά ἐμεῖς οἱ καμπίσιοι. .

Βρῆκα τὴ Λάμπρω στὴ βρύση καὶ τῆς εἶπα πῶς θ' ἀνεβῶ νὰ τὴν ἀποχαιρετήσω τ' ἀπόγιομα. Λίγο ἔλειψε νὰ τῆς φύγη ἀπ' τὰ χέρια ἢ βαρέλα μὲ τὸ νερό.

— Θὰ φύγης :

Μιά μουντή καταχνιά σκέπασε τὰ μεγάλα γαλανά της μάτια. Χινόπωρο. . .

— Δὲν τῶξερες πὼς θὰ φύγω ;

— Τῶξερα καὶ δὲν τὸ πίστευα. Τόσο νωρίς ;

Τὴν ἄφησα καὶ προχώρησα γιατί ἐρχότουں μιὰ ἄλλη γυναῖκα φορτωμένη τὴ βαρέλα της στὴν πλάτη. Τὸ ἀπόγιομα βγῆκα μακρυνὸ περίπατο στὴς κοντινὲς ραχοῦλες.

Ἐποχαιρετοῦσα. Ὁ Θεὸς τὸ ξέρει πόσο ξάστερες σκέψεις ἀναδίπλωνα μέσα μου. Ἐπλαθα τὸ σχέδιο μιᾶς χωριάτικης ζωῆς. Ἦθελα νὰ γίνω γιατρὸς καὶ νᾶρθω νὰ μείνω γιὰ πάντα στὰ ψηλὰ βουνά, ἀνάμεσα στοὺς ἀπλοῦκοὺς καὶ δυστυχημένους αὐτοὺς ἀνθρώπους. Μακάρι νὰ τὸ εἶχα κάμη ! Στὴν ἀνεμόραχη βρῆκα τὴς πρῶτες κυκλαμιές, κρυμμένες κάτω ἀπὸ ἕναν ἀγκαθερὸ θάμνο, φυτρωμένο μέσα στὴς ἀσπρόπετρες. Ἦταν τὸ τελευταῖο δῶρο τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ τὸ πρῶτο τοῦ χινοπώρου.

Κατέβηκα στὸν Καστανόλογγο καὶ βρῆκα τὰ κορίτσια σὲ κάποιον ἄλλο πειὸ κρυφὸ μέρος. Ἀπὸ κεῖ δὲν περνοῦσε ποτὲ ὁ ἀγροφύλακας !

— Πῶς τὰ λένε αὐτὰ τὰ λελουδάκια ;

— Χινοπωρίτσες ! Βγῆκαν κι' ὅλα ;

— Βλέπεις ποῦνε καιρὸς νὰ φύγω ;

— Βλέπεις πὸν τὰ κόβεις κ' ἐσὺ τὰ λελούδια ;

— Ἐπειδὴ ἀποχαιρετῶ. Θὰ τὰ πάρω μαζί μου νὰ σὲ θυμᾶμαι . . .

— Ἐσὺ νὰ θυμᾶσ' ἐμένα ; ! . . Ἐκεῖ πὸν θὰ πᾶς ; ! . .
Θᾶχεις ἐκεῖ ! . .

Ἡ Ρίνα ἔφυγε νὰ πάη γιὰ τὴς μαρτίνες. « Ἄν τὴς ξαναπαίση ὁ καπετάνιος χαθήκαμε ! »

— Καλά, ρώτησα, ἡ Ρίνα δὲ ζηλεύει ;

— Ζήλευα ἐγὼ τότε . . .

Σταμάτησε. Τὴν ἐπίεσα νὰ μοῦ τὸ πῆ. Naί, ἦταν κ' ἡ Ρίνα ἐρωτευμένη, μὰ ὁ καλὸς της εἶνε τώρα κληρωτὸς στὰ εὐζωνικά. "Ὅταν ἀπολυθῆ ὑὰ τὸν πάρη! Εὐτυχισμένη Ρίνα!

— Λοιπὸν, Λαμπρούλα, δὲν θὰ σὲ ξαναἰδῶ πειά. . . φέτο.

— Καί φέτο καὶ πάντα!

— Γιατί τὸ λὲς αὐτό;

— Θέλουν νὰ μὲ παντρέψουν στὴν Ἀμερική . . .

— Ἀλήθεια τὸ λὲς;

— Naί, ἀλήθεια.

— Κ' ἐσὺ θέλεις νὰ πᾶς;

Μὲ κύταζε βαθειὰ στὰ μάτια σὰ νὰ προσπαθοῦσε ν' ἀνακαλύψῃ κάπου τὴν πειὸ ἀβέβαιη ἐλπίδα. "Ἄχ! δὲν τὴν ἀνακάλυψε κ' εἶπε λυπητερά:

— "Ὅμως ἐσένα θὰ σὲ θυμᾶμαι ὅπου, ὅπου, ὅπου κι' ἂν πάω! . . . Ὅσο ζῶ κι' ὅσο νὰ πεθάνω!

— Κ' ἐγὼ θὰ σὲ θυμᾶμαι, Λάμπρω!

— Τώρα πού θὰ λείπης δὲ θὰ κόψω ποτὲ λελοῦδι καὶ δὲ θὰ πιάσω ποτὲ πουλί. Θὰ σ' ἀρέσῃ;

Τὴ χάιδεψα τρυφερά. Μὲ συγκινοῦσε τόσο πολὺ μὲ τ' ἀπλὰ της λόγια!

— Καὶ θᾶρχομαι κάθε μέρα, κάθε μέρα στὸν Καστανόλογγο νὰ σὲ καρτερῶ καὶ νὰ σὲ περιμένω!

— Κάθε μέρα;

— Κάθε μέρα!

— Ψέμματα λὲς. Θὰ βρέχῃ. . .

— Ἄς βρέχῃ!

— Θὰ χιονίζῃ. . .

— Ἄς χιονίζῃ!

Τὴν ἀγκάλιασα σὰν ἓνα μικρὸ ἀδερφάκι καὶ τὴν ἔσφιξα

ἀπάνω στήν καρδιά μου, πού οἱ παλμοί της ρυθμίζανε τὰ πειδὸ ἀγνά αἰσθήματα. Ἐμείναμε σὲ μιὰ γλυκειά, σιωπηλὴ ἔκσταση πολλὴν ὥρα. Ἦταν μιὰ στιγμή τόσο πρωτόγονη καὶ τόσο σύγχρονη μαζί, ποῦ ἔνοιωθα τὸν κύκλο τῶν αἰώνων τῆς ζωῆς νὰ κομποθιάζεται μὲ τὸ ἀγκάλιασμά μας ἐκεῖνο. Εἴμαστε δυὸ μικροὶ πρωτόπλαστοι ἄνθρωποι ὅλως διόλου ἀναμάρτητοι ἀκόμα, μὰ καὶ μὲ ὅλη τὴν πείρα, μὲ ὅλη τὴ γνώση τῶν αἰώνων τῆς ἁμαρτίας. Ὁ Καστανόλογος ἐκύκλωσε γύρω μας σὰν ἓνας παράδεισος πού δὲ χάθηκε κι' οὔτε θὰ χαθῆ ποτὲ γιὰ τῆς ἀληθινὰ ἐρωτευμένες καρδιές. Πολὺ σπάνια ζοῦμε πειὰ στὶς ἐρωτικές μας περιπέτειες τόσο ἐξιδανικευμένες ὥρες. Ἡδονή; Δὲν ἐμόλυνε τὴ γεύση μου καμμιά ἄνοστη γλύκα. Κάτι σὰν ἀπόσταγμα ἀπὸ ἄγριο ροδόμελι ἔσταξε μέσα μου σταγόνα τὴ σταγόνα σὰν νὰ καταρακλοῦσε ἀπὸ ἓνα μελίσι ἀγγέλων φωλιασμένο ψηλὰ στ' ἀστέρια! Κ' ἦρθε νὰ μὲ πικράνῃ κάποιαν ὥρα τὸ σήμαντρο τοῦ χωρισμοῦ. Χτύπησε στ' αὐτιά μου μακρυάθε ἀπὸ τὸ βουνὸ τῆς κακιᾶς, τῆς ζηλόφθονης μάγισσας, πού εἶνε κι' αὐτὴ Κόρη τῆς ζωῆς κ' ἔχει προορισμό της κ' ἔργο της νὰ φαρμακῶνῃ τῆς χαρὲς τῶν καλῶν ἀνθρώπων.

Καὶ τὸ σήμαντρο αὐτὸ πού χτυποῦσε ξηρὰ καὶ σαρκαστικά, μοῦ ἔφερε ἀκόμη ἓνα κακὸ προμάντεμα. Φώναξα ξαφνικά στὴ Λάμπρω:

—Ὁχι! Νὰ μὴν ἔρθῃς ποτὲ μοναχοῦλα τὸ χειμῶνα στὸν Καστανόλογο μὲ τῆς βροχές, μὲ τὰ χιόνια...

Δὲ μοῦ ἀπάντησε τίποτα. Κ' ἔτσι ἀπόμεινε ἡ φωνή μου ξεκομμένη, ὀλομόναχη, ἀσυνάρτητη, σὰν ἓνα παραλήρημα νυχτερινό, πού δὲν τᾶκουσε κανεὶς, οὔτε ὁ ἴδιος ποῦ τὸ πρόφερε. Κι' ὅμως μπορεῖ νὰ εἶχε κάποιον νόημα. Μπορεῖ

νάφτασε ὡς τὸ μακρυνὸ βουνὸ τῆς ζηλόφθονης μάγισσας, ποὺ φαρμακώνει τῆς χαρὲς τῶν καλῶν ἀνθρώπων, σὰν εὐστοχος, ὅμως ἀνίσχυρος, ἀντίλαλος στὸ σήμαντρό της.

Ἔφυγα. Κάθε τόσο, ποὺ θυμόμουν κάτω στῆς χῶρες τῆ Λάμπρω καὶ τὸν ἔρωτά της, ἡ θύμησή της μοῦ ἐρχόταν πάντα ξαφνικὰ κι' ἀπότομα σὰν εἰσβολή. Μὲ κυρίευε ὀλόκληρον. Ἄναπολοῦσα μὲ τὴ χαρακτηριστικὴ λύπη τῶν καλῶν ἀναμνήσεων ὅλο τὸ μικρὸ μυθιστόρημα τοῦ καλοκαιριοῦ. Γελοῦσα μὲ τὴ σκηνὴ τοῦ ἀγροφύλακα καὶ λογάριαζα νὰ τὰ γράψω ἕνα εὐθυμο διήγημα μιὰ μέρα. Μὰ ἡ σκηνὴ τοῦ χωρισμοῦ μοῦ ἄφηνε ἕνα κατακάθι πίκρας στὴν καρδιὰ κ' ἕνα ρῖγος φόβου στὴν ψυχὴ. Χωρὶς νὰ τὸ θέλω ἔβλεπα ἐμπρός μου τὸν Καστανόλογγο μὲ βροχή. Τὰ σύννεφα ἔφταναν ἕως τῆς κορυφῆς τῶν ἐλάτων, ποὺ βογοῦσαν στὸ πέρασμα τοῦ δυνατοῦ ἀγέρα σὰν λαβωμένοι γίγαντες. Ἐπειτα δυνατὴ βροχὴ τὰ μαστίγωνε ἀλύπητα. Καὶ στὴ ρίζα τοῦ πειρὸ μεγάλου ἐλάτου εἶχε ἀπαγγιάση ἡ Λάμπρω καὶ τουρτούριζε μουσκεμένη ὡς τὰ κόκκαλα. Δὲ μ' ἄκουσε! . . . Κ' ἔπειτα ἔβλεπα τὸν Καστανόλογγο μὲ τὰ χιόνια. Ὁ ἀγέρας δὲν ἀνάσαινε καθόλου. Καὶ νόμιζε κανεὶς πὼς ἦταν τὰ δικά του κάτασπρα φτερὰ ποὺ μαδοῦσαν ἀνάερα κ' ἔπεφταν σὰ νιφάδες μέσα στὸ δάσος. Ἐτρεχε ἡ Λάμπρω νὰ πάρῃ στὴν ἀγκαλιὰ της καὶ νὰ ζεστάνῃ ἕνα ξεπαγιασμένο πουλάκι. Μεῦ τῶδειχνε τάχα ἀπὸ μακρυνὰ καὶ μοῦ φώναζε θαρρετὰ: «— Δὲν τῶπιασα σὲ σκανταλιὰ! . . . Θὰ ψωφοῦσε! Τὸ πῆρα νὰ τὸ ζεστάνω. Καὶ πάλι θὰ τ' ἀφήσω ἐλεύτερο! . . .». Δὲ μ' ἄκουσε! . . .

Ἦρθε μιὰ μέρα ὁ χωριανὸς κ' ἔφερε τὸ καλὸ χαμπέρι στελμένος, λές, ἀπ' τὸ βουνὸ τῆς κακόψυχης μάγισσας.

— Λέγε μας κἄνα νέο ἀπ' τὸ χωριό . . .

— Σὰν καὶ τίποτα! . . . Τώρα προχτὲς μοναχὰ - κειὸ θὰ τῶμαθες - ἔκαψε τ' ἀστροπελέκι στὸν Καστανόλογγο τὴ Λάμπρω τοῦ Σινιόρα . . .

Ὁ ἀντίχτυπος τοῦ φονικοῦ ἀστροπελεκιοῦ μὲ χτύπησε κατακέφαλα. Μὲ τύφλωσε ἡ λάμψη του κι' ὁ βρόντος του μὲ κούφανε. Ζάλη.

— Ἐξῆσε;

— Νὰ ζήσ'; ! οὔτε γκιχ δὲ θᾶκανε . . . Ξέρω κ' ἐγὼ τί τῶβαλε ὁ γιουδάς τὸ παληοκόριτσο κ' ἔβγαине στὸ λόγγο πᾶσα μέρα; . . . Ἦταν νὰ φάη τὰ νειᾶτα του!

— Τῆς τῶπα! . . . Τῆς τῶπα! . . . Δὲ μ' ἄκουσε! . . . Ξεφώνισα σὰν φονιάς στὸν παροξυσμὸ του, σὰν φονιάς ποὺ προσπαθεῖ νὰ δικαιολογηθῆ στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του γιὰ τὸ κρῖμα του.

— Τί πρᾶμα; ρώτησε ὁ χωρικός παραξενεμένος, χωρὶς νὰ πάρη ἀπάντηση.

Μαζὶ μὲ τὴ δροσιὰ τῆς ἀνοιξης, μαζὶ μὲ τὸ πρωτοβρόχι τοῦ χινοπώρου, ἀκόμα καὶ μαζὶ μὲ τοῦ χειμῶνα τὴ νεροποντή, ἔχω κ' ἐγὼ νὰ στάξω ἓνα δάκρυ, θυμητικὸ κι' ἀστείρευτο κ' ἐξιλεωτικὸ, ἀπάνω ἀπ' τὸν ἀγαπημένο μας Καστανόλογγο. Καὶ θέλω τὸ δάκρυ αὐτὸ νὰ κατασταλάξῃ ἀπὸ λατσοῦδι σὲ λατσοῦδι, ἔτσι ὅπως οἱ ἀχιτίδες τοῦ ἥλιου καὶ οἱ στάλες τῆς βροχῆς, νὰ κατασταλάξῃ καὶ νὰ πάη νὰ πέσῃ ἀπάνω ἀπ' τὴν ψυχούλα τοῦ κοριτσιοῦ, ποὺ δίχως ἄλλο περιπλανιέται, μὲ τὰ φτερὰ μαζεμένα, μέσα στὸν Καστανόλογγο.

Η ΛΑΜΙΑ ΠΟΥ ΒΓΑΙΝΕΙ ΣΤΗΝ ΚΑΒΟΥΡΟΤΡΥΠΑ

Είνε καλοκαίρι. Τὸ μεσημέρι βράζει. Τὰ σπίτια ἔχουν κατάκλειστα τὰ προσηλιακὰ παραθυρόφυλλα. Στῆς ἀκρογιαλιὲς ἀχνίζει τὸ πυρωμένο ἀμμοχάλικο. Στους κήπους μυρίζει βαρειά τὸ ζεσταμένο γάλα τῶν συκιῶν. Καὶ κάτω ἀπ' τὰ μεγάλα φύλλα τους χιλιάδες τζιτζίκια τσιτσιρίζουν δυνατά, συγκρατητά, ἀκατάπαυτα. Θαρρεῖς πῶς ὅλη ἡ φύση βράζει μέσα στὴν πύρα τοῦ ἡλιοῦ καὶ τὸ βράσιμό της εἶνε ποῦ ἀφήνει τὸ ἀπέρυντο τσιτσιρίσιμα τῶν τζιτζίκων. Ἡ μικρὴ χώρα, ἰδρωμένη καὶ ξαναμμένη, κοιμᾶται ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη. Κλεισμένα τὰ μαγαζιά, ἔρημ' οἱ δρόμοι. Τὰ χασαπόσυλλα εἶνε ξαπλωμένα σὰν ψώφια στῆς ἰσκιωμένες γωνιές. Τ' ἄλογα τῶν κάρων, ξεξεμένα, κοιμοῦνται ὀλόρθα στῆς ρίζες τῶν τοίχων. Τὸ παλῆν κάστρο ἀνοίγεται ἀπάνω ἀπ' ὅλη αὐτὴ τὴ λαμπρὴ, βουβὴ κι' ἀσάλευτη μεσημεριάτικη εἰκόνα τῆς μικρῆς χώρας, ἀκόμα λαμπρότερο, ἀκόμα βουβότερο κι' ἀκόμα πειὸ ἀσάλευτο, ἂν γίνε-ται. Δὲν ξέρω ποιὸ βαθὺ μυστήριο καὶ ποιὸ ἀκαθόριστο μεγαλεῖο ἔχουν τὰ μεσάνυχτα τοῦ Κάστρου, μὰ τὰ καλοκαιριάτικα μεσημέρια του ἔχουν κἄποιο ἀνυπέρβλητο πάμ-φωτο μυστήριο, ποῦεῖνε πειὸ ἐξωτικό ἀπ' τὸ σκοτεινὸ,

ἔχουν κάποιο φαντασμαγορικό ἀγέρωχο μεγαλείο, ποῦεине πειὸ παραμυθένιο ἀπ' τὸ νυχτερινό. Τὰ μεσάνυχτα συμπληρώνουμε οἱ ἴδιοι μὲ τὴ φαντασία μας τὸ θρύλο τῶν Κάστρων. Τὰ μεσημέρια συμπληρώνουν αὐτὰ μὲ τὸ θρύλο τους τὴ φαντασία μας. Καὶ στὴν ἀγκαλιά τους, ποῦ ἀνοίγεται ἀπὸ ψηλὰ δυνατὴ, μπρούζινη, προστατευτικὴ, κοιμάται ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη ἢ μικρὴ χώρα, ἰδρωμένη καὶ ξαναμμένη. Ὅλοι κοιμοῦνται. Μόνο τὰ μικρὰ παιδιὰ ξαγρυπνοῦν. Ποιὲ δὲν ἀγαποῦν τὸ μεσημεριάτικο ὕπνο. Τὰ τραβάει τὸ φῶς. Τὰ μεθάει τὸ φῶς. Πῶς νὰ κλείσουν τὰ μάτια; Ἡ φύση τὰ προσκαλεῖ ἔξω μὲ χίλια βουβὰ γνεψίματα. Πῶς ν' ἀκινήτησουν τὰ σπαρταριστὰ μέλη μέσα στῆς σκοταδερεῖς κάμαρες; Τὰ παιχνίδια τους δὲν ἔχουν τελειώση ἀπ' τὸ πρωί. Γιατί νὰ μὴ τὰ συνεχίσουν στὴν αὐλὴ κάτω ἀπ' τὸν πράσινο πέπλο τῆς κληματαριάς, στὸν κῆπο κάτω ἀπ' τὸ μαῦρον ἴσκιο τῆς καρδιᾶς; Ἀκόμα πειὸ καλύτερα εἶνε νὰ ξεκλέβονται καὶ νὰ φεύγουν ὅλως διόλου ἀπ' τὸ σπίτι, νὰ γίνονται μεγάλες συντροφίες, νὰ ξεμακραίνουν στῆς ἀμμουδερεῖς ἀκρογιαλιές, νὰ γδένονται ἀνάμεσα στὰ καλάμια καὶ νὰ πλατσανοῦν ὄρες ὀλόκληρες, ὅλες τῆς ὥρας τοῦ μεσημεριοῦ, στὰ χλιαρὰ καὶ χαδιάρικα νερὰ τῆς γαλανῆς θάλασσας. Ἐκεῖ μεθοῦν ἀπὸ χαρὰ καὶ κάνουν τὰ πειὸ τρελλὰ παιχνίδια. Ἄς λὲν οἱ γοντοὶ κ' οἱ δασκάλοι πῶς δὲν πρέπει νὰ μπαίνουν ποτὲ φαγωμένοι στὴ θάλασσα, ἄς λὲν πῶς ἓνα μπάνιο τὴν ἡμέρα, κάθε πρωί, εἶνε ἀρκετὸ καὶ τὰ περισσότερα βλάπτουν. Μπορεῖ νὰ βλάπτουν τοὺς γονιοὺς καὶ τοὺς δασκάλους!

Ὁ πατέρας ἦταν αὐστηρὸς σήμερα. Ἐμπρός! εἶπε στὰ παιδιὰ μόλις ἔφαγαν. Γδυθῆτε καὶ στὸ κρεβάτι! ἔτσι κάνουν τὰ καλὰ παιδιὰ. Δὲν τρέχουν ἔξω τὸ καταμεσήμερο

νά τὰ βαρέση ὁ ἥλιος στὸ κεφάλι ! Κάθε μέρα θὰ τὰ λέμε;

Τᾶσπρωξε στὴν κάμαρά τους. Ἀντιστάθηκαν. Τοὺς ἔδωσε ἀπὸ μιὰ ξερὴ κατακεφαλιά, τᾶμπασε μέσα, τᾶγδυσε μοναχός του καὶ τὰ ξάπλωσε στὸ κρεββάτι.

— Ὅταν σηκωθῆτε θὰ πᾶμε μαζί στὴ θάλασσα νὰ σᾶς δώσω πάστες στὸ καφενεῖο. . .

Ἐκεῖνα, ἀγόρια καὶ τὰ δυό, δάγκωσαν τὰ μαξιλάρια καὶ μισόκλαιγαν. Ὁ πατέρας βγῆκε, κλείδωσε καὶ τὴν πόρτα. Τότε ἔβαλαν φωναχτό, πεισματιάρικο κλάμα.

— Θὰ σᾶς δείρω ! φώναξε μόνον πίσω ἀπ' τὴν πόρτα ὁ πατέρας κ' ἔφυγε.

Σὲ λίγο μπῆκε ἡ μητέρα. Δὲν ἤθελε νὰ κλαῖν.

— Κοιμηθῆτε λιγάκι !. . Δὲ χάθηκε ὁ κόσμος !. . . Δὲ χορτάσατε ἀπ' τὸ πρῶτ' τὰ παιχνίδια ;. . . Κι' ὅλο τ' ἀπόγιομα δικό σας θᾶνε. . . Καὶ θᾶχετε περσότερη ὄρεξη ὕστερ' ἀπ' τὸν ὕπνο ! Ἄ μπράβο !

— . . . Θὰ ρθοῦν τὰ παιδιὰ νὰ μᾶς πάρουν. . .

— Δὲν ἔρχονται τὰ παιδιὰ. Δὲν τ' ἀφήνει κ' ἐκεῖνα ὁ μπαμπᾶς τους. . .

— Κι' ἂν ἔρθουν ;

— Θὰ τὰ διώξω !

— Ναί, ἐκεῖνα θὰ πᾶν ὄξω στὰ μπουλτέκια. . . Καὶ θὰ μάσουν κι' ἀχιβάδες. . .

— Δὲν πᾶνε πουθενά. Πᾶνε τὸ ντάλα μεσημέρι στὴ θάλασσα μοναχά τους ἀλλὰ τὰ τρώει ἡ Λάμια ! Καὶ τότε νὰ ἰδῆτ' ἔσεῖς !. . .

— Ποιὰ Λάμια ;. . . Ὅλο τὴ Λάμια, τὴ Λάμια μᾶς λὲς κ' ἔμεις ποτὲ δὲν τὴν εἶδαμε !. . . Λίγες φορὲς πῆγαμε μοναχά μας τὸ γιόμα στὴ θάλασσα ;

— Δὲ βγαίνει ὀλοένα. Μιὰ φορὰ νὰ βγῆ ὅμως φτάνει.
“Ὅλα θὰ σᾶς ρουφήξῃ! . .

— Ναί! . . Ποτὲ δὲ βγῆκε ἡ Λάμια ἐδῶ πέρα. . . Ποιὸ
παιδὶ ἔφαγε; . . .

— Δὲ βγῆκ' ἐδῶ, βγῆκε στὴν Καβουρότρυπα. Τὴν ξέ-
ρετε τὴν Καβουρότρυπα; . . εἶνε πέρα-πέρα σιμὰ στὸ Ψα-
ροχώρι. Ἐκεῖ βγῆκε πέρσι τὸ καλοκαίρι ἡ Λάμια. . .

— Κ' ἔφαγε παιδιά;

— Ἐφαγε δυὸ παιδιὰ ἀπ' τὸ Ψαροχώρι. . . Κι ἂν δὲν
τὴν κυνηγοῦσαν ἀντρες-γυναῖκες μὲ μαχαίρια, μὲ δρεπάνια
μὲ καμάκια, θᾶτρωγε κι' ἄλλα. . .

— Καί . . . πῶς ἦταν αὐτὴ ἡ Λάμια . . . ξέρεῖς;

— Νὰ ἦταν σὰ μιὰ γυναῖκα ὁμορφὴ μὲ κόκκινο κορμί,
μὲ μεγάλα πράσινα μάτια, μὲ χρυσὰ χέρια καὶ μὲ σιδερέ-
νια δόντια. . .

— Σὰ Γοργόνα! . . .

— Ἡ Γοργόνα ἀπὸ τὴ μέση καὶ κάτω εἶνε ὀλοένα σὰν
ψάρι. Ἡ Λάμια ὅταν βγαίνει στὴ στεριά ἔχει πόδια σὰν
ἄνθρωπος' ὅταν πέφτει στὴ θάλασσα τὰ πόδια τῆς γίνον-
ται σὰν ψαρόφτερα. . .

— Μπᾶ! . . . Καὶ πῶς . . . ;

— Κοιμηθῆτε τώρα κ' ἔπειτα θὰ σᾶς πῶ κι' ἄλλα
πολλὰ γιὰ τὴ Λάμια. . .

— Γι' αὐτὴ ποῦ βγαίνει στὴν Καβουρότρυπα;

— Γι' αὐτὴ!

Ἐφυγε κ' ἡ μητέρα, κλειδώνοντας τὴν πόρτα γιὰ σι-
γουριά. Τὰ παιδιὰ ἔπεσαν σὲ σκέψη. Στὴν Καβουρότρυπα,
λοιπόν, βγαίνει ἡ Λάμια! Καὶ νὰ μὴν τὸ ξέρουν τόσο
καιρὸ! . . . Πότε νὰ ἰδοῦν τ' ἄλλα παιδιὰ νὰ τοὺς ποῦν τὸ
μυστικό! . . . Πόσες φορὲς κουβέντιασαν γιὰ τὴ Λάμια.

“Όλα τὰ παιδιὰ τὴν ἤξεραν. Γιατὶ ὅλες οἱ μανάδες τὰ φοβέριζαν μὲ τὴ Λάμια.

— Ψέμματα λένε ! . εἶπε κάποιο παιδὶ μιὰ μέρα. Δὲν εἶνε καμμιά Λάμια ! . Ἐγὼ γυρίζω σ’ ὅλη τὴ θάλασσα... Δὲν εἶδα ποτὲ καμμιά Λάμια ! . Μόνο . . . καλάμια βλέπω στὴν ἀκρογιαλιά ! . . . Ψέμματα λένε ! .

— Κι’ ὅλες οἱ μάνες τὸ ἴδιο ψέμμα θᾶλεγαν ;

Ἐλήθεια ! . . . Τὸ ἴδιο ψέμμα θᾶλεγαν ὅλες ; . . . Δὲ μπορεῖ, εἶνε ἡ Λάμια, βγαίνει. Μὰ ποῦ νὰ τὴ δοῦν ; Πρέπει νὰ τὴ δοῦν, θέλουν. Ἡ περιέργειά τους ἀναψε καὶ κόρωσε. Πόσες φορὲς κρύφτηκαν μέσα στῆς πυκνὲς καλαμιὲς τῆς ἀκρογιαλιάς κι’ ὥρες πολλὲς παραμόνευαν μὲ ζωηρὴ λαχτάρα νὰ ἴδουν τὴ Λάμια. Τοῦ κάκου ! Ἄλλο σχέδιο δὲ τοὺς ἦρθε ἕως τώρα στὸ νοῦ. Μὰ σήμερα οἱ δυὸ μικροὶ κλειδωμένοι ξέρουν πολλὰ, παραπολλὰ γιὰ τὴ Λάμια. Κ’ εἶνε πεσμένοι σὲ σκέψη.

— Ἐέρεις τί λέω, Τάσο ;

— Τί ;

— Πρέπει νὰ πᾶμε στὴν Καβουρότρουπα !

— Κ’ ἐγὼ αὐτὸ συλλογιῶμαι. Μὰ θᾶνε μακρὰ . . .

Πῶς νὰ πᾶμε :

— Τί μακρὰ ; . . . Δὲν εἶνε μακρὰ ! Ἄσε νὰ δοῦμε τί θὰ ποῦν καὶ τ’ ἄλλα παιδιὰ . . .

Ἐκεῖνη τὴν ὥρα ἀκούστηκαν σφυρίγματα στὸ δρόμο κάτω ἀπ’ τὸ σπίτι τους.

— Ἦρθαν !

— Τώρα ;

Πετᾶχτηκαν κ’ οἱ δυὸ στὸ παράθυρο. Τὸ μισάνοιξαν. Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου μπῆκε ἀστραφτερὰ καὶ τοὺς τύφλωσε τὰ μάτια. Οἱ ἄλλοι κάτω σήκωσαν τὰ κεφαλάκια τους.

- Ἐλάτε, ντέ !
 — Δὲ μποροῦμε !
 — Γιατί ;
 — Μᾶς ἔχουν κλειδωμένους ! .
 — Χά ! χά ! χά ! . Δὲν πηδᾶτε ἀπ' τὸ παράθυρο ;
 — Τί λέτε ; Νὰ σκοτωθοῦμε ;
 — Ἐμεῖς φεύγουμε ! . .
 — Ὑστερα νὰ σμίξουμε !
 — Καλά !
 — Ἀκοῦτ' ἐδῶ : Ξέρουμε ποῦ βγαίν' ἡ Λάμια !
 — Ἄ ! . . . Ποῦ !
 — Στὴν Καβουρότρυπα !
 — Ποῦεῖν' αὐτὴ ἡ Καβουρότρυπα ;
 — Κοντὰ στὸ Ψαροχῶρι. Θὰ πᾶμε !
 — Ἄν θὰ πᾶμε, λέει ! . Ὑστερα θὰ τὰ ποῦμε.
 — Ἀκοῦτ' ἐδῶ ; Ξέρετε πῶς εἶνε ἡ Λάμια τῆς Καβου-
 ρότρυπας ;
 — Πῶς ; . . . Πῶς ! . .
 — Σὰ μιὰ ὄμορφη γυναῖκα μὲ κόκκινο κορμί, μὲ με-
 γάλα πράσινα μάτια, μὲ χρυσᾶ χέρια καὶ μὲ σιδερένια
 δόντια . .
 — Ποιὸς τὴν εἶδε ; . . .
 — Ὅλο τὸ Ψαροχῶρι πέρσι. Λίγο ἔλειψε νὰ τὴ σκο-
 τώσουν ! .
 — Σκοτώνεται ;
 — Πῶς δὲ σκοτώνεται !
 — Τότε νὰ τὴ σκοτώσουμ' ἔμεῖς ! .
 — Καλὰ θὰ τὰ ποῦμε ὕστερα !
 — Μὴν ἀργῆστε νὰ ξεφυλακωθῆτε ! . Ἀρχίστε τὸ κλά-
 ψιμο . . Κλάψιμο δυνατό, ξέρετε ! . . Ὅου ! . Ὅου ! Ὅου !

Ξανάκλεισαν τὰ παραθυρόφυλλα καὶ στὸ σκοταδάκι τῆς κάμαρας τὰ ἐρεθισμένα ἀπ' τὸν ἥλιο ματάκια τους ἔβλεπαν ὀλοζώντανη τὴ Λάμια τῆς Καβουρότρυπας μὲ τὸ κόκκινο κορμί, τὰ μεγάλα πράσινα μάτια, τὰ χρυσᾶ χέρια καὶ τὰ σιδερένια δόντια. Τί καλὰ ποῦ τὸ σκέφτηκε ὁ Ἀποστόλης νὰ τὴ σκοτώσουν αὐτοί! Ἄφοῦ σκοτώνεται;

— Λὲς νὰ τὸ καταφέρουμε, Νίκο;

— Ἄμα βροῦμε ὅλοι μαχαίρια, δρεπάνια, καμάκια;

— Θὰ πᾶμε πολλοὶ ὅμως!.

— Ὅσο περσότεροι τόσο καλύτερα... Ποιὸν θὰ πρωτοπιάση: οἱ ἄλλοι θὰ βαροῦν!

— Σκέψου, λοιπόν, νὰ τὴ σκοτώσουμε καὶ νὰ τὴ φέρομε νὰ τὴ δοῦν ὅλο τὸ χωριὸ κι' ὅλες οἱ μανάδες!..

— Κ' ἔπειτα τί θὰ τὴν κάνουμε;

— Ἐπειτα... θὰ τὴ θάψουν οἱ παπάδες!

— Καὶ τὰ χέρια τῆς ποῦεῖνε χρυσᾶ;

— Λὲς νᾶνε χρυσᾶ, κατάχρυσα; ἀληθινὸ χρυσάφι;

— Χρυσᾶ εἶπε ἡ μαμά.

— Τότε... τὰ χέρια τῆς... θὰ τὰ μοιραστοῦμε... ἐμεῖς ποῦ τὴ σκοτώσαμε!.

Τὸ δειλινὸ ἔσμιξαν τὰ παιδιὰ στὴν ἀκρογιαλιά. Εἶνε πάντα τόσο ὁμορφα ἐκεῖ! Ὁ ἥλιος εἶχε γύρη πίσω ἀπ' τὰ χαμηλὰ βουναλάκια τῆς δύσης. Τὰ λευκά, σγουρὰ συνεφάκια τὸν εἶχαν περιτριγυρίσει καὶ τοῦ εἶχαν ρουφήξει σὰν ἀληθινὰ σφουγγάρια ὅλο τὸ ἀναλυτὸ χρυσάφι. Πέρα τὰ βουνὰ τῆς ἀνατολῆς εἶχαν πάρη ἓνα κοκκινωπὸ μενεξεδένιο χρῶμα—μὰ κυτᾶχτε! στῆς κορφὲς ἔχουν ἀκόμα ἥλιο! Ἡ θάλασσα κάτω ἀσπρογάλιαζε καὶ προσπαθοῦσε νὰ κλέψη ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὅλα τ' οὐρανοῦ καὶ τῶν βουνῶν τὰ χρώματα. Κάποια καρᾶβια ἔστεκαν ἀσάλευτα στὸ βάθος τοῦ κόλπου.

Οἱ ἀκρογιαλιᾶς ἐλέφτεναν, ἐλέφτεναν ὄλο καὶ πειὸ πολὺ κ' ἔπαιρναν μιὰν εὐγενικιά χάρι σὰ νὰ τῆς περνοῦσε μὲ τὸ ψιλὸ του πινέλο ἓνας θεϊκὸς ζωγράφος. Κόσμος πολὺς κατέβαινε στὸ παραθάλασσο νὰ χαρῆ αὐτὸ τὸ ἐξαίσιο θέαμα καὶ νὰ δροσιστῆ στὴν ἐσπερινὴ αὐρα, πού μόλις ἄρχιζε νὰ φυσᾷ. Ἐνα βαπόρι ξεπρόβαλε στὸν ἀντικρονὸ κάβο κι' ὁ καπνὸς του ἦταν τὸ μοναδικὸ μαῦρο χρῶμα σ' ὄλη τὴ ζωηρόχρωμη θεσπέσια θαλασσογραφία.

— Ἦθελα νᾶξερα, εἶπε ἓνα παιδί, νᾶνε παιδιὰ σὰν κ' ἐμᾶς μέσα σ' αὐτὸ τὸ βαπόρι :

Κανένα παιδί δὲ μπόρεσε ν' ἀπαντήση. Μόνο τὸ παιδί τοῦ τελώνη μίλησε ὄχι τάχα γιὰ ν' ἀπαντήση.

— . . . Ἐγὼ ταξίδεψα μ' ἓνα μεγαλύτερο βαπόρι ὅταν ἤρθαμε ἀπ' τὴ Ζάκυνθο !.

Ἄπάνω στὴν ὥρα φάνηκαν στὸ παραθάλασσο ὁ Νίκος κι' ὁ Τάσος. Ὅλη ἡ παρέα τῶν παιδιῶν ἔτρεξε νὰ τοὺς προπαντήση.

— Ποῦ πήγατε τὸ μεσημέρι ; ρώτησαν οἱ δυό.

— Ἀλήθεια μᾶς λέγατε γιὰ τὴ Λάμια ; ρώτησαν οἱ ἄλλοι.

Κάθησαν κάτω στὰ χαλίκια κι' ἄρχισαν νὰ τὰ λένε. Ἡ ἀπόφαση δὲν ἄργησε νὰ βγῆ. Ἔπρεπε νὰ πᾶν στὴν Καβουρότρυπα νὰ σκοτώσουν τὴ Λάμια ! Θᾶπαιρναν μαζί τους μαχαίρια, ψαλλίδια, δρεπάνια, καμάκια, σουγιάδες, ὅ,τι κι' ἂν ἔβρισκαν, καθὼς ἔκαναν πέρσι οἱ Ψαροχωριῆτες.

— Ὁ πατέρας μου ἔχει στὸ συρτάρι κ' ἓνα κουμποῦρι. Νὰ τὸ πάρω ;

— Ὅχι, ὄχι κουμποῦρι ! Μπορεῖ νὰ πάρη φωτιὰ καὶ νὰ σκοτώσῃ κανέναν ἀπὸ μᾶς !

— Naί, ναί ! δίκηο ἔχει ὁ Κώστας, ὄχι κουμποῦρι ! . .

Τὸ σχέδιο γιὰ τ' ἀρμάτωμα ἔγινε δεχτὸ ἀπ' ὅλους. Κυ-

θένας θάπαιρνε ὅ,τι ὄπλο ἔβρισκε πειὸ πρόχειρο χωρὶς νὰ τὸν πάρουν μυρουδιὰ στὸ σπίτι.

— Πότε θὰ πᾶμε ;

— Αὐτὸ θὰ τὸ κανονίσουμε. Πρῶτα νὰ ἰδοῦμε πῶς θὰ πᾶμε ;

— Μὲ τὰ πόδια !

— Εἶνε μακρυνά.

— Νὰ φέρω ἐγὼ τὴ βάρκα τοῦ πατέρα μου !

— Βάρκα ; Ὅχι βάρκες. Θὰ μᾶς δοῦν.

— Δὲν εἶνε μακρυνά, βρέ παιδιά. Ἐγὼ πέρασα μιὰ φορὰ μὲ τὸ καΐκι. Νὰ ἐκεῖ γιὰ : πίσω ἀπ' τὸν κάβο εἶνε.

— Κ' ἐγὼ ἀπ' τὸ χτήμα μας τὴ βλέπω. Ἐκεῖ κάτω εἶνε ἡ Καβουρότρυπα ! εἶπε μιὰ φορὰ ὁ πατέρας μου. Κι' ἄκουσα νὰ λήη πῶς εἶνε βράχια πολλὰ ποῦ γκρεμίζονται ἀπότομα στὴ θάλασσα.

— Ναί. Εἶνε κᾶτι βράχια κόκκινα. Καὶ κᾶτι σπηλιὲς γεμάτες ἀφρούς. Καὶ κᾶτι νησάκια μικρά. Τὰ θυμᾶμαι. Πέρασα, σᾶς λέω, μὲ τὸ καΐκι. Πηγαίναμε στὸ Ψαροχώρι σ' ἓνα γάμο.

— Φτάνουμε μὲ τὰ πόδια ;

— Πῶς δὲ φτάνουμε ! .. Θὰ πᾶμε ὀλοθάλασσα ἀπ' τ' ἀκρογιαλί.

— Ἐφρεις τί λέω ἐγώ. Ν' ἀνεβοῦμε αὔριο στὸ Κάστρο ν' ἀγναντέψουμε καὶ νὰ ἰδοῦμε τὸν τόπο καὶ τὸ δρόμο.

— Καλὰ λέει ὁ Ἀποστόλης !

— Νὰ φαίνεται ἡ Καβουρότρυπα ἀπ' τὸ Κάστρο ;

— Οὐ ! σίγουρα φαίνεται.

— Νὰ φέρω καὶ τὰ κιάλια τοῦ παπούλη μου ; Εἶνε στρατιωτικά. Ἐφρεις τί κοντὰ ποῦ τὰ φέρουν τὰ πράματα ; Ἄφου βλέπεις τὸν ἄνθρωπο νὰ περπατᾷ στὴν πέρα πάντα !

— Στην πέρα πάντα ; ! Τότε θὰ τὴ δοῦμε τὴ Λάμια ἀπ' τὸ Κάστρο μὲ τὰ κιάλια τοῦ παπούλη σου !

— Νὰ τὰ φέρης ! . . . Νὰ τὰ φέρης ! .

Τὴν ἄλλη μέρα ὅλοι οἱ συνωμότες μαζεύτηκαν τὸ καταμεσήμερο στὴ μεγάλη τάπια κι' ἀπὸ 'κεῖ ἄρχισαν νὰ σκαρφαλώνουν στ' ἀνηφορικά καλντερίμια τοῦ Κάστρου. Κανεῖς δὲν ἔλειπε. Οὔτε ὁ Τάσος, οὔτε ὁ Νίκος. Ὁ πατέρας ἔλειπε στὸ χτήμα. Τὴ μητέρα τὴν ξεγέλασαν εὐκόλα. Ἀναψοκοκκίνησαν ὅλα ἀπ' τὴν ἀντηλιά κι' ἀπ' τὸν ἀνήφορο, ἴδρωσαν, φούσκωσαν, λαχάνιασαν. Μὰ δὲ σταμάτησαν καθόλου. Τὸ ἀνέβασμά τους εἶχ' ἓνα σκοπὸ αὐτὴ τὴ φορὰ. "Ἐνα σκοπὸ μεγάλον. "Ὅχι νὰ παίξουν τοὺς ἀρματωλοὺς καὶ κλέφτες μέσα στὰ χαλάσματα. Οὔτε νὰ μάσουν ἀξὸ ἀπ' τὸ κοτσάνι τῆς ρίζας τῶν ἀγκαθιῶν γιὰ νὰ τὸν μασοῦν καὶ γιὰ νὰ τὸν βάλουν στὴς ἀξόβεργες νὰ πιάσουν πουλιά. Οὔτε νὰ χτυπήσουν τὴ μικρὴ καμπανούλα τοῦ ἐρημοκλησιοῦ, λέγοντας καθὼς στὸ σκολεῖο:

« . . . Τὸ σήμαντρό της δὲ χτυπᾷ

Δὲν ἔχει ψάλτη, οὐδὲ παπᾷ . . . »

Τὸ ἀνέβασμά τους σήμερα εἶχε ἄλλο σκοπὸ πειὸ μεγάλον. Τόσο μεγάλον ποῦ τοὺς ἀπορροφοῦσε ὅλους. Ἀφοῦ πέρασαν ἀπ' τὴν τάπια μὲ τῆς φραγκοσυνκιῆς καὶ κανεῖς δὲ στάθηκε νὰ κόψη φραγκόσυκο ! Γεμάτος ἀπὸ ἀγκαθιῆς τοῦ ἀξοῦ εἶνε γύρα ὁ τόπος καὶ κανεῖς δὲ σκύβει νὰ μάση γρουμπουλάκια νὰ μασήση ! Θέλουν πρῶτα νὰ φτιάσουν. Θέλουν πρῶτα νὰ ἰδοῦν. "Ἐχουν δουλειά. "Ὅταν ἡ δουλειὰ τελειώση τότε θ'ἄχουν καιρὸ νὰ παίξουν.

Ἀπ' τὴν ψηλότερη κορφὴ τοῦ Κάστρου ἔρριξαν ὅλοι τῆς ματιῆς στὸ δυτικὸ μέρος τοῦ κόλπου ἐκεῖ ποῦ εἶνε τὸ Ψαροχώρι, ἐκεῖ ποῦ θ'ἄνε ἡ Καβουρότρυπα.

Ὁ Πέτρος στέριωσε τὰ κιάλια στὰ μάτια.

— Βλέπεις τίποτα ;

— Νὰ τὸ Ψαροχώρι ! .

— Μπράβο, Πετράκη ! Αὐτὸ τὸ βλέπουμε κ' ἐμεῖς χωρὶς κιάλια ! .

— Λάμια βλέπεις ;

Πῆραν ἕνας - ἕνας τὰ κιάλια καὶ κύταξαν ὅλοι μὲ τὴ σειρά. Χωρὶς ἄλλο, ἐκεῖ κάτω, ὅδῳθε ἀπ' τὸ Ψαροχώρι, κεῖθε ἀπ' τὴν ἀσημένια λαδιὰ τοῦ ἡλίου πάνω στὴ θάλασσα, ἐκεῖ εἶνε ἡ Καβουρότρυπα. Ὁ κάμπος ἀνασηκώνεται πρὸς τὰ ἐκεῖ καὶ φκιάνει ἕνα φρῦδι ἀπὸ βουναλάκια. Αὐτὰ τὰ βουναλάκια θὰ γίνονται βράχοι ποῦ πέφτουν ἀπότομα στὴ θάλασσα. Ἐκεῖ θ'ἄνε οἱ σπηλιὲς γεμάτες ἀφρό. Ἐκεῖ θ'ἄνε τὰ νησάκια. Ἐκεῖ θ'ἄνε ἡ Λάμια ! Πῶς θὰ πᾶνε, λοιπόν ;

Νὰ πᾶνε ἀπ' τὸν κάμπο καὶ νὰ βγοῦνε στὰ βουνάκια καὶ νὰ κατεβοῦνε στὴ θάλασσα ; Κι' ἂν χάσουν τὸ δρόμο μέσα στὸν κάμπο καὶ μέσα στὰ χτήματα ;

Νὰ πᾶνε γιὰλὸ-γιαλὸ τὸ παραθάλασσο ; Κι' ἂν εἶνε σοῦδες κ' ἂν εἶνε ποταμάκια πῶς θὰ περάσουν ;

Θ'ἄνε γιοφύρια κάτω στὴν ἀκρογιαλιά ;

Γιοφύρια ;

Καὶ δὲ μπαίνουν στὴ θάλασσα νὰ περάσουν μιὰ χαρὰ πέρα ;

Μωρέ, ναί !

— Χαζοκουβεντιάζουμε μοῦ φαίνεται ! εἶπε δυνατὰ ὁ Ἀποστόλης. Θέλουμε δὲ θέλουμε ἀπ' τὸ παραθάλασσο θὰ πᾶμε !

— Γιατί ;

— Γιὰ τ' ἀντί ! . . . Μποροῦμε νὰ πᾶμε ἀπ' τὸν κάμπο ;

— Γιατί ;

— Για τ' αντί, πῶχει ὀχτὼ τροῦπες, σοῦ ξαναλέω ! . . .
Βρὲ κουτοί, ἄν πᾶμε ἀπ' τὸν κάμπο θὰ βροῦμε ἀνθρώ-
πους στὸ δρόμο, θὰ μᾶς ριχτοῦν τὰ σκυλλιά ἀπ' τὰ χιτή-
ματα, κάποιος δραγάτης θὰ μᾶς ἴδῃ ! . . .

— Πρῶτα-πρῶτα ὁ πατέρας μου ἂν εἶνε ὅπως σήμερα
στὸ χιτήμα ! φώναξε ὁ Τάσος. Ἔχει δίκηο ὁ Ἀποστόλης !

— Ἀπ' τὸ παραθάλασσο δὲ μᾶς βλέπει μάτι. Ἐρημιά !
Κι' ἄς εἶν' καλὰ οἱ καλαμιές ! . .

— Ἀπὸ 'κεῖ, ἀπὸ 'κεῖ θὰ πᾶμε ! εἶπαν ὅλοι.

— Ἐγὼ λέω πῶς κι' ἀπ' τὸν κάμπο δὲ θάῃταν ἄσημα !.
ἀντίκοψε ὁ Κλεομένης. Αὐτὸς πάντα κάτι θ' ἀντίλεγε σ'
ὅλα.

— Γιατί, μωρὲ Μένιο ;

— Πρῶτα εἶνε κοντινότερα.

— Πῶς τὸ καταλαβαίνεις αὐτό ;

— Ἀφῆσέ τον, Κώστα. Δεύτερα ;

— Δεύτερα θὰ τρώγαμε καὶ κανένα σταφυλί στὸ δρόμο.

— Αὐτὸ μάλιστα ! Τρίτα ;

— Τρίτα . . . ἂν πιάση βροχὴ θὰ τρυπώσουμε στὴς
ἀχυροκαλύβες ! . .

— Βρέξ' του μιὰ κατραπακιά, μωρὲ Τάσο !.

— Ἔλα πάψε, Μένιο ! Πάψε τὴς ἐξυπνάδες σου νὰ ζη-
σης ! .

— Λοιπὸν θὰ πᾶμε τὸ παραθάλασσο ! Εἶπε ὁ Ἀπο-
στόλης.

— Τὸ παραθάλασσο ! τὸ παραθάλασσο ! Εἶπαν ὅλοι.

— Πόσην ὥρα θὰ κάνουμε ;

— Μιὰ ὥρα ; Δύο ; . .

Κανεῖς δὲν ἤξερε.

— Τότε δὲ θὰ πάρουμε μικροὺς κοντά μας. Θὰ ξεδια-
λεχτοῦμε οἱ πειὸ μεγάλοι.

— Πόσοι θὰ πᾶμε;

— Ὅσο περισσότεροι τόσο καλύτερα.

— Ἀπὸ δέκα χρονῶν κι' ἀπάνω!

— Ὅχι! ἀπ' ὀχτώ!

— Μόνο τοῦ Ἑλληνικοῦ!

— Τῆς τρίτης τοῦ Δημοτικοῦ κι' ἀπάνω!

— Ἀκοῦστ' εἰδῶ! εἶπε ὁ Ἀποστόλης. Δὲν πᾶμε νὰ κλέψουμε σταφύλια, οὔτε νὰ μάσουμε ἀχιβάδες. Πᾶμε νὰ σκοτώσουμε τὴ Λάμια! . . . Οἱ μικροὶ κ' οἱ ἀδύνατοι πρέπει νὰ κάμουν σὴν πάντα. Νὰ μ' ἀφήσετε νὰ διαλέξω ἐγὼ ποιοὶ θὰ πᾶμε!

— Δηλαδή θέλεις νὰ σὲ κάνουμε Ἀρχηγό;

— Ναί! Ναί! Νὰ τὸν κάνουμε!

— Ζήτω ὁ Ἀρχηγός!

— Ζήτωωω! . . .

— Ἐγὼ δὲν τὸ εἶπα πρῶτος νὰ σκοτώσουμ' ἐμεῖς τὴ Λάμια... ἀφοῦ σκοτώνεται; Θυμᾶσαι, Τάσο, στὸ παραθύρι σου;

— Ναί, Ἀποστόλη, ἐσὺ τὸ εἶπες πρῶτος!

— Κ' ἐγὼ εἶπα νὰ ρθοῦμε στὸ Κάστρο ν' ἀγναντέψουμε καλά.

— Ἐσύ! Ἐσύ!

— Κ' ἐγὼ εἶπα πῶς μόνο ἀπ' τὸ παραθάλασσο μποροῦμε νὰ πᾶμε! . . .

— Ἐσύ! . . . Ἐσύ! . . .

— Τί τὰ θέλεις τὰ λόγια; Ἐσὺ εἶσαι ὁ Ἀρχηγός μας!

— Ἐγὼ λέω νὰ κάνουμε ἀρχηγὸ τὸ Μένιο! Εἶπε κοροϊδευτικὰ ὁ Κώστας. Αὐτὸς ξέρει νὰ μᾶς κρύψη ἄν... πιάση βροχή! . . .

— Σκάσε! τοῦ φώναξε πρῶτος ὁ Μένιος. Ἄρχηγός εἶνε ὁ Ἀποστόλης.

— Καλά! εἶπε ὁ Ἀρχηγός. Ἐγὼ θ' ἀποφασίσω τώρα ποτε θὰ πᾶμε καὶ ποιοὶ θὰ πᾶμε. Νὰ ἔχετε ἔτοιμα τὰ ὄπλα. Θὰ φκιάσω ἐγὼ ἓνα σχέδιο καλὸ. Αἶ, βρὲ παιδιὰ, κι' ἂν δώση ὁ Θεὸς νὰ καταφέρουμε τὸ σκοπὸ μας τί θὰ γίνη! . . . Κᾶτι ἔπρεπε νὰ κάμουμε κ' ἐμεῖς μιὰ φορὰ. Ὅχι νὰ μαζεύουμε ἀξὸ καὶ νὰ πιάνουμε καρακαξόπουλα ὀλοένα. Πῦρ! . . . Νὰ σκοτώσουμε τὴ Λάμια! . . . Ξέρεις τί πάει νὰ πῆ αὐτό; . . . Θὰ τὸ μάθη ὅλος ὁ κόσμος. Θὰ τὸ γράψουν οἱ φημερίδες. Ἐγὼ σᾶς λέω μὴ τὸ γράψουν καὶ τὰ βιβλία νὰ τὸ διαβάζουν ὅλα τὰ παιδιὰ σὰ σκολεῖά! . . .

— Ζήτω ὁ Ἀρχηγός! φώναξαν ὅλα τὰ παιδιὰ ἐνθουσιασμένα ἀπ' τὸ μικρὸ λόγο τοῦ Ἀποστόλη. Καὶ τὰ γέρικα κάστρα ὀλόγουρα, μὲ τὶς ραγισμένες τάπιες, μὲ τὰ ἀναποδογυρισμένα μεντένια, μὲ τὰ σκοτεινὰ μπουντρούμια, μὲ τὰ χορταριασμένα χαλάσματα, ἀντιλάλησαν κᾶπως παρᾶξενά καὶ κᾶπως φαιδρὰ τῆς δροσερῆς ζητωκραυγῆς τῶν μικρῶν πολεμιστᾶδων.

Ἀληθινά, δὲν ξανᾶχαν δῆ τὰ γέρικα κάστρα τόσες χιλιάδες χρόνια ποῦ ζοῦν καὶ πολεμοῦν καὶ πολεμιῶνται, δὲν ξανᾶχαν δῆ πεῖο χαρούμενους καὶ πεῖο ξέγνοιαστους πολεμάρχους! . . .

— Καὶ τώρα παιδιὰ παιχνίδι! εἶπε ὁ Ἀρχηγός, παίροντας ὅλη τὴν ἔγνοια κι' ὅλη τὴν εὐθύνη μόνον αὐτὸς ἀπάνω του.

Τὰ παιδιὰ σκόρπισαν στὴν ἀπλοχωριά τῆς κορφινῆς ζώνης τοῦ κάστρου κι' ἄλλα ἔψαχναν νὰ βροῦν ἀξὸ νὰ μασήσουν, ἄλλα ἔψαχναν γιὰ φωληρὲς καρακαξῶν μέσ' στῆς πολεμιστρῆς, ἄλλα πῆγαν καὶ χτύπησαν χαρούμενα, πανη-

γυρικά, θριαμβευτικά τὴν καμπάνα τοῦ ἐρημοκλησιοῦ. Ὁ Τάσος μὲ τὸν Κώστα μπῆκαν στὸ ἐκκλησιδάκι κι' ἀναψαν τὰ καντήλια κἀνοντίας εὐλαβικά τὸ σταυρὸ τους μπροστὰ σὲ κάθε Ἅγιο. Πιεὶ βαθειὰ προσκύνησαν τὸν Ἄφέντη Ἀϊ-Γιώργη, ποῦ καβαλάρης σι' ἄσπρο του τ' ἄλογο σκότωνε μὲ τὸ κοντάρι του τὸ Θερίο.

— Βόηθα μας κ' ἐμᾶς! . . . ψιθύρισε ὁ Τάσος κυτὰζοντάς το.

Ἐνας ἀλαλαγμὸς χαρᾶς καὶ θριάμβου τοὺς τράβηξεν ἔξω ἀπ' τὸ ἐρημοκλήσι.

— Τ' εἶνε; Τί τρέχει;

— Ποῦεине ὁ Ἄρχηγός; Ποῦεине ὁ Ἄρχηγός; φώναξαν ὁ Νίκος κι' ὁ Πέτρος. Καλοσημαδιά! Ζήτω!

Καὶ κουνούσαν στὰ χέρια τους, πότε ὁ ἕνας πότε ὁ ἄλλος, μιὰ ξερὴ κλαμούρα θᾶμνου μὲ κᾶτι πρασινόμαυρο περιπλεγμένο στὰ κλώνια της.

— Τ' εἶν' αὐτό, βρὲ παιδιά;

— Ἄρχηγέ, ἐμεῖς τὸ σκοτώσαμε! Καλοσημαδιά! Ἐνα φίδι!

— Φίδι;!

— Φίδαρος!

— Ναί, καλὸ σημάδι! . . . Εἶπε ὁ Ἄρχηγός σοβαρά. Μπράβο σας! . . .

— Ὅπως πηγαίναμε, ποῦ λέτε, μέσ' στῆς πικροσταφίδες ἀκοῦμε . . . φοστ! Στάσου λέω στὸ Νίκο. Φίδι! Φίδι; Νάτο! . . . Ἀρπάζουμε κᾶτι κοτρώνια μιὰ τοῦ δίνουμε.— Τὸ πέτυχε! Δεύτερη, τρίτη — τὰ κακάρωσε! Στάσου, λέω, νὰ τοῦ στουμπήσουμε καλὰ τὸ κεφάλι. Γυρεῦεις καμμιὰ φορὰ νᾶνε ζωντανό; . . . Ὅταν τὸ τελειώσαμε γιὰ καλά: στὴν

κλάρα και σὸν Ἄρχηγό! . . . Μακάρι ἔτσι νὰ σκοτώσουμε
καὶ τὴ Λάμια!

— Τώρα, εἶπε ὁ Νίκος, ποῦηταν μικρὸς κ' εἶχε φόβο
μήπως δὲν τὸν διαλέξει ὁ Ἄρχηγός, τώρα θὰ μὲ πάρης κ'
ἐμένα μαζί στὴν Καβουρότρυπα. . . Καθόλου δὲ σκιάχτηκα!
Πρῶτος τὸ βάρεσα τὸ φίδι! Αἴ, Πέτρο;

— Ναί, ναί! Πρῶτος τὸ βάρεσε!

— Καλά. Θὰ ρηῆτε κ' οἱ δυὸ στὴν Καβουρότρυπα!

Ἄρχηγός βασάνισε στὸ μυαλό του δυὸ - τρεῖς μέρες
τὸ σχέδιο τῆς ἐκστρατείας. Κ' ἔκανε καλὰ ποῦ τὸ βασάνισε
ἔτσι γιατί μὲ τὴν πρώτη ποτὲ δὲ βρίσκει κανεὶς τὸ σωστό.
Νά, λογάριαζε στὴν ἀρχὴ νὰ ξεκινήσουν τ' ἀπομεσήμερο
ἀμέσως μετὰ τὸ φαγητό, μόλις θ' ἄπεφταν οἱ μεγάλοι νὰ
κοιμηθοῦν. Ὅμως αὐτὸ δὲν ἦταν σωστό. Πρῶτα - πρῶτα
γιατὶ μπορεῖ πολλὰ παιδιά νὰ τὰ κλείδωναν οἱ πατεράδες
τους μέσα γιὰ νὰ κοιμηθοῦν. Λίγες φορὲς κλείδωσαν τὸν
Τάσο καὶ τὸ Νίκο; Ἐπειτα δὲν ἤξερε καλὰ πόσην ὥρα
θ' ἄκταναν ὡς τὴν Καβουρότρυπα. Ἄν ἀργοῦσαν μπορεῖ νὰ
τοὺς ἔφευγε ἡ Λάμια. Ὅλες οἱ πληροφορίες ἦταν ὅτι βγαί-
νει τὸ ντάλα μεσημέρι. Εἶπε τῆς σκέψεις του στ' ἄλλα
παιδιά.

— Καὶ τί λὲς νὰ κάνουμε, Ἄποστόλη;

— Πρέπει νὰ ξεκινήσουμε κατὰ τῆς ἔντεκα ἢ ὥρα. Καὶ
πρωτίτερα ἀκόμα. Ὁ καθένας θὰ βρῆ ὅ,τι μπορέση στὸ
σπίτι νὰ φάη, νὰ χορτάση, χωρὶς νὰ τὸν καταλάβουν.
Ἐπειτα θὰ πάρη τὸ ὄπλο του κρυφὰ καὶ θὰ κατεβῆ στὸ
παραθάλασσο, πέρα στὴ μεγάλη ἰτιά. Ἐκεῖ θὰ μαζευτοῦμε.
Ἄπὸ κεῖ δρόμο ἴσα γιὰ τὴν Καβουρότρυπα! . . . Τ' ἄλλα
εἶνε δική μου δουλειά.

— Ὠραῖα! Μιὰ χαρά! Καὶ ποιοὶ θὰ πᾶμε;

— Σᾶς ἔχω γραμμένους ἐδῶ. Διάβασέ τους, Τάσο!

Ὁ Τάσος, σὰν ὑπασπιστῆς τοῦ Ἀρχηγοῦ, πῆρε τὸ χαρτὶ καὶ διάβασε: «Τάσος, Νίκος, Κώστας, Πέτρος, Νάσος, Μένιος, Θύμιος...». Δώδεκα ὀνόματα.

— Ἐμένα δὲ μ' ἔχεις; φώναξε πρῶτος παραπονιάρικα ὁ Φώτης.

— Εἶσαι μικρός!

— Ἐγὼ μικρός; Μεγαλύτερος εἶνε ὁ Νίκος; Τὸν περνῶ ἓνα χρόνον!

— Ὁ Νίκος σκότωσε τὸ φίδι!

— Τὸ φίδι; Κ' ἐγὼ θὰ τὸ σκότωνα ἂν τῶβρισκα! Ἐγὼ ἔχω πνίξει μιὰ γάτα κ' ἔχω σφάξει δυὸ κότες!.. Ἐχω βροῆ καὶ μαχαίρι γιὰ τῆ Λάμινα. Ἐγὼ θὰ τῆς κόψω τὰ λαρύγγι!

— Καλά· ἔλα κ' ἐσύ! Γράψε τον!

— Κ' ἐγὼ θᾶρθω! εἶπε ὁ Ντῖνος.

— Ὅχι ἄλλος! Ἐκλείσει ὁ κατάλογος!

— Θᾶρθω!

— Ὅ,τι διάταξε ὁ Ἀρχηγός θὰ γίνη. Δὲ θᾶρθης!

— Δὲ θᾶρθω;

— Ὅχι!...

— Οὔτε σεῖς θὰ πᾶτε! Θὰ σᾶς μαρτυρήσω ὅλους!

— Ντῖνο, δὲν τὸ περίμενα αὐτὸ ἀπὸ σένα! Αὐτὸ ποῦ λὲς εἶνε προδοσία! Εἶσαι προδοτής; Ἐφιάλτης εἶσαι ἢ Πήλιο Γκούσης; Θυμᾶσαι τί μᾶς εἶπαν οἱ δασκάλοι γιὰ τοὺς προδοτές... Αὐτὸ ποῦ εἶπες νὰ τὸ πάρης πίσω!

— Τὸ παίρνω... μουρμούρισε δακρυσμένος ὁ Ντῖνος. Ἔτσι τῶπα... Ποτὲ δὲ θὰ τῶκανα...

— Μπράβο! εἶπε ὁ Ἀρχηγός, μὲ δίκημα περηφάνεια γιὰτὶ τόσο καλὰ φανερώθηκε τὸ γόητρό του κ' ἡ ἐπιβολή

του. Μπράβο, Ντίνο! Νά ρθῆς κ' ἐσύ. Γράψε τον, Τάσο. Δεκατέσσερες κ' ἐγώ δεκαπέντε. Ἄλλος ὄχι πειά!

— Ὅχι ἄλλος!

Κανόνισαν ἔπειτα τί ὄπλο θὰ φέρη ὁ καθένας γιὰ νὰ μὴ φέρουν ὄλοι τὰ ἴδια. Πέντε μαχαίρια, τρία ψαλλίδια, δύο δρεπάνια, δύο καμάκια καὶ τρεῖς σουγιάδες. Καλὰ εἶνε.

Τὴν παράλλη ἀπὸ τῆς δέκα τὸ πρῶτ' ἄρχισαν νὰ μαζεύονται στὴ μεγάλη ἰτιά. Ἄλλος μ' ἓνα μαχαῖρι, ἄλλος μ' ἓνα ψαλλίδι. Πολλοὶ καὶ μ' ἓνα κομμάτι ψαμοτυρί στὸ χέρι. Ὁ Ἄρχηγὸς τοὺς ἀπαγόρευε νὰ κάνουν ἐκείνη τὴ μέρα μπάνιο γιὰ νὰ μὴν κουραστοῦν. Ὁ καθένας ποῦ ἐρχότου τῷ γινότου ὑποδοχὴ καὶ πρόγκα. Μεγάλο κέφι βασίλευε στὸ στρατόπεδο. Μάλιστα ὅταν ἔφτασε ὁ Βαγγέλης κι' ὁ Σπῦρος ἔχοντας ἀπῶνα καμάκι στὸ νῶμο τους ἔγινε χαλασμὸς κόσμου. Μὰ δὲν ἔγινε λιγώτερη φασαρία ὅταν ἦρθε ὁ Μένιος

— Τ' ὄπλο σου; ρώτησε ὁ Ἄρχηγός. Ἔδειξε μιὰ σφεντόνα.

— Βρὲ Δαυῖδ, δὲν πᾶμε γιὰ τὸ Γολιάθ! Πᾶμε γιὰ τὴ Λάμια!

— Εἶχα πάρει τὸ δρεπάνι μὰ καθὼς ἔβγαινα μ' εἶδαν καὶ μοῦ τὸ πήρανε...

— Θᾶφαγες καὶ κᾶνα δυό!

Εἶχαν ἔρθη ὄλοι ἓνας μόνον ἔλειπε. Ὁ Φώτης!

— Θὰ ρθῆ ἢ νὰ φύγουμε;

— Θὰ πνίγη καμμιά γάτα μοῦ φαίνεται!..

— Ὅχι! ἔξρω καλὰ ἐγώ. Μιὰ κότα σφάζει.

— ... Κρίμα ποῦ θᾶσφαζε τὴ Λάμια! Δὲν ἔχουμε ποιὸς νὰ τὴ σφάξῃ τώρα!...

Ἄποφασίστηκε νὰ φύγουν. Χωρὶς τὸ Φώτη. Καὶ ξεκί-

νησαν. Χαρές και γέλια. Ἐνθουσιασμός. Ἀπόλυτη πεποίθηση γιά τή νίκη. Κανένας δέν ἀμφέβαλε πῶς θά βροῦν τή Λάμια στήν Καβουρότριπα. Καί πῶς θά τή σκοτώσουν. Γιά νά δοξαστοῦν. Καί γιά νά λυτρωθοῦν μιὰ και καλή ἀπ' τὸ φόβο της κι' ἀπ' τὸ φοβέρισμά της. Μὴ βγαίνετε ἔξω θά σᾶς φάη ἡ Λάμια! Μὴν πᾶτε στή θάλασσα θά σᾶς φάη ἡ Λάμια! Κοιμηθῆτε κλειδωμένα στῆς κάμαρες γιὰ τὸ ἀλλοιῶς θά σᾶς φάη ἡ Λάμια!.. Μὰ δέν εἶνε ζωὴ αὐτὴ! Εἶνε μαρτύριο. Πρέπει νά λευτερωθοῦν! Πρέπει νά ξεγνοιάσουν!..

—... Θὰ περνᾶ ἡ ὥρα και θ' ἀνησυχοῦν οἱ μάνες μας' ἔλεγε ὁ Ἀρχηγός. Θὰ λένε: Μὴν τᾶφαγε ἡ Λάμια τὰ παιδάκια μας;... Καί νά σου σὲ λίγη ὥρα τὰ παιδάκια τους θά παρουσιαστοῦν μὲ τὴ Λάμια σκοτωμένη!... Σὰν θέλουν ἄς μᾶς μποδίσουν ἄλλη φορὰ νά βγαίνουμε τὸ μεσημέρι!..

Ὅσο προχωροῦσαν τόσο θερμαινόταν μαζί μὲ τὸ κεφάλι κ' ἡ φαντασία τους ἀπὸ κάποιον ἄλλον ἥλιο ἐκείνη. Δέν ἔμεινε ἱστορία τοῦ σκολειοῦ ποῦ νά μὴ τὴ θυμηθοῦν. Ἄλλοι θυμῆθηκαν τοὺς ἄθλους τοῦ Ἡρακλῆ κι' ἄλλοι τοῦ Θησέα.

— Ναι μὰ ἐκεῖνοι σκότωσαν μοναχοὶ τους τὰ θερία!.. Ἀπὸ μᾶς δέν κότησε κανεὶς νά τὰ βάλῃ μονάχος του μὲ τὴ Λάμια!

— Πῶς δέν κότησε;

— Ποιός;

— Ὁ Φώτης!

— Ὁ Φώτης ναί! Γι' αὐτὸν λάθος ἔκανα.

Ἄλλοι θυμῆθηκαν τὴν Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία.

— Ἀργοναῦτες εἴμαστε! Ἀργοναῦτες!

- Χωρίς Ἀργώ! . . .
- Καὶ χωρὶς . . . ναῦτες!
- Ἐμένα μοῦ φαίνεται πῶς πᾶμε στὸν Τρωϊκὸ πόλεμο!
- Ὁ Ἀποστόλης εἶνε ὁ Ἀγαμέμνωνας.
- Κ' ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἀχιλλέας! εἶπε ὁ Ντινος.
- Χαρὰ στὸν Ἀχιλλέα! φώναξαν ἄλλοι.
- Ὅταν σᾶς φέρουν οἱ Τρῶες κυνηγῶντας ὡς τῆς τριήρεις τῶν Ἀχαιῶν τότε θὰ μὲ θυμηθῆτε!
- Εἶχε γοῦστο νὰ κάνουμε κ' ἐμεῖς δέκα χρόνια στὴν Καβουρότρυπα ὅπως οἱ Ἕλληνες στὴν Τροία! . . .
- Μακάρι! Θὰ γλυτώναμε ὅλα τὰ σχολεῖα! . . .
- Καὶ στὸ γυρισμὸ νὰ περάσουμε ἀπ' τὴν Κίρκη! . . .
- Πῶ! πῶ! γουρουνόπουλα ποῦ θὰ γίνουμε! . . .
- Γρούτς! γρούτς! γρούτς! . . .

Ἡ ζέστη ὅμως ἦταν ἀνυπόφορη. Τὸ πυρωμένο ἀμμοχάλικο ἕψανε μιὰ ξερὴ πύρα ποῦ τοὺς τσουρουφλοῦσε μὲ καυτὸν ἀχνό. Ἔτρεχε ὁ ἰδρὸς ποτάμι. Καὶ τὰ προσωπᾶκια εἶχαν ὅλα μαυροκοκκίνιση.

— . . . Τοὺς εἶχα καλοὺς νὰ πᾶνε κ' ἐκεῖνοι. . . περπατῶντας στὴν Τροία!

— Καὶ τὸ καταμεσήμερο!

Ὁ Ἀρχηγὸς ἐσφύριξε νὰ σταθοῦν.

— Ἄς ξεκουραστοῦμε λίγο.

Μιὰ συστάδα ἀπὸ μεγάλα ἄρμυρῖκια φούντωνε σιμὰ στὴν ἀκρογιαλιὰ ρίχνοντας λίγον ἴσκιο. Μαζεύτηκαν σὰν τὰ πρόβατα σιμὰ-σιμὰ ἓνα τσοῦρκο καὶ τρύπωναν στὸν ἴσκιο νὰ γλυτώσουν τὸ λιοπῦρι.

— Καλύτερα θᾶῆταν νὰ κάναμε ἓνα μπανάκι!

-- Ἀπαγορεύεται!

Ἐκεῖ τοὺς ἀνάπτυξε ὁ Ἀρχηγὸς τὸ σχέδιο καὶ τοὺς

κοινοποίησε, νὰ ποῦμε, τὴ «διαταγὴ ἐπιχειρήσεων». Θὰ πῆγαιναν ὅλοι μαζί. Κανείς δὲ θὰ χωρίζε καθόλου γιὰ κανένα λόγο. Δὲ θ'ἄβγαζαν ἀπ' τὸ στόμα τους τσιμουδιά, λέξη!

— Γιατί;

— Γιατί θὰ μᾶς πάρει ἡ Λάμια τὴ λαλιά!

— Μὰ παίρνει ἡ Λάμια τὴ λαλιά; Νεράϊδα εἶνε; μόνον οἱ Νεράϊδες παίρνουν τὴ λαλιά!

— Παίρνει κ' ἡ Λάμια, παίρνει!

— Ἐγὼ ξέρω πῶς οἱ Γοργόνες κ' οἱ Λάμιες δὲν παίρνουν τὴ λαλιά. Οἱ ναῦτες κουβεντιάζουν μαζί τους!

— Κουβεντιάζουν ἀνθρωπινά;

— Τί κἄνε;

— Μὰ πῶς; ἄνθρωπος εἶνε ἡ Λάμια;

— Σὰν ἄνθρωπος!

— Ἄν εἶνε σὰν ἄνθρωπος πῶς... θὰ τὴ σκοτώσουμε; Κάνει;...

Ἡ ἐρώτηση ἔλεσε σὰ μπόμπα. Ὅλοι κυτάχτηκαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Ὁ Ἄρχηγὸς ἐνοιωσε μιὰ μικρὴ ἀμηχανία.

— Ἐκεῖ ποῦ θὰ μᾶς σκοτώσῃ αὐτή; εἶπε ὁ Τάσος.

— Ἄν εἶνε ἄνθρωπος δὲ μπορούμε νὰ τὴ σκοτώσουμε! εἶπε ὁ Μένιος. Θὰ πᾶμε φυλακή.

— Φυλακή;

— Ναὶ φυλακή! Ξέρω ἐγώ. Εἶναι ὁ πατέρας μου δικηγόρος. Κ' ἓνα φονιά, σοῦ λείι, ἅμα σκοτώσῃ θὰ πᾶς τοῦ φυλακή!. Εἶνε... δὲ θυμάμαι πῶς τὸ λείι ὁ πατέρας!

— Τότε νὰ τὴν πιάσουμε ζωντανή, νὰ τὴ δέσουμε καὶ τὴν πᾶμε στὴν Ἀστυνομία!

— Δὲν πιάνεται, βρὲ κουτέ! εἶνε... ξωτικό!

— Ἀφοῦ δὲν πιάνεται πῶς σκοτώνεται;

— "Άλλο σκοτώνεται κι' άλλο πιάνεται. Δὲν καταλαβαίνεις.

— "Αφοῦ εἶνε ξωτικό πῶς εἶνε ἄνθρωπος ;

— Μὰ δὲν εἶνε ἄνθρωπος ; Ποιὸς τῶπε ;

— Τότε τί εἶνε ;

— Ξωτικό εἶνε, ἀγερικό.

— Οὔτε ξωτικό εἶνε !

— Μὰ τί εἶνε ; τί εἶνε ;

— Κῆτος εἶνε !

— Κῆτος ; Τί πάει νὰ πῆ Κῆτος ;

— Νά : Κῆτος ! Πῶφαγε τὸν Ἰωνᾶ. Δὲ θυμᾶσαι τὴν Παλαιὰ Διαθήκη ;

— Καὶ μποροῦμ' ἐμεῖς νὰ σκοτώσουμε τὸ κῆτος πῶφαγε τὸν Ἰωνᾶ ;

— "Εγὼ ἂν εἶνε κῆτος τὴ σκοτώνω. "Αν εἶνε ἄνθρωπος ὅμως ὄχι ! Γυρίζω.

— Κ' ἐγὼ ἂν εἶνε ἄνθρωπος γυρίζω !

— Μὰ δὲν εἶνε ἄνθρωπος ! Πῶς σᾶς ἦρθε τέτοια ἰδέα ; διαμαρτυροῦν ὁ Ἄρρηγός.

— Δὲν ἔχει ψυχὴ ;

— Δὲν ἔχει !

— Δὲν ἔχει αἷμα ;

— Δὲν ἔχει !

— Αἶ, ἅμα δὲν ἔχει αἷμα δὲν εἶνε ἄνθρωπος ! Τελείωσε !

— "Άκουσε, Ἄρρηγέ ! Θὰ χτυπήσης ἐσὺ πρῶτος. "Αν δὲν τρέξῃ αἷμα ὅλοι κονιά ! "Αν τρέξῃ αἷμα . . . τότε δὲ θὰ τὴ σκοτώσουμε, θὰ τὴ δέσουμε νὰ τὴν πᾶμε στὸν Ἄστυνόμο.

— Καὶ μὲ τί θὰ τὴ δέσουμε ;

— Ἐπρεπε νὰ πάρετε σκοινιά.
— Λέγαμε νὰ τὴ σκοτώσουμε.
— Καὶ σκοτωμένη πῶς θὰ τὴν τραβούσαμε δίχως σκοινιά;

— Ἄπ' τὰ ροῦχα ;
— Φορεῖ ροῦχα ἢ Λάμια ;
— Φορεῖ ροῦχα, Ἄρχηγέ ;

Δεύτερη ἀμηχανία. Μὰ κάτι ἔπρεπε ν' ἀπαντήση.

— Ἄλλοτε φορεῖ κι' ἄλλοτε δὲ φορεῖ. Ὅπως τὴ συμφέρει κάνει !

— Πέρσι ποῦ φάνηκε στὴν Καβουρότρυπα δὲ φοροῦσε.
Εἶχε κορμὶ κατακόκκινο.

— Γδυτό ;
— Γδυτό !

Ὁ Ἄρχηγὸς διάταξε νὰ πάψουν πειὰ οἱ κουβέντες. Μιὰ φορὰ ποῦ ξεκίνησαν γιὰ ἓνα μεγάλο σκοπὸ δὲ μπορεῖ νὰ γυρίσουν πίσω. Ἀλλοίμονο ἂν γύριζαν ἔτσι πίσω οἱ Ἄρχοναῦτες κ' οἱ Ἑλληνες ποῦ ξεκίνησαν γιὰ τὴν Τροία. Τότε δὲ θὰ ὑπῆρχε . . . Τότε δὲ θὰ ὑπῆρχε . . . Ὀμήρου Ὀδύσσεια ! Θὰ πᾶνε, λοιπόν, στὴν Καβουρότρυπα. Κι' ἂν φανερωθῇ ἡ Λάμια, θὰ τὴ σκοτώσουν. Εἶνε σύμφωνος νὰ χτυπήση πρῶτος αὐτός. Κι' ἂν τρέξη αἷμα τότε νὰ μὴ τὴ σκοτώσουν. Ἐχτὸς ἂν . . . σκοτωθῇ μὲ τὸ πρῶτο χτύπημα τὸ δικό του . . . Αὐτὸς δύο πράγματα θέλει : Νὰ μείνουν ἀχώριστοι ὄλοι μαζί καὶ νὰ μὴ βγάλουν μιλιὰ ἀπ' τὸ στόμα τους ὅταν φανῇ ἡ Λάμια. Παρὰ νὰ εἶνε ἔτοιμοι νὰ τὴν ἀρπάξουν ἄλλοι ἀπ' τὰ χέρια, ἄλλοι ἀπ' τὰ πόδια, ἄλλοι ἀπ' τὰ μαλλιά. Νὰ τὴν ξαπλώσουν μιὰ φορὰ κάτω. Κ' ἐκεῖ ἢ τὴν ἀποσκοτώνουν ἢ τὴ δένουν κατὰ τὴν ἀνάγκη ποῦ θὰ παρουσιαστῇ καὶ κατὰ τὸ . . . αἷμα ποῦ θὰ τρέξη.

— Καὶ μὲ τί θὰ τὴ δέσουμε, λοιπόν ;

— Μὲ τὰ ζωνάρια μας !

— Νὰ κόψουμε βούρλα ;

— Καὶ μὲ βούρλα !

— " Ἄ κι' ἔν' ἄλλο, ξανάπε ὁ Ἄρχηγός. " Ἄν τύχη καὶ προφτάση ἡ Λάμια — μπορεῖ νὰ γίνη κι' αὐτὸ — νὰ καταπιῇ κανέναν ἀπὸ ἡμᾶς οἱ ἄλλοι νὰ μὴ . . . φοβηθοῦν ! Μόλις τὴν ξαπλώσουμε κάτω θὰ σκίσουμε ἀμέσως τὴν κοιλιὰ καὶ θὰ τὸν βγάλουμε !

— Δὲ θὰ τὸν ἔχει μασήση ;

— Δὲ μασάει ποτέ ! Ρουφάει, καταπίνει : Φαφούπ ! Δὲν εἶδες πῶς εἶνε τὰ ψαράκια στῆς κοιλιές τῶν μεγάλων ψαριῶν ;

— " Ἄν εἶνε νὰ μὴ μὲ μασήση ἄς τὸ κάνω ἐγὼ αὐτὸ τὸ ταξίδι ! Κάτι θὰ βρῶ ἐκεῖ μέσα. " Ὅ,τι βρῶ ὅμως θάεινε δικό μου !

— Πᾶμε τώρα, εἶπε ὁ Ἄρχηγός. Πολὺ χασομερήσαμε ! Καὶ ξετρούπωσε ἀπ' τ' ἄρμυρῖκια. " Ὅταν τοὺς εἶδε ὀρθοὺς κι' ἀποφασισμένους χάρηκε καὶ περιφανεύτηκε.

— Μπράβο, παιδιά ! Θὰ πετύχουμε χωρὶς ἄλλο τὸ σκοπὸ μας. Καὶ θὰ λήη ὅλος ὁ κόσμος : Πῶς τὸ σκέφτηκαν ! Καὶ πῶς τὸ κατάφεραν ! . . . " Ὅπως σᾶς εἶπα ! Πᾶμε τώρα ! . . . " Ἄν θέλῃ ὁ Βαγγέλης μοῦ δίνει τὸ καμάκι του ἐπειδὴ ἐγὼ θὰ χτυπήσω πρῶτος. Καὶ νὰ πάρῃ τὸ μαχαίρι μου. Πρέπει νὰ χτυπήσω λίγο ἀπὸ μακρὰ . . .

— Νὰ τὸ δώση ! Πρέπει νὰ τὸ δώση ! . . .

— Ξέρεις νὰ τὸ μεταχειριστῆς ; Θέλει τέχνη ! . . . Ἐγὼ ξέρω γιὰτὶ μὲ παίρνει ὁ πατέρας μου στὴν πρυνά. Κρατῶ τὸ πυροφάνι καὶ βλέπω πῶς καμακώνει τῆς σουπιές !

— Ἐσὺ ξέρεις πῶς καμακώνουν τῆς σουπιές κ' ἐγὼ ξέρω πῶς καμακώνουν τῆς Λάμιες. Δός μου το ! . . .

Ἔτσι μὲ τὸ καμάκι στὸ χέρι, σὰ μικρὸς Ποσειδῶνας, προχώρησε πρῶτος ὁ Ἀποστόλης στὴν ἔρημη ἀκρογιαλιά, ὄλο καὶ πειὸ ἔρημη, ὄλο καὶ πειὸ πυρωμένη. Ἡ θάλασσα ἀσπρογάλιαζε γυαλιστερὴ σὰν ἀτλάξι. Οὔτε μιὰ πνοή, οὔτε μιὰ ρυτίδα. Ἔνα - δυὸ καράβια εἶχαν μαρμαρώσει μεσοκάναλα. Πόσο μάταια τέντωναν τ' ἄσπρα τους πανιά! Ἔνα βαπόρι φάνηκε στὸν κάβο ἀπὸ πίσω τους. Τᾶφτασε. Τὰ προσπέρασε. Καὶ καθῶς τὰ προσπερνοῦσε τοὺς ἔρριξε κατὰμουτρα ἓνα σύνεφο μαῦρο καπνὸ. Πολὺ περιφρονητικὸ ἦταν αὐτό! Ἀξίζουσαν τάχα περιφρόνηση τὰ καράβια ἐπειδὴ προσδοκοῦν δύναμη ἀπ' τὸν ἀγέρα τ' οὐρανοῦ μὲ τὰ λευκά τους πανιά ὀρθάνοιχτα; . . . Δὲν ἔχουν ὅλα τὰ πλάσματα τῶν ἀνθρώπων — οὔτε ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ — κάρβουνα καὶ φωτιὰ μέσα στὰ σπλάχνα τους. Κι' ὅσα δὲν ἔχουν, δὲν κάνει ν' ἀνοίγουν τὰ πανιά ἢ τὰ φτερὰ ὀρθάνοιχτα καὶ νὰ καρτεροῦν δύναμη ἀπ' τὸν ἀγέρα τ' οὐρανοῦ; . . .

Κι' ὄχι μόνον τὸν καπνὸ τοῦς πέταξε κατὰμουτρα τὸ ἀλαζωνικὸ βαπόρι παρὰ τοὺς ἔστειλε κ' ἓνα δυὸ κύματα ποῦ τὰ ταρακούνισαν ξαφνικὰ κ' ἦταν σὰν ἀστεῖο νὰ εἶνε ἡ θάλασσα μπουνάτσα τόκα καὶ νὰ κουνιῶνται τὰ καράβια δυὸ - τρεῖς φορὲς ἀνεπάντεχα ἔτσι σὰ νὰ τᾶπιασε νευρικὸ ἢ σὰ νὰ τὰ τσίμπησε ἀλογόμυγα. Ἐπειτα τὰ κύματα τοῦ βαποριοῦ ἦρθαν καὶ ξέσπασαν μὲ βοή στ' ἀκρογιαλί καὶ γέμισε ἡ καμπυλωτὴ ἀμμονδιὰ ἀφροὺς κι' ὅσα παιδιὰ δὲν εἶχαν προσέξῃ ὅλη αὐτὴ τὴν ἱστορία ξαφνίστηκαν πολὺ. Ἔνα - δυὸ μάλιστα καὶ φοβήθηκαν λίγο. Ρώτησαν τί εἶνε. Τοὺς πέρασε ἀπ' τὸ νοῦ πῶς μπορεῖ νὰ ἦταν ἡ Λάμια κάτω ἀπ' τὰ ξαφνικὰ κύματα. Κάποιος καὶ τὸ φώναξε:

— Ἡ Λάμια! Ἡ Λάμια!

— Εἶνε ἡ νεροῦσα τοῦ βαποριοῦ! ξήγησε ὁ Βαγγέλης σὰν πειὸ ναυτικός.

— Ἐμένα, εἶπε ὁ Τάσος σοβαρά, δὲ μοῦ ἀρέσουν καθόλου τὰ βαπόρια. Κυτάχτε τὰ καράβια τί ὁμορφα ποῦ εἶνε!

— Τί νὰ τὴν κάνουν τὴν ὁμορφιά ὅταν σταματοῦν δυὸ μερόνυχτα στὸ ἴδιο μέρος! Ρῶτα καὶ τοὺς караβοκυραίους νὰ ἰδῆς. . . Γιὰ νᾶησουν κ' ἐσὺ μέσα!

Ἔφτασαν στὸ μικρὸ ποταμάκι. . . Ἦτιαν ξερό. Πέρασαν μέσα στὸ χαλιά.

— Πάει κι' αὐτό!

Κάτω στὴν ἀκρογιαλιά φούντωναν πολλὲς βουρλιές. Ἔκοψαν πολλὰ βούρλα.

— Θὰ βροῦμε καλύτερα βούρλα, χλωρά, στὴ σούδα!

Ἀναγκάστηκαν νὰ ξυποληθοῦν καὶ νὰ περάσουν μέσ' ἀπ' τὴ θάλασσα. Ἡ σούδα ἦταν βαθειὰ κι' εἶχε ψηλοὺς ὄχτους. Ἐνας μικρὸς βάλτος σχηματιζότου ἐκεῖ. Τὰ βαθράκια μόλις ἄκουσαν βήματα πήδησαν τρομαγμένα στὰ νερά. Ὁ Κώστας θυμήθηκε τὸ μῦθο τῶν λαγῶν ποῦ πήγαιναν νὰ πέσουν νὰ πνιγοῦν καὶ τῶν βαθράκων.

— Μὲ τὴ διαφοριά, εἶπε ὁ Βαγγέλης, πῶς ἐμεῖς δὲν εἴμαστε δειλοὶ οὔτε σὰν τοὺς λαγούς οὔτε σὰν τοὺς βαθράκους! . . .

Ἔκοψαν κι' ἄλλα βούρλα

Ἡ ἀκρογιαλιά ἔπαψε πειὰ νᾶνε ἀμμουδερή. Καλύτερα. Ὁ ἄμμος τοὺς εἶχε κουράση. Τὰ πόδια βούλιαζαν μέσα του καὶ προχωροῦσαν δύσκολα. Τώρα τὸ χῶμα ἔφτανε ὡς τὴ θάλασσα κ' ἦταν ἀλλοῦ ψηλότερος, ἀλλοῦ χαμηλότερος ὁ ὄχτος. Ἀναγκάστηκαν νὰ περπατοῦν πειὸ μέσα γιὰ ν' ἀποφεύγουν τ' ἀνεβοκατεβάσματα τοῦ ἀκρογιαλιοῦ. Μὰ κι' ἀλήθεια εἶνε πῶς ἔχουν κουραστῆ. Τὰ πόδια πονοῦν, τὰ μά-

τια θαμπώνουν, ὁ ἰδρωτῆς τρέχει. Ἡ ἀντηλιά εἶνε τυφλωτική. Ἡ ζέστη ἀνυπόφορη. Κατεβαίνουν καὶ βρέχουν τὰ κεφάλια τους κάθε τόσο στὴ θάλασσα. Μιὰ μικρὴ ζάλη ἔχει πιάση τὰ περισσότερα, τὰ μηλίγκια τους χτυποῦν, τὰ μάτια πετοῦν φωτιές. Ὁ Ἀρχηγὸς βλέπει τὴν κούραση τῶν παλληκαριῶν του. Δίνει κουράγιο.

— Λίγο ἀκόμα καὶ φτάσαμε!

Πραγματικά εἶνε πολὺ κοντὰ τους πειά, ἐκεῖ μπροστά, οἱ χωματένιοι κιτρινοκόκκινοι βράχοι τῆς Καβουρότρυπας. Εἶνε τόσο ἔρημοι, τόσο ἀπόμεροι, τόσο ξωτικοὶ ποῦ δίχως ἄλλο πολλὰ στοιχεῖα τοὺς κατοικοῦν, στοιχεῖα τῆς μέρας καὶ τῆς νύχτας, στοιχεῖα τῆς στεριᾶς καὶ τῆς θάλασσας. Πρῶτο ἀπ' ὅλα ἡ Λάμια. Καὶ νὰ μὴν τῶξεραν ἀπὸ πρὶν τὰ παιδιὰ ἔπρεπε νὰ τὸ καταλάβουν ἐδῶ ἐπὶ τόπου πῶς κάτου ἀπ' τοὺς βράχους αὐτοὺς, ποῦ ξεκόβονται ἀπότομα ἀπ' τὴ στεριά σὰν ἓνα πελώριο πρίζιμό της καὶ χυμοῦν νὰ πέσουν στὴ θάλασσα νὰ γίνουν νησιά, μὰ πάλι στέκουν ἀνάερα, πῶς κάτω, ἀπ' τοὺς βράχους αὐτοὺς τοὺς ἀλλόκοτους καὶ παράξενους, παραφυλάει ἡ Λάμια τὰ θύματά της. Χίλιες φορὲς εἶνε τώρα πειὸ βέβαιο ὅτι ὁ κόπος δὲ θὰ πάη χαμένος. Ὅσο κυτᾶζουν τοὺς βράχους, ἀσάλευτους καὶ βουβοὺς κάτω ἀπὸ τὴ μεσημεριάτικη ἡλιοκαμένη γαλήνη, τόσο πειὸ πολὺ πιστεύουν πῶς ἡ Λάμια εἶνε κάπου σιμὰ τους καὶ δὲν θ' ἀργήσῃ τὸ ποθητὸ συναπάντημα.

Ὁ Ἀρχηγὸς ἐπρότεινε νὰ ξεκουραστοῦν λίγο σὲ κανέναν ἴσκιο προτοῦ μπλεχτοῦν στὸν ἀγῶνα. Μὰ τὰ παιδιὰ ἠλεχτρισιμένα ἀπὸ τὸ ὄραμα τῶν θρυλικῶν βράχων ἀνυπομονοῦσαν.

— Ὅχι! Ὅχι! Μπορεῖ νὰ μᾶς φύγῃ!

Τότε ὁ Ἄρχηγὸς ἐπανάλαβε γιὰ τελευταία φορὰ τὶς διαταγές του.

—“Ὅλοι μαζί κι' ἀμίλητοι!... Ἐγὼ θὰ χτυπήσω πρῶτος!... Ἄν ρουφήξῃ κανέναν οἱ ἄλλοι νὰ μὴ σκιαχοῦν! Θὰ τὴν ξαπλώσουμε κάτω, θὰ τῆς ἀνοιξοῦμε τὴν κοιλιὰ καὶ θὰ βγάλουμε τὸ ρουφηγμένο... Ἄν δοῦμε πῶς τρέχει αἷμα κόκκινο δὲ θὰ τὴ σκοτώσουμε παρὰ θὰ τὴ δέσουμε μόνο. Τ' ἄλλα... βλέποντας καὶ κάνοντας. Ἔτσι;

—Ἔτσι!

Προχώρησαν ὁλοῖσα πρὸς τοὺς βράχους. Ἦθελαν νὰ κατατοπιστοῦν ἀπὸ τὸ πειὸ ψηλὸ τους σημεῖο. Ἐφτασαν στὴν κορφή, κατὰκορφα.

— Προσοχή! φώναξε ὁ Ἄρχηγὸς κι' ἀνοιξε τὶς ἀγκάλες γιὰ νὰ σταματήσῃ τ' ἄλλα παιδιὰ πειὸ μέσα. Ὁ βράχος ἔπεφτε ἀπὸτομα στὴ θάλασσα. Εἶχε λίγα μόνον βήματα κατηφοριὰ κ' ἔπειτα κοβότουσαν ὅλως διόλου, βαθουλώνοντας πρὸς τὰ μέσα. Σ' ἔπιανε ζάλη νὰ κυτᾶς ἀπὸ τόσο ψηλὰ κάτω ἀπ' τὰ πόδια σου τὴ θάλασσα. Χάος. Πολλὰ παιδιὰ ζαλίστηκαν καὶ πισωπάτησαν. Ὅμως τὸ θέαμα ἦταν ὁμορφο. Ἡ θάλασσα ἀστραποβολοῦσε κάτω ἀπ' τὰ πυρωμένα φιλιὰ τοῦ μεσημεριάτικου ἡλίου. Ἦταν ἔρημη μὰ τόσο λαμπρὴ καὶ τόσο ἐπίσημη ποῦ θᾶλεγε κανεὶς πῶς ἔμοιαζε μὲ τὴ μεγάλη, ἀπέραντη σάλα τοῦ θεϊκοῦ παλατιοῦ στολισμένη γιὰ τὴν πειὸ μεγάλη γιορτὴ τῶν Θεῶν. Κανεὶς βέβηλος δὲ μπορεῖ νὰ χωρέσῃ. Μόνο οἱ θεοὶ θὰ φτάσουν σὲ λίγο νὰ γεμίσουν τὴ λαμπρὴ, τὴν ἐπίσημη ἔρημιάν της...

Τὰ νησάκια κ' οἱ ξέρες, ποῦ στόλιζαν τὴν ἀκρογιαλιά της σὰν ἐπιπλα φανταστικά, εἶχαν ἓνα παρᾶξενο μυστήριο ποῦ σὰ νὰ τρώμαζε κάπως τὰ παιδιὰ.

Τίποτα δὲν ἔβγαινε ἀπ' τὸ ἀγνάντεμα ἐκεῖνο. Κ' εἶπε

ὁ Ἀρχηγὸς νὰ κατεβαίνουν ράχη—ράχη πρὸς τὸ δυτικὸ μέρος ὅπου μαλάκωνε ἡ ἀκρογιαλιὰ κ' εἶχε πέρασμα πρὸς τὰ μέσα. Ὅσο κατέβαιναν τόσο ἀντίκρουζαν πειὸ καλὰ τῆς μεγάλης καὶ τῆς ἀμέτρητες μικρὲς σπηλιῆς τῆς Καβουρόρου-πας. Ὅλη ἐκείνη ἡ ἀγκαλιὰ τῶν βράχων ἦταν ἀπὸ κάτου κουφωμένη ἀπὸ ἀναρίθμητες σπηλιῆς καὶ σπηλίτσες σὰν ἕνα πελώριο παλάτι στηριγμένο σὲ θεόρατες καμάρες. Τὸ χρῶμα τῶν βράχων ἦταν ἀλλοῦ κόκκινο, ἀλλοῦ κίτρινο, ἀλλοῦ πράσινο. Κάπου-κάπου ἀνοίγαν σπηλίτσες, σὰν παραθυράκια, καὶ πειὸ πάνω ἀπ' τὴ θάλασσα. Ἐκεῖ μέσα ἦταν οἱ φωλιῆς τῶν γλάρων. Χιλιάδες πετοῦσαν ἀπ' τὴ μιὰ στὴν ἄλλη κ' ὡς ἔξω στὴ θάλασσα. Τὸ χρῶμα τῆς θάλασσας ἦταν πρασινωπὸ στὴ ρίζα τῶν βράχων. Πειὸ ἔξω ἔπαιρνε τὸ χρῶμα τοῦ βυθοῦ. Ἄλλοῦ ἀσπρογάλιαζε, ὅπου ὁ βυθὸς εἶχε καθαρὴν ἄμμο, ἀλλοῦ σκούραινε, ὅπου ὁ βυθὸς εἶχε πυκνὰ φύκια, ἀλλοῦ γινόταν καταγάλαζο, ὅπου τὸ βάθος ἦταν μεγάλο. Κάπου-κάπου μιὰ μικρὴ ἀμμουδιὰ στόλιζε σὰν ταντελλίτσα τῆς ρίζες τῶν βράχων καὶ τὰ πλαγινὰ τῶν σπηλιῶν. Μὰ σὲ πολλὰ μέρη οἱ βράχοι βούλιαζαν ἀπότομα στὴ θάλασσα καὶ τόσο βαθειὰ ποῦ δίγως ἄλλο δὲ θὰ μπορούσε νὰ διαβῆ κανεὶς ἀπ' τῶνα μέρος στ' ἄλλο. Ἦταν κ' ἕνα δυὸ καμάρες ψηλὲς καὶ γωνιακὲς, ἀνοιχτὲς κ' ἀπ' τῆς δυὸ μεριῆς στὴ θάλασσα, ποῦ μοιάζανε μὲ τῆς μεγάλης σιδερόπορτες τοῦ Κάστρου. Πειὸ πολὺ ἀπ' ὅλα αὐτὲς θαύμασαν τὰ παιδιὰ, τῆς βάφτισαν θαλασσόπορτες κ' εἶπαν πῶς ἔπρεπε χωρὶς ἄλλο νὰ κάμουν τρόπο νὰ περάσουν ἐκεῖ ἀπὸ κάτου. Τοὺς φαινόταν αὐτὸ σὰν ἕνας δευτέρος ἄθλος. . .

Λίγο ἔλειψε νὰ λησμονήσουν τὴ Λάμια μπροστὰ στὸ γραφικὸ, τὸ ἀλλόκοτο θέαμα τῶν χρωματιστῶν βράχων καὶ

τῶν ἀμέτρητων σπηλιῶν μὲ τῆς θεόρατες θαλασσοπόρες. Ποτὲ δὲν ξανάχαν ἀντικρύση ἕναν κόσμον τόσο ἀλλοιώτικον, τόσο παραμυθένιον. Βλέπεις, λοιπόν, ποῦ θᾶνε καὶ λίγο ἀληθινὰ τὰ παραμύθια ;

Εἶχαν κατεβῆ πολὺ καὶ κόντευαν νὰ πατήσουν στ' ἀκρογιάλι ὅταν τοὺς ξάφνισε ἕνας παφλασμός. Ἐνατριχίασαν καὶ κύταξαν ὅλοι τὸν Ἄρχηγό, μαζεύτηκαν γύρω του. Ὁ Τάσος ἔδειξε. Πίσω ἀπῶναν κιτρινοπράσινο βραχίονο τοῦ ἀκρογιαλιοῦ εἶχε πέση στὴ θάλασσα κ' ἔπαιζε τρελλά, χαρμόσινα, μεθυσμένα μὲ τὰ ἠλιόλουστα σμαραγδένια νερὰ ἦ. . . Λάμια !

Τὰ ματάκια, ὅλα τὰ ματάκια, στυλώθηκαν ὀρθάνοιχτα ἀπάνω της. Τὰ χεράκια, ὅλα τὰ χεράκια, ἔσφιξαν νευρικά τὰ ὄπλα.

Ὡστε δὲν ἦταν ψέμμα ; Στ' ἀλήθεια . . . ἦρθαν νὰ δοῦν τὴ Λάμια ; Καὶ τὴ βλέπουν ; Ἡ Λάμια, λοιπόν, ὑπάρχει, εἶνε τὴν ; Καὶ τρώει τὰ παιδιὰ ; Κι' αὐτοὶ θὰ τὴ σκοτώσουν ; . . . Κι' ἂν δὲ μπορέσουν νὰ τὴ σκοτώσουν θὰ τὰ φάη, θὰ τὰ ρουφήξῃ ; Τοὺς ἦταν σὰν ἀπίστευτο ὅτι βρέθηκαν ἀληθινὰ προστὰ σ' αὐτὴ τὴν πραγματικότητα. Τὰ ρωτηματικά τοὺς χτυποῦσαν σὰ σουφλερὰ σφυριάκια τὰ μηλίγγια. Οἱ καρδιὲς τσάκισαν. Ἐνατριχίλες τοὺς ἔδεναν τὰ κορμάκια. Φοβήθηκαν. Νὰ γυρίσουν πίσω ; . . . Προτοῦ τοὺς ἰδῆ ἡ Λάμια ; . . . Ἡ σκέψη αὐτὴ τοὺς τρυποῦσε τὰ κεφάλια σὰν τριβέλι.

Ὅπως ἦταν κουρασμένα, ψημένα στὸν ἥλιο, πνιγμένα στὸν ἰδρωτὰ, ὑποβλημένα ἀπ' τὴ φαντασμαγορικὴ σκηνοθεσία τῶν βράχων καὶ τῶν σπηλιῶν, φοβισμένα ἀπὸ τὴν ἀνεπάντευτη παρουσίαση τῆς Λάμιας ἔπαθαν ἕνα θάμπωμα στὸ νοῦ, ἕνα θάμπωμα καὶ στὰ μάτια. Ἐγιναν σὰν ὑπνω-

μένα, σὰν ἄλαλα, σὰν ἕ·α μικρὸ κοπάδι ζουδιῶν χωρὶς λαλιά, χωρὶς βούληση, χωρὶς σκέψη . . .

Κ' ἡ Λάμια, νάτην, κολυμποῦσ' ἐκεῖ ἀντίκρου τους, ἴδια κι' ἀπαρίλλαχτη ὅπως τὴν παράσταينه ἡ μητέρα τοῦ Τάσου καὶ τοῦ Νίκου. Κόκκινο κατακόκκινο κορμί, κόκκινα μαλλιά, πράσινα μεγάλα μάτια, χρυσᾶ χέρια . . . τὰ πόδια της δὲν τᾶβλεπαν μέσ' στὸ νερὸ μὰ χωρὶς ἄλλο θᾶχαν τῶρα γίνη σὰν οὐρὲς ἀπὸ μεγάλο ψάρι. Γι' αὐτὸ κολυμπάει τόσο καλὰ καὶ γλυστράει καὶ βουτάει καὶ βγαίνει πειὸ πέρα καὶ παίζει μὲ τὰ νερά, μὲ τὸν ἥλιο, μὲ τὸ τίποτα !

Κυτάζοντας ἀχόρταγα τὴ Λάμια ξέχασαν τὰ παιδιά τὸ φόβο τους, ξεχάστηκαν ὅλως διόλου, ρουφήχτηκαν, μαγνητίστηκαν. Κ' ἔπειτα ξεθάρρεψαν. Θᾶθελαν νᾶν' ἐκεῖ κοντά της, νὰ παίζουν γύρω της, νὰ τὴ χτυποῦν μὲ νερὸ, μὲ κοχύλια, μὲ ἡλιαχτίδες. Νὰ τὰ χτυπάη κι' αὐτή. Νὰ παίζουν. Κι' ἂν τὰ ρουφήξῃ ; . . . "Ἄς τὰ ρουφήξῃ ! Κάτι ἀλλόκοτο, κάτι παραμυθένιο, κάτι ὁμορφο θᾶνε κι' αὐτὸ τὸ ρούφηγμα τῆς Λάμιας. "Ὅμορφο καθὼς ὅλα της ! Καθὼς οἱ βράχοι της, οἱ σπηλιές της, οἱ θαλασσοπόρτές της, τὰ νησιάκια της, τὸ κορμί της, τὸ κολύμπι της, οἱ τρελλές χαρές της, τὰ ξεφωνητά της καὶ τὰ γέλια της . . . Πῶς μπορεῖ καὶ παίζει μοναχὴ μέσ' στή θάλασσα τὸ καταμεσήμερο ! Ποῦ τῆς βρίσκει μοναχὴ τόσες χαρές, τόσα γέλια ;

Νάτην τῶρα ποῦ κολυμπάει σὰ δελφίνι, ἕνα δελφίνι κόκκινο, καὶ φεύγει καὶ ξεμακραίνει καὶ χάνεται . . . Φτάνει στὸ νησιάκι, πιάνεται, βγαίνει ἔξω. Τί ψηλὴ ποῦ εἶνε ! . . . Τὰ πόδια της ξανάγιναν πόδια ἀνθρώπινα. Βέβαια, ἔξω ἀπ' ἀπ' τὸ νερὸ ἔτσι γίνονται. Τῶπε ἡ μητέρα τοῦ Τάσου καὶ τοῦ Νίκου. Παρόμοια εἶνε ὅπως τὴν παράστησε. Νὰ τὸ κόκκινο κορμί καὶ τὰ κόκκινα μαλλιά φουσκωτὰ - φου-

σκοιτά στο κεφάλι! . . . Νά τὰ μεγάλα πράσινα μάτια καὶ τὰ χρυσᾶ τὰ χέρια! . . .

Σκουντήθηκαν τὰ παιδιά σιωπηλὰ συναμεταξύ τους. Κύτα! Τοὺς εἶδε ἡ Λάμια! Καὶ τοὺς γνέφει μὲ τὰ χέρια της. Τοὺς γνέφει νὰ πᾶν' ἐκεῖ. Καὶ τοὺς φωνάζει. Κάτι τοὺς λέει. Δὲν ἀκοῦνε. Τί γλυκειὰ φωνὴ ποῦ ἔχει! . . .

Πάλι τοὺς γνέφει χαρούμενα. Καὶ σὰ νὰ τοὺς τραβάει μιὰ μαγικὴ δύναμη ἀκαταμάχητη, ξεκολλοῦν ἀπ' τὴ θέση τους, περπατοῦν, προχωροῦν, κατεβαίνουν στ' ἀκρογιαλὶ, προχωροῦν ἕνας πίσω ἀπ' τὸν ἄλλον, τρυπῶνουν μέσα σιτῆς σπηλιές, ληδοῦν ἐπάνω σὲ νησάκια καὶ σὲ ξέφρες, πλατσανοῦν μέσα στὰ νερὰ καὶ φτάνουν στὸ βραχῆκο ποῦχε πέση ἡ Λάμια στὴ θάλασσα. Τὰ κάνουν ὅλ' αὐτὰ μηχανικά, τυφλά, ἀσυνείδητα, σὰν ὑλνωμένα, σὰν ἄλλα. Τὸ κεφάλι τους βουτίζει σὰν νᾶχουν πάρη πολὺ κινίνο, διαλυμένο. Τὰ μάτια τους θιαμπώνουν σὰ νᾶχουν πυρετό. Κι' ὅλο κυτοῦν πρὸς τὴ Λάμια, ὅλο μαγνητίζονται, ὅλο ρουφιῶνται. Τοῦ φαίνεται τοῦ καθενὸς τους πῶς ὁ μισὸς ἔχει ρουφηχτῆ ἀπ' τὴ Λάμια καὶ μοναχὰ ὁ ἄλλος μισὸς εἶνε ἀπῶξω, μοναχὰ ὁ ἄλλος μισὸς ζῆ καὶ σαλεύει καὶ βρίσκεται! . . .

Στὸ βραχῆκο βροῦσαν κάτι ροῦχα. Τί ὄμορφα ροῦχα! Θᾶεινε τὰ ροῦχα τῆς Λάμιας!

Μὰ φορεῖ καὶ ροῦχα ἡ Λάμια; . . . Ροῦχα ἀνθρώπινα; . . . Κυτάχτηκαν μὲ ἀπορία. Καὶ τὰ βλέμματα ὀλονῶν σταμάτησαν ἀπάνω στὸν Τύσο καὶ στὸ Νίκο. Δὲν τοὺς τόξε πῆ αὐτὸ ἢ μητέρα τους!

“Ὅμως τίνος ἄλλουνοῦ μπορεῖ νᾶνε τὰ ροῦχα αὐτὰ παρὰ τῆς Λάμιας; Ἀπὸ ἑκεῖ δὲν εἶχε πέση στὴ θάλασσα; Τὴν εἶδαν! Γδύθηκε κ' ἔπεσε.

Ἔσκυψε ὁ Ἀποστόλης, βουβός, πῆρε τὰ ροῦχα καὶ

τάδωσε μισά τοῦ Ντίνου καὶ μισά τοῦ Νίκου. Ἐπειτα βουβὸς ὀλοένα, τοὺς εἶπε μὲ νοήματα νὰ τὰ πάρουν μακρὰ τὰ ροῦχα τῆς Λάμιας καὶ νὰ τὰ κρύψουν μέσα στοὺς βράχους. Ὑπάκουσαν κ' οἱ δυὸ σὰν ὑπνωτισμένοι. Κανεὶς δὲν ἔβγαξε ἄχνα.

Ἡ Λάμια κατάλαβε πῶς τῆς ἔπαιρναν τὰ ροῦχα. Φώναξε ἄγρια, τάχα.

— Παληόπαιδα, τί κάνετε αὐτοῦ;

Εἶδε τὸ Νίκο καὶ τὸ Ντῖνο ποῦ φεύγανε.

— Ἀφῆστε τὰ ροῦχα! . . . Ἀφῆστε τα ἐκεῖ! . . .

Ἐπεσε στὴ θάλασσα καὶ κολυμποῦσε γοργά, μὲ ἀνοιχτιὲς ὀργιές, πρὸς τ' ἀκρογιαλί. Πρέπει νὰ ξαφνίστηκε ποῦ ἔβλεπε τᾶλλα παιδιὰ νὰ τὴν περιμένουν ἐκεῖ στριμωγμένα τῶνα κοντὰ στ' ἄλλο, ἀμίλητα, ἀλοισμένα.

Πλησίασε, πάτησε στὰ φύκια, σηκώθηκε ὀρθή. Μόνο τὰ πόδια τῆς ἦταν τῶρα μέσα στὸ νερό.

— Εἶμαι ἡ Λάμια! φώναξε. Τῶρα θὰ ἰδῆτε! . . .

Τὸ ξέρομε! εἶπαν μέσα τους τὰ παιδιὰ. Κι' ἀποφασίστηκαν πειά: Ἡ θὰ τὴ σκοτώσουν ἢ θὰ τὰ ρουφήξῃ. Ἄλλο δὲ γίνεται!

Σκοιτώνεται; . . . Ἐτσι δὲν εἶπε ἡ μητέρα τοῦ Τάσου καὶ τοῦ Νίκου; Κι' ὅσα εἶπε δὲ βγήκαν ὅλα ἀληθινὰ; Νὰ ποῦ βγαίνει ἡ Λάμια στὴν Καβουρότρυπα. Νὰ ποῦ ἔχει κόκκινο κορμί. Κόκκινα μαλλιά. Πράσινα μάτια. . . Ἐχει χρυσὰ χέρια; . . .

— Εἶμαι ἡ Λάμια! . . . δὲν τῶπε τῶρα γιὰ ἡ ἴδια; . . . Τί; ἀμφιβάλλουν ἀκόμα; . . . Πρέπει νὰ τοὺς ρουφήξῃ ὅλους γιὰ νὰ πειστοῦν;

Κουράγιο! Κουράγιο! Κυτάχτηκαν καὶ σκουντήθηκαν ὅλοι ἀποφασιστικά. Ἡ μεγάλη ὥρα ἔφτασε.

Καθὼς πάτησε ἡ Λάμια τὸ πόδι της στὴ σφαιρὰ καὶ προτοῦ τὸ καλοστεριώση, χύμηξε ὁ Ἀποστόλης μὲ τὸ καμάκι θαρρετὰ καταπάνω της. Ἐκείνη τᾶχασε. Ὅμως μόρεσε νὰ προφυλαχτῆ. Τὴν πῆρε τὸ καμάκι ψηλὰ στὸ μποῦτι. Μὲ τὴν κίνησι ποῦχε κάμη νὰ φυλαχτῆ καὶ μὲ τὸ χτύπημα τοῦ καμακιοῦ ἀναποδογύρισε στὴ θάλασσα. Ξαναχύμηξε ὁ Ἀποστόλης ἀπάνω της. Καὶ τ' ἄλλα τὰ παιδιὰ μὲ μαχαίρια, μὲ σουγιάδες, μὲ ψαλλίδια.

— Μή! μή! φώναξε ἡ Λάμια.

Ἄξαφνα τὰ νερὰ κοκκίνησαν. Κόκκινο αἷμα ἔτρεχε ἀπ' τὸ μποῦτι της.

— Αἷμα! Αἷμα! φώναξε ὁ Μένιος καὶ λιγοθύμισε.

— Τοῦ πῆρε τὴ λαλιά! . . . σκέφτηκαν οἱ ἄλλοι κ' ἔγυραν βουβοὶ ἀπάνω του νὰ τὸν συνεφέρουν. Τὰ καμάκια, τὰ μαχαίρια, τὰ ψαλλίδια ἔμειναν ἀνάερα, ἔπεσαν γάτω ἄχρηστα. Χτυποῦσε ἡ καρδιά τους δυνατά. Τί νᾶχη πάθη ὁ Μένιος; Μήπως τὸν ρούφηξε ἡ Νεράϊδα; . . . Μήπως δὲ ρουφαίει ὄλο τὸ κορμὶ ἀλλὰ μόνο τὴν ψυχὴ, μόνο τὸ αἷμα; . . . Γιὰ ιδέστε τον πῶς γλώμιανε σὰ νὰ μὴν τῶμεινε καθόλου αἷμα . . .

Ἡ Λάμια ἀνασηκώθηκε μέσ' στὸ νερό. Καὶ βλέποντας τὴ βουβὴ καὶ λαχταρισμένη δρῶση τῶν παιδιῶν ἄρχισε νὰ μπαίνει στὸ νόημα. Μήπως καὶ τὴν πέρασαν ἀλήθεια γιὰ Λάμια;

— Δὲν εἶμαι ἡ Λάμια! φώναξε. Δὲν εἶμαι ἡ Λάμια! Εἶμαι ἄνθρωπος! . . . Γυναῖκα εἶμαι! . . . Μὴ φοβᾶστε! . . .

Πέταξε τὰ πράσινα γυαλιὰ τοῦ ἡλίου ἀπ' τὰ μάτια της, ἀνασήκωσε τὸ κόκκινο μανιερό της κ' ἔγυρε νὰ ἰδῆ τὸ πληγωμένο της μποῦτι. Ἐσφίξε μὲ τὴν ἀπαλάμη της τὴν

πληγή για νά σταματήσει τὸ αἷμα ποῦ ἀνάβλυζε κόμπους-κόμπους.

Ἄνθρωπος εἶνε;

Ἄνθρωπος! . . .

Καὶ τὸν σκότωσαν;

Τὸ αἷμα τρέχει. . . .

Αἷμα! Αἷμα! . . . Αἷματα! . . .

Ἄδραξαν τὸ Μένιο στὰ χέρια κρατῶντας τον ἀπ' τῆς ἀμασχάλεις καὶ τῶδωσαν στὰ πόδια μέσα στοὺς βράχους στραβοπατῶντας ἀπ' τὴ βιασύνη τους σὰν ἀνθρωποκαβούρια. Ὅπου φύγη φύγη! . . .

— Τὰ ροῦχα μου! . . . Δῶστε τὰ ροῦχα μου διαβολό-παιδα! . . . φώναζε ἡ πληγωμένη κυτίζοντας καὶ ξανακυτίζοντας τὴν ἀπαλάμη τῆς ποῦ γέμιζε αἷματα ἀπ' τὴν πληγή—ἀπ' τὴν πληγή ποῦ τὴν ἔτσουζε καθὼς τὴν ἔπλενε καὶ τὴν ἔπλενε μὲ ἀρμυρὸ θαλασσόνερο.

Ὁ Ἀποστόλης ἄκουσε τὴ φωνὴ τῆς. Στάθηκε. Θὰ μᾶς ποῦνε καὶ κλέφτες! στοχάστηκε. Φώναξε τοῦ Ντίνου καὶ τοῦ Νίκου νά σταθοῦν. Τοὺς ζήτησε τὰ ροῦχα τῆς Λάμιας. Ἐκεῖνοι φεύγοντας τοῦ δείχναν μιὰ χαραμάδα τοῦ βράχου ποῦ ἴχταν κοῦψη. Κατέβηκε, τὰ πῆρε καὶ τὰ πέταξε ἀπὸ χαμομακρὰ στὴν πληγωμένη.

— Σὲ πήραμε γιὰ τὴ Λάμια! τῆς εἶπε. Δὲν τὸ θέλαμε. . . Δὲ φταῖμε! . . . Καὶ τῶδωσε κι' αὐτὸς στὰ πόδια προτοῦ φτιάση κανέναν ψαροχωρῆτες.

Ἡ Λάμια ἤθελε νά γελάση γιὰ τὴν ἀπίστευτη περιπέ-τεια μὰ δὲν τὴν ἄφηνε ὁ πόνος. Βολεύτηκε ὅπως-ὅπως καὶ τράβηξε κουτσαίνοντας πρὸς τὸ Ψαροχώρι, ὅπου ξεκαλοκαίριαζεν ἐκεῖνο τὸ χρόνο.

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

ΤΥΠΩΜΕΝΑ ΣΕ ΒΙΒΛΙΑ

Πρωϊνὸ Ξεκίνημα Ποιήματα.

Ἀγάπη στὸν Ἐπαχτο Ποιήματα.

Καιρὸς Πολέμου Ποιήματα.

Εἰρμὸς Ποιήματα.

Πράσινο Καπέλλο Διήγημα.

Δέκκ Ἐρωτες Διηγήματα.

Αὐτοδιοικήσεις καὶ Ἐκπαίδευσις Διάξεις.

ΘΑ ΤΥΠΩΘΟΥΝ ΑΡΓΟΤΕΡΑ

Φιλιά καὶ Χάδια Ποιήματα.

Ἑτάλληλοι Διηγήματα.

Οἱ Μποτσαραῖοι Διάξεις.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝ. Ν. ΣΙΔΕΡΗ - ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἐξεδόθησαν :

		Δραχ.
Ἀθήνα Γ.	Πρωϊνὸ Ἐπικίημα	30.—
—	Ἀγάπη στὸν Ἐπαχτο	20.—
—	Καιρὸς Πολέμου (ποιήματα)	25.—
—	Τὸ Πράσινο Καπέλλο (διηγήματα)	25.—
—	Δέκα Ἐρωτες (διηγήματα)	30.—
—	Ἀπλοϊκῆς Ψυχῆς (διηγήματα)	30.—
Βεργαδίνου δὲ Σαιν-Πιερ	Παῦλος καὶ Βιργινία	10.—
Βιζυηνοῦ Γ.	Ποιὸς ἦτο ὁ φονεὺς τοῦ Ἀδελφοῦ μου	30.—
—	Τὸ Ἀμάρτημα τῆς Μητρὸς μου.— Μο-	25.—
—	σκῶδ-Σελήμ	25.—
—	Τὸ Μόνον τῆς ζωῆς μου ταξιδιον.— Αἱ	25.—
—	συνέπειαι τῆς παλαιᾶς ἱστορίας	25.—
Δροσίνη Γ.	Φωτερὰ Ἐσκοτάδια (ποιήματα)	30.—
—	Κλειστά Βλέφαρα (ποιήματα)	30.—
—	Ἄγροτικά Ἐπιστολαί	30.—
—	Διηγήματα (τῶν ἀγρῶν καὶ τῆς πόλεως)	30.—
—	Τὸ Βοτάνι τῆς Ἀγάπης (διήγημα)	30.—
—	Ἑλληνικὴ Χαλιμὰ	25.—
—	Παιδικὰ Παραμύθια	25.—
—	Ἀμαρυλλίς	30.—
—	Ἔρση	35.—
—	Ὁ Μπαρμπαδηῆμος	50.—
—	Ἀμάραντα	30.—
—	Πύρινη Ρομφαία (ποιήματα)	25.—
—	Θὰ Βραδιάζῃ (ποιήματα)	30.—
—	Δημοτικὰ Δίστιχα	25.—
—	Ἡ Πεντάμορφη	25.—
—	Εἰδύλλια	25.—
—	Γαλήνη	30.—
—	Μοιρολόι Ὅμορφης	15.—
—	Δημοτικὰ Τραγοῦδια	25.—
Δραγοῦμη Ἰουλίαις	Ποριώτικες Ἱστορίες (τόμος Α΄)	25.—
—	Ποριώτικες Ἱστορίες (τόμος Β΄)	25.—
—	Στὸ νησί τους	30.—
Δαμαρτίνου	Γρατσιέλλα (μυθιστόρημα)	25.—
Μπάρετ Ο.	Αἱ ἡμέραι τοῦ Νέρωνος	40.—
Μωραϊτίδου Α.	Διηγήματα τόμοι πέντε, ἕκαστος	30.—
Πολέμη Ι.	Σπασμένα Μάρμαρα (ποιήματα)	35.—
—	Βασιλεῖας Ἀνήλιαγος	30.—
—	Παλιὸ Βιολί	30.—
—	Ἐσπερινός (ποιήματα)	30.—
—	Ἀλάδαστρα (ποιήματα)	30.—
—	Μιά φορά κ' ἕναν καιρὸ (παραμυθόδρ.)	25.—
—	Ἐξωτικά	30.—
—	Κεμήλια	30.—
—	Ἡ Γυναίκα	6.—
—	Τὰ Πρῶτα Βήματα	8.—
—	Ἀρχοντοχωριάτης	25.—
—	Κατὰ Φαντασίαν ἀσθενῆς	25.—
—	Εἰρηνικά	15.—
—	Χειμῶνανθοί	35.—
—	Θεοκρίτου Εἰδύλλια	25.—
—	Παιδικὴ Λύρα	25.—
—	Ἐδριπίδου Ἠλέκτρα	25.—